

I. L. CARAGIALE

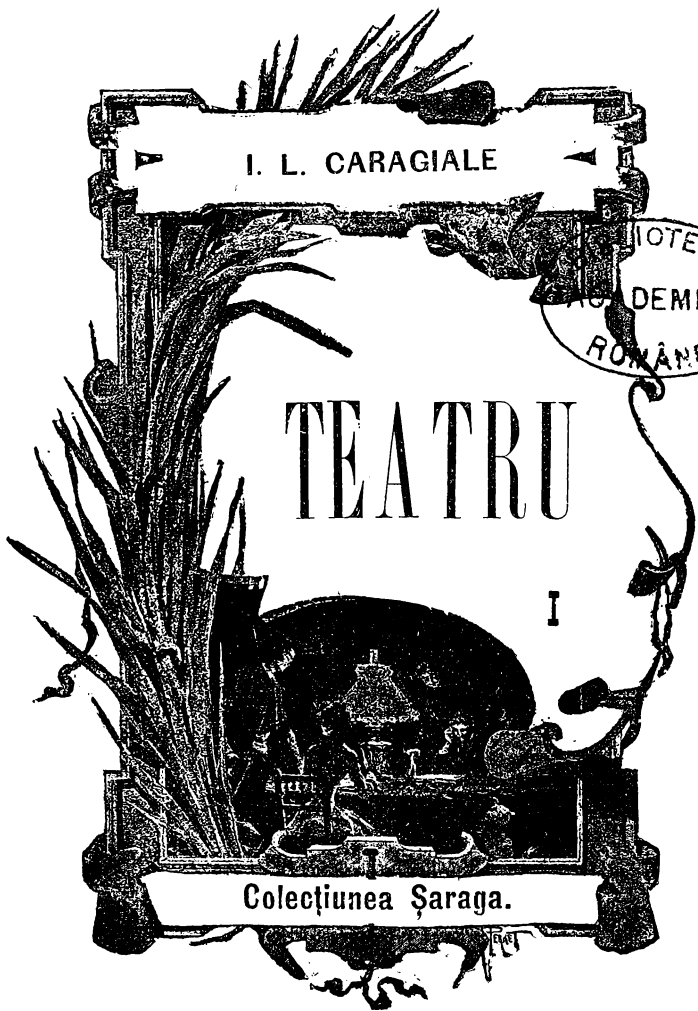
BIROUL
ACADEMIEI
ROMÂNE.

TEATRU

I

Colecțiunea Șaraga.

Prețul 1 leu.

Avem onoare de a aduce la cunoștință că ne ocupăm și cu vânzarea de cărți literare-române, tiparite în timpurile cele mai vechi, până în prezent, putem dar servi pe ori-cine, după cerere, cu orice cărți rare românești.

Asemenea ne mai ocupăm foarte mult și cu cumpărarea de cărți antice românești, fie istorice sau bisericești, atât manuscrise cât și tipărite, avînd o vechime de cel puțin 200 ani și bine înțeles, să fie pe cât posibil de complete.

Mai cumpărăm și manuscrise în limba slavonă-ru-sească, documente vechi, mai cu seamă scrise pe pergament, sau pe hârtie, avînd o vechime de 200—400 ani, și chiar mai vechi, însă să fie asemenea complete și cît se poate de bine conservate. Tot odată cumpărăm și monede antice românești.

Rugăm dar, că dacă din întîmplare posedați asemenea cărți, sau poate cunoașteți pe cine-va care posedă asemenea opere vechi, dorind a le vinde, bine voiți a ne face cunoscut aceasta, arătându-ne detaliat titlul fie-cărei cărți, anul, dacă sunt manuscrise sau tipărite, dacă sunt în bună stare, precum și prețul ce cereți.

FRAȚII ȘARAGA

I A Ș I

TEATRU

—•••—
NĂPASTA, CONUL LEONIDA FAȚĂ CU REACȚIUNEA,

O SCRISOARE PIERDUTĂ

~~~~~  
VOL. I.  
~~~~~

IAȘI
Editura librăriei Frați Șaraga.

[1894.]

NĀPASTA

Dramă în două acte.

P E R S O A N E L E

DRAGOMIR, cărciumar *Dl. Gr. Manolescu*
GHEORGHE, învățătorul satului *C. Mărculescu*
ION, ocaș *C. Nottara*
ANCA, soția lui Dragomir *D-na A. Romanescu*
Cățiva oameni. — Intr'un sat de munte.

I

NĂPASTA

Doamnei ANA T. MAIORESCU

Interiorul unei cărciume, clădire cu grinzi de lemn. In fund, la mijloc, ușa de intrare; la stînga, fereastră mare de prăvălie cu oblon; lângă fereastră taraba. La stînga, planul întâiu și al doilea, două uși cari dau in două odăi. La dreapta, planul întâiu, chepengul beciului și o ușe care dă in celar. La stînga, în față, o masă de lemn și scaune rustice. Lavițe pe lângă pereți.

ACTUL I

SCENA I

DRAGOMIR, GHEORGHE și ANCA

(Toți trei stau împrejurul mesii, pe care arde o lampă mică cu petrol. Gheorghe ține o gazetă in mână. Anca lucrează la o cămașe).

GHEORGHE

... E greu să scape, firește.. dar se 'ntemplă... Așa fac mai toți căți scapă : dintru 'ntăi s'arată pocăiți,

se prefac proști, se dau tot cu binișorul, și odată, când le vine bine, p'aici ți-e drumul...

DRAGOMIR

Adică și ăsta era șiret... se prefăcea... (zimbind) Am înțeles!

GHEORGHE

Știu eu ?

DRAGOMIR

Fugi, mă, d'acolo !

GHEORGHE

De ce să nu crezi că s'a prefăcut ?

ANCA

Asta e ! nouă ani de zile !... Cine se prefăce atăta vreme așa, și să nu fi fost nebun, tot acolo ajunge... până la urmă tot nebunește.

DRAGOMIR

Dac'a fost ticălos prostul ! L-a găsit cu cămașa plină de sânge, a văzut la el luleaua, tutunul și amnarul mortului... Dacă s'a bucurat să fure niște nimicuri de la un mort pe care l-a găsit în pădure, eu stric ?... Era timpit... când i-a citit osinda, ridea...

ANCA (cu mult interes)

Cum ?... de unde ai văzut tu când i-a citit osinda ?

DRAGOMIR

Am fost la judecată.

Ai fost?

ANCA (din ce în ce mai interesată)

La care judecată?

DRAGOMIR (contrariat)

La jurați, când l-a osindit.

ANCA

Ai fost tu la jurați!... și mie atâția ani de zile să nu-mi spui!

DRAGOMIR

Ți-am spus...

ANCA

Ba nu.

DRAGOMIR (supărat)

Ei! așa e, nu, firește. La ce?... Să 'ncepi iar să-mi bocești pe răposatul?

ANCA (clătinând din cap)

Dragomire? (se scoală și trece la tarabă)

DRAGOMIR (după ce s'a uitat urît la ea, către Gheorghe)

Ia citește, mă, înainte, să vedem ce s'a făcut nebunul.

GHEORGHE (căutând șirul în ziar, apoi urmând citirea)

«... precum și toate cercetările au fost zadarnice. Soldatul mărturisește că de multe ori a mers cu ne-

bunul la apă, că-l lăsă la fântână singur și el se ducea să-și vadă amanta. Nebunul venea cu donițele pline și-l chema să se întoarcă împreună la temniță. Tot timpul, nebunul a fost ca și liber, în ori-ce caz foarte puțin păzit. Era bun și foarte simpatic tuturilor —afară de accesurile acute în care-l apuca mania persecuției. După cum afirmă soldatul, nebunul ar fi căzut în ocna veche, care e părăsită de pe vremuri...»

DRAGOMIR (cu interes)

Care va să țină... a murit...?

GHEORGHE

Ba bine că nu.

DRAGOMIR (aparte)

A murit !...

GHEORGHE

Ia spune, Dragomire, ce fel de om era... Eu n'am văzut de când sunt o judecată la jurați... Aș vrea să văz și eu odată... Ce face, ce zice, omul pe care-l judecă ?

DRAGOMIR

Ce să facă ?... Stă și el între puști și așteaptă să se isprăvească mai degrab...

ANCA (de la tarabă)

Dar tu, Dragomire, ai mers așa din întâmplare ori dinadins ?

DRAGOMIR (intorcându-se spre ea)

Dinadins ?... Ce nu ți-e bine...? De ce să merg dinadins ? (lui Gheorghe) S'a nemerit să fiu în oraș... mă

dusesem să vînz niște lână. (răstit către Anca, care șede rezemată cu coatele pe tarabă) Ce faci acolo ?

ANCA

Nimic... Ascult.

DRAGOMIR

Ascultă ! (din ce în ce mai aspru) Nu 'ncepi iar să bocești pe răposatul ? că iar am vorbit de el... Aide de ! incele... jalește-l !... (Anca trece binișor și iese în stînga; — către Gheorghe) Eu zic că nebunul nu era vinovat ; degiaba l-a băgat douăzeci de ani la ocnă !

GHEORGHE

Știi c'ar fi ciudat—că s'a mai întemplat așa lacru... —să te pomenești că prinde vre-un tâlhar și ala spune tot : eu am făcut acu căți-va ani omorul din pădurea Corbenilor... uite de ce și uite cum... Ai ?

DRAGOMIR

Se prea poate.

GHEORGHE

Ce te faci atuncea cu nebunul ?

DRAGOMIR

Care ?

GHEORGHE

Care a fost osindit degiaba.

DRAGOMIR

Ai zis c'ă murit.

GHEORGHE

Să zicem că trăește....

DRAGOMIR

Cum să trăească?... a căzut in ocna părăsită..

GHEORGHE

Nu... să zicem că n'a căzut, să zicem c'a fugit și pun mâna pe el... Cine-i plătește atăția ani de necaz?

DRAGOMIR

Dumnezeu... (pauză) Mă, Gheorghe, tu cam știi legile...

GHEORGHE

Așa ș'așa... (Anca intră și se oprește in ușe)

DRAGOMIR

Nu-i așa că un om care a făcut o faptă... un omor... nu-i așa că dacă vine singur peste zece ani și se mărturisește, nu mai are nici o pedeapsă...?

GHEORGHE

Cât e nu știu sigur, dar știu că e un termen: dacă trece ala, s'a isprăvit...

ANCA (care a ascultat din pragul ușii, coboară; e plânsă)

Cum adică? la zece ani un ucigaș poate veni să spuie singur ce-a făcut și lumea îl lasă in pace.

GHEORGHE

Așa e legea...

ANCA

Bună lege, zău! (se șterge la ochi)

DRAGOMIR

De ce nu te pui tu să faci alta mai bună? (fixând-o)
Iar ai venit! (lui Gheorghe) Vezi de ce nu i-am spus...
pentru că de câte ori vine vorba de răposatul, ori își
aduce aminte de el cât de departe, îmi urlă toată ziua.
(cătră ea) Mergi d'aici și nu mai mă boci pe cap, cobe!...
Știu că dacă m'ar omori pe mine, mi-ai juca hora la
soroace în loc să-mi faci pomană... (pauză; Anca se retrage)
Dacă era să bocești toată viața pe bărbatu-tău ăi
d'intâi, de ce te-ai măritat a doua oară?... Aide...
mergi!

ANCA

De ce nu ești mai blând, Dragomire?

DRAGOMIR

Pleacă odată...!

ANCA

Mă duc. (iese în fund)

SCENA II

DRAGOMIR, GHEORGHE

DRAGOMIR

Du-te la păcatele! (se scoală supărat)

GHEORGHE (după o pauză)

Fie, măi vere, prea aspru ești cu muierea.

DRAGOMIR

Ia lasă-mă 'n pace și tu... Știi tu cum trăesc eu?... știi tu ce am făcut eu pentru femeea asta?... că mai bine imi frângeam gâtul până să n'o fi întâlnit!... Dacă nu era femeea asta îndărătnică, eu eram astăzi alt-fel de om! Tu nu știi ce s'a petrecut între mine și ea.

GHEORGHE

Da, da, vîz ce se petrece. Vă canoniți unul pe altul degeaba: nici tu nu ești de ea, nici ea de tine.

DRAGOMIR

Ea m'a luat ca să aibă cine să-i ție soroacele de sufletul răposatului. Din ziua întâia a cununiei și până astăzi, odată n'am vîzut-o zimbînd; de atunci și până astăzi cu trupul e aicea pe lumea asta și cu gîndul e la Dumitru pe lumea aialaltă.

GHEORGHE

O fi fost cu ea mai bun ca tine.

DRAGOMIR

Mai bun!... De unde știa ea din ziua întâia că n'o să fiu și eu poate mai bun de cît el. Eu n'o iubeam?... că dacă n'aș fi iubit-o!... Și mai înfărșit înțeleg să plîngă o femeie pe bărbat dacă e văduvă... da dacă s'a măritat odată cu altul... Care-i ala să rabde asta?... Atunci de ce s'a mai măritat?

GHEORGHE

Ei!

DRAGOMIR

Da; de ce... dacă nu se poate despărți de umbra

răposatului? Ba zi că e o femeie nebună, care mi-a stricat mîntea și mie. Eu sunt sănătos, crezi, de cînd am luat-o?... Uf! m'am săturat! De opt ani de zile, Dumitru și iar Dumitru; pe el îl auz când vorbește ea, cînd mă uit la ea, îl văz pe el... Eu trăiesc în casă, mănănc la masă, dorm la un loc cu stafia lui... Așa! asta n'o să mai meargă mult! (Anca intră din fund incetinel, se oprește în ușă și ascultă; Gheorghe o vede și face o mișcare; Dragomir, atras de mișcarea lui Gheorghe, se întoarce și o vede) Uite-o! Uite-l! El e... Dumitru! (cătră ea) Ieși! ieși! fugi, să nu te văz! (Anca stă locului cu ochii pironiți asupra lui) Te duci? or mă duc eu... Să nu te văz! (pornește spre ea, ea înaintează spre el; se repede, o apucă de mână și o aduce hotărît în față) Ce vrei?... Ce te uiți așa la mine?... Ce gîndești?... Eu l-am omorît?... Da? Spune! (o smucește).

ANCA (hotărît)

Dragomire, ești nebun... (își face cruce)

DRAGOMIR

Nebun?... Spune... (o smucește iar)

GHEORGHE

Dragomire!

ANCA

O!... nebun!

DRAGOMIR

Nu, să spui... Din două una: or crezi că l'am omorît eu...

ANCA

Poftim! asta-i vorbă de vorbit!

DRAGOMIR

Da... și atunci de ce mai trăești cu mine;... or nu crezi și atunci de ce mă chinuești pe mine?... ce ai cu mine? Lasă-mă în pace pe mine cu Dumitru al tău! (o împinge de mână și sue; ea vrea să facă un pas spre el) Lasă-mă în pace! (acelaș joc) Lasă-mă în pace! (iese foarte turburat prin fund trăntind ușa).

SCENA III

ANCA, GHEORGHE.

GHEORGHE (sue până în fund)

Dragomire! Dragomire!... S'a dus!

ANCA (coborînd la stînga aparte)

Se duce la cărciuma Popii... acasă n'are ce bea.

GHEORGHE (din fund)

Anco! (coboară încet)

ANCA

Tot aici ești?... Gheorghe, de ce nu-ți schimbi tu gândurile, mă băete, și vrei să mi le schimbi pe ale mele? Îmi pare rău de tine!... Așa necăjită cum sunt, de ce nu mă lași tu necazului meu și mai mă turburi și tu?

GHEORGHE

Pentru că...

ANCA

Pentru că mă iubești... Asta o știu...

GHEORGHE

Da, pentru că te iubesc...

ANCA

Lasă-mă păcatelor mele, Gheorghe, și du-te. Ești tinăr... mergi de-ți caută norocul aiurea... Așa cum mă iubești tu pe mine, eu nu te pociu iubi...

GHEORGHE

Tu nu poți iubi?

ANCA

Ba... oi fi iubit și eu odată... dar n'am avut parte... Acu la mine a trecut vremea iubitului... D'aia Gheorghe, îți mai spui odată, caută-ți norocul în altă parte.

GHEORGHE

În altă parte?... Bine...

ANCA

...De ce să-ți incurci tu o viață tinăra cu păteți trecute, să iei o femeie cu gânduri vechi? Ș'apoi chiar așa... cum să mă iei?

GHEORGHE

Ți-am spus...

ANCA

Să mă despart eu acum de Dragomir?... nu se poate.

GHEORGHE

Zici că ți-e negru să-l vezi.

ANCA

Da... da, mie Dumnezeu mi l-a trimis pe el; și Dumnezeu știe ce face... eu trebuie să fac voia lui...

GHEORGHE

Bine, Anco, fă cum vrei, trăește cum îți vine... Eu m'am hotărât să plec din satul ăsta...

ANCA (repede)

Să pleci ?

GHEORGHE

Da... Eu te iubesc, tu nu mă poți iubi... ce ar semăna să mai stau aici degiaba ?

ANCA (tristă)

Pleci !

GHEORGHE

Da... Lumea a cam simțit... eu să mă stăpănesc nu pociu... și nu voiu să mă fac de batjocură, să mă țiiu de urmele tale ca un nătărău. (Anca stă pe gânduri) Nu mai merge... să fiu prieten cu bărbatu-tău, care nu-i om de felul meu, numai ca să te pociu vedea mai des !... Ești o femeie... nu știu cum să-ți zic... Ți-e drag să trăești cu un om care se poartă cu tine ca cu un câine, și mă gonești pe mine, care te iubesc... Bine... Atunci mai bine să nu te mai vĂz de loc.

ANCA

Care va să zică, pleci ?... adevărat ?

GEORGHE

Da...

ANCA

Când ?

GHEORGHE

Cât s'ar putea mai curënd... peste câteva zile.

ANCA

Rău imi pare.

GHEORGHE

De ce ?

ANCA

De ce, de ne-ce, imi pare rău...

GHEORGHE

Dacă nu mă iubești ?

ANCA

Ce copil ești?... Eu nu te iubesc pe tine, dar tu mă iubești pe mine: nu înțelegi tu că mai dor o să-mi fie mai la urmă mie de tine decât ție de mine...

GHEORGHE

Atuncea...

ANCA

Ce ?

GHEORGHE

Vino cu mine.

Teatru, I. L. Caragiale.

ANCA

Nu se poate.

GHEORGHE

Prin urmare eu ce să fac ?

ANCA

Tu... tu să te duci, Gheorghe, cu Dumnezeu ; de dorul meu să nu-ți pese... (plânge)

GHEORGHE

Anco, plângi ?

ANCA

Da.

GHEORGHE

Pentru ce ?

ANCA

De prisos să-ți spui.

GHEORGHE

Dacă plângi...

ANCA

Să-ți vorbesc drept, Gheorghe : eu îți sunt cu mult datorare ție... Multă putere mi-a dat prieteșugul tău și gândul că un om așa de voinic ca tine mă iubește... Gândul că tu ai fi în stare să faci odată ș'odată o jertfă mare pentru mine era sprijinul sufletului meu amărit... Dacă tu te duci, cum rămăi eu ?

GHEORGHE

Ce jertfă ? s'o fac.

ANCA

Nu pociu acuma... nu știu... n'am ce să-ți spuiu (stă un minut la gânduri) Gheorghe, dacă mă iubești mult... mult... (schimbând repede tonul) du-te acuma de dormi liniștit și vino mâine dimineață aici : Dragomir pleacă la tîrg, putem sta mai mult de vorbă... Du-te... Noapte bună.

GHEORGHE

Noapte bună, Anco. (pleacă spre fund)

ANCA (aparte)

Pleacă (el dă să iasă ; cu glasul jumătate) Gheorghe !

GHEORGHE (intorcîndu-se)

M'ai chemat ?

ANCA

Nu... (el o privește lung, apoi vrea să plece) Ba da ! (el se întoarce iar și coboară cu aerul întrebător)

GHEORGHE

De ce?

ANCA

Nu pricepi ?

GHEORGHE

Nu.

ANCA (cu multă intenție)

...Tu n 'ai simțit, n 'ai priceput deloc că și eu te iubesc ?

GHEORGHE

Tu... pe mine ?... adevărat ?

ANCA

Adevărat... Trebuie să-ți spui, că nu mai pociu. (fôrte volubil) Gheorghe, Dragomir o să vie acum beat... Când se întoarce beat, mă'njură și se culcă și doarme dus de poți tăia lemne pe el... Vino ! Dela tine din deal se vede fereastra asta... oblonul este închis... Pândește : când ăi vedea lampa la ochiul oblonului, vino degrabă... te aștept !

GHEORGHE

Mă iubești ?

ANCA

Da, da să nu uiți că sunt nevasta lui Dragomir... dacă moare el sunt a ta !... Gheorghe, m 'am jurat : când o cădea a d'întăi lopată de pământ pe coșciugul lui, eu să fiu in brațele tale... Ai priceput?...

GHEORGHE

S'aștept o viață întreagă...

ANCA (scurt)

Ești un prost ! M'ei fi iubind tu, da nu mă'nțelegi... Gândește-te mai bine la ce am vorbit... Cum vezi lumina, vino, să nu te aștept... Du-te...

GHEORGHE (transportat)

Mă duc... viu... Mă iubești ?

ANCA

Da, da, te iubesc. (îl stringe în brațe cu putere, apoi îi face vânt prin fund și incue).

SCENA IV

ANCA (singură, privind spre fund)

Gheorghe, Gheorghe, ce păcat te mână pe tine!... (coboară încetinel la masă) O fi în stare băiatul ăsta ușurel de câte se laudă? să vedem... Unde o fi câinele? la cărciuma Popii... joacă cărți și bea... Să vie iar beat să mă injure și să mă amenințe!... Aș vrea să știu cât o să mai ție asta!... Mult, nu crez!... (ascultă) Hahă! vine... el este... (își ia lucrul și stă la masă. — O bătae în ușe.—Anca se ridică și stă un moment) Am incuiat... (încă o bătae. Anca merge la ușe) Acuș-acuș! (descue)

SCENA V

ANCA, ION.

ION (foarte oboșit și cam tremurând)

Bună vremea, nevastă.

ANCA

Mulțumim dumitale, om bun... Ce poștești?

ION

Imi dai de mâncare?

ANCA (aparte)

Țsta nu-i din sat... e străin (tare) N'avem de măn-
care, omule... pleacă.

ION

Da... mă lași să dorm ? lasă-mă să dorm...

ANCA (aparte)

E un om rău, e beat, or ce ? (tare) Caută-ți de drum,
creștine ; (cam aspru) aide ?

ION (sfios și apărându-se ca de o lovitură la cap)

Mă duc... să nu mă bați... să nu dai !

ANCA

Dèc ! de ce să te bat...? du-te sênătos.

ION (vrea să plece, își pierde puterile și se reazimă de ușe)

Nu mai pociu.., (rugându-se frumos) Dă-mi ceva să
mănănc, fă-ți pomană... mi-e foame. (se lase binîșor pe
lavița din stînga ușii.

ANCA

Ți fi bolnav ?

ION

Nu.

ANCA

Da ce ai ?

ION

Mi-e foame... sunt ostenit ?...

ANCA

Da... de unde vii dumneata ?

ION

Hehè, de departe... tocma dela munte.

ANCA

Și ce vânt te-a bătut pe la noi ?

ION

M'am rătăcit.

ANCA

Da 'ncotro mergeai ?

ION

Nu știu...

ANCA

Cum să nu știi unde mergeai ?

ION (încet și confidențial)

Vezi că eu... sunt nebun...

ANCA

Nebun ? !

ION

Hăhă !... Da nu m'apucă totdeauna... Și când mă chinuește Necuratul, numa vine Maica Domnului de mă scapă... Necuradtul mi-a porocit de oă ori să-mi fac seama singur... ca să-mi ia sufletul...

ANCA

Sărmane, cine știe ce păcate !...

ION

Da Maica Domnului nu m'a lăsat. (se închină).

ANCA

Și din ce ți-a venit ?

ION

Din bătae... Și când mă speriiu m'apucă, fie pe pustii locuri! și, când e să m'apuce, imi vine întâi cu grije și cu scârbă și pe urmă cu spaimă... și mă arde. (arată moalele capului) Eu am o bubă aici înăuntru... Da-mi dai ?

ANCA

Ce ?

ION

De mâncare...

ANCA

A ! uitasem, uită-te ar relele ! (merge la tarabă, taie un codru de pâne și i-l dă) Na, omule.

ION

Bodaproste !

ANCA

Vrei ș'un rachiu ?

ION

Dacă'mi dai...

ANCA (ii dă un țoiu de rachiu)

Da cum s'a întâmplat să-ți vie?... E de mult?

ION

Vreo zece ani...

ANCA

Zece ani... Și cine te-a bătut?... de ce?

ION

Degiaba... Eu eram pădurar la Corbeni...

ANCA (aparte)

Pădurar la Corbeni!... (tare) Cine te-a bătut?

ION

La judecată... că nu vream să spui.

ANCA (cu nerăbdare)

Ce?

ION

Că de ce l'am omorit...

ANCA

Omorit! (aparte) Doamne Isuse Christoase! cine e omul ăsta? (cu teamă c'a aflat adevărul) Te cheamă... Ion...

ION (dănd din cap)

Ion mă cheamă.

ANCA

Și zice c'ai omorit pe...

ION

...Pe Dumitru Cirezarul...

ANCA (aparte)

Cum a ajuns omul ăsta aci?... Tu, Maica Domnului! i-ai fost călăuză; tu l'ai purtat pe căi necunoscute și mi l'ai trimis aici ca să ridice din calea hotărării mele indoiala...

ION (moțăind)

Acu mi-e somn... (ascultă ca dedeaparte) De ce urlă câinele ?

ANCA

Nu urlă niciun câine.

ION

Ascultă...

ANCA (aparte)

Aiurează. (tare) Ioane, vrei să te culci ?

ION

Da.

ANCA

Scoală, (il ajută să se rădice) vino cu mine... Aide p'aici (il duce de mini incetinel spre stînga, planul întăiu)

ION

Când urlă câinele, moare cineva... (șovăie, ea îl sprijinește)

ANCA

Incetinel...

ION

Tu știi cine o să moară... O să moară Ion?... Dacă Ion moare, scapă de dracul?... (se oprește, face o grimasă de durere și punc mână la cap) Mă doare! (Amândoi ies incet)

SCENA VI

GHEORGHE, ANCA.

GHEORGHE (intră repede din fund)

Anco! (venind spre stînga) Anco!

ANCA (venind din stînga)

Gheorghe! (repede) Ce cauți? ce vrei? Nu ți-am spus să nu vii până nu ți-oi face semn? Ți-am făcut semn? Vrei să dea Dragomir peste tine aici?... Pleacă, du-te și nu mai veni până nu te chem...

GHEORGHE

Stai să-ți spui... Am venit să-ți aduc o veste bună.

ANCA

Ce veste bună?

GHEORGHE

Viu dela cărciuma Popii... Dragomir e tot acolo... E bătut... A jucat cărți, a pierdut și-a făcut cinste la toți... E acolo popa, notarul, primarul, sunt toți în odaie...

ANCA

Asta ți-e vestea a bună?

GHEORGHE

Stai... Dragomir pleacă până'n ziuă.

ANCA

Ei! merge la târg.

GHEORGHE

Nu... pleacă, nu se mai întoarce.

ANCA

Ce ?

GHEORGHE

Te lasă... se duce în lume !

ANCA

Cum ? (aparte) Nu crez cu asta.

GHEORGHE

Anco...

ANCA

Aida-dè! mai sunt și eu p'aici.

GHEORGHE

Nu-ți pare bine ? N'ai zis că mă iubești ?

ANCA

Ei da! ș'apoi... dacă te iubesc ?

GHEORGHE

Când bărbatul își părăsește nevasta, ea are drept, după lege, să se despartă de el și să ia pe cine-i place.

ANCA (impacientă)

Ce vorbești prostii... Cum o să plece Dragomir?
Unde să plece?

GHEORGHE

N'a spus unde, dar își ia ziua bună dela toți... zău!
până în ziua se pornește...

ANCA

Om vedea... (aparte) Așa? (stă pe gânduri)

GHEORGHE

La ce te gândești?

ANCA

Gheorghe, uite-te la mine bine! ești tu bărbat în
toată firea, ori ești un om ușurel?... Mă pociu eu în-
crede în tine? Faci ce ți-oiu zice eu?

GHEORGHE

Fac.

ANCA

Dar dacă nu faci?

GHEORGHE

Spune ce, să fac!

ANCA

Bine... Să vedem ce-ți poate dragostea: du-te și
orice s'ar întâmpla, până nu vezi semnul, nu te miș-
ca. (Gheorghe face o mișcare) Fără vorbă multă, pleacă.
)il împinge spre fund)

GHEORGHI E

Anco !

ANCA

Du-te

GHEORGHI E

Mă iubești ?

ANCA (foarte impacientată)

Da, da du-te (îi împin afară) Să nu te întâlnești cu el... ia seama. (inchide)

 SCENA VII.

ANCA (singură, coboară la ușa din stînga și ascultă ; o deschide binîșor și se uită înăuntru ; trece apoi și șade la masă)

Vrea să plece... Ce să fac ?... Să mă duc să strig în gura mare... să dau pe vinovatul adevărat pe mîna judecătorilor și să scap pe nevinovat... Dar dovada? Bănuiala mea. Dar ce dovadă o să fie asta dacă el o tăgădui ?... Ia stai... Care va să zică el mai are un an să o ducă cu frica în sin... anul ăsta o să umble fugar, și peste un an își poate spune singur fapta, și... s'a isprăvit... Să rămănepedepsit... Așa e legea, bine ; dar eu pociu să-l las așa ?... Nu... nu se poate (pauză) Nebunul ăsta tot e osîndit odată... Pentru un păcat, doț ori zece, un om tot cu o viață plătește... Și fără altă vină nouă, nebunul tot are să fie prins până la urmă și întors acolo de unde a fugit.. (pauză) Și dacă e vorba, ce este mai bine pentru nebun să să-și tărăscă viața pribeag și chinuit, fără adăpost,

fără o sdreanță pe el, fără hrană, or să trăiască la închisoare imbrăcat, hrănit și îngrijit la vreme și adăpostit?... Să fie slobod e mai bine? să se bucure de lumina soarelui în bună voe?... Dar e nebun... Mai are nebunul bună voe?... Lumina soarelui fără lumina minții... O să-i ție lumina soarelui singură iarna de cald, ori de foame vara? O să găsească ori nu un suflet de creștin să-l miluiască cu o fărîmă de pâine... o să degere, or o să se coacă toată ziua, nemăncat, gonit de lipsa lui de voe, și seara o să adoarmă de foame pe pământul gol... Așa-așa... locul lui e la ocnă... Dumnezeu, cine știe pentru ce păcate, l-a aruncat în prăpastie, dar a fost și bun și i-a luat mîntea cu care să-și judece ticăloșia: i-a dat greutatea... dar i-a luat cumpăna! (stă pe gânduri)

SCENA VIII.

ANCA, DRAGOMIR.

DRAGOMIR (intră și se oprește în prag, e palid și cam amețit)

Anco!... Anco!

ANCA (tresărind)

Ai venit? (se scaldă)

DRAGOMIR

Da... îți pare rău? Dacă îți pare rău... mă duc iar... (șovăie)

ANCA

Nu-mi pare rău c'ăi venit, imi pare rău că
iar beat.

DRAGOMIR

Asta așa e... sunt... ce e drept sunt cam beat...
Am băut... dar de necaz am băut, (oftează) Da, să știi
tu... numai de necazul tău!

ANCA

De ce ai băut nu știi, știu că ești beat... culcă-te.

DRAGOMIR

Nu voinț să mă culc... Am de vorbă cu tine...

ANCA

Lăs' că mai vorbim mâine dimineață, acumă nu
poți vorbi...

DRAGOMIR

Ba pociu... Dă-mi să beau.

ANCA

Tot mai vrei ?

DRAGOMIR

Tot mai vreau... Adu vin și să stai aici, că am să
vorbesc cu tine. (el stă la masă, ea îi aduce o cană cu vin)

ANCA

Na.... să-ți treacă necazul.

DRAGOMIR (ridică cana la gură și se oprește)

Tu! (rânjește la ea) tu, n'auzi?... De ce vrei tu să mă
otrăvești pe mine?

ANCA

Ești nebun, vai de capul tău ! Da de ce să te otrăvesc ?

DRAGOMIR

Ca să te scapi de mine, știu eu !... și să trăiești cu altul... Poate că ai pus ochii pe Gheorghe, învățătorul... Am cam mirosit eu ceva... (rinjind) Vai de voi !... vă pui capul la amândoi ! (aduce cana la gură și iar se oprește)

ANCA

Vorbești aiurea...

DRAGOMIR

Să mă otrăvești, ai ! (i-i dă cana și aspru) Na ici ! bea tu întâi... să te vîd eu că bei.

ANCA (ia cana, bea și i-o dă înapoi)

Na.

DRAGOMIR

Tu, Anco, spune drept, ce gîndești tu de mine ?

ANCA (luîndu-și lucrul)

Bine gîndesc.

DRAGOMIR

Bine ?... Bine să fie... Las'o incurcată... (pauză)

ANCA

Abă, Dragomire, cînd pleci tu ?

DRAGOMIR

Unde să plec ?

Teatru, I. L. Caragiale.

ANCA

În lume... știu eu unde? Am auzit că vrei să mă lași și te duci încotro ăi vedea cu ochii...

DRAGOMIR

Cine ți-a spus?

ANCA

Ce-ți pasă... De ce, Dragomire?...

DRAGOMIR

Pentru că nu trăesc bine cu tine... nu mă iubești... tu nu-mi ești nevastă, imi ești vrăjmaș... pentru că tu m'ai nenorocit pe mine...

ANCA

Eu? aș vrea să știu și eu cum.

DRAGOMIR

Da tu... Dacă nu te cunoșteam pe tine, eu era să fiu alt-fel de om... (bea și oftează) Hehè! ce om era să fiu eu... Dar s'a dus... acu e degiaba... las'o incurcată!

ANCA

Și vrei să mă lași?

DRAGOMIR

Da, numai cătăva vreme... să vezi cum îți este și fără mine... (bea) Ascultă ici la mine... unde ți-e gândul?... Eu am o daraveră departe... trebuie să plec mâine dimineață... Tu... fi cuminte... stai acasă și m'așteaptă. Să nu dea dracul!... căte taiu!

ANCA

O să zăbovești mult ?

DRAGOMIR

O lună, două, trei, mai mult... un an, nu știu...

ANCA

Dar ai să vii inapoi ?

DRAGOMIR

Firește că viu... Tu ai să iei cu in scris dela Popa, — să mi-aduci aminte să-ți dau in scrisul — cinci sute de lei... Hanul poți să-l dai cu chirie ; tot Popa vrea să-l ia... Șița de sub șură poți s'o vinzi... Scândurile de la deal o să le aducă peste câteva zile... mai ai să mai plătești vreo treizeci și cinci de lei... să le vinzi ; poți apuca pe ele până la o sută de lei.

ANCA (după ce l-a ascultat cu răbdare, clătănând mereu din cap)

Aoleu, Dragomire !

DRAGOMIR

Ce ?

ANCA

Să mai crez eu că ai să te întorci ? Eu nu văz că-ți faci adiata ? (se scoală Dragomire, tu n'ai să pleci... Cum se poate una ca asta ! Să-ți lași tu casa ta și să fugi așa in lume... De ce ? Ai scăpat și mergi să slugărești unde nu te cunoaște nimeni ?

DRAGOMIR

Aș !

ANCA

Ori te-a ars focul și mergi să cauți adăpost în altă parte ?

DRAGOMIR

Nu !

ANCA

Atunci ai făcut poate vreo faptă rea și ți-e teamă de răspundere, de pleci așa în străinătăți de la tine și de la ai tăi...

DRAGOMIR

Dèc !

ANCA

Că cine fuge așa ? cine își părăsește așa casa și locul tam-nisam și-și ia lumea în cap ?... Doar oameni desnădăjduți, or făcătorii de rele, or... nebunii.

DRAGOMIR (bea și rinjește)

Nebunii...

ANCA

Desnădăjduit n'ai de ce să fii, că slava Domnului, ai după ce bea apă... Fapte rele zici că n'ai făcut, că tu știi și Dumnezeu ce stă pe cugetul tău... Atunci, Doamne iartă-mă, ăi fi nebun !

DAAGOMIR (aeclaș joc)

Mai știi ? Oiu fi...

ANCA

De asta să nu rizi... ești tu nițel cam țicnit... adică, ce nițel ! ești bine de tot ; de mult ți-ai pierdut sărita... (Dragomir ascultă nervos) Noaptea visezi urit și sai din somn mereu... Ți-e frică să dormi cu lampa stinsă... Mai nainte, unde se întempla la tine să te imbeți !... acuma îți bei mințile dintr'un țoiu de rachiu...

Mai înainte mă sileai tu să fac pomană și să ții so-roacele de sufletul lui Dumitru (Dragomir mișcare) — ba că ți-a fost prieten bun, ba că ce păcat că s'a pră-pădit așa om de omenie! — Ajunsesem să mă mir eu detine, cum tu bărbatul meu să nu mă lași o clipă măcar să-mi uit de bărbatu-meu el d'intăi... Dela o vreme incoace, alta ș'alta: dacă pomenesc cât de rar de el, te-apucă alte alea... Tu n'ai băgat de seamă ce-ai făcut adineori?

DRAGOMIR

Când adineori?

ANCA

Adineori, când citea Gheorghe.

DRAGOMIR

Ei?

ANCA

Vorbești niște vorbe... de nu te-ar cunoaște omul ar crede...

DRAGOMIR

Ce vorbe? Ce-am zis?

ANCA

Ce nu se cade să vorbești... Incai la beătură, ca-lea-valea... e omul cu mintea împăenjenită... Dar erai treaz...

DRAGOMIR

Ei! ce-am vorbit?

ANCA

Mi-ai zis să-ți spui ce crez eu de tine, că tu ai omorît pe Dumitru... și Gheorghe era de față...

DRAGOMIR

Și tu ce-ai răspuns?

ANCA

Ți-am răspuns ca totdeauna... că ești nebun.

DRAGOMIR (încruntat)

Nebun !...

ANCA

Uite, vezi... am luat seama că nu-ți place deloc s'auzi vorba asta. Ce să fie cu tine, Dragomire ? Eu gândesc c'o fi vreun păcat... Să te spovedești... să te grijești...

DRAGOMIR

Ce, am să mor ?

ANCA

Nu se spovedește omul numai când are să moară...

DRAGOMIR (indispus)

M'oiu spovedi altădată, n'am vreme acum.

ANCA

Când ?

DRAGOMIR

Când m'oiu întoarce...

ANCA

Dacă t'ei mai întoarce...

DRAGOMIR

Ei, așa ! dacă m'oiu mai întoarce... (se ridică amețit) m'oiu spovedi... Ei, ș'apoi ce ? Așa e viața omului !

Pe toți tot dracul îi incalecă... toți o să moară, toți !
 Și eu o să mor... și tu o să mori, și Gheorghe și toți...
 pe rând, pe rând, ca la moară. (se uită lung unul la altul)
 Tu, femeie, tu ești ispita... Anco, Anco ! (ii face șovăind
 semn să vie după el) Aide !... Aide, tu, n'auzi?... Măine
 dimineață plec... Tu ! de ce nu mă iubești tu pe mine ?
 (o apucă)

~~Anca~~ DRAGOMIR (vrënd să-l depărteze)

Lasă-mă...

DRAGOMIR

Nu te las... (o ține cu d'asila)

ANCA (ficsându-l)

Abă, Dragomire, ții tu minte alaltăieri la pomană
 —că uitaiu să te întreb — când a venit rezervistul
 ăla, de ce ai fugit ?

DRAGOMIR (o lasă și o împinge ușor încolo)

Care rezervist ?

ANCA

Ăla de semănă grozav cu Dumitru...

DRAGOMIR

Tu știi care e ăla. (se întoarce spre masă)

ANCA (după o pauză)

Zici că pleci dis de dimineață ?

DRAGOMIR (posomorit)

Da... plec...

ANCA

Atunci, culcă-te... ai și băut... e aproape de miezul nopții...

DRAGOMIR (bea ce a mai rămas în cană)

Mă duc ! (pleacă spre ușa odăii lui, la stînga, planul al doilea)
Sunt beat...

ANCA

Crez... (urmându-l încet) Du-te de te odihnește... (subliniind) și...

DRAGOMIR (din pragul ușii)

Și... ce ?

ANCA

Inchină-te... să nu mai visezi urit.

DRAGOMIR

Bine ! (iese în stînga. Anca se uită din ușe în odaie)

ANCA

Așa... Dormi acuma. (închide ușa și ascultă, trece apoi și ascultă la ușa cealaltă, apoi coboară) Inchină-te, Dragomire, că se apropie ceasul !

(Cortina)

ACTUL II

SCENA I

ANCA (singură la masă)

Să chem pe Gheorghe și să-l puiu să-i sfărime capul... să stau să mă spovedesc lui Gheorghe cu de-amănuntul... Am eu vreme de asta acum?... Po-
ciu să-i arăt lui așa de scurt și in pripă cum s'a
strecurat și s'a înșirat indelung, incet-incet, bănuială
cu bănuială în sufletul meu, până să se înrădăcineze cre-
dința asta... că Dragomir e vinovat?... Să-mi pierz noptea
cu vorbe... Dar Gheorghe poate să nu vrea, or să
nu fie in stare să facă așa faptă... Cum e băiatul u-
șurel, m'oiu căi că i-oiu fi spus... (pauză) Nu... N'am
nevoe de ajutor... Să mă gândesc mai bine... Cine
n'o să crează că tot nebunul fugit dela ocnă a omo-
rit și pe Dragomir?... (pauză) Da de ce să-mi fac pă-
cat și să mai străgănesc pe nevinovat?... Aseară, la
cârciumă, Dragomir le-a spus la toți că pleacă 'n
lume.

Am destul răgaz până la ziuă să-l tărăsc și să-l arunc în puț: a plecat, s'a dus... nu mai vine azi, nu mai vine mâine, o lună, un an, nu mai vine deloc... M'a părăsit!... (pauză) S'a hotărit... (se scoală, merge la tarabă și ia o bardă, apoi coboară încet) Adică să fie greu lucru?... Doarme beat. Un uriaș doarme... doarme și cugetul lui și puterea lui și voia lui; viața lui arde încet și domol, cum arde luminarea fără să vrea să arză... O femeie slabă, un copil fraged, hotărâre numai să aibă, poate să sufle odată... ș'o stinge... (se joacă cu barda, cioplind binișor pe muchia mesii; în stînga s'aud gemetele nebunului; ea se trezește din gânduri și ascultă) Nebunul... S'a deșteptat... o să-l deștepte și pe el... Ce să fac? să-l trăsnesc în somn!... Să moară fără să știe că moare, fără să vadă că eu îl lovesc, fără să-și aducă aminte de Dumitru... Dacă n'o vezi că vine, aia nu mai e moarte! Nu, nu vreau în somn: atunci ar fi par'că ar dormi mereu... Da... să-l deștept întâi: să știe că-i vine moartea, dela cine și de ce... (pune barda pe tarabă și pornește spre ușa lui Dragomir, face câțiva pași și se oprește; ușa dela Dragomir se deschide, el apare foarte turburat)

SCENA II

ANCA, DRAGOMIR.

DRAGOMIR (speriat)

Anco!

ANCA (aparte)

El!

DRAGOMIR

Anco, am visat urit... mă doare mâna !

ANCA

Aiurezi... te doare mâna din vis...

DRAGOMIR

Mă injunghe unde am semnul de mușcătură.

ANCA

Șezi jos... tremuri. (el șade) De unde ai tu mușcătura aia la mână, Dragomire ?

DRAGOMIR

De mult.

ANCA

Bine, de mult ; dar de unde ?... N'auzi ?

DRAGOMIR

M'am bătut când eram copil și m'a mușcat unul pe care il trintisem...

ANCA

De ce nu vrei tu să-mi spui ce ai pe suflet ? Eu văz că tu nu ești în toate ale tale... Tu ai un ghimpe în cugetul tău... Destăinuește-te mie.

DRAGOMIR

Ție ?

ANCA

Da, mie : (Dragomir mișcă din cap negativ) spune și te ușurează ; dacă ți duce-o mult așa, o să înnebunești...

DRAGOMIR

Să inebunesc!

ANCA

Da... Ce ai visat?

DRAGOMIR

Un cap de mort... cu dinții mari... vrea să mă muște... mă doare...

ANCA

Te doare că nu vrei să spui, te doare că nu te hotărărești să spargi buba și s'arunci răutatea afară... (pauză — se apropie binișor de el și-l apucă pe după gât) Ia ascultă, Dragomire... adică ce ar fi, cum stăm noi aici amândoi, să te pomenești cu Dumitru (el face o mișcare) că intră binișor pe ușe... uite pe colo... (arată în fund) să-l vezi că vine, cum era el înalt și voinic, și se așează frumos colea la masă în fața ta: «Ei, bună-seara, frate Dragomire... Ce mai faci? Mai îți aduci tu aminte de mine?...» (Dragomir se șgarcește pe scaun și s'apucă de masă; ea îi ia repede capul în mâini și cearcă să i-l întoarcă cu d'asila spre fund). Ia uite colo... colo... Iacătă-l... Vino, vino, Dumitre!... (vrënd să-î întoarcă cu toată puterea) Ci uite-te!...

DRAGOMIR (sîmucindu-se)

Lasă-mă!... (se scoală; s'aude țipând nebunul; Dragomir se întoarce spre stînga; alt țipet)

ANCA

Ascultă... (Dragomir își întoarce privirile dela stînga, ea se repede aproape de el și, jucând spaima, șoptit) Dragomire! (il smucește și-l întoarce în loc cu fața spre stînga; el dă cu ochii de nebun,

scoate un strigăt inecat și rămâne incremenit) Uite-l... Știi cine e?... E nebunul care a scăpat dela ocnă...

DRAGOMIR

Ion ! (cade sdrobot pe scaun)

ANCA

Ei !

SCENA III.

DRAGOMIR, ANCA, ION.

ION (coboară tremurând)

Mi-e foame... Imi dai să mănânc ?

ANCA (lui Dragomir incet)

Trebue să-l oprim aici până mâine... (merge la tarabă, ia pâine, o cană de rachiu și țoțuri și le aduce pe masă) Sezi co-lea, Ioane...

ION

Șez (șade sfios in fața lui Dragomir, care se dă inapoi cu scaunul)

ANCA (dându-i să bea)

Cum e la ocnă, Ioane ?

ION

Bodaproste... e bine. (la întrebările ei, Ion răspunde lui Dragomir)

ANCA

Și cum ai fugit de acolo ?

ION (ca iluminat)

Vezi că s'a pogorit Maica Domnului la mine și zice : pe cum că, Ioane, când ți ajunge la fântână sub deal, o să-ți iasă înainte cine să te aducă la mine, și să vii negreșit... să vii, că eu te scap de toți dușmanii tăi, și o să-ți fie bine, că eu, Maica Domnului, o să puiu stavilă între tine și rele : relele să nu mai poată trece la tine, și nici tu să nu mai poți trece la ele... (simplu) Așa...

ANCA

Ei... ?

ION

Pe urmă vere, m'am dus la fântâna de sub deal și am pus donițele jos... Ei ! era frumos și cald... și era pădurea singură... doar într'o tufă flueră de departe o mierlă... Numa, din spre partea dealului, iacătă că-mi iese înainte o veveriță, — vezi, o trimisese Maica Domnului ! — sta în fața mea în două labe și se uita la mine drept cu ochii ei mititei și galbeni. Eu am dat s'o prinz, când colo ea... tușt ! a sărit p'o cracă subțire de alun : acù se incovoia craca și s'apleca cu ea până la pământ, acù se ridica, acù se ridica, acù se apleca. Eu după ea, ea iar înaintea mea, în două labe, se uita la mine... Ii sclip ea ochii, vere, de par'că era două schintei și mă chemă iac' așa... (face gestul) Am umblat o zi întreagă : la urmă a pierit și am rămas rătăcit... Da acuma o să mă duc inapoacasă.

ANCA

Unde acasă ?

ION.

La ocnă.

DRAGOMIR

Ai scăpat și vrei să te duci singur inapoi?

ANCA

Da de ce te-ai închis pe tine, Ioane?

ION

Pentru că am omorit pe Dumitru.

DRAGOMIR

Da tu l-ai omorit?

ION

Eu.

ANCA

Ba nu tu.

ION

Ba eu... Luleaua și tutunul și amnarul lui era la mine.

DRAGOMIR

Ei, ș'apoi? Dacă s'o găsi luleaua și tutunul și amnarul tău la mine, se chiamă că te-am omorit, ai?

ION. (neînțelegând bine)

È!...

ANCA

Ascultă-l pe el, Ioane, tu stai degiaba închis.

ION (dă din cap)

Hăhă!

DRAGOMIR

Și o să scapi curând de acolo... Peste un an... (se oprește privind bănuitor la Anca; ea face o mișcare de inteligență, trece la tarabă, d'acolo în celar și ascultă prin ușa, pe care a lăsat-o crăpată)

ION

Mai am unsprece ani.

DRAGOMIR

Ba unul.

ION

Ba unsprece...

DRAGOMIR (impacientat s'apropie de Ion și confidențial, după ce a aruncat o căutătură de jur împrejur)

Daca mâine, poimăine, o ieși un om ș'o zice: dați-i drumul lui Ion, că nu este el vinovat, e altcineva...

ION

Altcineva... Ei! așa a făcut unul dela noi dela ocnă... om milos, vere, Dumnezeu să-l miluiască...

DRAGOMIR (urmându-și jocul)

Lasă-mă să-ți spui... E altcineva: Ion a fost un prost, i-a luat din buzunar luleaua și tutunul; dar când i le-a luat, Dumitru era mort...

ION

Ba nu...

DRAGOMIR

Ba era mort... cu fața la pământ...

ION

Ba nu, era trintit pe spate (Anca mișcare) și a deschis ochii la mine..

DRAGOMIR

Ce!

ANCA (coboară repede la masă)

Ș'apoi?

ION

Apoi l-a podidit sângele pe nas și pe gură ș'a murit.... (mănâncă. Anca își șterge ochii și se uită la Dragomir)

DRAGOMIR (răstit la ea)

Ce te uiți la mine așa? (ea apleacă privirile; el mai aspru) Uite-te la mine! (bate cu pumnul în masă; Ion tresare; foarte animat către Ion) Când l-ai găsit în pădure?

ION (se scoală speriat și începe să tremure)

Spui, să nu mă lovești, să nu mă bați!..

DRAGOMIR

Cine te bate?... șezi jos... (Ion șade infricoșat) Pentru ce să te bat?

ION

Pentru că am omorît pe Dumitru...

ANCA (coborînd)

Creștinul lui Dumnezeu, înțelege că nu tu.
Teatru, I. L. Caragiale.

ION (cătră Dragomir)

Nu eu... da cine? (Dragomir țifnește)

ANCA

Spune cine, Dragomire.

DRAGOMIR (fierbënd)

Nu te-amesteca tu in vorbă!... Lasă-ne 'n pace!...
Nu știu... (bea cu sete)

ANCA (foarte simplu)

Vrei să-ți spui eu, Ioane?... Uite cine. (arată pe Dragomir; acesta face o mișcare violentă) Uite, Ioane, vezi tu? ăsta a omorit pe Dumitru. (lui Dragomir) Zi tu că nu-asa!... (Ion se scoală, incepe să riză pe 'nfundate și să ochiască pe Dragomir)

DRAGOMIR (bea până 'n fund, trintește pe masă cana care se face țândări, și se scoală)

Sunt prost eu că stau la vorbă cu doi nebuni!...

ANCA

Doi nebuni!

DRAGOMIR (amenințător)

Tu, femeie!... (incrunat, pornește spre ea care s'a retras la tarabă)

ION (dă un răcnet și se năpustește asupra lui Dragomir
tăindu-i drumul; il apucă de gât și-l înverțește in loc)

Stai aci!... De ce l-ai ucis, mă, pe creștin? (Anca din fund urmărește cu tot interesul jocul lor)

DRAGOMIR (luptând inecat)

Lasă-mă, nebunile!

ION (crescendo)

Atunci, dacă l-ai omorît tu, pe mine de ce m'a închis, mă?... de ce m'a chinuit? de ce m'a lovit în cap? de ce? (il s'gudue și-l împinge departe în față lângă masă Dragomir palid cade găfăind pe un scaun...) Dacă tu ești vinovat (obidindu-se treptat și arătându-și moalele capului) de ce mi-a făcut mie bubă aici înăuntru? (se vaită) Mă doare!... Mă doare!...

DRAGOMIR (se ridică pe furiș de pe scaun și face un pas)

Cum să scap?

ION (oprindu-se din plâns și repezindu-se)

Stai aci! (il apucă de gât)

DRAGOMIR

Anco, mi-a stins puterile!

ION (crescendo)

Tu... ești dracul!... Dacă tu ești dracul, de ce nu te duci să stai în balta unde te-a gonit Maica Domnului?... or de ce nu mergi pe pustii locuri? or de ce nu te întorci în fundul iadului?... de ce? (il pune în genunchi)

DRAGOMIR

M'a răpus!

ION

De ce să mă chinuești tu pe mine (il lasă un moment și-l privește rinjind sâlbatic) Măi!... este la noi o ocnă părăsită... În fund e o baltă neagră... Dacă arunci o piatră 'n fund, numa, de departe, din inima pământului, începe să aue, și aue tot mereu, și tocm'adoazi

tace, când zice Maica Domnului: destul!... Acolo
trebuie să vii tu cu mine... să te iau de gât (il inhață)
să te ridic și să te arunc în fundul bălții... așa!..
Haide (urlând) Haide!... (il tărăște; Dragomir se sbate)

ANCA (aparte)

Il omoară... nu trebuie!... (pune mâna pe bardă)

DRAGOMIR

Săi, Anco!

ION (il tărăște).

Haide! nu urlă, căine!

ANCA (alergând în fața lui Ion cu barda ridicată)

Nebunule! îți crep capul!

ION (tresare, lasă pe Dragomir și se dă la o parte sfios)

Nu el?... N'ai zis tu?... Tu ai zis. (se retrage spre fund)

ANCA (ajutând pe Dragomir să se rădice)

Scoală!...

ION (depărtându-se)

Atunci, mă duc. (iese repede în fund)

ANCA (după ce a ridicat pe Dragomir, care se așază obosit la masă,
și uitându-se în toate părțile)

Dragomire, s'a dus!

DRAGOMIR

S'a dus?

ANCA

Se duce 'n sat... Trebuie să-l întoarcem înapoi și să-l ținem aci până vedem ce e de făcut... Aiġde după el!

DRAGOMIR

Nu merg...

ANCA

Fuge ! n'o să-l mai ajungem...

DRAGOMIR

Du-te tu.

ANCA (suie și privind către el, aparte)

Așteaptă tu ! d'abia a 'nceput !... (iese in fugă prin fund)

SCENA IV

DRAGOMIR singur, apoi ION

DRAGOMIR

N'o să-l mai poată ajunge... și chiar să-l ajungă, ce folos ! Par'c'o să aibă ea destulă putere să se lupte cu nebunul... A putut femea să mă vînză... acu ar vrea să mă scape, dar n'o să poată... Ion o să spue... Incă un an... Pentru un an, să pierz viața întreagă !... pentru un an ! A ! când n'are omul noroc ! (iși apucă cu mâinele capul.—Ion a apărut la vorbele din urmă, coboară și pune mâna pe umărul lui Dragomir ; acesta se scoală și rămăne ca trăsnit) Anco !

ION

A trecut pe lângă mine acuma... eram pe laviță ; s'a dus incolo la vale... Mi-e foame, dă-mi să mănânc. (șade) Șeși și tu. (bea) Bea și tu. (Dragomir se supune ;— dupe o pauză lungă) E unul la noi la ocnă... Ce om bun, vere! cum mă miluește el pe mine: mănâncă numai câte-o fărimiță și tainul lui mi-l dă mie!... Ala a fost ucis pe tată-său, și-l băgase pe frate-seu la ocnă... Pe urmă, vezi ce l-a învățat pe el Maica Domnului, să vie la ocnă și să spue: eu am răpus pe taica, lui neica să-i dați drumul, că nu e vinovat... (simplu) Iac' așa.

DRAGOMIR (din ce in ce mai mișcat)

Și...

ION

Și i-a dat drumul lui frățini-său și l-a inchis pe el.

DRAGOMIR

Pe el...

ION

D'apăi!... Intr'un târziu după aia, a aflat el că frățini-său umblă să moară, și s'a rugat să-l lase dela ocnă să meargă acasă cu soldați numai pentru trei zile, că zice că: ce am avut eu cu taica, aia a fost altă socoteală; dar nu voiu să plece alde neica până nu m'o ierta...

DRAGOMIR

Și l-a iertat?

ION

Da de unde !...

DRAGOMIR *

Nu l-a iertat ?

ION

Nu, n'a vrut să-l lase de la ocnă să meargă...

DRAGOMIR

Și frate-seu a murit așa ?

ION (dă din cap că da, bea, apoi se uită lung la Dragomir)

Mă Dragomire, tu ești sănătos și cu mintea întreagă și o să trăești bine... și eu... (zimbînd trist) o să mor așa... necăjit, bătut și nebun ! (se ridică)

DRAGOMIR (foarte pătruns)

Ioane !...

ION

Vezi... Tu la ce n'ai venit să spui pe cum că Ion nu-i vinovat... Pe Ion l-ați bătut în cap degiaba... Luați-mă pe mine. Ce-am avut eu cu Dumitru e altă socoteală, dar pe Ion lăsați-l săracul ! (cu obidă adîncă) și Ion s'ar fi rugat la Maica Domnului Buna pentru păcatele tale... Vezi!... vezi. (plănge liniștit)

DRAGOMIR (plănge infundat)

Ioane, eu caut să te scap pe tine... Tu să nu mai mergi, nu mai trebuie să mergi înapoi la ocnă...

ION

Da unde o să mă duc eu ?

DRAGOMIR (iute)

Tu o să stai aci cu noi (Anca intră prin fund și se oprește in ușe să asculte) Or nu; mai bine să plecăm... Vino cu mine... scăpăm amândoi. Ți cumpăr haine nouă, pălărie, cisme nouă... De mâncare, de băutură... tot... îți dau eu ce-ți trebuie (Anca se retrage afară și închide ușa; Dragomir pleacă amețit spre dreapta și se întoarce înapoi) Or nu... vino și tu cu mine...

ION

Unde ?

DRAGOMIR

Colea in beciu... să scoatem banii (ia lampa) și să plecăm... Aide... (Dragomir pleacă cu lampa înainte spre chepengul beciului; Ion îl urmează. Dragomir deschide și pornește să scoboare. Ion se retrage) Aide !

ION (retrăgându-se cu frică)

Nu, nu intru...

DRAGOMIR

Da să nu pleci !

ION

Nu.

DRAGOMIR

Or nu... stăi (iese din beciu, alcargă la ușa din fund, • incue și ia cheia; o pune in buzunar și coboară iar in beciu) Viu acuș...

ION (trece la masă și bea, fredonează un cântec haiduceșc, apoi se oprește ascultând)

A început iar... Când urlă câinele, moare cineva...

DRAGOMIR (iese din beciu cu lampa și cu o ulcică în mână; închide chepengul la loc; vine la masă, scoate o basma din sin și toarnă în ea banii din ulcică; înnoadă basmarea și o pune în sin)

Gata, Ioane!

ION (apucat de un fior)

Mi-e frig! (Dragomir, mereu priștit, se repede în stînga și vine îndată cu o zeghe, pe care o aruncă pe umerii lui Ion, și cu două pălării, una i-o pune lui Ion și alta o pune el pe cap)

DRAGOMIR

Acu plecăm... Tu să nu vorbești nimic pe drum... să mă lași pe mine. Aide...

ION

Aide! (alt fior. Pornesc amândoi... Ușa e încuiată)

DRAGOMIR

Ne-a închis pe din afară! (stă un moment, caută cu gândul și aducându-și aminte) A! (se caută nervos în buzunare... găsește cheia și deschide. Anca le vine în față; ei se dă înapoi; ea intră și închide ușa)

SCENA III

DRAGOMIR, ION, ANCA.

ANCA

Da încotro, Dragomire? încotro, neică Ioane?

DRAGOMIR

Ascultă, Anco...

ANCA (Coborînd cu Dragomir)

Nu mai spune, că știu; eram la ușe (Ion se 'nvelește în zeghe, se trîntește pe o laviță și se culcă) Vezi, Dragomire, când zic eu că tu ești mai nebun decât... (arată cu ochii pe Ion) Să fugi în lume cu el!... Pe unde o să umbli? p'în pustii? O să vă întîlniți cu oameni... O să-l cunoască cine-va... E scăpat de la ocnă... Și chiar să nu-l cunoască nimeni, poți tu să-i stăpânești mintea? Da când l-o apuca iar turba ca adineaori?

DRAGOMIR (demoralizat)

Atunci...?

ANCA

Ce copil o să auză asta și n'o să priceapă ce legătură e între oamenii eștia doi, de pribegesc în lume, fără să poată spune de unde vin, fără să știe unde se duc?

DRAGOMIR (descurajat de tot)

Dar ce să fac?

ANCA

Să rămăi aici și să-l ținem și pe el până ne-om gândi la altceva mai cuminte.

DRAGOMIR

Daca n'o vrea... dacă nu-l putem ține... (Ion geme și se sbuciumă în somn; Dragomir se sperie și se indeasă spre Anca)

ANCA

Trebue să putem... Căt o fi aici, il iau eu pe seamă
(merge la Ion, care se muncește rău in somn și sguiduindu-l foarte
brusc) Ioane ! Ioane !

ION (săre din somn ; e cu totul apucat)

Da ! eu sunt vinovat... Maica Domnului mi-a zis
să spui, ca să nu mă loviți... Bateți-l!... Dați-i
la cap!... Se preface că e nebun... (induișat către
Dragomir) Uite cum il bate ! uite cum ii dă in cap lui
Ion ! (șipând de groază) A !... nu !... nu!... nu dați ! (in culmea
spaimii) O să-i spargă oasele, ii turtește țeasta capu-
lui... O să-l omoare !... (iși acoperă ochii)

+

ANCA

Ioane !

ION (crescendo)

De ce-l mai bate pe Ion dacă a murit ? (dă cu pi-
ciorul ca cum ar vrea să înlătore ceva) Să-l ia de aici... e
plin de sânge... (mai dă odată) Nu mai mișcă... (iar) A
murit... (pornește spre fund)

DRAGOMIR

Pleacă ! (amândoi se reped după el și vor să-l apuce)

ION (șipând)

Nu puneți mâna !... Să nu dați... Ion a murit !
(se smucește și le scapă ; se repede la tarabă, ia un cuțit mare și
rădicându-l in sus, măreț) Nu puneți mâna !... Ion merge
la Maica Domnului (se precipită in odaia din stinga)

ANCA

După el !

DRAGOMIR (oprind-o)

A luat cuțitul!

ANCA

Nu e nimic!... după el, să-l liniștim! Dacă răcnește așa, aude cineva de pe drum. (vrea să meargă spre stînga. Ion, cu figura radioasă, reapare ținînd în mână sus cuțitul plin de sînge; face doi pași și se prăbușește; amîndoi se reped la el și-l ridică)

DRAGOMIR

S'a injunghiat! (il așează pe o laviță lângă masă)

ANCA

Injunghiat aici!... în casa noastră! (stă pe gânduri; pe chipul ei strălucește o inspirație)

DRAGOMIR (desolat).

Ce-ai făcut, Ioane?

ION (deschizînd ochii)

Dă-mi apă... mi-e sete!

ANCA (cu o bîrdacă de apă)

Ține, Ioane.

ION (bea)

Bodaproste... Maica Domnului mi-a zis: scoate-ți măruntăele cînd intră Necuratul, și aruncă-le căinelui...

ANCA

Ascultă, Dragomire.

ION

...Că eu, Maica Domnului, o să pui stavilă între tine și rele... ș'o să dormi... o să dormi... Dă-mi apă... mă arde... (Anca îi dă)

DRAGOMIR

Ioane !

ION (dănd cu mâna într'o parte bărdaca)

Scoate-mi măruntăele și dă-le câinelui să nu mai urle !... Caută-mă la picior, din jos de genunchi... am un chimir... Să te duci la ocnă și să-l dai dela mine ăluia de a omorit pe tată-său...

ANCA (scoate chimirul și-l bagă în buzunarul lui Dragomir)

Ține... (aparte) Nu moare odată... o să ne apuce ziua.

ION (iluminat)

Uite veverița !... colo sus... pe cracă !... uite-o ! (vrea să se închine și-i cade mâna ; — în extazul suprem) Maica Domnului !... tu ești ?... tu mă chemi ?... stai, că viu... ia-cătă-mă, viu !... (expiră)

ANCA (închinându-se, foarte pătrunsă)

S'a isprăvit !... Dumnezeu să te ierte, omule (Dragomir e zdrobit ; ea, schimbând tonul d'odată) Acù-i acù, Dragomire... acù ce ne facem ?...

DRAGOMIR

Să dăm de știre...

ANCA

Vrei să întri, or să mă bagi pe mine în fundul

ocnii! Să zică că l-am omorit noi!... Nu. Până acuma nu știe nimeni c'a venit aici: să-l aruncăm în puțul ăl părăsit. Măine om astupa puțul și atât... Aide! nu e vreme de pierdut! se luminează de ziuă: rămănem cu mortu 'n casă până mâine noaptea... A! să sting lumina... trece cineva pe drum și ne vede ieșind așa... (stinge lampa) Pune mâna.. (Amândoi iau pe Ion și pornesc spre fund; se aud în depărtare clopotele dela biserică.. Ei se opresc s'asculte) Toacă de utrenie... Ai avut încăl noroc la moarte, Ioane: îți trage clopotele ca la toți creștinii!... La alții nici măcar atăta!... (Ies prin fund... Pauză—in timp ce clopotele urmează. Amândoi reintră. Anca aprinde lampa și o aduce pe masă. Dragomir foarte deprimat șade; cămașa îi e mănjită puțin de sânge)

SCENA VI

ANCA, DRAGOMIR.

ANCA

Acù, ce stai? trebuie să te gătești de plecare.

DRAGOMIR

De plecare...

ANCA

Firește.

DRAGOMIR

De ce să mai plec?

ANCA

Ca să scapi și tu și să mă scapi și pe mine. Dacă

se află, și ești tot aici, și eu am tăcut, se chiamă că amândoi l-am omorit... Eu... sunt nevinovată și nu vreau să cază vina pe mine. Dacă vrei să stai, eu caută să mă duc în sat și să spui tot, tot, tot... Dacă pleci, mă fac că găsesc pe Ion în puț și dau de știre... N'ai grije; îți las eu vreme destulă s'ajungi departe... Tu ești fugarul, tu vinovatul... ș'am scăpat amândoi...

DRAGOMIR

Vino și tu.

ANCA

Dacă fug și eu, cade vina pe mine: nu pociu asta... (sue; după o pauză mare, coborînd la el cu brațele încrucișate) Nu ți-e rușine! nu ți-a fost milă și păcat de Dumnezeu! Creștin ești tu? om ești tu?... Vine un biet păcătos în casa ta, îți cere o bucățică de pâine la masa ta, e obosit și te roagă de adăpost sub acoperemîntul tău, îți spune taina lui, și tu, fiară fără-de-lege, pui mîna pe cuțit și spinteci omul! (Dragomir face niște ochi foarte mirați) Cu ce-ți greșise bietul nebun?... ce piedică ți-era el în lumea asta largă, unde e loc pentru toți? (cu toată energia) De ce ai omorit pe Ion?

DRAGOMIR

Eu... pe Ion!...

ANCA

Pe Ion.

DRAGOMIR

Eu... am omorit... pe Ion! (ride febril)

ANCA

Rizi? Nu tu, da cine? (el se uită la ea lung; ea îi înfruntă căutătura; merge la el și-l apucă de pieptul cămășii) Asta ce e? Săngele ăsta al cui e? Nu-i săngele lui Ion?...

DRAGOMIR (își încheie repede minteantul la piept)

Fugi d'aici!

ANCA

Nu te 'ncheia, Dragomire: pe cămașe e puțin; în odaie dincolo e mult; uite, ici e plin... Du-te în curte, e stropit peste tot; mergi de scoate o găleată din puț, să vezi apa roșie... Tu, ucigașule, tu! O să te sucoti Dumnezeu c'a venit ceasul să te cheme ca să te judece el mai bine...

DRAGOMIR

Pentru ce?

ANCA

Pentru că ai ridicat viața altuia...

DRAGOMIR

A cui?

ANCA

A lui Ion.

DRAGOMIR (stă un moment și se șterge la ochi)

Femea? Dacă te-ar întreba cineva pe tine de asta, ce-ai spune?...

ANCA

Ce-am văzut.

DRAGOMIR (ciudit din ce în ce)

Ce ?

ANCA (simplu)

Că Dragomir a răspuns pe Ion nu știu de ce ?...

DRAGOMIR

Tu ?

ANCA (ia lampa și o pune la oblon ; apoi coboară)

Măcar că tu ai fost rău cu mine, mie tot mi-e milă de tine, Dragomire: am să-ți dau o povață... Dacă s'o întâmpla și n'ei avea noroc să scapi până la urmă ; dacă or pune mâna pe tine, nu fi prost și te-apuca să tăgăduiești cum faci cu mine, că acolo nu te joci ca aicea : te-or pune la chinuri, vai de viața ta !,.. o să-ți rupă carnea, să-ți smulgă dinții și unghiile, să-ți deschee țeasta capului... Ascultă-mă pe mine, eu îți vorbesc de binele tău. (se uită cu neastempăr în fund)

DRAGOMIR

Care va să zică...

ANCA

Faci ce-ți spui eu : marturisești c'ai ucis pe Ion și te alegi numai cu pedeapsa ; incai scapi de chinuri.

DRAGOMIR (revoltat, bătând cu pumnul în masă)

Da dacă nu l-am ucis eu ?

Teatru, I. L. Caragiale.

ANCA

Asta e! începem iar: ba nu, ba da, ba da, ba nu.

DRAGOMIR (fierbând)

Lasă-mă! (iși vără capu 'n mâini, astupându-și urechile)

SCENA VII.

Aceiași, GHEORGHE.

GHEORGHE (intră repede, vede pe Dragomir și vrea să se retragă)

Dragomir!

ANCA (suind la Gheorghe; foarte repede și șoptit)

Mergi în sat, ia pe primar și orcăți oameni găsești, spune că te-am trimis eu pentru un omor... și vino cu ei..

GHEORGHE

Ce e?

ANCA

Mergi, îți spui... o să vezi... Vino iute! (il mână afară)

SCENA VIII

ANCA, DRAGOMIR.

ANCA (vine cu pasul grav la Dragomir, care stă pe scaun cu capul în mâini)

Scoală, Dragomire, c'a sosit ceasul!

DRAGOMIR (se scoală)

Ceasul !

ANCA

Ceasul socotelii. Stăi drept... adună-ți mințile câte le mai ai și răspunde la ce te-oiu întreba... Pentru ce l-ai omorit ?

DRAGOMIR (încet de ciudă până la lacrimi)

Nu ! nu l-am omorit eu !... N'ai fost tu aicea ? N'ai văzut tu ?

ANCA

Nu pe Ion... pe Ion lasă-l... De altcineva îți vorbesc eu acuma...

DRAGOMIR (pălind, încet)

De cine ?..

ANCA

Știi de cine, nu te mai preface... Tu vrei să pleci, tu caută să pleci (el face trist din cap că da ; ea, aspru) Ei!... nu faci un pas de-aici până nu-i zici pe nume... (privindu-l cu toată puterea) Zi-i odată pe nume !

DRAGOMIR (încet de tot)

Du...mi...tru !

ANCA (resuflând din adânc)

Ai văzut?... Așa ! Du-mi-tru. (șade jos; el stă în picioare) Pentru ce l-ai ucis...

DRAGOMIR

Pentru tine...

ANCA

Pentru mine...

DRAGOMIR

Ca să te iau eu...

ANCA

Cum l-ai ucis? spune (își pune coatele pe masă și bărbia în palme și ascultă nemișcată; el stă drept, se 'nchee cu îngrijire la mintean și povestește simplu)

DRAGOMIR

Mă tot goneai... Odată, când ai ieșit dela biserică la Vinerea-mare seara—ți-aduci aminte—m'am dat pe lângă tine și ți-am zis incet: «Anco! de ce n'ai vrut să mă iei pe mine? Eu tot te iubesc... Lasă-l pe Dumitru și vino!»... Ți-aduci aminte?...

ANCA

Da, mi-aduc.

DRAGOMIR

Tu mi-ai răspuns: «Am bărbat, lasă-mă'n pace!...»

ANCA

Și tu?

DRAGOMIR

Eu am plecat acasă, n'am dormit toată noaptea și dimineața... m'am hotărit.

ANCA

Cum ai făcut?

DRAGOMIR

Știam când se 'ntoarce dela deal p'în pădure... și l-am așteptat... Venea șuerând... Ne-am întâlnit, ne-am dat în vorbă... i-am arătat o plută înaltă; el a ridicat ochii în sus... Am tras cuțitul, și până s'aplece iar ochii... (se oprește, stingându-i-se glasul)

ANCA (iși acopere fața,—un moment—apoi și o descopere și'l privește așteptând)

Ei?... înainte.

DRAGOMIR

Ce să-ți mai spui?

ANCA

El ce-a făcut?

DRAGO

A țipat ș'a căzut în genunchi... a dat să scoată cuțitul... da m'am repezit și l-am lovit peste mână și la beregată... când m'am aplecat la el, m'a mușcat de mână.

ANCA

Dela el era mușcătura! (ii face semn să urmeze)

DRAGOMIR

Pe urmă, l-am întors cu fața în jos, am mers la fântână... de m'am spălat și m'am dus acasă să mă culc, că nu mai puteam, cădeam da'n picioarele de osténit... Ion l-a găsit acolo... Pe urmă... știi...

ANCA (sculându-se)

Știi... La un an ai venit și mi-ai zis «Anco, nu-ți

mai trăește bărbatul, mă iei? »Vorba ta și glasul cum mi-ai spus-o, mi-au dat un junghiu p'în inimă; nici nu te luam altfel, că mi-erai urit; de-aia te-am luat ca să te aduc în sfârșit aici. De la început te-am bănuț. Tot ce-ai făcut pe urmă, întâiu grija de sufletul răposatului, apoi spaimete și turba ta când îți pomeneam de el, vorbele tale fără șir tot de omoritori și de termenele până când incupe pedeapsa, și visurile tale cu capete de morți care te mușca, și câte altele, puneau mai mult temeiu bănuții mele. Mai întâiu, mă hotărisem să te curăț—ba era să bag și alt suflet în păcat!—pe urmă am stat să mă gândesc mai bine. Adineaori credeam că o să te sugrume nebunul; era să las să te socotești cu el, dar aveam și eu cu tine o răfuială mai mare: nu te puteam lăsa să treci dincolo așa nejudecat aicea. (pauză) Te-am judecat, te-ai mărturisit, trebuie să-ți dau acuma pedeapsa ce ți se cade c'ai răpus pe omul ce mi-era drag ca lumina ochilor, tu, care mi-ai fost urit totdeauna... (sue și-l lasă 'n urmă)

DRAGOMIE

Eu te-am iubit... și...

ANCA

Și... ?

DRAGOMIR

Și... da acū e degiaba... Eu trebuie să plec în lume; tu... poate să iei pe Gheorghe... (inecat și foarte încet) dar să știi că tot te iubesc...

ANCA

Da? (ride) Așteaptă să vezi tu acuma cum o să-ți plătesc eu ție dragostea. (pauză)

DRAGOMIR

Anco, eu plec... să mă ierți!

ANCA

Să te iert! D'aia te-am răbdat eu lângă mine, d'aia am umblat eu atâta vreme să te aduc aici, ca să te iert? (ride. Se aud pași și glasuri afară)

DRAGOMIR

Taci!... Anco, vine cine-va...

ANCA

Da, vine Gheorghe cu oameni... vin să te ridice că ai omorit pe Ion.

DRAGOMIR

Pe Ion! (isbucnind) Tu m'ai vândut... cu Gheorghe...

ANCA

D'apoi cine?

DRAGOMIR (ingrozit, căutând în toate părțile)

Femei! vreau să scap... Nu vreau să pue mâna pe mine!... Mi-e frică!... vreau să scap!

ANCA

Nu se mai poate! (s'aude glasul lui Gheorghe)

GHEORGHE (d'afară)

Haide toți!

DRAGOMIR (răcnind)

A! (țintește pe Anca și se precipită la ea s'o stringă de gât)

ANCA (îpând și fugind spre ușe)

Săriți, fiara! (ușa se deschide; Gheorghe și alți oameni năvălesc înăuntru) mă omoară și pe mine!

SCENA IX

DRAGOMIR, ANCA, GHEORGHE, mai mulți Oameni.

DRAGOMIR (coboară aiurit și se înțepenește în față; Gheorghe și alți doi oameni coboară la el și-l apucă de amândouă brațele; el se uită la ei pierdut și tremurând)

Merg... merg eu... să nu mă bateți, merg! (rugător către Gheorghe) Nu mă stringe așa tare de-acolo... Ți-am spus că mă doare!

ANCA

Oameni buni... a tras aseară la noi în gazdă un biet drumeț; nu știu de unde venea, nici unde se ducea... L-a ucis bărbatu-meu! În odaie și coala uități-vă, e lac de sânge!... Căutați în puțul ăl părăsit de lângă grădină... Avea nenorocitul de el un chimir la picior... acu e la Dragomir în buzunar. (Dragomir pune machinal mâna, scoate chimirul și-l dă rizând prosteste unuia din oameni)

UN OM (cu o fringhie în mână)

De ce omoriși creștinul, mă (il leagă)

ALT OM

Luați-l!... la Primărie...

ANCA

Oameni buni... eu v'am descoperit fapta; dar omul ăsta e bărbatul meu... O să mi-l luați de tot... rămăiu singură. Trebuie să mă lăsați să-i spui și eu o vorbă... (Oamenii se dau cu respect în lături; ea s'apropie de Dragomir, care stă nemișcat, și respicat îi șoptește) Dragomire, uitate la mine: (el o privește) pentru faptă resplată și năpastă pentru năpastă!

(Cortina)

CONUL LEONIDA
FAȚĂ CU REACȚIUNEA
FARSĂ INTR'UN ACT.

PERSOANELE

CONUL LEONIDA, pensionar,—60 de ani.
COANA EFIMIȚA, consoarta lui,—56 de ani.
SAFTA, slujnica lor.

In București, la Leonida

CONUL LEONIDA FAȚĂ CU REACȚIUNEA

D-lui IACOB NEGRUZZI

(O odaie modestă de mahală. În fund, la dreapta, o ușă; la stînga o fereastră. De-o parte și de alta a scenii câte un pat de culcare. În mijlocul odăii o masă împrejurul căreia sunt așezate scaune de pae. Pe masă, o lampă cu gaz; pe globul lămpii un *abat-jour* cusut pe canavă. În planul întâiu, la stînga, o sobă cu ușa deschisă și cu câțiva tăciuni pălpăind.—Leonida e în halat, în papuci și cu scuția de noapte; Efimița în camizol, fustă de flanelă roșie și legată la cap cu tulpan alb. Amândoi șed de vorbă la masă).

SCENA I.

LEONIDA.

Așa, cum îți spusei, mă scol într'o dimineață, și, știi obiceiul meu, puiu mîna întâi și 'ntăi pe «Aurora Democratică», să văz cum mai merge țara. O deschiz... și ce citesc? Uite, țiu mînte ca acuma: «¹¹/₂₃ Făurar... A căzut tirania! Vivat Republica!»

EFIMIȚA.

Auzi colo!

LEONIDA

Răposata dumneei—nevastă-mea a d'intăi—nu se sculase încă. Sar jos din pat și-i strig: «Scoală, cucoană, și te bucură, că ești și dumneata mumă din popor; scoală, c'a venit libertatea la putere!»

EFIMIȚA (afirmativ.)

Ei!

LEONIDA

Când aude de libertate, sare și dumneei răposata din pat... că era republicană! Zic: gătește-te degrabă, Mițule, și... hai și noi pe la revoluție. Ne imbrăcăm, domnule, frumos, și o luăm repede pe jos pân' la teatru... (cu gravitate) Ei, când am văzut... știi că eu nu intru la idee cu una cu două...

EFIMIȚA

Ți-ai găsit!... dumneata nu ești d'ăia. Ehei! ca dumneata, bobocule, mai rar cineva.

LEONIDA

Ori să zici nu știu ce și nu știu cum, că adicătele «acu, unde ești tu republican, ții parte națiunii...»

EFIMIȚA

Ași!

LEONIDA

Dar, când am văzut, am zis și eu: să te ferească Dumnezeu de furia poporului!... Ce să vezi, domnule? Steaguri, muzici, chiote, tămbălău, lucru mare, și lume, lume,... de-ți venea amețeală nu altceva.

EFIMIȚA

Bine că n'am fost in București pe vremea aia! cum sunt eu nevricoasă, Doamne-fereste! pățeam alte alea...

LEONIDA.

Ba nu zi asta; puteai trage un ce profit (schimbăni tonul.) Ei, cât gândești c'a ținut toiul revoluției?

EFIMIȚA.

Până seara.

LEONIDA (zimbînd de așa naivitate, apoi cu seriozitate.)

Trei săptămăni de zile, domnule.

EFIMIȚA (minunăndu-se.)

Nu mă 'nebuni, soro!

LEONIDA.

Ce te gândești dumneata, că a fost așa un bagadel lucru? Fă-ți idee: dacă chiar Galibardi, de acolo, de unde este el, a scris atunci o scrisoare cătră națiunea română.

EFIMIȚA (cu interes)

Zău?

LEONIDA

Mai e vorbă!

EFIMIȚA

Adică cum?

LEONIDA

Vezi dumneata, i-a plăcut și lui 'cum am adus noi lu-

crul cu un sul subțire ca să dăm exemplu Evropii, și s'a crezut omul dator, ca un ce de politică, pentru ca să ne firitisească...

EFIMIȚA (curioasă.)

Da... ce spunea in scrisoare?

LEONIDA (cu importanță.)

Patru vorbe, numai patru, da vorbe, ce-i drept! Uite, țiu minte ca acum: „Bravos națiune! Halal să-ți fie! Să trăiască Republica! Vivat Prințipatele-Unite!“ și jos iscălit in original „Galibardi“.

EFIMIȚA (satisfăcută.)

Apoi, atunci dacă-i așa, a vorbit d'el de frumos omul!

LEONIDA.

Hehei! unul e Galibardi: om, odată și jumătate! (cu mândrie și siguranță). Ei! giantă latină, domnule, n'ai ce-i mai zice. De ce a băgat el in răcori, gândești, pe toți împărații și pe Papa dela Roma?

EFIMIȚA (mirată.)

Și pe Papa dela Roma? Auzi, soro?

LEONIDA.

Ba încă ce! i-a tras un tighel, de i-a plăcut și lui. Ce-a zis Papa — iezuit, aminteri nu-i prost! — Când a văzut că n'o scoate la căpătăiu cu el?... „Mă, nene, ăsta nu-i glumă; cu ăsta, cum v'ez eu, nu merge ca de cu fitecine; ia mai bine să mă iau eu cu politică pe lângă el, să mi-l fac

colea, tura vura, c'o fi tunsă, c'o fi rasă, l-a pus pe Galibardi de i-a botezat un copil.

EFIMIȚA (cu ironie.)

Și-a cunoscut omul nașul!

LEONIDA.

Vezi bine!... Acu i-a spune, cam căți oameni te bate gândul că să aibă Galibardi?

EFIMIȚA.

Sumedenie!

LEONIDA.

O mie, domnule, numa o mie.

EFIMIȚA.

Ei! fugi că mor! și adică numa cu o mie să...

LEONIDA (întrerupând-o.)

Da, da întreabă-mă să-ți spun ce fel de oameni sunt.

EFIMIȚA.

Ceva tot unul și unul.

LEONIDA.

Ëi mai prima, domnule, aleși pe sprinceană, care mai de care, dă cu pușca'n Dumnezeu; volintiri, mă rog: azi aici, mâine'n Focșani, ce-am avut și ce-am pierdut!

EFIMIȚA.

Ei! așa da.

Teatru, I. L. Caragiale.

LEONIDA.

Și toți se 'nchină la el ca la Christos ; de hatirul lui, sunt in stare, trei zile d'a rëndul, să nu mănănce și să nu bea, dacă n'or avea ce.

EFIMIȚA.

Ce spui, soro?

LEONIDA.

Ce-ți spui eu, și câte și mai câte altele și mai și.

EFIMIȚA.

Bravos !

(O mică pauză și căscături de amândoă părțile.)

LEONIDA

Trebue să fie târziu, Mițule; ne culcăm?

EFIMIȚA (se scoală și se uită la cias)

Doșpce trecute, bobocule.

LEONIDA (sculându-se și el și mergënd spre patul din stinga)

Vezi dumneata cum trece vremea cu vorba...

EFIMIȚA (dregëndu-și patul)

Ei! cum le spui dumneata, să tot stai s'ascuți; ca dumneata, bobocule, mai rar cineva.

LEONIDA (la pat și intrând sub plapumă)

Mițo, ai zis matale fetiț să vie mâine mai de dimineață ca să facă focul?

EFIMIȚA (stingând lampa)

Da. (se'nchină și se așază în pat la dreapta)
 Odaea rămâne luminată numai de tlacăra tăciunilor
 din sobă)

LEONIDA (după ce s'a învârtit în pat până să-și
 facă culcușul, cu satisfacție)

A! așa!

(Un moment pauză, în timp ce fiecare se așază bine
 în așternutul său)

EFIMIȚA (din așternut)

Și zi așa cu Galibardi, ai?

LEONIDA (asemenea)

Așa zeu!... Ei! mai dă-mi încă unul ca el, și până
 mâine seara,—nu-mi trebuie mai mult,—să-ți fac repu-
 blică... (cu regret) Da nu e! Da o să-mi zici că cu in-
 cetul se face oțetul, ori că mai rabdă, că n'a intrat
 zilele'n sac. (cu tărie) D'apoi bine, frate, până când tot
 rabdă azi, rabdă mâine? că nu mai merge, domnule,
 s'a săturat poporul de tiranie, trebuie republică!

EFIMIȚA.

Adică, zău, bobocule, de! eu, cu mîntea ca de
 femee, pardon să te 'ntreb și eu un lucru: ce pro-
 copseală ar fi și cu republica?

LEONIDA (minunat de-așa întrebare.)

Ei! bravos! ș'asta-i bună! Cum, ce procopseală?
 Vezi asta-i vorba: cap ai, mîntea ce-ți mai trebuie?
 Apoi, inchipește-ți dumneata numai un condeiu, stăi
 să-ți spuie: mai întâi și 'ntăi că dacă e republică,
 nu mai plătește niminea bir...

EFIMIȚA.

Zău ?

LEONIDA.

Zău... Al doilea că fieștecare cetățean ia câte o leafă bună pe lună, toți într'o egalitate.

EFIMIȚA.

Parol ?

LEONIDA.

Parol... Par egzamplu, eu...

EFIMIȚA.

Pe lângă pensie ?

LEONIDA.

Vezi bine ; pensia e bașca, o am după legea a veche, e dreptul meu ; mai ales când e republică, dreptul e sfânt : republica este garanțiunea tuturor drepturilor.

EFIMIȚA (cu toată aprobarea.)

Așa da.

LEONIDA.

Și al treilea, că se face și lege de murături ?

EFIMIȚA.

Cum lege de murături ?

LEONIDA.

Adicătele că nimini să nu mai aibă drept să-și plătească datoriile.

EFIMIȚA (crucindu-se de mirare.)

Maică Precistă, Doamne! apoi dacă-i așa, de ce nu se face mai curând republică, soro ?

LEONIDA.

Hei ! te lasă reacționarii, domnule ? Firește, nu le vine lor la socoteală să nu mai plătească niminea bir ! e aproape de mîntea omului : de unde ar mai mîncă ei lefurile cu lingura ?

EFIMIȚA.

Așa e... da... (reflectînd mai adînc.) un lucru nu 'nțeleg eu.

LEONIDA.

Ce lucru ?

EFIMIȚA.

Daca n'o mai plăti niminea bir, soro, de unde or să aibă cetățenii leafă ?

LEONIDA. (in luptă cu somnul.)

Treaba statului, domnule; el ce grije are ? pentru ce-l avem pe el ? e datoria lui să 'ngrijească să aibă oamenii lefurile la vreme...

EFIMIȚA (lămurită.)

Așa da... vezi, mie nu-mi dădea 'n gând (după o pauză de reflecție.) Ce bine ar fi ! unde dă Dumnezeu odată să o mai vedem ș'asta, republica ! (Leonida incepe să sforăc.) Dormi, soro ?... (Leonida sforăe 'nainte.) A adormit.

SCENA II

(Coana Efimița se așază pe o ureche și adoarme și ea. -- Unul după miezul nopții sună rar în vecinătate: patru bălăi pentru sfer-turi, apoi o bătaie mai gravă pentru ceas. În orchestră melodramă «misterioso». Câteva momente pauză, după care s'aud în depărtare două trei detunături de pușcă și chiote surde; apoi, altele mai multe și strigăte mai distincte, și încă odată.

EFIMIȚA.

(Se deșteaptă și se ridică 'n pat, privind cu nedomirire către ușe și întrebând eu neastâmpăr) Cine e? (pauză) Cine e? (pauză) sare din pat, aleargă repede la ușă și o încearcă dacă e bine incuiată, asemenea la fereastră, și se 'ntoarce mai puțin îngrijiată să se așeze iar la loc, făcându-și o cruce) Cine știe ce-oiu fi visat!... (se culcă și aștește iar; în orchestră melodramă; pauză; o salvă de detunări și strigăte inmulțite; cucoana sare din pat cât colo)... Cine e? (o pauză; merge tremurând la masă, caută p'intunec chibriturile și aprinde lampa; foarte emoționată, încearcă încă odată ușa, merge în vârfurile degetelor la dulapul de haine, îl incuie repede, ca și cum ar fi prins pe cineva în el, și ascultă cu palpitație ce se petrece înăuntru; se uită apoi pe sub paturi și prin toate colțurile, stinge lampa, se'nchină și se urcă iar în pat) Ce-o fi ș'asta? (deodată, s'aud o nouă salvă și chiote prelungite; coana Efimița sare jos și rămâne înmărmurită în picioare ascultând; o altă salvă și strigăte) Leonido! (sgomotul se repetă) Leonido!! (pauză; sgomotul se repetă cu putere; cocoana se repede peste un scaun cu exasperare, se împiedică și cade peste patul lui Leonida) Leonido!!!

SCENA III

LEONIDA (sculându-se din somn spăimântat)

Ai! ce e?

EFIMIȚA

Leonido! scoal' că-i foc, Leonido!

LEONIDA (speriat)

Unde-i foc?

EFIMIȚA

Scoal' că-i revoluție, bătălie mare afară!

LEONIDA

Aș! vorbă să fie! Ce te pomenești vorbind, domnule?

EFIMIȚA

Bătălie la toartă, soro: pistoale, puști, tunuri, Leonido, țipete, chiote, lucru mare, de am sărit din somn!

LEONIDA (luând-o cu binișorul)

Mițule, nu-i nimica; știi cum ești dumneata nevroasă, unde am vorbit toată seara de politică, t'ei fi culcat cu fața 'n sus și ai visat cine știe ce.

EFIMIȚA (impacientă)

Leonido, deșteaptă sunt eu acum?

LEONIDA

Apoi de! Mițule, asta dumneata știi.

EFIMIȚA (atinsă)

Bravos, bobocule! nu m'așteptam ca tocmai dumneata să te pronunți cu așa iluzii în contra mea; te credeam mai altfel... imi pare rău... Cucoane Leonido, sunt deșteaptă; am auzit cum te-auz și m'auzi... revoluție, bătălie mare!

LEONIDA

Bine, Mițule, stăi, nu te împotră degeaba. De când m'ai deșteptat pe mine, ai mai auzit ceva?

EFIMIȚA

Nu.

LEONIDA

Apoi dè! cum vine treaba asta? spune matale...

EFIMIȚA (cam în nedumerire)

De, soro, știi și eu?

LEONIDA

Apoi, vezi? Dar... s'o mai luăm și pe partea ailaltă, să vedem ce-ai să mai zici. Bine, chiar revoluție să fi fost, să zicem;... nu știi dumneata că n'are nimeni voie să descarce focuri în oraș? e ordin dela poliție...

EFIMIȚA (aproape răsconvinșă)

De! bobocule, să zic și eu cum zici, că după cum le spui dumneata, una și cu una fac două, n'are de unde să te mai apuce omul... (stând la gânduri și iar îndoindu-se) Da bine, soro, am auzit, am a-u-zit; cum s'auz ce nu era? ce-am auzit dacă nu era nimica?

LEONIDA

Ei! domnule, câte d'astea n'am citit eu, n'am p[er] in cap! Glumești cu omul! Se 'nt[em]plă... (cu tonul unei teorii sigure) că fiincă de ce? o să mă 'ntrebi... Omul, bunioră, de par egzemplu, dintr'un nu-știu-ce ori ceva, cum e nevriscos, de curiozitate, intră la o idee; a intrat la o idee? fandacsia e gata; ei! și după aia, din fandacsie cade in ipohondrie. Pe urmă, firește, și nimita mișcă.

EFIMIȚA

Com[ed]ie, soro! (minunându-se) Așa o fi!

LEONIDA

Bunioară și la dumneata acuma, o ipohondrie trecătoare; nu-i nimita... Hai să ne culcăm: noapte bună, Mițule.

EFIMIȚA

Noapte bună. (incă nedomirită oarecum, stinge lampa și se v[er]ă in pat)

LEONIDA (după o pauză)

Nu te mai culca cu fața 'n sus, Mițule, că iar visezi.

(Cucoana s'așază p'o ureche; in odaie intuneric in orchestra melodramă; o pauză, după care d'odată se aud in depărtare chiote, strigăte și detunături)

SCENA IV

EFIMIȚA

Ai auzit?

LEONIDA

Ai auzit?

(Amândoi, d'odată, se ridică înfiorați. Sgomotul s'apropie)

EFIMIȚA (sărind din pat)

E idee, Leonido?

LEONIDA (cu spaimă)

Aprinde lampa... (sare și el din pat)

(Sgomotul mai aproape)

EFIMIȚA (aprinzând lampa)

E fandacsie, bobocule?

LEONIDA (tremurând)

Nu-i lucru curat, Mițule!

(Sgomotul tot mai tare)

EFIMIȚA

E ipohondrie, soro?

(Sgomotul crește mereu)

LEONIDA

E primejdie mare, domnule! Ce să fie?

EFIMIȚA

Ce să fie? dumneata nu vezi ce să fie? Revoluție, bătălie mare, Leonido!

LEONIDA (ciudindu-se)

Bine, frate, revoluție ca revoluție, da nu-ți spusei că nu-î voe dela poliție să dai focuri in oraș?

(Sgomotul crește înainte)

EFIMIȚA (tremurând.)

Voe ne-voe, auzi ?

LEONIDA (asemenea.)

Auz ; da nu e, nu se poate să fie revoluție.. Câtă vreme sunt ai noștri la putere, cine să stea să facă revoluție ?

EFIMIȚA.

De! întreabă-mă să te 'ntreb... (sgomot mare.) Auzi ?

LEONIDA.

Unde mi-este gazeta ? (nervos.) că dacă o fi să fie revoluție, trebuie sa spuie la „Ultime știri“. Unde mi-e gazeta ? (merge la masă, ia gazeta, își aruncă ochii pe pagina a treia și dă un țipăt.) A !

EFIMIȚA.

Ei !

LEONIDA (pierdut.)

Nu e revoluție, domnule, e reacțiune; ascultă : (citește tremurând.) „Reacțiunea a prins iar la limbă. Ca un strigoiu in intunerec, ea stă la pândă ascuțindu-și ghiarele și așteptând momentul oportun pentru poftele ei antinaționale... Națiune, fii deșteaptă!“ (cu dezolare) Și noi dormim, domnule !

EFIMIȚA (asemenea.)

Cine strică, soro, dacă nu mi-ai citit gazeta de cu seara !

(Sgomot tare)

LEONIDA (prăpădit.)

Și pe mine mă știu toți reacționarii că sunt republican, că sunt pentru națiune.

EFIMIȚA (tremurând și începând să plângă.)

Ce-i de făcut, soro?

LEONIDA (stăpânindu-se ca să-i facă curaj.)

Nu te speria, Mițule, nu te speria...

(Salveși chiote foarte apropiate.)

EFIMIȚA.

Iute, soro, pune mâna.

(Amândoi trag cearșafurile din paturi în mijlocul casii, golesc dulapul, scrinul, și fac două legături mari; apoi barica-dează ușa cu paturile și cu mobilele)

LEONIDA (lucrând.)

Mergem la gară p'în dosul Cișmegiului, și plecăm până 'n ziuă cu trenul la Ploești... Acolo nu mai mi-e frică: sunt între ai mei! republicani toți, săracii!

(Sgomot și mai aproape)

EFIMIȚA (ingrozită, oprindu-se din lucru și ascultând.)

Soro! soro! auzi dumneata? Zavrării vin încoace!

LEONIDA (asemenea)

Auz... (tremură.) Și cum sunt eu deochiat, drept ai-cea vin, să ne dărâme casa.

EFIMIȚA (indoindu-se de genunchi și inecându-se.)

Nu-mi spune, soro, că mor!

LEONIDA.

Fă iute, iute!

(Sgomotul și mai aproape; Leonida cade 'n genunchi.)

EFIMIȚA.

Soro, mor! a intrat in ulița noastră...

LEONIDA.

Stinge lampa!

(Cocoana suflă iute in lampă; sgomotul este sub ferestre. Amândoi sunt trăsniți. O pauză, sgomot și apoi câteva bătăi in ușa d'afară.)

EFIMIȚA (șoptind.)

Sunt la ușă.

LEONIDA (asemenea.)

Atât mi-a fost!... Nu te mișca. (bătăile se repetă mai tare; sgomotul s'a cam depărtat). Să ne ascundem in dulap...

EFIMIȚA.

Să lăsăm calabalicul și să sărim pe fereastră...

LEONIDA.

Dar dacă or fi intrat in curte?

(Bătăile in ușă se indesc cu nerăbdare; sgomotul se depărtează mereu.)

UN GLAS DE FEMEE (d'afară.)

Dar asta, comédie!

EFIMIȚA (cu uimire, plecându-se spre ușă s'asculte.)

Ai?

LEONIDA (oprind-o.)

St! nu te mișca!

(Pumni tari in ușă; sgomotul și mai departe.)

GLASUL (d'afară.)

Ei ! Doamne ! (strigând.) Coniță !

EFIMIȚA (uimită.)

E slujnica, Leonida, Safta.

(Chiotele și impușcăturile d'abia se mai aud foarte departe.)

LEONIDA.

St ! par'că s'a mai depărtat zavera !

(Bătăi desperate in ușă.)

GLASUL (d'afară.)

Deschide, cocoană, să fac focul. (o pauză. Leonida și Efimița ascultă uimiți neștiind ce să crează.) Vai de mine ! nu-i bună asta ! a pățit boerii ceva !

EFIMIȚA.

E Safta... (vrea să meargă la ușă.)

LEONIDA (oprind-o.)

St ! nu deschide odată cu capul !

EFIMIȚA (ne mai putând răbda și smucindu-se).

Trebue să deschiz, soro, că 'ncepe dobitoaca să țipe și-i mai rău : ne dă de gol la zavrăgii !

(Bătăi din toate puterile in ușă.)

LEONIDA (comprimându-și inima și cu un tonde supremă
resignare.)

Deschide !

EFIMIȚA (mergând in vârfurile degetelor la ușă, întreabă
cu gura jumătate.)

Cine e ?

GLASUL (d'afară.)

Eu, cocoană; am venit să fac focul.

EFIMIȚA (stă un minut la indoială, apoi se hotărăște și, dând in
lături baricada, deschide, și cu glasul alterat)

Haide, intră.

(In oda e intunec. Coana Efimița ține piept Saftii la ușă.

SCENA V

EFIMIȚA (mișcată, cu tonul misterios)

Ce-i afară, Safto?

SAFTA (care a intrat cu un braț de lemne)

Bine, cucoană, ce să fie! Da pân' acum n'am putut închide ochii: toată noaptea a fost masă mare la bacanul din colț; acu d'abia s'a spart cheful. Adineaori a trecut p'aici vreo cățiva, se duceau acasă pe două cărări; era și Nae Ipingescu, ipistatul, beat frânt; chiuiă și trăgea la pistoale... obiceiul mitocănesc.

LEONIDA (nedormit)

Ce obiceiul?

SAFTA

Știi, a făcut oamenii chef, c'aseară a fost lăsată secului.

EFIMIȚA (inseninându-se și prinzând limbă, către Leonida cu umor)

A fost lăsată, secul!

LEONIDA (imbărbătat)

Ei vezi? (plin de triumful teoriei) Tot vorba mea, domnule! Omul, bunioară de par egsamp^{lu}, dintr'un nu-știu-ce ori ceva, cum e nevricos, de curiozitate, intră la o idee; a intrat la o idee? fandacsia e gata; ei! și după aia, din fandacsie cade in ipohondrie. (către cucoana) Vezuși?

EFIMIȚA (cu chef)

Ei! soro! par' că ziceai că nu e voe dela poliție să se dea cu pistoale in oraș?

LEONDA (sigur)

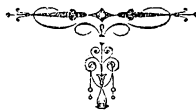
Apoi bine, nu vezi dumneata că aici a fost chiar poliția in persoană...

EFIMIȚA

Ei, bobocule, apăi cum le știi dumneata toate, mai rar cineva! (aprinde lampa)

(Amândoi sunt foarte veseli. Safta rămâne incremenită văzând resturnarea odăii)

(Cortina)

O SCRISOARE PIERDUTĂ

COMEDIE ÎN PATRU ACTE.

Teatru I. L. Caragiale.

PERSOANELE

STEFAN TIPATESCU, prefectul județului.
AGAMEMNON DANDĂNACHE, vechiu luptător de-
la 48.
ZAHARIA TRAHANACHE, președintele Comitetului
permanent, Comitetului electoral, Comitetului șco-
lar, Comitetului agricol și altor comitete și comiții.
TACHE FĂRFURIDI, avocat, membru al acestor co-
mitete și comiții.
IORDACHE BRĂNZOVENESCU, asemenea.
NAE CAȚAVENCU, avocat, director-proprietar al zi-
rului «Răcnetul Carpaților», preșident-fundator al
Societății Enciclopedice-Cooperative «Aurora Eco-
nomică Română».
IONESCU, institutor, colaborator la acel ziar și mem-
bru al acestei societăți.
POPEȘCU, institutor, asemenea.
GHITĂ PRISTANDĂ, polițaiul orașului.
UN CETĂȚEAN TURMENTAT.
ZOE TRAHANACHE, soția celui de sus.
UN FECIOR.

Alegători, Cetățeni, Public.

În capitala unui județ de munte, în zilele noastre.

O SCRISOARE PIERDUTĂ

D-lui PETRU TH. MISSIR

ACTUL I.

(O anticameră bine mobilată. Ușă în fund cu două ferestre mari de laturi. La dreapta, în planul din fund o ușă, la stînga altă ușă în planul din față. În stînga, planul întâiu, canapea și un fotoliu).

SCENA I

TIPATESCU puțin agitat, se plimbă cu «Răcnetul Carpaților» în mână; e în haine de odae; **PRISTANDĂ** în picioare, mai spre ușă, stă rezemat în sabie.

TIPATESCU (terminând de citit o frază din jurnal.)

„ . . . Rușine pentru orașul nostru să tremure în fața unui om!... Rușine pentru guvernul vitreg, care dă unul din cele mai frumoase județe ale României pradă în ghiarele unui vampir!...“ (indignat.) Eu vampir, ai?... Caraghioz!

PRISTANDĂ (asemenea.)

Curat caraghioz!... Pardon, să ierțați, coane Fănică, că întreb: bampir... ce-i aia, bampir?

TIPATESCU.

Unul... unul care sugă sângele poporului... Eu sug sângele poporului !...

PRISTANDĂ.

Dumneata sugi sângele poporului !... Aoleu !

TIPATESCU.

Mișel !

PRISTANDĂ.

Curat mișel !

TIPATESCU.

Murdar !

PRISTANDĂ.

Curat murdar !

TIPATESCU.

Ei ! nu s'alege !

PRISTANDĂ.

Nu s'alege !

TIPATESCU.

Cu toată dăscălimea dumnealui, cu toată societatea moftologică a dumnealui... degeaba ! să-mi rază muștățile !

PRISTANDĂ.

Și mie !

TIPATESCU.

Dar însfârșit, las'o asta ! lăsă-l să urle ca un câine !

PRISTANDĂ.

Curat ca un câine!

TIPATESCU.

Incepuseși să-mi spui istoria de aseară. (șade.)

PRISTANDĂ.

Cum vă spuneam, coane Fănică, (se apropie.) aseară, ațipisem nițel după masă, precum e misia noastră... că acum dumneavoastră știți că bietul polițaiu n'are și el cîias de mîncare, de bîetură, de culcare, de sculare, ca tot creștinul...

TIPATESCU

Firește...

PRISTANDĂ

Și la mine, coane Fănică, să trăiți! greu de tot... Ce să zici? Famèlie mare, renumerație mică, după budget, coane Fănică. Încă d'aia nevastă-mea zice: »Mai roagă-te și tu de domnul prefectul să-ți mai mărească leafa, că te prăpădești de tot«... Nouă copii, coane Fănică, să trăiți! nu mai puțin... Statul n'are idee de ce face omul acasă, ne cere numai datoria; dar dè! nouă copii și optzeci de lei pe lună: famèlie mare, renumerație mică, după budget.

TIPATESCU (zimbind)

Nu-i vorbă, după buget e mică, așa e... decât tu nu ești băeat prost: o mai cîrpești, de ici, colo; dacă nu curge pică... Las' că știm noi!

PRISTANDĂ

Știți! Cum să nu știți, coane Fănică, să trăiți! tocma dumneavoastră să nu știți!

TIPATESCU

Și nu-mi pare rău, dacă știi să faci lucrurile cu minte: mie-mi place să mă servească funcționarul cu tragere de inimă... Când e om de credință...

PRISTANDĂ

De credință, coane Fănică, să trăiți!

TIPATESCU

Nu mă uit dacă se folosește și el cu o pară, două.. mai ales un om cu o familie grea.

PRISTANDĂ

Nouă suflete, coane Fănică, nouă, și renumerație...

TIPATESCU

După buget...

PRISTANDĂ

Mică, sărut mâna, coane Fănică.

TIPATESCU

Lasă, Ghiță, cu steagurile de alaltăeri ți-a eșit bine; ai tras frumușel condeiu.

PRISTANDĂ (uitându-se pe sine și rizând)

Curat condeiu! (luându-și numaidecât scama, naiv) Adicăte, cum condeiu, coane Fănică?...

TIPATESCU

Contul jidanului s'a plătit la Comitet pe patruzeci și patru de steaguri...

PRISTANDĂ (naiv)

Da.

TIPATESCU

Ei?... s'a pus patruzeci și patru de steaguri?

PRISTANDA (cu tărie)

S'a pus, coane Fănică, s'a pus... Poate unul două să le fi dat vântul jos... da s'a pus...

TIPATESCU

Patruzeci și patru?

PRISTANDĂ

Patruzeci și patru in cap, coane Fănică.

TIPATESCU (rizënd)

Nu umbla cu mofturi, Ghiță. Nu m'am plimbat eu la luminație in trăsură cu Zoe și cu nenea Zaharia in tot orașul? Tocmai ea, cum e glumeață, zice: «Ia să-i numărăm steagurile lui Ghiță»...

PRISTANDĂ (măhnit)

Imi pare rău: tocmai coana Joița, tocmai dumneei, care dè!... să ne așteptăm dela dumneei la o protecție...

TIPATESCU

Apoi, ea n'a zis-o cu răutate, a zis-o de glumă. Nu știe și nenea Zaharia și ea că ești omul nostru...

PRISTANDĂ

Al dumneavoastră, cone Fănică, și al coanii Joi-

țichii, și al lui conul Zaharia... Ei ? și le-ați numărat, coane Fănică?... Ei ? așa e? Patruzeci și patru...

TIPATESCU

Vreo paispce... cinspce.

PRISTANDĂ

Apoi să le numărăm, coane Fănică; să le numărăm : două la prefectură.

TIPATESCU

Două...

PRISTANDĂ

Două pe piața lui 11 Februarie...

TIPATESCU

Patru...

PRISTANDA (căutând în gând)

Două la Primărie...

TIPATESCU

Șase...

PRISTANDĂ (acelaș joc)

Unul la școala de băeți...

TIPATESCU

Șapte...

PRISTANDĂ

Unul... la școala de fete...

TIPATESCU

Opt...

PRISTANDĂ

Unul la spital...

TIPATESCU

Nouă.

PRISTANDĂ

Două... la Catrindală, la Sf. Niculae...

TIPATESCU

Unsprezece.

PRISTANDĂ

Două la prefectură... paispce...

TIPATESCU (rizënd)

Le-ai mai numărat pe ale dela prefecură.

PRISTANDĂ

Nu, coane Fănică, să trăiți! (continuă repede pe neresuflate) Două la Primărie opspce, patru la școli, douăzeci și patru, două la catrindală la Sf. Niculae treizeci...

TIPATESCU (rizënd)

Le-ai mai numărat odată pe toate astea și aduni rău...

PRISTANDĂ

Doamne păzește, coane Fănică, să trăiți, patruzeci și patru, în cap... patruzeci și patru... Cum zic, unul două, poate vântul... ori cine știe...

TIPATESCU (rizënd)

Ghiță... apoi nu mă orbi dela obraz așa.

PRISTANDĂ (schimbând deodată tonul, umilit și naiv)

Famelie mare... renumerație după buget mică...

TIPATESCU (uitându-se la ceas)

Ia să lăsăm steagurile, Ghiță...

PRISTANDĂ

Curat să le lăsăm, coane Fănică.

TIPATESCU

Spune odată istoria de-aseară că mă grăbesc.

PRISTANDĂ

Bine ziceți, coane Fănică. Aseară pe la zece și jumătate, mă duc acasă, imbuc ceva și mă dau așa pe, o parte să ațipesc numai un minuțel, că eram prăpădit de ostenit dela foc. Nevasta zice, pardon: „Desbracă-te, Ghiță, și te culcă“. Eu, nu; eu, la datorie, coane Fănică, zi și noapte la datorie. Așa, mă scol cam pe la douăspce fără un sfert, și pardon, mă desbrac de mondir, scoț chipiul, mă 'mbrac țivilește și plec... la datorie, coane Fănică. Până să plec se făcuse vreo unul după douăspce. O iau prin dosul Primăriei, și apuc pe maidan ca să ies la bariera „Unirii“. Când dau să trec maidanul, văz lumină la ferestrele de din dos ale lui d. Nae Cațavencu, și ferestrele vraiște. Ulucile inalte... dacă te sui pe uluci, poți intra pe fereastră in casă. Eu, cu gândul la datorie, ce-mi dă in gând ideea? zic: ia să mai ciupim noi ceva dela onorabilul, că nu strică,... și binișor, ca o pisică, mă suiu pe uluci și mă puiu s'ascult:

auzeam și vedeam cum v'auz și m'auziți, coane Fănică, știți ca la teatru.

TIPATESCU (interesându-se).

Ei, ce ?

PRISTANDĂ.

Jucaseră stos.

TIPATESCU.

Cine era ?

PRISTANDĂ.

Cine să fie ? dăscălimea : Ionescu, Popescu, popa Pripici...

TIPATESCU.

Și popa ?

PRISTANDĂ.

Da, popa și d. Tăchiță, și Petcuș, și Zapiescu, toată gașca 'n pěr. Jocul era pe isprăvite... și fumărie de tutun... ieșea pe fereastră ca dela vapor. Mai uca popa și cu Petcuș. Eilalți ședeau de vorbă.

TIPATESCU.

Și Cațavencu mă 'njura ?

PRISTANDĂ.

Grozav, coane Fănică, pe guvern și pe dv... și-și număra voturile.

TIPATESCU.

Dăscălimea, popa și moflujii.

PRISTANDĂ.

Curat moflujii !

TIPATESCU.

Las' că le dau eu voturi.

PRISTANDĂ.

Da să vedeți ce s'a 'ntâmplat... coane Fănică. Din vorbă 'n vorbă, Cațavencu zice: „Mă prinț cu d-voastră că o să voteze cu noi cine cu gândul nu gândiți, unul pe care contează bampirul — și acolo, pardon, tot bampir vă zicea — pe care contează bampirul ca pe Dumnezeu... și când l-om avè pe ala, i-avem pe toți... Ia ascultați scrisoarea asta“... și scoate o scrisorică din portofel... „Ia ascultați...“ Diavolul de popă, n'are de lucru? se scoală repede dela joc și zice: „Să mă 'ngropi, sufletul meu, Năică, nu citi... stăi, s'o ascult și eu... să-mi aprinz numai țigara...“ Și, coane Fănică, se scoală dela joc, aprinde chibritul, trage din țigară și vine să arunce chibritul aprins pe fereastră drept in ochii mei... Mă trag inapoi, alunec de pe uluci și caz pe maidan, peste un dobitoc, care pesemne trecea ori ședea lângă uluci. Dobotocul incede să strige, 'toți din casă sar năvală la fereastră; eu, cum căzușem, mă ridic degrabă, o iau pituliș pe lângă uluci și intru in curtea Primăriei.

TIPATESCU (interesându-se de povestire).

Ei?

PRISTANDĂ.

M'am mai intors eu, dar inchiseseră ferestrele și lăsaseră perdelele.

TIPATESCU.

Cine să fie? Ce scrisoare? Nu pricep... Ghiță, eu trebuie să mă duc la dejun, să nu fac pe nenea Za-

haria și pe Zoe să m'aștepte. Ei nu dejunează fără mine și nenea Zaharia nu iese înainte de dejun. Și mai ales cum e Zoe nerăbdătoare...

PRISTANDĂ.

Ce-mi ordonați, coane Fănică?

TIPATESCU.

Să-mi afli ce scrisoare e aia și de cine e vorba.

PRISTANDĂ.

Ascult, coane Fănică.

TIPATESCU.

Dacă s'ar putè să punem mâna și pe firul ăsta,— nu doar că mi-e teamă de intrigile proaste ale lui Cațavencu, — dar n'ar fi rău să-l dezarmăm cu de-săvârșire, ș'apoi să-l lucrăm pe onorabilul.

PRISTANDĂ.

Curat să-l lucrăm!

TIPATESCU.

Stăi un minut până să-mi schimb haina; ieșim împreună; am să-ți mai spun ceva.

PRISTANDĂ.

Stau, coane Fănică.

(Tipătescu iese in stinga).

SCENA II

PRISTANDĂ (singur)

Grea misie, misia de polițaiu... Și conul Fănică cu coana Joița mai stau să-mi numere steagurile... Tot vorba bieteii neveste, zice: „Ghiță, Ghiță, pupă-l in bot și-i papă tot, că sătulul nu crede la ăl flamënd...” zic: curat! De-o pildă, conul Fănică: moșie moșie, funcția funcție, coana Joița, coana Joița: traiu, neneco, cu banii lui Trahanache... (luându-și seama) babachii... Da eu, unde? familie mare, renumerație după buget mică. (șade in fund pe un scaun la o parte).

SCENA III

ZAHARIA TRAHANACHE, GHIȚĂ PRISTANDĂ, apoi
TIPATESCU și ZOE.

TRAHANACHE (intră prin fund, fără să ia seama la Ghiță, care se ridică răpede la intrare. Trahanache e mișcat).

A! ce coruptă soțietate!... Nu mai e moral, nu mai sunt prințipuri, nu mai e nimic: enteresul și iar enteresul... Bine zice fiu-meu dela facultate alaltăeri in scrisoare: vezi tinăr tinăr, dar copt, serios băiat! zice: „Tatițo, unde nu e moral, acolo e corupție, și o soțietate fără prințipuri, va să zică că nu le are!”... Auzi d-ta mișelie, infamie (vede pe Ghiță). Aici erai Ghiță? (se stăpânește).

PRISTANDĂ.

Aici, sărut mână, coane Zahario.

TRAHANACHE.

Fănică a ieșit?

PRISTANDĂ.

Ba nu, coane Zahario, vine numai decât momental, e dincolo... A! iată conul Fănică...

TIPATESCU (cu pălăria și haina de oraș vine din stînga, e surprins la vederea lui Zaharia).

Neica Zaharia! Cum se poate? Ai ieșit înainte de dejun? Ce e?

TRAHANACHE.

E comedie, mare comedie, Fănică, stăi să-ți spui (ii face semn să expedieze pe Pristanda).

PRISTANDĂ (răpede).

Mai aveți ceva să-mi ordonați, coane Fănică?

TIPATESCU.

Nu... Nu uiți de ce-am vorbit. Trebuie să avem deslegarea istoriei cât mai degrabă.

PRISTANDĂ.

Ascult:

TIPATESCU.

Nene Zahario, e lung ce ai să-mi spui? Nu mi-o poți spune la dejun?

TRAHANACHE.

Ai puținică răbdare... Nu trebuie să știe Joița... E comedie mare, Fănică. (șede pe canapea, cu spatele spre fund).

TIPATESCU (uitându-se la casă).

Atuncia treci, Ghiță, pe la nenea Zaharia p'acasă

și lasă-i vorbă coanei Joițichii — nu-i așa, nene Zahario? — să fie așa de buna să nu se supere dacă om întârzia dela dejun... avem ceva politică de vorbit între bărbați.

PRISTANDĂ.

Ascult, coane Fănică, (Pristanda pleacă spre fund. Tipatescu se întoarce spre Trahanache și coboară. Când Pristanda vrea să iasă prin fund, ușa din dreapta se deschide puțin, Zoe scoate capul, chiamă pe Pristandă : „Pst! Pst!“ și închide repede ușa. Tipătescu se întoarce și îl vede pe Pristandă lângă ușa din dreapta).

TIPATESCU.

Ai? Un' te duci?

PRISTANDĂ (făcându-i semn să tacă și arătându-i pe Trahanache)

Unde mi-ați ordonat.

TIPATESCU (fără a înțelege).

De ce nu ieși prin față?

PRISTANDĂ (urmându-și jocul).

Da, prin față... (se'ntoarce spre ușa din fund. Tipatescu se'ntoarce iar spre Trahanache, Jocul Zoi se repetă. Fănică se'ntoarce iar. Ghiță, care este iar lângă ușa din dreapta, iese năvală pe acolo. Tipatescu dând din umeri, fără să'nțeleagă, se coboară să șază pe fotoliu, lângă Trahanache).

SCENA IV

TIPATESCU, TRAHANACHE.

TIPATESCU.

Ei ! neică Zahario, ce e ? ia spune, te vîz cam schimbat !...

TRAHANACHE.

Ai puțintică răbdare, să vezi... Azi dimineață pe la opt și jumătate, intră feciorul în odae, — nici nu-mi băusem cafeaoa, — imi dă un răvășel și-mi zice că așteaptă răspuns... Dela cine era răvășelul ?

TIPATESCU.

Dela cine ?

TRAHANACHE.

Dela onorabilul d. Nae Cațavencu.

TIPATESCU.

Dela Cațavencu ?

TRAHANACHE.

Zic : ce are a face Cațavencu cu mine și eu cu Cațavencu, nici în clin, nici în măneci, ba chiar putem zice, dacă considerăm după prințipuri, din potrivă.

TIPATESCU.

Firește... Ei ?

TRAHANACHE.

Stăi, să vezi. (scoate un răvășel din buzunar și-l dă lui Tipatescu).

TIPATESCU (luând răvășelul și citind)

„Venerabilului d. Zaharia Trahanache, președintele al Comitetului permanent, al Comitetului școlar, al Comitetului electoral, al Comitetului agricol și al altor comitete și comiție... Loco. (scoate hârtia din plic), Venerabile domn, în interesul onoarei d-voastre de cetățean și de tată de familie, vă rugăm să treceți astăzi între orele 9 jum. și 10 a. m. pe la biroul ziarului „Răcnetul Carpaților“ și sediul Societății Enciclopedice Cooperative „Aurora Economică Română“, unde vi se va comunica un document de cea mai mare importanță pentru d-voastre... devotat, Cațavencu, director-proprietar al ziarului „Răcnetul Carpaților“, președinte fondator al Societății Enciclopedice Cooperative „Aurora Economică Română“... Ei? ce document?”

TRAHANACHE.

Ai puținică răbdare! să vezi... M'am gândit: să nu mă duc... să mă duc, să nu mă duc... ia, numai de curiozitate, să mă duc, să văd ce moft mai e și ăsta. Mă îmbrac degrabă, Fănică, și mă duc.

TIPATESCU.

La Cațavencu?

TRAHANACHE.

Stăi, să vezi... la Cațavencu.--Cum intru se scoală cu respect și mă pofteste pe fotel. „Venerabile“ 'n sus, „venerabile“ 'n jos. „Imi pare rău, că ne-am răcit împreună, zice el, că eu totdeauna am ținut la d-ta ca la capul județului nostru...“ și însfirșit o sumă de delicatețuri... Eu serios, zic: „Stimabile, m'ai chemat să-mi arăți un document, arată documentul!“

Zice : «Mi-e teamă, zice, că o să fie o lovitură dureroasă pentru d-ta, și ar fi trebuit să te pregătesc mai dinainte, d-ta un bărbat așa de, și așa de...» și iar delicatețuri. Zic iar : «Stimabile, ai puținică răbdare, documentul»... El iar :».. că dè, damele.» Să vezi unde vrea să m'aducă mișelul !... Biata Joița! să nu cumva să-i spui, să nu care cumva să afle! cum e ea simțitoare!...

TIPATESCU.

Ce ! a cutezat ? mizerabilul ! (se ridică turburat)

TRAHANACHE (oprindu-l).

Stăi, să vezi !»... că dè, damele, zice, nu înțeleg totdeauna meritele și calitățile morale ale bărbatului, și respectul care va să zică, ce trebuie să-i poarte...» Înșirșit (Țipătescu fierbe) ce s'o mai lungesc degeaba ! După ce-i pui piciorul în prag și-i zic : «Îa ascultă, stimabile, ai puținică răbdare : documentul!» vede mișelul că n'are încotro, și-mi scoate o scrisorică... Ghici a cui și către cine ?

TIPATESCU (deabia stăpânindu-și emoția).

A cui ? a cui, nene Zahario ?

TRAHANACHE.

Stăi, să vezi. (răspicat și rizând) A tă cătră nevastă-mea, cătră Joița : scrisoare de amor în toată regula... Ai? ce zici d-ta de asta ?

TIPATESCU (turburat rău).

Nu se poate, nu se poate !

TRAHANACHE.

Am citit-o de zece ori poate : o știu pe dinafară

ascultă: «Scumpa mea Zoe, venerabilul (adică eu) merge deseară la intrunire (intrunirea de alaltăeri seara).—Eu (adică tu) trebuie să stau a casă, pentru că aştept depeşi dela Bucureşti, la care trebuie să răspunz pe dată; poate chiar să mă cheme ministrul la telefon. Nu mă aştepta, prin urmare, şi vino tu (adică nevastă-mea, Joiţica) la cocoşelul teu (adică tu) care te adoră, ca totdeauna, şi te sărută de o mie de ori, Fănică...» (priveşte lung pe Tipătescu, care e in culmea agitaţiei).

TIPATESCU. (prinblându-se infuriat).

Nu se poate O să-i rup oasele mizerabilului!...
Nu se poate!

TRAHANACHE (placid)

Fireşte că nu se poate; dar ți-ai fi închipuit așa mişelie... (cu candoare) Bine, frate, înţeleg plastografie până unde se poate, dar până aci nu înţeleg... Ei, Fănică, să vezi imitaţie de scrisoare! să ȳci şi tu că e a ta, dar să juri, nu altceva, să juri! (oprindu-se şi privind pe Tipătescu, care se primblă cu pumnii încleştaţi; cu mirare şi ciudă) Uite-te la el cum se turbură! Lasă, omule, zi-i mişel şi pace! Ce te aprinzi așa? Așa e lumea, n'ai ce-i face, n'avem s'o schimbăm noi. Cine-şi poate inchipui până unde poate merge mişelia omului!

TIPATESCU (acelaşi joc)

Mizerabilul!

TRAHANACHE

Măi omule, ai puţinică răbdare, zi-i ce i-am zis eu: «Eşti tare, stimabile, la machiaverlicuri, tare, tare, n'am ce să zic: dar nu ți-ai găsit omul...» Ei, dacă

a văzut că nu i se trece cu mine, știi la ce-a ajuns? Mi-a spus că dacă nu dau eu importanță lucrului, o să'i dea publicul, pentrucă scrisoarea o să se publice duminică la gazetă și o să fie pusă in cercevea, ca s'o văză oricine-o pofti.

TIPATESCU (turbat)

Il impuşc! ii dau foc! trebuie să mi-l aducă aci numai decât, viu ori mort, cu scrisoarea. (se repede in fund)
Ghiță! Ghiță! Să vie polițaiul!

TRAHANACHE (după el până in fund)

Ai puțintică... (intorcându-se singur in scenă) E iute, n'are cumpăt. Aminteri bun băiat, deștept, cu carte, dar iute, nu face pentru un prefect. Intr'o soțietate fără moral și fără prințip... trebuie să ai și puținică diplomație!

TIPATESCU (intorcându-se din fund)

Infamul! Canalia!

TRAHANACHE

Ei, astempără-te omule, și lasă odată mofturile, avem lucruri mai serioase de vorbit. Deseară e intrunire. S'a hotărit? Punem candidatura lui Farfuridi? Ce facem? — Deseară, am aflat că dăscălimea cu Cațavencu și cu toți ai lor vor să facă scandal. Trebuie să-i spunem lui Ghiță să ingrijească. Mișelul de Cațavencu o să ia deseară cuvântul ca să ne combată...

TIPATESCU (fierbënd mereu)

Nu te teme, nene Zahario, deseară d. Cațavencu nu o să fie la intrunire, o să fie in altă parte — la păstrare.

TRAHANACHE

Aide, mergi la dejun ?

TIPATESCU

Nu, neică Zahario, mulțumim, am treabă. Du-te dumneata singur ; sărutări de mâini coanii Joițichii.

TRAHANACHE

Bine, dar la prânz desigur. Deseară eu mă duc la intrunire, trebuie să stai cu Joița, i-e urit singură. După intrunire avem preferanță...

TIPATESCU (amețit)

Da, neică Zahario.

TRAHANĂCHE

La revedere, Fănică.

TIPATESCU

La revedere, neică Zahario...

TRAHANACHE (mergând spre ușe, condus de Tipătescu)

Și nu te mai turbura, neică, pentru fitece mișelie. Nu vezi tu cum e lumea noastră ? Intr'o societate fără moral, fără prințip, nu merge s'o iei cu iuțală, trebuie să ai (cu fineții) puținică răbdare... (iese în fund)

SCENA V.

TIPATESCU, apoi ZOE

TIPATESCU (vine amețit și 'mpleticindu-se din fund și cade pe un scaun cu capul în mâni)

Ce să fac? Ce să fac? și nu mai vine Ghiță!...

ZOE (ieșind din dreapta misterios și coborînd repede lângă el)

Fănică! Fănică!

TIPATESCU (ridicându-se iute)

Zoe!... Știi?

ZOE (desolată)

Știu! Sunt nenorocită, Fănică. Știu... am fost dincolo în odaie, am intrat pe scărișica din dos... Am venit numai decât după Zaharia. N'am avut curaj să dau ochii cu el, măcar că nu crede... Am auzit tot, tot, tot. Sunt nenorocită, Fănică... Când a plecat Ghiță l-am chemat dincolo. (Tip. înțelege) i-am spus tot: numai el ne poate scăpa.

TIPATESCU

De unde aflaseși?

ZOE

Eu am știut numai decât după Zaharia... Uite!... (ii dă o scrisoare. Scena aceasta se face cu multă nervositate)

TIPATESCU (citind)

«Stimabilă doamnă, la redacția noastră se află un document iscălit de amabilul nostru prefect și adresat d-voastre. Acest document vi s'ar pute ceda în

schimbul unui sprijin pe lângă amabilul în chestiune. Binevoii dar a trece îndată pe la biroul nostru, spre a regula această afacere într'un chip mulțumitor pentru amândouă părțile...» — (cu desperare) Cum? cum? când ai perdut biletul, Zoe?

ZOE (înecată)

Nu știu... Alaltăieri seara, când am plecat de la tine, îl aveam; când am ajuns acasă, nu știu dacă-l mai aveam; poate să fi scos batista pe drum și mi-a căzut scrisoarea: le aveam tot într'un buzunar!

TIPATESCU

A! ce nenorocire!

ZOE

M'am dus la Cațavencu... de la el veneam acum. Mi-a propus să-mi dea înapoi scrisoarea, cu condiție să-i asigurăm alegerea. Amintiri, publică scrisoarea poimăine...

TIPATESCU (în prada agitației)

Lupta este disperată. Vrea să ne omoare, trebuie să-l omorim!... Și nu mai vine Ghiță...

ZOE.

Pe Ghiță l-am trimis eu la Cațavencu, să-i cumpere scrisoarea cu orice preț.

TIPATESCU.

Care va să zică Ghiță e acolo?

ZOE.

De sigur (se aude zgomot).

TIPATESCU.

El trebuie să fie... (se răpede la ușa din fund, o deschide și se trage iute înapoi). A! Ascunde-te... degrabă (o duce repe-
de și ics amândoi prin stînga).

SCENA VI

FARFURIDI, BRĂNZOVENESCU intrând misterios din fuud; apoi
TIPATESCU din stînga.

BRĂNZOVENESCU

Poate să nu fie tocmai așa; poate că e o manope-
ră... o manoperă grosolană, ca să intimideze pe câți-
va nehotăriți...

FARFURIDI (cu intenție fină)...

Pe venerabilul d. Trahanache l-am văzut intrând
la Cațavencu astăzi pe la zece, când mă duceam in
têrg... Eu, am n'am să 'ntălnesc pe cineva, la zece
fix mă duc in têrg...

BRĂNZOVENESCU

Ei!

FARFURIDI

Pe respectabila madam' Trahanache am văzut-o
ieșind dela Cațavencu tot astăzi pe la unsprece,
când mă 'ntorceam din têrg... Eu, am n'am clienți
acasă, la unsprece fix mă întorc din têrg...

BRĂNZOVENESCU

Nu 'nțeleg.

FARFURIDI

Cum nu 'nțelegi? la unsprezece fix...

BRĂNZOVENESCU

Nu frate, nu 'nțeleg daraverile astea cu opoziția; tu ai văzut pe Trahanache întâi, pe urmă pe madam' Trahanache, și eu adineaori am văzut pe polițaiul, pe Ghiță, intrând la Cașavencu...

FARFURIDI (cu intenție)

Ei?

BRĂNZOVENESCU (cu indoeală)

Să fie trădare la mijloc? ai?

FARFURIDI

Eu merg și mai departe și zic: trădare să fie, dacă o cer interesele partidului, dar s'o știm și noi!...

BRĂNZOVENESCU

Prefectul trebuie să ne dea cheea comediei ăștia... Iacătă-l...

TIPATESCU

(venind din stînga turburat și dându-și aer silit de degajare)

Salutare, salutare, stimabile!

BRĂNZOVENESCU (a parte)

E galben!

FARFURIDI (aparte)

Ce roșu s'a făcut (tare) Salutare, salutare, onorabile...

TIPATESCU (oferindu-le locuri)

Ia poftiți, ia poftiți, mă rog.

BRĂNZOVENESCU

Mulțumim, mulțumim, stimabile, dar ne cam grăbim :
sunt douăsprece trecute.

FARFURIDI

Și eu, am n'am înfățișare, la douăsprece trecute
fix mă duc la Tribunal...

BRĂNZOVENESCU

Uite de ce e vorba, stimabile, să fim scurți... Prin
tărg... se spune...

FARFURIDI

Adică, dă-mi voe, să fim explicați; mie imi place
să pun punctele pe i... se aude...

BRĂNZOVENESCU

Se aude... cumcă partidul nostru dă la colegiul II
ajutor lui Cațavencu...

TIPATESCU (mișcat)

Care partid? Care Cațavencu ?

BRĂNZOVENESCU

Cum care partid ?

FARFURIDI

Adică partidul nostru : madam' Trahanache, dumneata, nenea Zaharia, noi și ai noștri... să ducem pe brațe pe d. Cațavencu.

TIPATESCU

Și cine spune asta? (ride silit)

BRĂNZOVENESCU

Nu ride, stimabile, nu ride; a început să se vorbească...

FARFURIDI

Și dè!... ce să zicem! Iumea are, pentru ce să între la bănueli.

BRĂNZOVENESCU

D. Trahanache la vizită la d. Cațavencu...

TIPATESCU

Ei?

FARFURIDI

Madam' Trahanache la vizită la d. Cațavencu...

TIPATESCU

Ei?

BRĂNZOVENESCU

Ghi ță polițaiul la vizită la d. Cațavencu...

FARFURIDI

De unde și până unde?

BRĂNZOVENESCU

Noi, ce să zicem—ne temem de ce spune lumea...

TIPATESCU (nervos)

Ei, ce spune lumea?

FARFURIDI

Vrei să vorbesc curat și deslușit, stimabile? Ne temem de trădare... Na!

TIPATESCU

(după ce s'a întors când la unul când la altul, supărat către Farfuridi)

Amice, d-le Farfuride, nu ți se pare d-tale că te faci mai catolic decât Papa?

FARFURIDI (hotărît)

Da, când e vorba de prințipuri, stimabile, da, mă faci adică nu, nu mă fac, sunt când e vorba de asta, sunt mai catolic decât Papa...

TIPATESCU (supărat)

Domnilor, nu primesc acasă la mine astfel de observații, pe care, dați-mi voe să vă spui, le consider ca niște insulte...

FARFURIDI

Să nu ne iuțim, stimabile...

TIPATESCU.

Cum să nu mă iuțesc, onorabile? D-voastră veniți la mine acasă, la mine, care mi-am sacrificat cariera și am rămas între d-voastră, ca să vă organizez partidul—căci fără mine; trebuie să mărturisți, că d-voas-

tră n'ați fi putut niciodată să fiți un partid—d-voastră veniți la mine acasă să mă numiți pe față trădător... A! asta nu pot să v'o permit...

BRĂNZOVENESCU (scoțând o hârtie din buzunar).

Mă rog, iată ce se imparte acum prin târg, din partea lui d. Cațavencu.., E tipărit, stimabile!

TIPATESCU (mișcat îi smulge hârtia).

Tipărit?

FARFURIDI (smulgându-i-o el.)

Da, tipărit, dă-mi voe... (citește). «Dăm ca pozitivă știrea cumcă desigur candidatura amicului nostru politic d. *Cațavencu*, prezidentul grupului independent, este pusă la adăpost de orice loviri din partea administrației. *Dincontra*, avem cuvinte *puternice* pentru a crede că *atât* bătrânul și venerabilul d. Trahanache, prezidentul Comitetului electoral, cât și *junele și onorabilul* nostru prefect, ar fi convinși *în fine* că în împrejurările prin care trece țara, județul nostru nu poate fi mai bine reprezentat decât de un bărbat independent ca amicul nostru d. *Ca-ța-ven-cu*... D. Cațavencu va lua cuvântul la intrumirea de deseară... Comitetul grupului independent.» (vorbit)... Aud?

TIPATESCU (a parte.)

Nu mai rămâne nicio clipă de pierdut (tare.) Domnilor, vă rog, niște afaceri importante mă chiamă numai decât la telegraf... Mă scuzați... dar... (merge la o masă și trage clopoțelul, apoi iese în fund).

BRĂNZOVENESCU.

Așa scurt?

FARFURIDI.

Adică, cum am zice, poftiți pe ușe afară... Bine?

TIPATESCU (apare în fund cu un fecior).

Unde e Ghiță?

FECIORUL.

L-am căutat în tot târgul, coane Fănică, nu e.
(vorbește încet în fund).

BRĂNZOVENESCU (care a vorbit încet cu Farfuridi).

Aide la Trahanache... Aici am aflat tot... Aide...

FARFURIDI.

Brânzovenescule, mi-e frică de trădare... Câte ci-
suri sunt?

BRĂNZOVENESCU.

Douăsprece trecute...

FARFURIDI.

Douesprece trecute?... Eu, la douesprece trecute fix...

TIPATESCU (coborînd între ei).

Astfel dar, d-lor...

BRĂNZOVENESCU.

Ne ducem, ne ducem, stimabile, nu voim să facem
deranj...

FARFURIDI (grav).

Ne ducem, dar gîndește-te stimabile, că suntem
membrii aceluiaș partid... Cum ziceam adineaori ami-

cului Brănzovenescu : trădare să fie (cu oarecare emoție) dacă o cer interesele partidului, dar s'o știm și noi... Deaceea eu totdeauna am repetat cu străbunii noștri, cu Mihaiu-Bravul și Ștefan-cel-Mare : iubesc trădarea, (cu intenție) dar urăsc pe trădători... (schimbând tonul, cu dezinvoltură.) Salutare, salutare, stimabile !...

BRĂNZOVENESCU (asemenea.)

Salutare !...

TIPATESCU (inchizând ușa după ei, grozav de plictisit).

A ! (coboară.)

SCENA VII.

TIPATESCU, ZOE, apoi CETĂȚEANUL TURMENTAT.

ZOE (ieșind din stînga repede).

S'a dus ?... Ai văzut, Fănică ? Ai auzit ? Și Ghiță nu mai vine... Fănică, Fănică, ne amenință o nenorocire grozavă...

TIPATESCU.

Taci ! vine cineva. E Ghiță desigur (se repede la ușa din fund, prin care apare Cetățeanul turmentat).

CETĂȚEANUL (șovăind).

Sluga ! (în tot jocul sughite și șovăie).

ZOE.

Cine e ăsta ?

TIPATESCU.

Ce poștești d-ta ?

CETĂȚEANUL.

Eu ?... (sughite) Eu sunt alegător...

TIPATESCU (nervos)

Cum te chiamă ?

CETĂȚEANUL.

Cum mă chiamă ? Ce trebuie să spui cum mă chiamă... vorba e, sunt alegător ? (șovăie).

ZOE.

E turmentat ?

TIPATESCU

Dracul să-l ia ! nu e nimeni afară : lasă să-mi intre aici toți nebunii, toți bețivii... Aide, ieși !

CETĂȚEANUL

Nu sunt turmentat... (zimbînd) coană Joițico... Las' că ne cunoaștem... Mă cunoaște conul Zaharia de la 11 Fevruarie... Nu e vorba ținem la d. Nae Cațavencu... e din Soțietate... dar vorba e, eu alegător... eu... (sughite) apropiatar... eu pentru cine votez ?... (sughite) d'aia am venit (șovăie)

ZOE

Trimete-l, Fănică, dă-i drumul... e amețit de tot...

TIPATESCU (luându-l cu binșorul)

Fii bun, cetățene, du-te. Aldată mai vorbim...

CETĂȚEANUL

Dar ce să vorbim aldată ?

Teatru I. L. Caragiale.

ZOE

A!

CETĂȚEANUL

Acu ce treabă avem?.. Nu vë uitați la mine că sunt așa de... Am făcut-o de oaie de tot. Să vezi d-ta cum de a devenit la băutură... (sughite) că a fost lată de tot...

TIPATESCU (necăjit)

Fii bun, omule, și 'nțelege (vrea să-l apuce)

CETĂȚEANUL

Eu am gasit (sughite) o scrisoare...

TIPATESCU și ZOE

O scrisoare!

CETĂȚEANUL

Da (cătră Tip.) A d-tale cătră coana Joițica... Am găsit-o alaltăeri seara pe drum, când ieșeam dela intrunire... Fă-ți idee (sughită) de alaltăeri seara până azi dimineață s'o duci într'un chef!...

TIPATESCU

(răpezindu-se și apucându-l cu amândouă mâinile de gât)

Mizerabile!

CETĂȚEANUL

Nu mă sgudui (sughite) că amețesc...

ZOE

Lasă-l, Fănică, să vedem.

CETĂȚEANUL

Lăsați-mă să vedeți. Când am găsit-o, de curiozitate am deschis și m'am dus subț un felinar, s'o cîtesc. N'apucasem s'o isprăvesc bine... și haț! pe la spate, d. Cațavencu... dă să mi-o ia.

TIPATESCU

Și (desperat) ți-a luat-o ?

ZOE (aceiaș joc)

Ți-a luat-o ?

CETĂȚEANUL

Aș ! Am băgat-o in buzunar. Zice d. Nae: «Așa ? faci parte din soțietatea noastră și primești scrisori dela prefectul, cetățene, bravos ! — Zic : (sughite) Aș ! dela prefectul ! — Zice: I-am cunoscut slova... Ia arată-mi-o.—Doamne păzește !» Ba că dă-mi-o, ba că nu ți-o dau, din vorbă'n vorbă, tura-vura, ne-am abătut pe la o țuică... una—două—trei... pe urmă dă-i cu bere, dă-i cu vin, dă-i cu vin, dă-i cu bere... A făcut cinste d. Nae... I-am băt... oo ! l'am băt !

ZOE.

Dar scrisoarea ?

TIPATESCU.

Scrisoarea (se repede la el strigând), unde e scrisoarea ?

CETĂȚEANUL.

Nu striga (sughite) că amețesc !.. O am la mine scrisoarea (amândoi il ascultă și-l privesc cu indoeală și nerăbdare nervoasă). Da.

ZOE și TIPATESCU.

S'ar putè !

CETĂȚEANUL.

Da... O am la mine (căutându-se prin buzunare). Ehei ! d. Nae zicea că-mi dă zece poli pe ea ; zic : nu trebuie, onorabile, parale... slava Domnului... apropiat sunt (sughite) alegător... (sughite și se caută mereu). Vorba e... eu (sughite), eu pentru cine votez ? (se oprește din căutat și cu simplitate) Am pierdut-o ! (se mai caută, apoi cu hotărîre) Am pierdut-o !

TIPATESCU.

A !

ZOE.

Ți-a furat-o Cațavencu !

CETĂȚEANUL.

Adică d. Nae. Se prea poate... că am și dormit... Vezi d-ta (Zoe și Tipatescu își frîng mînile) fă-ți idee... dă-i cu bere, dă-i cu vin... dă-i cu vin... dă-i cu...

TIPATESCU (apucându-l și sguindu-l).

Mizerabile ! Ce ai făcut !

CETĂȚEANUL (căzînd pe un scaun).

Nu mă sguđui !

SCENA VIII

ACEIAȘI, GHIȚĂ PRISTANDĂ.

PRISTANDĂ (intră gîfăind intr'un suflet, prin fund).

Coane Fănică ! Coană Joițico !

TIPATESCU și ZOE

Ghiță !

PRISTANDĂ.

Vine ! vine conul Zaharia !

CETĂȚEANUL (pufnind).

Conul Zaharia ?... nu mai spune (sughite) că amețesc...

TIPATESCU (lui Pristandă, arătând pe Cetățeanul turmentat).

Ia-l pe nenorocitul ăsta, și...

ZOE.

Și dă-i drumul prin dos, pe scara a mică.

PRISTANDĂ (ridicând pe Cetățeanul turmentat)

Aide, cetățene ! (il împinge spre dreapta).

CETĂȚEANUL.

Nu mă 'mpinge (sughite) că amețesc.

PRISTANDĂ (același joc).

Aide !

CETĂȚEANUL

Vorba e... eu pentru cine votez..?

PRISTANDĂ.

Aide !

CETĂȚEANUL.

Nu mă 'mpinge (sughite) că amețesc. (lesc, împins de Pristandă).

SCENA IX

ZOE, TIPATESCU, apoi GHIȚĂ PRISTANDA
și TRAHANACHE.

TIPATESCU (răpede Zoii).

De Zaharia nu avem teamă: știe tot, dar nu crede
nimica... N'ai auzit?

ZOE.

Fănică! Fănică! (Ghiță intră din dreapta.) Ce-ai făcut,
Ghiță? Ai fost la Cațavencu?

PRISTANDĂ.

Am fost, coană Joițico... Se lasă greu, greu de
tot: ori o mie de poli, ori deputăția...

TIPATESCU.

Trebue să punem mâna pe el (hotărît). Du-te, Ghiță,
ia jandarmi... viu ori mort, trebue să mi-l aduci la
poliție, acuma într'un moment.

ZOE.

Fănică!...

TIPATESCU

Du-te.

PRISTANDĂ

ASCULT! (vrea să pornească spre fund, în momentul acesta intră
Trahanache cu aerul triumfător.)

TRAHANACHE.

L-am prins cu alta mai boacăină!

ZOE (incepând să se jelească și căzându-i ca leșinată în brațe
Nene! nene!

TRAHANACHE.

Joițico! (către Tip). A aflat?

TIPATESCU.

Știe tot!

TRAHANACHE (ingrijind-o, după ce a pus-o cu ajutorul lui
Pristandă pe fotoliu).

Bine, omule, nu ți-am zis să nu-ți spui? o știam eu
cât e de simțitoare! Iaca vezi! (toți o ingrijesc.) Ei! Ți-
am spus că l-am prins pe onorabilul cu alta mai boa-
cănă... Ghiță, iute un pahar cu apă (Ghiță iese în stînga)

TIPATESCU

Care onorabilul?

TRAHANACHE (acelaș joc).

Ei, ai puținică răbdare... Cațavencu dè...

TIPATESCU.

Cu ce alta?

TRAHANACHE (bătând cu putere în palmele Joițichii)

Cu altă plastografie... Ce plastograf!

PRISTANDĂ (care a venit cu paharul cu apă).

Curat plastograf!

(Cortina cade).

A C T U L II.

Acelaş salon.

SCENA I.

TRAHANACHE, FARFURIDI şi BRĂNZOVENESCU,
(stau împrejurul unei mese rotunde, studiând listele electorale ; fic-
care are câte un creion colorat în mână).

BRĂNZOVENESCU.

Şaizeci şi nouă cu roşu, buni... unsprece cu albas-
tru... ai lor...

FARFURIDI.

Doisprezece...

TRAHANACHE.

Ai puţinică răbdare... unu, doi, cinci... şapte... zece...
unsprezece.

FARFURIDI.

Doisprezece...

TRAHANACHE.

Cu Ienache Siripeanu.

BRĂNZOVENESCU.

Nici nu mai are drept de vot, decând și-a măritat fata... Nu i-a dat casele de zestre ? Ei ? Dacă votează, merge la pușcărie onorabilul.

TRAHANACHE

Ai puținică răbdare... Da dacă-l putem aduce să voteze cu noi...

FARFURIDI.

Altă vorbă... Să voteze cu noi, e ușor; are procesul cu epitropia bisericii, săptemăna viitoare... dar să voteze cu noi ? Adică cum să voteze cu noi...?

BRĂNZOVENESCU.

Adică cum să voteze cu noi?

TRAHANACHE.

Să voteze cu noi.

BRĂNZOVENESCU.

Nu pricepi, neică Zahario, vorba noastră ? Adică «noi», partidul nostru, pentru cine votăm noi, pentru cine lucrăm noi ? Noi încă nu știm...

TRAHANACHE.

Mă rog, aveți puținică...

FARFURIDI.

Nu știm...

TRAHANACHE.

Mă rog, aveți...

FARFURIDI.

Ba eu merg și mai departe și zic, cum ziceam lui amicul meu Brânzovenescu: mă tem de trădare...

TRAHANACHE.

Cum de trădare?

BRĂNZOVENESCU.

De-aia noi astăzi, când am mirosit ceva cumva...

FARFURIDI.

Ceva cumva...

TRAHANACHE.

Ceva cumva?

BRĂNZOVENESCU.

Dacă e ceva la mijloc...

FARFURIDI.

Ceva la mijloc...

TRAHANACHE.

Ceva la mijloc?

FARFURIDI.

Da, așa, dacă e trădare, adică dacă o cer interesele partidului, fie!

BRĂNZOVENESCU.

Dar cel puțin s'o știm și noi. (Trahanache vrea să-i interurupă, fără să isbutească).

FARFURIDI.

Pentru că eu am zis-o cu străbunii noștri, cu Mircea-cel-Bătrân și cu Vlad-Țepeș, neică Zahario: imi place trădarea, dar...

TRAHANACHE.

Mă rog, ai puținică...

BRĂNZOVENESCU.

Ce răbdare, neică Zahario ! Nu mai e vreme de așa lucru... Astă seară e intrunire ?

FARFURIDI.

Măine începe alegerea ?

TRAHANACHE.

Da...

FARFURIDI.

Ei ! pentru cine votăm ?

BRĂNZOVENESCU.

Pentru cine votăm ?

TRAHANACHE.

Aveți puținică răbdare ! Pentru cine ați mai votat și până acuma ?

BRĂNZOVENESCU.

Nu înțeleg.

FARFURIDI.

Nici eu.

TRAHANACHE.

Mă rog, ia să ne tălmăcim noi puțințel...

FARFURIDI.

Să ne tălmăcim, da, să ne tălmăcim, asta o cerem și noi.

TRAHANACHE.

Ce sunteți d-voastră, mă rog ? Vagabonți de pe uliță ? nu... Zavrații ? nu... Căuzași ? nu... D-voastră, adică noi, suntem cetățeni, domnule, suntem onorabili... Mai ales noi trei suntem stălpii puterii : proprietari,

membrii Comitetului permanent, ai comitetului electoral, ai Comitetului școlar, ai Comitetului pentru statua lui Traian, ai Comițiului agricol și ețetera. Noi votăm pentru candidatul pe care-l pune pe tapet partidul întreg... pentru că dela partidul întreg atiră binele țării, și dela binele țării, atiră binele nostru...

BRĂNZOVENESCU.

Așa e...

FARFURIDI.

Așa e, dar...

TRAHANACHE.

Dar ce? Numele candidatului poate să fie al meu' al d-tale, ori al d-sale, după cum cer enteresurile partidului. Din moment in moment așteptăm să-l știm.. Prefectul trebuie să vie; nu-l așteptăm să vie dela telegraf? Ei? nu bate telegraful?.. bate; ce treabă alta are? Poate că acuma când noi vorbim, poate să fi și sosit numele... pe sirmă, stîmabile... Da, pe sirmă, ce crezi d-ta?

FARFURIDI.

Toate bune și frumoase cum le tîlmăcesci d-ta, neică Zahario, dar noă... noă ni e frică de trădare...

BRĂNZOVENESCU.

Nu din partea d-tale...

FARFURIDI

Nu din a d-tale...

TRAHANACHE.

Da din a cui?

FARFURIDI.

Din a cui, din a cui? știi d-ta din a cui...

TRAHANACHE.

Să n'am parte de Joițica, dacă știu.

BRĂNZOVENESCU.

Ei, stimabile, prea te faci chinez, dă-mi voe...

FARFURIDI

Știi ce, venerabile neică Zahario, ia să dăm noi mai bine cărțile pe față.

TRAHANACHE

Dă-le, neică, să vedem.

FARFURIDI

Ți-am spus că mi-e frică de trădare... Ei ?

BRĂNZOVENESCU

Ei ?

TRAHANACHE

Ei ?

FARFURIDI

Ei ? ni-e frică din partea amicului

TRAHANACHE

Care amic ?

BRĂNZOVENESCU

Care amic, care amic ? Știi d-ta...

TRAHANACHE

Să n'am parte de Joițica, dacă știu.

FARFURIDI

Iar te faci chinez...

TRAHANACHE

Zău nu...

FARFURIDI

Din partea amicului... Fănică...

TRAHANACHE (surprins)

Ce ?

BRĂNZOVENESCU

Din partea prefectului.

TRAHANACHE (incrunat)

Cum ?

FARFURIDI (scurt)

Noă ni-e frică... dè! că-și dă coatele cu Cațavencu...

TRAHANACHE (urmează jocul crescendo)

Cu Cațavencu ?

FARFURIDI

Cu moftologul...

BRĂNZOVENESCU

Cu niflistul...

TRAHANACHE (deabia stăpânindu-și indignarea)

Cu Cațavencu ? trădare ? Fănică trădător ! Ei! bravos ! Ei ! asta mi-a plăcut ! Ei ! nu m'așteptam ! Ei ! ne-am procopsit !

FARFURIDI

Dè ! noi...

BRĂNZOVENESCU.

Ce ne-am zis...?

TRAHANACHE (biruit din ce în ce mai mult de indignare).

Ai puținică răbdare, stimabile. Nu dau voce nimănui să-și permită, mă'nțelegi, să bănuască măcar cătuș de puțin pe Fănică. Pentru mine, stimabile, mă'nțelegi, să vie cineva să-mi bănuască nevasta, pe Joița...

BRÂNZOVENESCU.

Pe coana Joița, onorabile...

FARFURIDI.

Imi pare rău, neică Zahario, noi nu...

TRAHANACHE (și mai indignat).

Ai puținică răbdare... zic: pentru mine să vie cineva să bănuască pe Joița, ori pe amicul Fănică, tot una e... E un om cu care nu trăesc de ieri de alaltăeri; trăesc de opt ani, o jumătate de an după ce m'am insurat a doua oară. De opt ani trăim împreună ca frații, și nici un minut n'am găsit la omul ăsta măcar atitica rău... Credeți d-voastră că ar fi rămas el prefect aici și nu s'ar fi dus director la București, dacă nu stăruiam eu și cu Joița... și la dreptul vorbind, Joița a stăruit mai mult...

FARFURIDI.

Ei! se 'nțelege, damele sunt mai ambițioase...

TRAHANACHE (și mai indignat).

Ai puținică răbdare... Nu de ambiț că ni era prieten,—pentru enteresul partidului. Cine altul ar fi putut fi prefect al nostru?

FARFURIDI.

S'ar mai fi găsit, poate.

TRAHANACHE

Să-mi dai voe să nu te crez. Un om endependent, care a făcut servicii partidului, județului, țării... și mie, ca amic, mi-a făcut și-mi face servicii, da !... și să veniți d-voastră, tot din partid, (cu ton de mustrare aspră) și să bănuiți că... să vă pronunțați cu astfel de cuvinte neparlemantare... Imi pare rău...

BRĂNZOVENESCU.

Insfirșit noi...

TRAHANACHE.

Ai puținică răbdare... Imi pare rău... (indignat rău de tot) Care va să zică unde nu înțelegeți d-voastră politica, hop ! numai decât trădare ! Ne-am procopsit ! Ce soțietate ! Adevărat, bine zice fiu-meu dela facultate : unde nu e moral, acolo e corupție și o soțietate fără prințipuri, va să zică că nu le are (in culmea indignării). Trădare ! bravos ! Fănică trădător ! frumos ! (pleacă) Salutare ! salutare, stimabile ! (iese foarte turburat prin fund).

SCENA II.

FARFURIDI, BRĂNZOVENESCU stau un minut
privind unul la altul,

FARFURIDI

Ei !... ți-a plăcut venerabilul ?

BRĂNZOVENESCU.

E tare... tare de tot... Solid bărbat ! Nu-i dăm de rostul secretului. Trebuie să mai așteptăm.

FARFURIDI

Să mai așteptăm ? Până când să mai așteptăm ?... Deseară, la sfârșitul întrunirii, par-că-l văz pe venerabilul că se scoală și trage clopoțelul : «Stimabililor, aveți puținică răbdare : Candidatul Comitetului nostru este onor. d. Nae Cațavencu...»

BRĂNZOVENESCU

Moftologul !

FARFURIDI

Nifilistul !—Și bravo'n sus, și bravo'n jos, și mâine și poimăine, nenea Ghiță polițaiul aleargă până-i iese limba de un cot și ți-l toarnă pe d. Cațavencu, care ne-a injurat și ne-a batjocorit de atâta vreme pe toate tonurile, deputat la colegiul II... Și noi... să stăm cu mâinile în sin ?... peste poate !...

BRĂNZOVENESCU

Ce-o să faci ? Te joci cu puterea ?

FARFURIDI

Ce să fac ?... Batem o depeșă la București, la Comitetul central, la minister, la gazete, scurt și cuprinzător : (bătând cu pumnul drept în palma stingă, ca un telegrafist pe aparatul lui, sacadat, tot textul-proiect al depeșii) «Trădare ! Prefectul și oamenii lui trădează partidul pentru nifilistul Cațavencu, pe care vor să-l aleagă la colegiul II... trădare ! trădare ! de trei ori trădare !»

BRĂNZOVENESCU (scurt).

E tare ! prea tare ! n'o iscălesc.

FARFURIDI (cu tărie, impunător).

Trebue să ai curaj ca mine ! trebue s'o iscălești : o dăm anonimă !

Teatru I. L. Caragiale.

10

BRĂNZOVENESCU

Așa da, o iscălesc!

FARFURIDI

O iscălim: «Mai mulți membri ai partidului...»

BRĂNZOVENESCU

Da dacă ne cunoaște slova la telegraf?

FARFURIDI

Punem pe altcineva s'o scrie.

BRĂNZOVENESCU

Pe cine?

FARFURIDI

Trebue să găsim pe cineva să ni-o dea la telegraf!
Aide, Brânzovenescule.

BRĂNZOVENESCU

Numai să nu pățim ceva.

FARFURIDI (împunător).

Trebue să ai curaj: anonimă. Câte ceasuri sunt?

BRĂNZOVENESCU

Cinci.

FARFURIDI

Aide degrab, între cinci și șase fix se 'nchide te-
legraful... (ies cu grabă).

SCENA III

GHIȚĂ PRISTANDĂ, (singur, intră prin dreapta, e puțin mișcat).

O făcurăm și p'asta... și tot degeaba. Ampus mâna pe d. Cațavencu... Când am asmuțit băeți de l-a umflat, striga cât putea: «Protestez în numele Constituției! Asta e violare de domiciliu!»—Zic: «Curat violare de domiciliu! da umflați-l!» Și l-au și umflat. L-am turnat la hărdăul lui Pêtrache. M'am întors cu birja acasă la el, am căutat prin toate colțișoarele, am ridicat dușamelele, am destupat urloaietele sobii, am scobit crepăturile zidului: peste puțință să dau de scrisoare. M'am întors la poliție, l-am scot ocit prin buzunar, peste tot: nu e și nu e. L-am amenințat că am poruncă dela conul Fănică să-l chinuesc ca pe hoții de cai,... de geaba; nu spune decât numai și numai coana Joițichii. O caut și nu o găsesc; acasă nu-i, aici nu e... A! iacăt'o... Coană Joițico!

SCENA IV

PRISTANDĂ și ZOE

ZOE (venind repede din fund).

Ghiță, bine că te găsesc.

PRISTANDĂ

Și eu vă căutam, coană Joițico...

ZOE

Ghiță, Ghiță, ce am aflat? ce ați făcut? Ați înbunit? Adineaori, când ieșam de-acasă, am aflat dela doctorul că te-ai dus cu jandarmii, ai călcat casa lui Cațavencu, l-ai luat pe sus și l-ai dus la poliție, la arest! Cum ai făcut asta?

PRISTANDĂ

Ordin verbal dela conul Fănică.

ZOE.

Unde e Fănică?

PRISTANDĂ.

Nu știu, îl caut și eu.

ZOE.

Și pentru ce l-ați arestat pe Cațavencu?

PRISTANDĂ.

Pentru ca să-i apucăm scrisoarea.

ZOE

Și ai apucat-o?

PRISTANDĂ.

Nu, coană Joițico, după cât am căutat și pe dănsul și la el acasă, scrisoarea este ascunsă alt undeva.

ZOE.

Ghiță, m'ați nenorocit! Scrisoarea o să fie publicată mâine și ați făcut și scandal de geaba. Dăscăli-mea o să urmeze înainte cu gazeta și în lipsa lui... Ce-o să zică la București guvernul, când o afla că ați violat domiciliul lui Cațavencu și l-ați arestat în ajunul alegerilor, după ce guvernul era asigurat că toate au să se petreacă cu bine și cu liniște?... Cum o să mai poată rămâne Fănică prefect?

PRISTANDĂ.

Coană Joițico, am uitat să vă spui: după câte fă-

gădueli și amenințări i-am făcut lui Cațavencu, mi-a răspuns că în zadar mai stăruiesc și că la urma urmelor nici nu mai vrea să stea la vorbă cu nimini, dar cu nimini, decât numai cu d-voastră.

ZOE.

Cu mine ?.. Du-te, Ghiță, du-te de grabă, dă-i drumul și roagă-l din partea mea să poftască aici... Il aștept!..

PRISTANDĂ

Numai dacă conul Fănică...

ZOE

Dacă ții la tine, dacă ții la familia ta, Ghiță...

PRISTANDĂ.

Cum să nu ții coană Joițică? unsprece suflete!

ZOE

Du-te de grabă, într'un suflet, și să nu vii fără Cațavencu. Poartă-te bine cu el. Ia o birjă și vino 'ntr'o clipă.

PRISTANDĂ.

Ascult!

ZOE

Ai venit?

PRISTANDĂ

M'am dus!...

SCENA V.

ZOE (singură)

(agitată, scoate gazeta și citește) «În numărul de mâine al foii noastre vom reproduce o interesantă scrisoare sentimentală a unui înalt personaj din localitate către o damă de mare influență. Originalul va sta de mâine la dispoziția curioșilor, în biuroul nostru de redacție. Atât pentru astăzi. A bon entendeur salut!...» Ce mai e de făcut?... (se primblă agitată, apoi se oprește ca în fața unei inspirații) Trebuie să alegem pe Cațavencu. Nu mai incupe vorbă, nu mai e vreme de stat la gânduri. Cu un mișel ca el, când ne ține la mână așa de bine, lupta ar fi o copilărie, o nebunie... Fănică... trebuie să se invoască... trebuie... Ei! ș'apoi! mai la urmă Cațavencu poate fi tot așa de bun deputat ca oricare altul... Dar unde e Fănică? unde poate să fie?...

SCENA V. |

ZOE și TIPATESCU (venind din fund)

TIPATESCU.

Zoe! aici ești?

ZOE

Fănică!... te așteptam... Ce ai făcut? Ai arestat pe Cațavencu. Te-ai gândit bine la ce ai făcut? Cum ți-a venit să faci una ca asta? Pentru ce ai făcut-o?

TIPATESCU (nervos)

Pentru ce? pentru ce? Tu mă întrebi pentru ce? Pentru nerozia care ai făcut-o tu, pentru ca să evit nenorocirea pe care ai cauzat-o tu din neglijență. Se

poate atăta distracție! atăta nebăgare de seamă! o scrisoare de amor s'o arunci în neștire într'un buzunar cu batista, și s'o pierzi ca și cum ai pierde o hârtie indiferentă, ca un afiș, după ce ai ieșit dela reprezentație... La atăta lipsă de judecată, să-ți spui drept, nu m'așteptam! Ce Dumnezeu! ești femeie în toată firea, nu mai ești copil. Atăta neglijență nu se pomenește nici în romane, nici într'o piesă de teatru.

ZOE

Judecă-mă, Fănică, judecă-mă... (plânge) Da, așa e... am fost o copilă... am făcut o nerozie fără seamăn; dar acuma trebuie îndreptată. Fănică, dacă mă iubești, dacă ai ținut tu la mine măcar un moment în viața ta, scapă-mă... scapă-mă de rușine! Tu ești bărbat, nu-ți pasă! Pentru tine, afișarea intrigii noastre n'ar fi o nenorocire... dar pentru mine... Fănică, gândește-te... gândește-te. (plânge)

TIPATESCU.

Tocmai de-aia m'am asigurat de persoana lui Cațavencu...

ZOE

În zadar, Fănică; Cațavencu poate muri astăzi, mâine gazeta lui tot o să publice scrisoarea noastră, Dumnezeule! Cum or să-și smulgă toți gazeta, cum or să mă sfășie, cum or să riză!... O săptămână, o lună, un an de zile n'o să se mai vorbească decât de aventura asta... În orășelul ăsta, unde bărbații și femeiele și copiii nu au altă petrecere de cât bărfirea fie chiar fără motiv... dar încă având motiv... și ce motiv, Fănică!... Ce vuet! ce scandal! ce cronică infernală!... Și eu Fănică, în timpul ăsta, ce să fac? Să mor? să mor dacă voești... pentru că după asta nu o să mai pot trăi.

TIPATESCU

Atunci, dacă nu e altă scăpare... Zoe! Zoe! mă iubești...

ZOE

Te iubesc, dar scapă-mă.

TIPATESCU.

Să fugim împreună...

ZOE (retrăgându-se)

Ești nebun? dar Zaharia? dar poziția ta? dar scandalul și mai mare care s'ar aprinde pe urmele noastre?...

TIPATESCU (descurajat)

Atunci nu ne mai rămâne nimica de făcut?

ZOE

Ba da!

TIPATESCU

Ce?

ZOE

Să sprijinim candidatura lui Cașavencu!

TIPATESCU (sărind)

Peste puțință!

ZOE

Să-l alegem!

TIPATESCU

Niciodată.

Trebue.

TIPATESCU

Odată cu capul ! Te gândești la ce spui ? Iată pe ce depeșe am pus mâna adineaori, a adus-o la telegraf canalia care a găsit scrisoarea ta, bețivul de ieri. E o depeșe anonimă. Am oprit-o și am dat ordin la telegraf să nu mai expedieze nimica fără știrea mea ; dar știu eu ce poate conține o depeșe cu chee?... Iată : «Trădare ! Prefectul și oamenii lui trădează partidul pentru niflistul Cațavencu, pe care vor să-l aleagă la colegiul II. Trădare, trădare, de trei ori trădare... Mai mulți membri ai partidului...» ...Ori ce s'ar întâmpla, nu se poate să sprijinim pe mizerabilul, nu, nu, nu !... Spune-mi, să căutăm, să găsim alt mijloc ?

ZOE (sdrobotă)

Alt mijloc nu vëz,... alt mijloc nu este.

TIPATESCU

Atunci...

ZOE.

Atunci... (inecată) lasă-mă, lasă-mă in nenorocire... lasă-mă să mor de rușine... Omoară-mă pe mine care te-am iubit, care am jertfit tot pentru tine... Iată unde m'ai adus ! iată cât plăteau jurămintele tale ! M'ai adus la moarte — pentru că (hotărită) mă omor înainte de izbucnirea scandalului, astăzi, acuma, aici ! —m'ai adus la moarte, și mă poți scăpa, și mă lași să mor... (plânge).

TIPATESCU.

Zoe! Zoe!

ZOE.

Lasă-mă... Dacă ambiţia ta, dacă nimicurile tale politice le pui mai presus de ruşinea mea, de viaţa mea, lasă-mă! Să mor... (plângând) Să mor cu siguranţa că opt ani de zile m'ai amăgit în fiecare minută, că nu m'ai iubit niciodată... niciodată... niciodată.

TIPATESCU.

Zoe! să vedem, să ne mai gândim!

ZOE

Nu mai e vreme de gândit, Fănică! Fiecare minută care trece mă apropie de peire... Trebuie să te hotărăşti!

TIPATESCU (în luptă cu el însuşi)

Să mă hotărăsc! să mă hotărăsc...

ZOE (inecată)

Adineaori, în Lipsani, am aflat de arestarea lui Caţavencu. Am alergat ca o nebună la redacţie. Iată ce foaie au scos comitetul lor. (îi dă foaia, Tipatescu o citeşte încet). Înţelegi la ce trebuie să ne aşteptăm după arestarea lui.

TIPATESCU.

Omul ăsta îşi joacă viaţa!

ZOE

Nu şi-o joacă pe a lui, Fănică, o joacă pe a mea; pentru că încă odată îţi spui... din două una: ori

tu mă iubești și eu trăesc, și atunci lupta e peste putință cu Cațavencu — trebuie să-mi cedezi: ori nu, și atuncea mor, și dacă mă lași să mor, după ce-oiu muri poate să se 'ntemple orice... (sdrobotită). Sunt hotărîtă... (revenindu-i de-odată toată energia) Da; sunt hotărîtă, dar nu voi să mor până nu voi fi luptat cu toate împrejurările (cu energie crescândă) și am să lupt! și cu tine am să lupt din toate puterile, cu tine, om ingrat și fără inimă! cu tine trebuie să lupt, pentru că acum tu ești piedica a mai grea, care mă oprește să-mi capăt iar liniștea!... Da, sunt hotărîtă, și trebuie să biruesc tot, și pe tine... așa de hotărîtă sunt, încât adineaori am poruncit lui Ghiță să meargă să dea drumul lui Cațavencu și să-l poftască aici din partea mea...

TIPATESCU

Femeie nebună! ce ai făcut?

ZOE

Am făcut ce am crezut că trebuie să fac. Dacă tu nu vrei să sprijini pe Cațavencu, dacă tu nu vrei să-l alegi, ca să mă scapi — atunci eu, care voi să scap, îl sprijin eu, îl aleg eu...

TIPATESCU

Cum?

ZOE

Da, îl aleg eu. Eu sunt pentru Cațavencu, bărbatul meu cu toate voturile lui trebuie să fie pentru Cațavencu. Insfirșit cine luptă cu Cațavencu, luptă cu mine... Aide, Fănică, luptă, sdrobește-mă, tu care ziceai că mă iubești. Să vedem! (pleacă spre dreapta)

TIPATESCU.

Zoe!

ZOE

Lasă-mă ! (iese)

TIPATESCU (urmărind-o)

Zoe ! Zoe ! (iese după ea. O clipă scena goală)

SCENA VII.

GHIȚĂ PRISTANDĂ și CAȚAVENCU

PRISTANDĂ (apărând în fund și făcând loc cu respect lui Cațavencu să treacă)

Poftiți, coane Nicule, poftiți... (umilit) și zău; să'pardonăm, în considerația misiei mele, care ordonă (serios) să fim scrofuloși de datorie... D-voastră știți mai bine ca mine... așa e polițaiul : tată să-ți fie—trebuie să-l ridici ? il ridici ! n'ai ce-i face : e misie. De aia (foarte rugător) mă rog să pardonăm...

CAȚAVENCU

Imi pare rău, Ghiță, că mai stăruiești cu scuzele tale... Adică noi nu știm cum merge poliția ? (sentențios) Într'un stat constituțional un polițaiu nu e nici mai mult nici mai puțin decât un instrument !

PRISTANDĂ

Curat instrument !

CAȚAVENCU

Nu brațul care lovește, voința care ordonă e de vină... Eu chiar am scris un articol în privința asta. Nu știu dacă l-ați citit ?

PRISTANDĂ

Trebuie să-l fi citit, coane Nicule ; eu gazeta d-

voastră o citesc ca evanghelia totdeauna ; că să nu vă uitați la mine... adică pentru misie... (misterios) altele am eu în sufletul meu, dar dè ! n'ai ce-i face : familie mare, renumerație după buget mică...

CATAVENCU

Și însfirșit, cum ar fi posibil martiriul, dacă n'ar exista călcuț ?

PRISTANDĂ

Curat, coane Nicule !

Catavencu ~~PRISTANDĂ~~ (schimbând tonul).

Cetățene, nu uita condiția cu care am venit aici ! Am venit în casa prefectului, nu vreau însă să dau ochii cu el, nu mă pot așa de ieftin compromite. Am venit chemat de doamna Trahanache, pe dânsa vreau să o văd.

PRISTANDĂ.

Mai e vorbă, coane Nicule, pe coana Joița, pe dumneei... conul Fănică nici nu e aicea... Pofțiți, pofțiți, ședeți, coane Nicule, mă duc să spui coanei Joițichii că ați venit... (vrea să plece)

CATAVENCU

Poți să-i adaogi chiar că mă grăbesc să mă întorc în temnița unde m'a aruncat disgrația dumneei.

PRISTANDĂ

Ascult. (aparte) Mare pișicher ! Strajnic prefect ar fi ăsta ! (iese aruncând priviri furioase de admirație către Catavencu)

SCENA VIII.

CAȚAVENCU, (singur)

Insfirșit, capitulează! Se putea altfel?... Iubitul, scumpul, venerabilul nenea Zaharia (ride) par-că-l auz deseară proclamându-mă candidat al colegiului. Sărmanul Farfuridi!... (grav) Scopul scuză mijloacele, a zis nemuritorul Gambetta!... Amabilul Fănică trebuie să facă venin de moarte... atât mai bine pentru mine! Iși pierde mințile, atât mai rău pentru el! Mă arestează, atât mai bine pentru mine! Coana Joițica, mai cu minte ca toți, mă chiamă, și eu politicos, iată-mă, gata să-i sărut mâna cu respect... Mă rog, n'ai ce-i face: mâna care-ți dă mandatul!... Dar... unde e coana Joițica... (se'ntoarce spre fund, apoi spre stînga, în fine spre dreapta. În momentul acesta apare Tipatescu în ușa din dreapta, unde stă un moment nemișcat. Gest de surprisă din partea lui Cațavencu. Aparte) Tipatescu! O preferam pe ea!

SCENA IX.

CAȚAVENCU, TIPATESCU.

TIPATESCU (a apărut în dreapta cu aerul încruntat și pumpii încleștați, a stat în ușe, a mers apoi liniștit la ușa din fund, măsurând din ochi pe Cațavencu, și s'a oprit în fund un moment; aparte)

Ține-mă, Doamne!

CAȚAVENCU (jenat)

Stimabile domn, scuzăți-mă dacă v'ar părea că mă prezint la d-voastră astfel, într'un mod neregulat... Trebuie să vă spun că am fost adus aici din arest de polițaiul d-voastre, după ordinele... și nu m'aștep-tam să vă întălnesc...

TIPATESCU (aparte)

Impertinent!

CAȚAVENCU

Pentru că mi se spusese că eram chemat de... altfel nici nu aş fi venit... În fine, dacă sunt aici prizonier, rămăiu... dacă sunt liber—şi nu cer nimic mai mult—mă retrag îndată...

TIPATESCU (care a tot bătut din călcăiu cu impaci enţă, coboară încet, rar şi cu dinţii strinşi)

Iubite şi stimabile d-le Caţavencu, nu înţeleg pentru ce între doi bărbaţi, cu oarecare pretenţie de serioşitate, să mai încapă astfel de meşteşuguri şi rafinării de maniere, astfel de tirade distilate, când situaţia lor e aşa de limpede... Eu sunt un om căruia-i place să joace pe faţă... Să-mi dai voie să-ţi spui ceva... Ia poftim, ia poftim, mă rog. (ii oferă un scaun, aparte) Să fiu cu minte. Ce bine că-i Zoe dincolo!

CAȚAVENCU

Stimabile domn, d-tale îi place să joci pe faţă, primesc; mie-mi place să joc scurt, scurt. (gest de retezare) Situaţia noastră o putem deslega numai decât (Tipatescu îi oferă jeţul, el îl respinge uşor). Mulţumesc!

TIPATESCU (acelaş joc).

Ia poftim, mă rog, ia poftim!

CAȚAVENCU (acelaş joc)

Mulţumesc!

TIPATESCU (privind şintă la Caţavencu şi cu tonul mărit).

Poftim de!...

CAȚAVENCU (care s'a retras puțin, cedează înșirșit și cade pe
fotoliu cam fără voce).

Mulțumesc.

TIPATESCU

Așa (șade aproape de el, Cațavencu se cam retrage. Tipatescu se
indeasă spre el, Cațavencu acelaș joc, și iar). Astfel dar, onora-
bile domn, d-ta — prin ce mijloace nu-mi pasă! — pose-
dezi o scrisoare a mea, care poate compromite onoa-
rea unei familii...

CAȚAVENCU (gest)

A!

TIPATESCU.

Mă iartă ca te-am ^{devenit} ~~ostenit~~. Să fiu și mai scurt... Iată:
d-ta ești un om practic, d-ta posedezi un lucru care-mi
trebuie mie, și știi cât imi trebuie... Eu viu și-ți zic :
(cu multă afabilitate) Mă rog, onorabile domn, ce-mi ceri
d-ta în schimbul acelu lucru ?

CAȚAVENCU (naiv)

Cum, nu știi ?

TIPATESCU (asemenea)

Nu...

CAȚAVENCU (asemenea)

Nici măcar nu vë dă 'n gând ?

TIPATESCU (asemenea)

Nu... d'aia întreb...

CAȚAVENCU.

Stimabile domn, (cu digaitate) un om politic..,

TIPATESCU (cu pofidă)

Adică d-ta...

CAȚAVENCU.

Dă-mi voe... Un om politic trebuie, mai ales în niște împrejurări politice ca acelea prin care trece patria noastră, împrejurări de natură a hotări o mișcare generală, mișcare ce, dacă vom lua în considerație trecutul oricărui stat constituțional, mai ales un stat tinăr ca al nostru...

TIPATESCU (impacientat, bătând din călcăiu)

Mă rog, onorabile, încă odată... (răspicat) ce-mi ceri d-ta în schimbul acelei scrisori ? scurt ! (repetă gestul de retezare al lui Cațavencu)

CAȚAVENCU.

Ei ?... dacă este așa, dacă voești scurt, iată : voi (rugător) să nu mă combați, ceva mai mult, să-mi sprijini candidatura...

TIPATESCU (vrënd să isbucnească)

Candidatura d-tale ! (stăpânindu-se) Onorabile domn, nu ți se pare că ceri prea mult ?...

CAȚAVENCU.

Atuncea d-ta, care mi-ai propus schimbul, care-mi faci întrebarea, trebuie să răspunzi...

TIPATESCU (apropiându-se și indesându-se înspre Cațavencu, se repetă jocul de scenă de mai sus)

Ba zeu, spune, nu ți se pare prea mult ? Ai ? Ce zici ?

GATAVENCU (naiv)

Nu.

TIPATESCU (cu insinuare)

Dacă s'ar retrage Comitetul permanent și am re-
serva un loc pentru prea iubitul d. Cațavencu?...

GATAVENCU (zimbînd și cu bonomie)

E un nimic, stimabile...

TIPATESCU.

Dacă în postul de avocat al statului s'ar numi a-
celaș d. Cațavencu?...

GATAVENCU (asemenea)

E puțin, onorabile...

TIPATESCU.

Dacă în locul de primar, vacant acum, și în locul
de episcop-efor la Sf. Nicolae s'ar numi tot nenea Ca-
țavencu? Ai? (Cațavencu suride cu un gest de refuz) Și dacă
și moșia «Zăvoiu» din marginea orașului...

GATAVENCU (zimbînd asemenea)

Dă-mi voe, stimabile, un om politic trebuie, este
dator, mai ales în împrejurări ca acele prin care trece
patria noastră, împrejurări de natură a hotărî o miș-
care generală, mișcare (măngăie și umflă cuvintele distilându-și
tonul și accentul) ce, dacă vom lua în considerație, tre-
cutul unui stat constituțional, mai ales un stat tinăr ca
al nostru, deabia ieșit din...

TIPATESCU (bătînd impacient din călcăiu și intrerupîndu-l)

Ei! să lăsăm frazele, nene Cațavencule! Astea
sunt bune pentru gură-cască... Eu sunt omul pe care

d-ta să-l imbeți cu apă rece?... Spune, unde să fie! bărbătește: ce vrei dela mine? (se ridică fierbând)

CAȚAVENCU (ridicându-se și el)

Ce vreau? ce vreau? Știi bine ce vreau. Vreau ce mi se cuvine după o luptă de atâta vreme; vreau ceea ce merit în orașul ăsta de gogomani, unde sunt cel d'întâi... între fruntașii politici... Vreau...

TIPATESCU (fierbând)

Ce vrei?

CAȚAVENCU (asemenea)

Vreau... mandatul de deputat, iată ce vreau: nimic altceva! nimic! nimic! (după o pauză, cu insinuare caldă și crescândă). Mi se cuvine!... Te rog!... Nu mă combate... Susține-mă... Alege-mă, Poimăine, în momentul când voi fi proclamat cu majoritatea cerută,... în momentul acela vei avea scrisoarea[?] (cu multă căldură)... pe onoarea mea!

TIPATESCU (aproape să isbucnească)

Pe onoarea ta?... Și dacă nu pot să te aleg?...

CAȚAVENCU

Poți!

TIPATESCU (pierzându-și cumpătul din ce în ce)

Și dacă nu voi?—zi că nu voi să te aleg?

CAȚAVENCU (indărjit)

Trebue să vrei.

TIPATESCU (d'abia mai stăpânindu-se)

Uită că nu e bine să te joci cu un om ca mine astfel. Nu! nu! nu *voiu* să te aleg!

CAȚAVENCU

Trebue !

TIPATESCU

Nu !

CAȚAVENCU

Trebue să vrei, dacă ții cătuș de puțin la onoarea...

TIPATESCU (isbucnind)

Mizerabile ! (Cațavencu face un pas inapoi) Canalie nerușinată ! Nu știu ce mă ține să nu-ți sdrobesc capul... (se repede, ia un baston de lângă părete și se întoarce turbat către Cațavencu) Mișelule ! trebue să-mi dai aci scrisoarea, trebue să-mi spui unde e scrisoarea... or te ucid ca pe un câine ! (se repede năvală la el. Cațavencu ocolește masa și canapeaoa, restoarnă mobilele și se repede la fereastră, pe care o deschide de perete imbrăncind-o în afară).

CAȚAVENCU (tremurând, strigă la fereastră în afară)

Ajutor ! Săriți ! Mă omoară vampirul ! prefectul a-sasin ! ajutor !

SCENA XI.

ACEIAȘI — ZOE (venind repede din dreapta)

ZOE (repezindu-se între Cațavencu și Tipatescu, rugătoare și foarte emoționată)

Domnule Cațavencu, domnule, pentru Dumnezeu ! te rog, nu strigă... Fănică, ai inebunit?... Domnule Cațavencu... mă rog...

CAȚAVENCU (emoționat și el)

Cum să nu strig, doamnă ?

TIPATESCU (sdrobot de mișcare, stergându-și fruntea și căzând pe un scaun la dreapta)

Mișel! mișel! mișel!

ZOE (rugătoare)

Domnule Cațavencu, cer scuze eu pentru momentul de iuțală care l'a făcut pe Fănică să uite...

CAȚAVENCU

Nu incap scuze, doamnă... trebuie să ies d'aci nu mai decât: nu mai pot sta un moment intr'o casă unde-mi este viața în primejdie!...

ZOE

Domnule Cațavencu, insfirșit d-ta ești un om cu minte, un om practic, d-tale îți este indiferent dela cine ți-ar veni aceea ce-ți trebuie așa de neapărat...

CAȚAVENCU

Nu 'nțeleg...

ZOE

Ai cerut, in schimbul scrisorii de care e vorba, mandatul de deputat. Ai jurat pe onoarea d-tale că poimăne când ăi fi proclamat, vei da scrisoarea ace-luia ce te-ar face să fii ales... Ei! eu te aleg, eu și cu bărbatul meu; mie să-mi dai scrisoarea... Primești...?

CAȚAVENCU (ca lovit de o idee)

Primesc...

ZOE (incet cătră Tipatescu, care stă cufundat in gânduri pe fotoliu)

Și înțelegi că atunci, când, luptând cu tine, voiu căpăta scrisoarea,... tot,... tot,... Fănică, va fi isprăvit între noi. (tare) Suntem deplin înțelegi, domnule Cațavencu..

CAȚAVENCU

Da, madam', pe deplin... dar... (ii face semn cătră Tipatescu)

ZOE (stăruind lângă Tipatescu)

Fănică! Fănică! hotărește-te! Poți fi dușmanul liniștii mele?... Spune!... (rugându-l frumos) Fănică!...

TIPATESCU (nema putend lupta și sculându-se)

Insfirșit, dacă vrei tu... fie!... Intempele-se ori ce s'ar întempla... (cu hotărare) Domnule Cațavencu, ești candidatul Zoi, ești candidatul lui nenea Zaharia... prin urmare și al meu! Poimăine ești deputat!...

ZOE (triumfătoare)

A!

CAȚAVENCU.

Poimăine veți avea... (se aude sgomot atară, vocea lui Trahanache: «Ai puținică răbdare!»).

ZOE.

Nenea!

TIPATESCU.

Zaharia!

CAȚAVENCU.

Venerabilul!

TIPATESCU.

Repede, ascundeți-vă amândoi... Nu trebuie să vă vadă... (Zoe iese degrabă în stînga, Tipatescu cu Cațavencu la dreapta).

SCENA XI.

TRAHANACHE (singur)

Nimeni?... și dobitocul de fecior mi-a spus că Fănică și Zoe sunt aici... (merge la ușa din dreaptă și bate cu discreție Nimeni! (asemenea în stînga) Nimeni! (vrea să plece prin fund și ca și când și-ar aduce aminte de ceva) A! era să uit! (șade la masa de scris, ia condeiul și scrie, citind). «Dragă Fănică, te-am căutat! Mă întorc peste o jumătate de cias. Trebuie să ne vedem înainte de intrunire. Așteaptă-mă, negreșit; nu ieși: ai puținică răbdare... Trahanache...» (pune scrisoarea la vedere pe masă). Acuma să dăm de căpătăiele firelor iubitului nostru d. Cațavencu. (iese prin fund repede. Un moment scena goală; apoi ușile din dreapta și din stînga se deschid binișor. Din stînga iese Zoe, din dreapta Tipatescu și Cațavencu).

SCENA XII.

TIPATESCU, CAȚAVENCU, ZOE, apoi

CETĂȚEANUL TURMENTAT

TIPATESCU.

Blestemată politică! un moment să n'ai pace! (merge la ușa din fund și o închide). Suntem în liniște... (lui Cațavencu) Eu merg la telegraf să-ți anunț la București candidatura... d-ta așteaptă acasă un cuvânt al meu...

Deseară, la intrunire, fii cu tact... trebuie mult tact. (se aud în fund bătăi în ușa; toți din scenă tac și nu mișcă; iar bătăi, apoi trei fluierături) **E Ghiță**, ăsta e semnalul lui! (merge și deschide ușa din tînd, prin care apare Cetățeanul turmentat fluierînd ca de mirare)

TIPATESCU.

Iar ? (se dă înapoi)

CAȚAVENCU

Omui meu ! (se dă cam la spatele Zorii)

CETĂȚEANUL.

Da, iar eu ! (sughite) Am venit pentru istoria aia de care am vorbit az dimineața... Ce facem ? Iacă, mâine începe... Eu... pentru cine votez ?

TIPATESCU (ținîndu-i calea să nu coboare în scenă)

Pentru cine ? pentru cine ? Lasă-mă în pace, cetățene : ai ajuns nesuferit... Votează pentru cine poftest...

CETĂȚEANUL.

Eu nu poftesc pe nimeni, dacă e vorba pe poftă...

TIPATESCU.

Ei ! lasă-mă 'n pace, administrația nu voește să influințeze cătuș de puțin pe nimini.

CAȚAVENCU (intervenind)

Pardon, dați-mi voe : mie-mi pare din contra că într'un stat constituțional, mai ales într'un stat tîner ca al nostru, administrația ar trebui să...

ZOE (asemenea)

Se 'nțelege... ?

CETĂȚEANUL (cătră Cațavencu)

Ei! onorabilul! nu te vedeam; sluga! o mie de ani pace! Și zi, mă lucrași, ai? Adică, dă-i cu bere, dă-i cu vin, nu pentru cinstea obrazului... pentru ca să-mi faci pontul cu scrisoarea... bravos! dom'le Nae.

CAȚAVENCU.

A! a!

ZOE.

Făinică! Făinică! trimete-l... e nesuferit!

TIPATESCU (nervos)

Insfirșit, cetățene, te rog lasă-ne cu binișorul, lasă-ne... Ce poștești dela mine?

CETĂȚEANUL.

Nu ți-am spus? (sughite) Măine începe... Ei? (sughite) Eu pe cine aleg? Pentru cine?... (face semnul votării și sughite)

ZOE.

Pentru d. Nae Cațavencu.

CETĂȚEANUL

Pentru... (sughite și pufnește de ris). Nu mă nebuni că amețesc...

TIPATESCU (din ce în ce mai nervos, luând pe Cetățeanul de mână și sguindu-l)

Pentru că ești un om vițios...

CETĂȚEANUL

Nu mă smuci, că amețesc!

TIPATESCU (asemenea)

Pentru că te-i lăsat să-ți ia din buzunar, să-ți fure scrisoarea...

CETĂȚEANUL

Ei! nu face nimica, poate mai găsim alta...

TIPATESCU

Lasă-mă să vorbesc... pentru că ești...

CETĂȚEANUL

Alegător...

TIPATESCU

Nu... bețiv... vițios... păcătos.

ZOE

Fănică !...

TIPATESCU

Da bețiv... Uite și acuma ești turmentat, ești be-
ut... (Cațavencu ride)

CETĂȚEANUL

Aș!

TIPATESCU (cu desgust)

Uite, nenorocitul! miroși cale d'o poștă... (il impinge)

CETĂȚEANUL (șovăind)

Ėsta este mirosul meu natural...

TIPATESCU

Miroși a rom...

CETĂȚEANUL

Ei bravos! Vrei să miroș a gaz?

TIPATESCU

Ei! pentru toate astea trebuie să-ți dai votul lui onorabilul d. Cațavencu... Pentru așa alegător, mai bun ales nici că se putea...

ZOE

Fănică !...

CAȚAVENCU

Totdeauna ironic, (zimbînd) stimabile !

SCENA XIII.

ACEIAȘI, FARFURIDI, BRĂNZOVENESCU
și TRAHANACHE.

TIPATESCU (montându-se treptat)

Da, pentru d. Cațavencu lucrăm noi, pe d-sa noi îl sprijinim, pe d. Cațavencu să-l alegeți d-voastră. Și nu-l sprijinim de silă, îl sprijinim pentru că dumnealui este cel mai onest concetățean al nostru...

ZOE

Fănică, fii calm...

TIPATESCU

Da, sunt calm... Pentru că dumnealui (Farfuridi, Brânzovenescu și Trahanache apar în fund și ascultă. Cei d'întâi arată tot

ce se petrece în scenă celui d'al treilea) nu e ca alții mișel, pentru că nu e ca alții canalie, nu e ca alții infam... (se montează din ce în ce)... pentrucă încă odată la alegători ca d-ta, cu minte, cu judecată limpede, cu simț politic, nu se poate mai bun reprezentant de cât d. Cațavencu, (apăsând) *onorabilul* d. Cațavencu! (Tipatescu împinge cu scârbă pe Cetățeanul turmentat)

CAȚAVENCU (zimbînd cu bonomie)

Ce răutacios!

BRĂNZOVENESCU (din fund)

A!

FARFURIDI (lui Trahanache)

Iacă trădarea! Când îți spuneam, venerabile!... (coborînd toți)

TRAHANACHE.

Ei! ai puținică răbdare!

ZOE.

Nene! (se repede la Trahanache și-l trage de o parte, unde-i vorbește încet, și cu multă mișcare. Cațavencu și Cetățeanul turmentat vorbesc de altă parte asemenea).

TIPATESCU.

Ei! lăsați-mă toți în pace!

FARFURIDI

Te lăsăm, stimabile, dar mergem la București...

BRĂNZOVENESCU.

Și vom spune tot...

TIPATESCU (a parte)

Duceți-vă la dracul ! (trece lângă Trahanache și Zoe)

FARFURIDI

La ziare !

BRĂNZOVENESCU.

La Comitetul electoral central !

FARFURIDI.

La guvern !

CETĂȚEANUL (arătând pe Farfuridi și Brânzovenescu lui
Cațavencu)

Oleu !... fugi că amețesc ! (Cațavencu și Cetățeanul turmen-
tat convorbesc foarte mișcat de-o parte cu Farfuridi și Brânzovenescu)-

TRAHANACHE

Insfirșit, ce e, Fănică ?

TIPATESCU.

Nu mă 'ntreba pe mine, nene Zahario !

ZOE (cu energie).

Nicio vorbă, nene, trebuie...

TRAHANACHE.

De ce ?

ZOE (precipitată)

Dacă mă iubești, dacă ții la mine, acumă tăcere ;
î spun pe urmă tot. (vorbesc incet toți trei)

CAȚAVENCU (cătră Farfuridi și Brânzovenescu)

Dați-mi voe, stimabile, nu d voastră veți avea mai

multă încredere față cu înaltele locuri decât onorabilul (toți ascultă, Tipatescu se plimbă agitat în fund) d Tipatescu, prefectul cel mai onest !...

TRAHANACHE.

Da !

CAȚAVENCU.

Cel mai integru !...

CETĂȚEANUL.

Dal

CAȚAVENCU.

Cel mai credincios !...

ZOE

Firește !

CAȚAVENCU.

Dați-mi voe să vă spun că toate sbuciumările d-voastră sunt numai și numai chestii personale, și când vin niște asemenea persoane... ca d-voastră...

CETĂȚEANUL.

Nananà !

FARFURIDI.

Care va să zică și insulte !

BRĂNZOVENESCU.

Bravos !

CAȚAVENCU.

Chestie de tarabă, onorabile ! daraveri de clopotniță, stimabile !

ZOE (cătră Trahanache)

Se 'nțelege!

CAȚAVENCU.

Alegătorii vor vorbi...

ZOE (indemnând pe Cetățeanul turmentat și pe Trahanache)

Da, alegătorii vor vorbi.

TRAHANACHE.

Da, alegătorii vor vorbi, firește!

CETĂȚEANUL (serios)

Da, noi vom vorbi!

SCENA XIV.

ACEIAȘI, GHIȚĂ PRISTANDA venind fuga din fund cu o depeșă
'n mână

PRISTANDĂ

Coane Fănică! o depeșă *fe-fe* urgentă!

ZOE

O depeșă! (se 'ntorc toți spre fund)

TIPATESCU (deschide nervos depeșa și citește)

«Cu orice preț, dar cu orice preț, colegiul d-voastră al II-lea trebuie să aleagă pe d. Agamemnon Dandanache, (toți mișcare) Se face din aceasta pentru d-voastră o înaltă și ultimă chestie de încredere»... A!

FARFURIDI și BRĂNZOVENESCU

Ahă!

ZOE (cu toată energia)

A! nu se poate! Vom luptă contra oricui... vom luptă contra guvernului!... (Tipatescu a căzut pe un scaun)

TRAHANACHE

Ai puținți că răbdare!

ZOE

Da, nene! vom luptă contra guvernului!

CAȚAVENCU.

Da, vom luptă contra guvernului! (Cațavencu, Zoe și Trahanache deoparte, Farfuridi, Brănzovenescu frecându-și mâinile cu satisfacție de altă parte; Ghiță în fund; Tipatescu obosit pe scaun, ca și cum n'ar lua parte la ce se petrece. Cetățeanul turmentat în mijloc)

CETĂȚEANUL (țerit de curent)

Da! vom lupta contra... (sughitănd și schimbând tonul)... adică nu... Eu nu lupt contra guvernului!...

(Cortina)

A C T U L III.

Teatrul înfățișează sala cea mare a pretoriului Primăriei, un fel de exagon din care se văd trei laturi. Trei uși în fund ; cea din mijloc dă în coridorul de intrare ; pe cea din dreapta se citește : «Ofițer țivil» : pe cea din stînga : «Arfiva». În stînga la planul al doilea o ușă cu inscripția «Cabinetul Primarelui». În dreapta, acelaș plan, altă ușă cu inscripția : «Registratura». — Partea stînga pînă la ușa «Arfivei» este despărțită de scenă cu un grilaj de lemn acoperit cu perdele de chembrică verde. Lîngă grilaj, la stînga, în scenă, este o estradă pe care sunt așezate masa și jețul prezidențial. Înaintea mesei, puțin mai jos, este tribuna. Pe masă sunt două candelabre, hîrtie, călimări și un clopoțel. Pe tribună o sticlă și un pahar de apă. De partea dreaptă sunt bănci dese și scaune ; sub estradă asemenea. Peste tot sunt bănci și scaune, afară de o cărare lăsată liber dela ușa de intrare din fund prin mijlocul scenii, pe unde vine și se duce lumea. Pe pereți câteva lămpi atîrnate în cuie. Lumină cam săracă. La ridicarea perdelei, Trahanache este la masa prezidențială în jețul sîu, la spatele tribunei. Imprejuul mesii, Brînzovenescu și alți cetățeni. — Înaintea tribunii, cu spatele spre dînsa, alegători, cetățeni, public, unii șezînd jos, alții în picioare. Pe bănci, pe scaune și imprejur asemenea — În capul băncilor din față, e Cațavencu împreună cu Ionescu și alți dascăli și partizani. — Farfuridi e la tribună. — Perdeaua se ridică asupra unei intreruperi. În toată sala e rumoare. Prezidentul agită clopoțelul.

SCENA I.

TRAHANACHE, CAȚAVENCU, BRÎNZOVENESCU,
FARFURIDI, IONESCU, POPESCU, Cetățeni, Alegători, public,
— Rumoare.

FARFURIDI. (de la tribună)

Dați-mi voe ! (gustă din paharul cu apă) Dați-mi voe !
(Rumoare)

Teatru I. L. Caragiale.

TRAHANACHE (trăgându-și clopoșelul)

Stimabili! onorabili! (afabil) faceți tăcere! Sunt ces-tiuni importante, arzătoare la ordinea zilei... Aveți puținică răbdare... (cătră Farfuridi) Dă-i înainte, stimabile, aveți cuvântul!

FARFURIDI (cătră adunare)

...După ce am vorbit dar din punctul de vedere istoric, din punctul de vedere de drept, voi încheiă căt se poate mai scurt...

POPESCU

Parol?... Numai dacă t'ei ținē de vorbă! (risete în partea unde sunt dascălii)

FARFURIDI

Rog, nu mă 'nterupeți, dați-mi voe...

TRAHANACHE (cătră partea unde e Popescu)

Stimabile... nu 'nterupeți...

FARFURIDI

După ce am vorbit dar din punctul de vedere istoric și din punctul de vedere de drept, voi încheiă, precum am zis, căt se poate mai scurt. (bea o sorbitură, apoi, reluându-și resuflarea, rar ca și cum ar începe o poveste). La anul una-mie-opt-sute-doē-zeci-și-unu... fix... (Rumoare și protestări în grupul lui Cațavencu: A! A! A!)

POPESCU

Dacă ne 'ntoarcem iar la 1821 fix, ne am procopsit (rumoare și protestări)

FARFURIDI

Dați-mi voe... La una-mie-opt-sute...

TOȚI (in cor cu tonul lui)

Douăzeci-și-unu fix... (rumoare și protestări)

FARFURIDI

Dați-mi voe.

TRAHANACHE (clopoțel)

Stimabile, onorabile! Nu intrerupeți... Aveți puținică...

CAȚAVENCU

Ce răbdare, venerabile domnule prezident! Ceasurile sunt înaintate. Sunt și alți oratori înscriși să vorbească...

TOȚI DIN GRUP

Da! da!

CAȚAVENCU

Onorabilul orator a promis să inchee cât se poate mai scurt; apoi ce fel de scurt este asta, s'o luăm a doua oară de la 1821? A! A! A!

TOȚI DIN GRUP

A! A! A! (rumoare)

FARFURIDI

Dați-mi voe...

TRAHANACHE (cătră Farfuridi cu dulceață, ridicându-se peste masă cătră tribună)

Stimabile... eu gândesc că nu ar fi rău să sărim la 48...

CATAVENCU (strigând)

Mai bine la 64...

POPESCU, IONESCU și toți din grup

Da! da! la 64...

TRAHANACHE (ridicându-se ca și când ar consulta adunarea)

Adică... la plebicist?

TOȚI

Da, la plebicist? (sgomot)

FARFURIDI (intorcându-se cu spatele spre adunare și cu fața la
prezident)

Dați-mi voe, domnule prezident; mi-ați acordat cuvântul: imi pare că un prezident odată ce acordă cuvântul...

TRAHANACHE (sculându-se și punând, peste masă, mâinile pe umerii lui Farfuridi, mângâietor)

Dacă mă iubești, stimabile, fă-mi hatirul.. să trecem la plebicist... dorința adunării!...

FARFURIDI

Dar, domnule prezident...

TRAHANACHE (și mai rugător)

Să trecem la plebicist! (îl întoarce binișor de umeri cu fața spre adunare).

TOȚI (cu putere)

Da! la plebicist! la plebicist!

FARFURIDI (soarbe odată și cu aerul resignat)

Ce ziceam dar? La 1864, vine, mă 'nțelegi, ocaziunea să se pronunțe poporul printr'un plebicist... Să vedem însă mai nainte... să ne dăm seama bine de ce va să zică... de ce este un plebicist..

IONESCU.

Știm ce este plebicistul! Mersi de explicație!

TOȚI.

Nu trebuie explicație... (rumoare)

FARFURIDI (cătră intrerupători)

Dați-mi voe! (cătră Trahanache). Domnule prezident !...

TRAHANACHE (clopoșel)

Stimabili, onorabili, rog nu intrerupeți pe orator, (foarte afabil) faceți tăcere ; sunt cestiuni arzătoare la ordinea zilei : aveți puțintică răbdare. (cătră Farfuridi) Aveți cuvântul, stimabile, dați-i înainte !

FARFURIDI (luând vënd)

Când zicem dar 64, zicem plebicist, când zicem plebicist, zicem 64... Știm, oricine dintre noi știe ce este 64, să vedem ce este plebicistul.. (cu tărie începând fraza) Plebicistul!

CAȚAVENCU.

Aici nu e vorba de plebicist...

FARFURIDI.

Dați-mi voe ; (discutând cu Cațavencu) mi se pare că atunci când zicem 64... (cu energică convingere) și să nu

căutați a încercă macar să mă combateți; vă voiu dovedi cu date istorice că toate popoarele își au un 64 al lor...

CATAVENCU

Dați-mi voe; nu e vorba de 64 (rumoare aprobativă pentru Cațavencu)

FARFURIDI.

Dați-mi voe... (Toate colochiile și intreruperile se fac avocăște cu multă viociune și cu tonul ințepat și volubil). Domnule prezident !...

TRAHANACHE (clopoțel).

Stimabile, onorabile, faceți tăcere... avem cestiuni arzătoare...

CATAVENCU (ridicându-se în capul băncii).

Cum, domnule prezident ? De unde până unde 64 chestie arzătoare la ordinea zilei ? Dacă nu mă 'nșel, îmi pare că suntem în anul de grație 1883... Ce are a face?... Chemați pe onorabilul orator la cestiune...

TRAHANACHE (ridicându-se iar peste masă și atingându-l pe umere pe Farfuridi)

Stimabile... (afabil și rugător). Să lăsăm plebicistul, dacă mă iubești ; să trecem la cestiune.

FARFURIDI (obosit de intreruperi, întorcându-se cu fața spre Trahanache și cu spatele la adunare)

Domnule prezident, ați bine voit a-mi acorda cuventul... Eu cred c'ar trebui...

CATAVENCU (strigând)

Nu trebuie, onorabile ?

TOȚI DIN GRUP.

Nu, nu trebuie !

TRAHANACHE (punând mâinile peste masă, pe umerii lui Farfuridi, și foarte dulce).

Mă rog, dacă mă iubești, fă-mi hatirul... dorința adunării, stimabile... (il întoarce de umeri binișor cu fața spre adunare).

TOȚI.

Da ! la chestiune ! la chestiune !

FARFURIDI (foarte obosit, soarbe și se rezignează)

Ajungem dar la chestiunea Reviziunii Constituțiunii și Legii Electorale...

TOȚI (cu satisfacție)

A ! Așa da !

TRAHANACHE (asemenea)

A ! (clopoțe!) Ei! acu aveți puținică răbdare..., (cătră Farfuridi) Scurt, stimabile, scurt, dacă mă iubești: dorința adunării.

FARFURIDI (asudă, bea și se șterge mereu cu basmaoa)

Mă rog, dați-mi voe! Știți care este opinia mea în privința revizuirii?

TOATĂ SALA

Nu!... Să vedem!... Spune !

CAȚAVENCU (batjocoritor)

Să vedem opinia lui d. Farfuridi. (Trahanache clopoțește)

FARFURIDI (asudă mereu și se emoționează pe văzute)

Opinia mea este aceasta : e vorba de revizuire, da?

TOȚI (puternic)

Da! da!

FARFURIDI (emoționat și asudând)

Atunci, iată ce zic eu, și împreună cu mine (incepe să se inee) trebuie să se zică asemenea toți aceia care nu vor să cază la extremitate, (se ineece mereu), adică vreau să zic, da, ca să fie moderați... adică nu exagerațiuni!... într'o chestiune politică... și care, dela care atirună viitorul, prezentul și trecutul țării... să fie ori prea-prea, ori foarte-foarte... (se incurcă, asudă și inghite) încât vine aci ocazia să întrebăm pentru ce?... da... pentru ce?... Dacă Europa... să fie cu ochii ațintiți asupra noastră, dacă mă pot pronunța astfel, care lovesc soțietatea, adică fiindcă din cauza sgduuirilor... și... idei subversive... (asudă și se rătăcește din ce în ce) și m' nștelegi, mai în sfirșit, pentru care în or-ce ocaziun solemnă a dat probe de tact... vreau să zic într'o p'vință, poporul, națiunea, România... (cu tărie) țara înșfirșit... cu un bun simț, pentru ca Europa cu un moment mai înainte să vie și să recunoască, dela care putem zice depandă... (se incurcă și asudă mai tare) precum,—dați-mi voe— (se șterge) precum la 21, dați-mi voe (se șterge) la 48, la 34, la 54, la 64, la 74 asemenea și la 84, și la 94, și ețetera, intru cât ne privește... pentru ca să dăm exemplul chiar surorilor noastre de ginte latine însă! (foarte asudat, se șterge, bea, iar se șterge și suflă foarte greu. Trahanache a urmărit cu mâna tactul sacadelor oratorice ale lui Farfuridi. Bravo și aplauze în fund, conduse de Brănzovenescu; risete și sisiituri în grupul lui Cașavencu. Clopoșclul lui Trahanache deabia se mai aude.—După ce s'a mai oprit șgomotul. cu multă aprindere) Dați-mi voe! Termin îndată! mai am două vorbe de zis (șgomotul tace) Iată dar opinia mea. (în supremă luptă cu oboseala care-l birue) Din două una, dați-mi voe: ori să se revizuească, primesc! dar să nu se

schimbe nimica ; ori să nu se revizuească, primesc ! dar atunci să se schimbe pe ici pe colo, și anume in punctele... esențiale... Din această dilemă nu puteți ieși... Am zis!

(Aplauze in fund, sisiituri in față. Furfuridi coboară sdrobit, ștergându-se de sudoare, și merge in fund. Brânzovenescu și alți alegători il intimpină și-i string mâna.—Rumoare. Mai mulți din auditoriu se scoală și strică rândurile. Gațavencu sue dela dreapta in mijloc, unde vorbește incet cu grupul său gesticulând viu. Cu un alt grup mai in fund Farfuridi și Brânzovenescu asemenea.—Pristandă iese misterios din cabinetul primarului, trece prin ușcioara grilajului, care este la spatele tribunii și trage de pulpană pe Trahanache, care sună clopoțelul).

SCENA II.

ACEIAȘI — PRISTANDĂ.

TRAHANACHE (lăsând clopoțelul și intorcându-se la spatele mesii)

Ai ? ce e ?

PRISTANDĂ (misterios și repede)

Coane Zahario ! conul Fănică, coana Joițica !..,

TRAHANACHE

Ei ? ce ?

PRISTANDĂ

Sunt dincoace in cabinet... au venit pe din dos, vă așteaptă. Numai decât să poftiți acolo.

TRAHANACHE (asemenea misterios)

Nu pot să las prezidenția... să aibă puțintică răbdare.

PRISTANDĂ

Trebue... numai decât !... suspendați !

TRAHANACHE (trage clopoșelul și se ridică)

Stimabilă, onorabilă adunare. După discursul important, pe care l-a ținut respectabilul nostru concețean și avocat d. Farfuridi, eu cred că ar fi bine să suspendăm ședința pentru cinci minute.

VOCI.

Da ! da ! pentru cinci minute!

(Cațavencu cu grupul său, Farfuridi și Brânzovenescu cu al lor se amestică în mulțime. Trahanache, care s'a dat jos de pe tribună, a deschis porțile grilajului și a trecut cu Ghiță în partea stângă despărțită, bate în ușa «Cabinetului Primarului». Zoe și Tipătescu îi deschid ; Trahanache și Ghiță dispar înăuntru ; ușa se închide la loc)

SCENA VI

ACEIAȘI fără TRAHANACHE și PRISTANDĂ

CAȚAVENCU (cătră grupul lui)

Ei, cum să-l trimiteți în Cameră, nene, pe stimabilul ? Nu zic, are ideile, opiniile lui—și eu respect ideile, numai să fie sincere, și el e sincer, n'ai ce zice,—respect la orice opiniune !... Dar să-ți vie stimabilul cu idei învechite, cu opiniuri ruginite, și să te sperie mereu cu Europa, cu sgudui, cu teorii subversive... asta nu mai merge... Astfel de opiniuni nu le respect, să-mi dea voie să-i spui...

POPESCU.

Nu, uite ce susține Farfuridi, n'ai înțeles ; susține

că adică după istorie — d'ăia se teme el de sguđuri — nu trebuie să dăm exemplu rău surorilor noastre de ginte latină. N'ai auzit, chiar a zis-o el : surorile noastre de ginte latină...

IONESCU.

Da! a zis-o...

CAȚAVENCU (cu aer de protecție)

Voi dascălii sunteți băeți buni, dar aveți un cusur mare : cum vă vorbește cineva de istorie, s'a isprăvit, are dreptate. (cu putere) Ce istorie ? Apoi, dacă e vorba de istorie, apoi ce te 'nvață istoria mai întâi și 'ntăi ?

POPESCU.

Că Rcmănia de la Traian...

CAȚAVENCU.

Nu-i așa...

IONESCU.

Că adică străbunul nostru...

CAȚAVENCU.

Ce străbun! ce nostru ! Vezi că nu știți! (cu tonul retoric) Or, mai întâi și 'ntăi istoria ne învață anume că un popor care nu merge înainte stă pe loc, (publicul începe să-i ia aminte că perorează, și se grupează incet incet împrejurul lui ca să asculte) ba chiar dă inapoi, că legea progresului este așa, că cu cât mergi mai iute, cu atăta ajungi mai departe. (Grupul lui Cațavencu aprobă și admiră, grupul lui Farfuridi și Brănzovenescu, care s'au apropiat și ascultă mai dintr'o parte, dă din umeri).

IONESCU.

Asta e așa.

POPESCU.

Nici nu mai incape vorbă.

FARFURIDI (ințepat)

Da! progres! progres fără conservațiune, când vedem bine că Europa...

CAȚAVENCU (intrerupându-l lătrător)

Nu voiu, stimabile, să știu de Europa d-tale, eu voiu să știu de România mea și numai de România... Progresul, stimabile, progresul! În zadar, veniți cu gogorițe, cu invențiuni anti-patriotice, cu Europa, ca să amăgiți opinia publică...

FARFURIDI (și mai ințepat)

Dă-mi voce... Mi se pare că altcineva amăgește opinia publică...

CAȚAVENCU

Nu voiu să știu de ce zici d-ta.

BRĂNZOVENESCU.

Firește că nu vrei să știi... nu-ți vine la socoteală...

CAȚAVENCU (și mai lătrător)

Să-și vază de trebile ei Europa. Noi ne amestecăm în trebile ei? Nu... N'are prin urmare dreptul să se amestece într'ale noastre... D-ta ești avocat, ești confrate cu mine...

FARFURIDI

Da, sunt avocat, dar nu sunt confrate cu d-ta...

CAȚAVENCU (urmându-și jocul)

Știi ca și mine principul de drept, fiecare cu al seu, fiecare cu treburile sale... *oneste bibere...*

FARFURIDI.

Da de onest n'ai incotro!... (grupurile Cațavencu și Farfuridi încep a se despărți, fiecare de-oparte)

CAȚAVENCU (cu totul înțepător)

Stimabile, nu știi pentru ce d-ta mă prigonești dela o vreme... Ce ai cu mine? Suntem in fața alegătorilor, stimabile: *or*, nu incape pică; să luptăm; d-ta o să-ți pui candidatura, o știm; eu ți-o declar că mi-o puiu pe a mea... luptă electorală! și știm că lupta electorală este viața popoarelor... De ce te revolți contra adevărului? in contra dreptului?... *Oneste bibere, onorabile!*... (aprobări din partea grupului).

FARFURIDI (isbucnind)

Ia scutește-mă cu mofturile d-tale! Onest d-ta? Pe deoparte «Răcnetul Carpaților», pe de altă parte chiverniseala confrăților; pe de-oparte opoziție la toartă, pe de altă parte teșcherea la buzunar!... Urlă tăr-gul, domnule...

BRĂNZOVENESCU (trăgându-l de mână)

Tache! Tache!

FARFURIDI (smucindu-se)

Ia lasă-mă 'n pace, să mă răfuiesc odată cu domnul... Ce adică, noi nu știm, nu vedem, orbi suntem? d-ta ești candidatul prefectului...

CAȚAVENCU (rizând)

Eu sunt candidatul grupului tinăr, inteligent și in-

dependent... Onorabilul, venerabilul nostru prezident —(il caută cu ochii) unde e venerabilul prezident? nu-l văz...— va proclamă, pe cât știm, astă seară pe candidatul comitetului d-v.— comitetul d-v.—... *Or*, dacă voiu avea onoarea ca să mă agreeze și comitetul d-v... căci e al d-v...

FARFURIDI (fierbând mereu)

Nu mai este comitetul nostru, este al dumitale...

BRĂNZOVENESCU

Tache! Tache, fii cu minte (il trage de mănecă, Farfuridi se smucește).

CAȚAVENCU (cu ton batjocoritor)

Adică, dă-mi voe, d-ta nu mai ești al comitetului! (grupurile se desinează distinct de două părți și se privesc cu încordare)

FARFURIDI

Da, eu nu mai sunt, eu care am susținut totdeauna partidul... și d-ta, care l-ai injurat totdeauna... ești!

CAȚAVENCU

Dă-mi voe!...

FARFURIDI (furiOS)

Ce voe! ce voe!... Vii cu moftologii, cu iconomii, cu soșietăți, cu scamatorii, ca să tragi lumea pe sfoară... cu dăscălimea d-tale, (mișcare în grupul Cațavencu) cu moftangiii d-tale...

POPESCU (violent)

Domnule, retrageți ~~cu~~ cuvântul!

FARFURIDI (continuând)

Cu grupul (umflând cuvintele) **inteligent, ... independent, ... impertinent !** (pornește spre fund cu Brănzovenescu și cu grupul lor)

TOȚI (din grupul Cațavencu)

A ! a ! (se reped spre ei, sgomot, învălmășală și ghiontuieți)

FARFURIDI (ieșind prin fund)

Vă 'nvățăm noi, papugiilor !

GRUPUL CAȚAVENCU.

Afară ! afară ! (urmărește în fund pe cei din grupul Farfuridi) ..

Toată lumea s'a inghesuit în fund și a ieșit afară cu sgomot. În tot timpul scenii următoare, sala intrării e goală. În fund, prin ușa, se ved mai mulți alegători primblându-se în sus și 'n jos, vorbind încet și fumând).

SCENA IV.

TRAHANACHE ieșind repede din fund, din cabinetul primarului în partea despărțită cu grilaj, după el FĂNICĂ și ZOE urmărindu-l.

Scena aceasta se face misterios și răpede).

TRAHANACHE

Nu ! nu se poate...

ZOE (urmându-l)

Nene...

TIPATESCU (asemenea)

Neică Zahario.

ZOE

Dacă ai ținut vreodată la mine...

TIPATESCU.

Dacă mi-ești prietin...

TRAHANACHE.

Ei, aveți puținică răbdare! (serios) Cum putem noi să punem candidatura unui plastograf?

TIPATESCU.

Bine, frate, plastograf, așa e; dar până să bage lumea de seamă... să-l tragem în judecată...

ZOE

Să ne facem de ris prin tribunale... nene, gândește-te...

TARHANACHE (după un moment de ezitare)

Ei nu! Dacă ar fi numai una.. aia cu scrisoarea ta către Joițica, înțeleg; să zic: pentru politică.— unde e în joc enteresul țării, ca oricare român, a încercat omul, ca să te forțeze adică, pentrucă te știe că ții la onoarea Joițichii, ca prieten ce-mi ești,—a făcut plastografie...

TIPATESCU

Se 'nțelege!

ZOE

Firește; în politică...

TRAHANACHE

Ei, aveți puținică răbdare... Dar astălaltă? (se lovește cu mâna pe buzunarul hainii) Apoi, dacă umblă el cu machiavelicuri, să-i dau eu machiavelicuri — (schimbând tonul) Martoră mi e Maica Precista! Să n'am parte de Joițica—că e de față—să spue...

ZOE (cu sentiment)

Nene !

TRAHANACHE.

N'am umblat in viața mea cu diplomăție ; dar dacă e vorba să facem pe iezuitul à la Metternich, apoi să-i dau eu, neică...

TIPATESCU (impacient)

Nu pricep, neică Zahario !

ZOE (asemenea)

Nici eu.

TRAHANACHE.

Ei, aveți puținică răbdare ! (scoate o hârtie din buzunar și o desface—o poliță). Asta tot pentru politică e ? Girurile astea două cu care onorabilul d. Cațavencu a ridicat cinci mii de lei de la Soțietate, sunt tot pentru enteresul țării ?

TIPATESCU (luând degrabă polița și examinând-o când pe-o parte când pe alta)

Suntem scăpați !

ZOE

Scăpați ?

TRAHANACHE

Ei apoi ? când îți spuneam eu să ai puținică răbdare, că l-am prins cu alta mai boacăă...

TIPATESCU (abia stăpânindu-și bucuria)

Nene Zahario, candidatul nostru este d. Agamiță Dandanache.

Teatru I. L. Caragiale.

13

TRAHANACHE.

Așa da!

ZOE.

Mi-e frică !...

TIPATESCU

Nu mai avem nicio grijă.

TRAHANACHE

...Dă-mi inscris pe Gagamiță ăla, să nu-i uit numele... (vorbește incet cu Zoe)

TIPATESCU (scoate portofelul, rupe o fiță și scumpe pe ea, apoi o dă lui Zaharia)

Iată...

TRAHANACHE

Mă duc să deschid ședința.

TIPATESCU

Anunță îndată candidatura, ridică ședința și vino să mergem la preferanță, te așteptăm...

TRAHANACHE (vrënd să treacă prin portița grilajului în partea tribunii)

A ! ți-am dat polița lui Cațavencu... Să nu o pierzi (trece)

TIPATESCU

N'ai grijă, neică Zahario, eu nu pierz hărțile de preț... (sărută repede pe Zoe).

ZOE

Fănică !

TIPATESCU

A ! acuma, să-l lucrez eu pe nenea Cațavencu !
(ies amândoi iute pe ușa din stînga).

SCENA V.

TRAHANACHE, care s'a urcat la tribună, apoi CAȚAVENCU, POPESCU, IONESCU, ALEGĂTORI, PUBLICUL venind din fund și ocupând locurile lor din scena I-a. Intrare sgomotoasă, acompaniată de clopoșelul prezidentului.

TRAHANACHE (în picioare)

Orele sunt înaintate ! poftiți, poftiți stimabililor
avem cestiuni arzătoare la ordinea zilei... (șade).

(Toată lumea s'a așezat la locul său).

CAȚAVENCU (cu modestie)

D-le președinte, vă rog, cerusem și eu cuvântul...

TRAHANACHE

Da, (binevoitor) da, stimabile. Aveți cuvântul. Poftiți
la tribună !...

(Mișcare în grupul lui Cațavencu).

CAȚAVENCU (ia poză, trece cu importanță printre mulțime și suie
la tribună ; își pune pălăria la o parte, gustă din paharul cu apă,
scoate un vraf de hârtii și gazete și le așază pe tribună, apoi își trage
batista și-și șterge cu eleganță avocățească fruntea. Este emoționat,
tușește și luptă ostentativ cu emoția care pare a-l birui. — Tăcere
completă. Cu glasul tremurat)

Domnilor !... Onorabili concetațeni !... Fraților !...
(plănsul îl ineacă) Iertați-mă, fraților, dacă sunt mișcat,
dacă emoțiunea mă apucă așa de tare... suindu-mă
la această tribună... pentru a vă spune și eu... (plănsul

il inecă mai tare)... Ca orice român, ca orice fiu al țării sale... în aceste momente solemne... (de-abia se mai stăpânește) mă gândesc... la țărișoara mea... (plănsul l-a biruit de tot) la România... (plănge. Aplauze în grup)... la fericirea ei !... (acelaș joc de amândouă părțile)... la progresul ei ! (asemenea crescendo)... la viitorul ei ! (plăns cu hohot. Aplauze sguuitoare).

IONESCU, POPESCU, TOȚI (foarte mișcați)

Bravo !

CAȚAVENCU (ștergându-se repede la ochi, și remițându-se d'odată ; cu tonul brusc, vioiu și lătrător)

Fraților, mi s'a făcut o imputare și sunt mândru de aceasta !... O primesc ! Mă onorez a zice că o merit !... (foarte volubil) Mi s'a făcut imputarea că sunt foarte, că sunt prea, că sunt ultra-progresist... că sunt liberschimbist... că voiu progresul cu orice preț. (scurt și foarte rețezat) Da, da, da, de trei ori da ! (aruncă roată priviri scânteetoare în adunare. Aplauze prelungite).

CAȚAVENCU

Da ! (cu putere din ce în ce crescândă.) Voiu progresul și nimic alt decât progresul : pe calea politică... (ingrașă vorbele).

POPESCU

Bravo !

CAȚAVENCU.

Socială...

IONESCU

Bravo !

Economică...

POPESCU

Bravo !

CAȚAVENCU.

Administrativă...

IONESCU

Bravo !

CAȚAVENCU

Și... și...

IONESCU, POPESCU, GRUPUL.

Bravo ! bravo !

TRAHANACHE (clopoțind)

Rog, nu intrerupeți pe orator, stimabile...

CAȚAVENCU (cu tărie)

Nu mă tem de intreruperi, venerabile domnule președinte... (cătră adunare și mai ales cătră grup, cu tonul sigur). Puteți, d-lor să intrerupeți, pentrucă eu am tăria opiniunilor mele... (reintrănd in tonul discursului și ingrășănd mereu vorbele) și... și... finanțiară. (Aplauze prelungite)... Da, suntem ultra-progresiști, da suntem liber-schimbiști... Or... conduși de aceste idei, am fundat aci in orașul nostru «Aurora Economică Română», soțietate enciclopedică-cooperativă, independentă de cea din București... pentrucă noi suntem pentru descentralizare. Noi... eu... nu recunosc, nu voi să recunosc epitropia Bucureștenilor, capitaliștilor, asupra noastră ; căci in

districtul nostru putem face și noi ce fac dănșii în al lor...

GRUPUL (aplause)

Bravo!

CAȚAVENCU

Soțietatea noastră are de scop să incurajeze industria română, pentrucă, dați-mi voe să vă spui, din punctul de vedere economic, stăm reu...

GRUPUL (aplause)

Bravo!

CAȚAVENCU.

Industria română e admirabilă, e sublimă, putem zice, dar lipsește cu desăvârșire. Soțietatea noastră dar, noi, ce aclamăm? Noi aclamăm munca, travaliul, care nu se face de loc în țara noastră!

GRUPUL

Bravo! (aplauze entusiaste)

TRAHANACHE (clopoșind)

Stimabile... nu...

CAȚAVENCU.

Lăsați, d-le președinte, să intrerupă... nu mă tem de intreruperi!... În Iași, de exemplu, — permiteți-mi această digresiune, este tristă, dar adevărată! — În Iași n'avem niciun negustor român, niciunul!...

GRUPUL (mișcat)

A!

CAȚAVENCU

Și cu toate aceste toți faliții sunt jidani ! Explicați-vă acest fenomen, acest mister, dacă mă pot exprima astfel !

GRUPUL.

Bravo ! (aplauze).

CAȚAVENCU.

Ei bine ! Ce zice soțietatea noastră ? Ce zicem noi ?... Iată ce zicem: această stare de lucruri este intolerabilă ! (aprobări în grup. Cu tărie) Până când să n'avem și noi faliți noștri ?... Anglia 'și are faliți sei, Franța 'și are faliții sei, până și chiar Austria 'și are faliții sei, în fine oricare națiune, oricare popor, oricare țară își are faliții sei (ingrașă vorbele)... Numai noi să n'avem faliții noștri!... Cum zic : această stare de lucruri este intolerabilă, țea nu mai poate dura!... (aplauze frenetice. Pauză. Oratorul soarbe din pahar și aruncă iar priviri scânteietoare în adunare. În momentul acesta mai mulți inși se mișcă în fund, pe unde apare Cetățeanul turmentat și Ghiță în țivil).

SCENA VI.

ACEIAȘI—GHIȚĂ PRISTANDĂ și CETĂȚEANUL foarte șovăind. Sgomot la intrarea acestora

TRAHANACHE (clopoțind)

Faceți puținică tăcere...

CAȚAVENCU (care, în timpul scurt al rumorii provocate de intrarea lui Pristandă și a Cetățeanului turmentat, și-a consultat hărțiuțele, cu ton predominant)

Fraților, iată ce spun statutele soțietății noastre la art. I-ii : «Se formează în urbea noastră o soțietate

Enciclopedică-Cooperativă cu numele de «Aurora Economică Română» Scopul soțietății este ca România să fie bine și tot Românul să prospere!»

CETĂȚEANUL (care, dela intrare, a venit șovăind până în mijloc și s'a turnat pe un scaun în fața tribunii, se scoală și ridică mâna)

Și eu ! (sughite) și eu sunt ! (șovăe și iar se toarnă pe scaun. — Risete în fund, rumoare în față).

CAȚAVENCU (cătră Trahanache, întorcându-se spre masa prezidențială)

Domnule președinte, rog să nu fiu întrerupt...

TRAHANACHE.

Par'că ziceai stimabile, că întreruperile ...

CAȚAVENCU.

Da, (cu dignitate) dar...

TRAHANACHE.

Insfârșit... (clopoșind) Nu întrerupeți, mă rog...

CAȚAVENCU (căutând șirul)

Ziceam dar : «... ca România să fie bine și tot Românul să prospere»...

CETĂȚEANUL (se scoală șovăind și ridică mâna)

Și eu sunt ! (sughite rău ; risete, rumoare).

TRAHANACHE

A ! (sculându-se peste masă) Ce ? ce ești d-ta, stimabile ?...

CETĂȚEANUL. (sughitând)

Mă cunoaște d. Nae... (arată pe Cațavencu) Cioclopedică... (risete, rumoare).

CAȚAVENCU (nervos)

Ce ?

CETĂȚEANUL.

Română !... (risete ; sughite) Aurora !... (sughite ; risete, rumoare din ce in ce mai mare).

TRAHANACHE (nervos și el, cătră adunare, clopoțind)

Faceți tăcere, stimabile !... (cătră Cetățeanul turmentat)
Cum ?

CETĂȚEANUL (șovăind)

Cioclopedică ! (sughite) Comportativă ! (sughite) Iconomie ! (sughite) Soțietate care va să zică... (risete și rumoare mare).

IONESCU.

E turmentat !...

POPESCU.

E tun ! (grupul se mișcă ; unii se scoală).

CETĂȚEANUL (sughitënd și strigând)

Sunt nembru !

TRAHANACHE (agitând clopoțelul cu putere, cătră Ionescu și Popescu)

Stimabile ! stimabile, (cu afabilitate) rog, dați afară pe onorabilul !

IONESCU, POPESCU și GRUPUL

Afară ! E turmentat ! Afară ! (Ionescu și Popescu il imbrăncesc spre ușă. Cațavencu s'a dat jos dela tribună și vorbește cu cățiva din grup).

CETĂȚEANUL (imbrăncit de dascăli și opunându-se)

Nu mă'mbrănciți... că amețesc !

IONESCU, POPESCU și GRUPUL.

Afară!

CETĂȚEANUL

Nembru! (Toată scena aceasta a fost însoțită de risete și ru-moare. Dascălii au dat afară pe Cetățeanul turmentat. În adunare miș-care. Pristandă se apropie la tribună, în vreme ce dascălii și grupul lor, în mijloc cu Cațavencu, se agită și-și reiau locurile).

PRISTANDĂ (misterios lui Trahanache)

Coane Zahario, dă-i zor! Prebue să-l lucrăm pe o-norabilul, pe d. Nae Cațavencu : ordinul lui conul Fănică... Sunt la ușă, când oi tuși de trei ori, d-ta proclamă catindatul și ieși pe portiță... și pe urmă-i treaba mea...

TRAHANACHE (incet)

Bine.

PRISTANDĂ (incet)

Când oi tuși de trei ori: nu mi-a sosit încă oame-nii!... (trece lângă ușa din fund, pe unde intră cu sgomot Farfuridi, Brânzovenescu și alți cățiva. Pristandă vorbește incet cu dănșii. Toți se aranjază în fund, astupând ușa de ieșire).

SCENA VII.

ACEIAȘI, FARFURIDI, BRĂNZOVENESCU și alți alegători și CETĂȚEANUL TURMENTAT, apoi ZOE și TIPATESCU ascunși după grilaj și ascultând ce se petrece în adunare,

TRAHANACHE (clopoțind, către Cațavencu, care vorbește încet cu grupul lui)

Poftiți la tribună, stimabile !... (Cațavencu pornește spre tribună).

ZOE

Nu mai auz nimic...

TIPATESCU.

Pesemne n'a sosit încă Ghiță.

CAȚAVENCU (dela tribună)

Fraților !

FARFURIDI (aducând din fund pe Cetățeanul turmentat)

Te-a dat afară ? Cum se poate, fraților, să lăsăm să gonească din adunare pe un cetățean onorabil, pe un alegător ?

BRĂNZOVENESCU.

Pentru că d. Cațavencu...

CAȚAVENCU (răcnind)

Stimabile ! (lui Trahanache) Domnule prezident ! (Rumoare surdă în fund .

TRAHANACHE

Stimabile, (clopoțind) aveți puținică răbdare. (Ghiță tușește cu putere de trei ori) Fiindcă orele sunt înaintate...

CAȚAVENCU

Dați-mi voe...!

TRAHANACHE (ridicându-se).

Fiindcă unii dintre domnii alegători au început să plece, ar fi bine, cred, mâine fiind alegerea, ca chiar acuma să rugăm pe onorabilul orator să-și intrerupă discursul un moment, să aibă puțintică răbdare, pentru ca să proclamăm numele candidatului propus de comitetul nostru.

CAȚAVENCU (cu aer foarte degajat).

Primesc cu mulțumire, d-le președinte. (coboară dela tribună, către grupul său) Numele candidatului.

TOȚI (din grup și din sală).

Da ! numele candidatului !

ZOE (tremurând, incet)

Fănică !

TIPATESCU (incet)

Taci ! n'ai grijă !

TRAHANACHE (citind foaea între luminări)

Stimabile ! candidatul pe care-l susține comitetul nostru, este domnul..

IONESCU.

Nae Caț...

TRAHANACHE (intrerupându-l)

Ai puțintică răbdare... (citind) domnul...

CAȚAVENCU.

Domnul... (Toată lumea ascultă cu mare nerăbdare și în deplină tăcere; Zoe se stringe după grilaj lângă Tipatescu.

TRAHANACHE

Domnul... Agamiță Dandanache!

(Mișcare de satisfacție în fund. În grupul din față turburare. Zoe și Tipatescu ascultă mișcați).

CAȚAVENCU (sărind în loc și răcnind).

Trădare! (gesticulează viu în mijlocul grupului său. În fund aplauze).

TRAHANACHE (în picioare).

Dați-mi voe! (clopoțind; după un moment de tăcere) Cine a pronunțat cuvântul trădare! (Toată lumea e în picioare și în fierbere).

CAȚAVENCU (din mijlocul grupului, cu putere).

Eu!

CHIȚĂ, BRĂNZOVENESCU ȘI CETĂȚEANUL

TURMENTAT și cei din fund

Afară! afară moftologul!

TRAHANACHE (trăgând clopoțelul foarte violent, către grupul din fund).

Aveți puținică răbdare! (cătră Cațavencu) Și cine este trădător, stimabile?

CAȚAVENCU (foarte aprins)

Acela care falsifică numele candidatului odată hotărât, acela care uită, care trădează interesele și onoarea familiei sale... (cu un gest colosal) D-ta!

TRAHANACHE (trântind clopoțelul pe masă, în culmea indignării).

Apoi, ai puținică răbdare, stimabile! Mă scoți din

țițini.. Eu falsificator?... Pe mine cetățean onorabil, pe mine, om venerabil, să vie într'o adunare publică, să mă facă falsificator... cine? (rumoare mare. Tipătescu și Zoe ascultă palpitând) cine? (cu energie) Un plastograf patentat!

CAȚAVENCU (sărind din loc)

Plastograf!

TOȚI DIN FUND (strigând amenințător)

Afară plastograful!

TOȚI DIN FAȚĂ (asemenea)

Afară falsificatorul! trădătorul! (fierbere mare)

CAȚAVENCU. (spumând, se repede din mijlocul grupului său la tribună cu pumnii înleștați și sbierând febril. Un moment tăcere)

Fraților! domnilor! un moment, onorabili concetățeni! Am voit să acoper o rușine care se petrece de atâta vreme în sinul orașului nostru.... (Zoe și Tipătescu mișcare) am voit să cruț opinia publică de o lovitură scandalosă;..... astazi însă am fost lovit așa de crud în dignitatatea mea, încât nu mai pot tăcea. (Zoe și Tipătescu mișcare). Acest onorabil cetățean, (arată pe Trahanache) acest om venerabil, d. Zaharia Trahanache.....

TRAHANACHE (cu pofidă)

Ei? Eu.....

CAȚAVENCU.

Este atât de naiv, încât crede că e plastografie un document olograf..... (Zoe și Tipătescu mișcare de groază).

ZOE

Fănică!..... (șovăie)

TIPATESCU (susținând-o și răcnind cu o supremă putere).

Ghiță! (se repede la porțița grilajului.... Zoe se agață de el și-l oprește. Rumoare mare).

PRISTANDĂ (punând mâinile amândouă lângă gură ca o port-voce și strigând asemenea spre partea de unde i-a venit chemarea).

Prezent! (cătră cei din fund) Pe el, copii! (Grupul din fund cu Pristanda, Farfuridi, Brănzovenescu, Cetățeanul turmentat, se repede la tribună și pun mâna pe Cațavencu).

CAȚAVENCU (continuând a sbiera in mijlocul sgomotului),..

O scrisorică a prefectului cătră.....

GRUPUL LUI CAȚAVENCU

Pe ei, fraților. (Grupul din față dă năvală spre fund).

TOATĂ LUMEA

Afară! ho! huideo! (Sgomot la calme, strigăte, huiduei, fluerături, Zaharia Trahanache a ieșit repede pe porțița grilajului, a dat dincolo de Zoe și de Tipătescu, și toți trei ascultă ce se petrece in adunare. Pristanda, Farfuridi, Brănzovenescu au apucat de gât pe Cațavencu și-l tărăsc afară. Grupul Ionescu și Popescu sunt grămadă peste cei din fund. Toate cuvintele și mișcările acestea din urmă se fac deodată și într'o clipă. — Cortina se lasă asupra primei mișcări a scandalului).

ACTUL IV.

Grădina lui Trahanache, in fund grilaj cu poartă de intrare în mijloc; se vede in fund perspectiva oraşelului pe un fundal de dealuri. La dreapta in grădină, pe planul întâiu şi al doilea, intrarea, cu trei trepte de peatră, in casele lui Trahanache. La stinga boschete. Mobile de grădină.

SCENA I.

ZOE şi TIPATESCU

ZOE

Unde e ? unde poate să fie Caţavencu ?

TIPATESCU

Nu ştiu : a fugit, a murit, a intrat in pământ... (după o pauză, apropiindu-se de Zoe) Ei ? şi pentru ce voieşti să ştii ? pentru ce să te'ngrijeşti mai mult acuma. Din contra. Eu par'că nu mai am grije... Zoe, gândeşte-te : de două zile, oamenii noştri aleg pe Dandanache, pe care-l aşteptăm din minut in minut,—am ordine să-i fac o primire strălucită...

ZOE.

Ei şi ?

TIPATESCU.

Ei !.. de două zile va să zică, strivesc pe Caţa-

vencu, și el nu e nicăiri. Unde e? pentru ce nu s'arată?... Are scrisoarea, pentru ce nu o publică? Pentru ce a dispărut, nu știu,—din ce motive nu publică scrisoarea, nu-mi pasă,—destul că nu o publică... Și-l crezi tu pe mișelul capabil să nu o publice pentru altceva, decât pentru că nu poate?

ZOE

Ce inimă! ce judecată ai, Fănică? (cu frământare concentrată). Dar aste două zile cum am trăit eu?... Ce strângere continuă de inimă! ce frică! ce tortură!... Fiecare persoană care-mi iese înainte, fiecare figură pe care o văz, fiecare mișcare ce se face în jurul meu, îmi zdrobește toată puterea... Fănică, ai milă de mine, o zi încă de astfel de chinuri și nu mai pot trăi... inebunesc... (și ia capul în mâini și plânge).

TIPATESCU

Nu fi copilă, Zoe... Zoe...

ZOE (plănsă)

Tu nu înțelegi, tu nu simți! Peste câteva minute se sfirșește alegerea și se proclamă deputat al vostru Dandanache; sunt sigură... sigură... că în acelaș moment, mișelul, care s'a ascuns și ne pândeste din întuneric, o să-și imprăștie publicația lui infamă... ca să-și răsbune! Ei... atunci eu?...

TIPATESCU (scoate polița din buzunar și i-o arată).

Nu poate... dacă face asta, e pierdut...

ZOE

Ce-mi pasă! după ce m'o pierde pe mine!... Fănică! n'aș voi să mă resbuni, aș voi să mă scapi... Preve-

Teatru I. L. Căragiale.

deam asta... Presimțeam c'o să ajungem aici, când am văzut scandalul de alaltăieri seara la intrunire... Iată culmea nenorocirii: el nu știe că ai plastografia lui;... el nu știe că dacă ar veni aici să primească schimbul acestor două hărții, ar scăpa și el și m'ar scăpa și pe mine... Te-ai bizuit să joci cu Cațavencu și te-ai amăgit, și mi-ai jucat onoarea mea, rușinea mea, viața mea, și ai pierdut, pentru că sau el joacă mai bine ca tine, sau noi avem mai puțin noroc decât el... (se înecă de plâns) Ce să fac? ce să fac!

TIPATESCU

Taci! vine cineva... șterge-te la ochi!

SCENA II.

ACEIAȘI — TRAHANACHE ȘI AGAMIȚĂ DANDANACHE
venind din fund.

TRAHANACHE (foarte politico)

Poftim, poftim, stimabile!

TIPATESCU.

Cine să fie?

ZOE

Un străin?...

TRAHANACHE (coborind)

Dă-mi voe, Joițico, să-ți recomand pe d. Agamiță Dandanache!

ZOE și TIPATESCU:

Dandanache! (complimente)

TRAHANACHE

Candidatul nostru !... adică ce mai candidat! alesul nostru.

DANDANACHE (vorbește peltic și sisiit)

Sărut mâna... Și domnul? bărbatul dumneei?

TRAHANACHE

Nu, eu sunt bărbatul dumneei, dumneei este nevasta mea, cum am avut onoarea să vă recomand...

DANDANACHE

Și d-voastră?

TRAHANACHE

Și eu?... bărbatul dumneei... Eu (serios) Zaharia Trahanache, prezidentul Comitetului permanent, Comitetului electoral și... ai puținică răbdare... (se caută în buzunar și scoate o cartă de vizită, pe care i-o dă lui Dandanache), sunt aicea toate comitetele...

DANDANACHE (ia cartă)

Mersi !... Și domnul?

TRAHANACHE

Domnul Fănică Tipatescu, prefectul nostru, amicul meu și al familiei mele.

DANDANACHE (lui Fănică)

Imi pare bine, d-le prezident! (ii dă mâna. Trahanache trece lângă Zoe).

TIPATESCU

Și mie, onorabile, nu mai puțin... Sunt încântat... Dar cu ce ocazie pe la noi?

DANDANACHE

Cu ocazia aledzerii, neicursorule, cu ocazia aledzerii; stii, m'a combătut opoziția si colo si dincolo, si dincolo... si rămăsesem eu... care familia mea dela patuzsopt in Cameră... rămăsesem mă 'nțeledzi fără colledzi... si asa am venit pentru aledzere.

ZOE (cu răutate)

Nu trebuia să vë mai deranjați...

DANDANACHE

Ba încă țe deranz, coniața mea! Da stii, nu fătea să nu fațem măcar act de prezență...

TRAHANACHE

Se 'nțelege! foarte bine, foarte bine! trebuie, trebuie.

DANDANACHE

Da de deranz... destul! Inchipuește-ți să vii pe drum cu birza ținți postii, hodoronc-hodoronc, sdronca-sdronca... Stii, m'a sdrunținat!... si clopoteții... (gest) imi țiu urechile... stii asa sunt de amețit si de obosit... nu-ți fați o idee, coniața mea, (cătră Trahanache) nu-ți fați o idee, d-le prefect, neicursorule (cătră Tipatescu) nu-ți fați o idee, d-le prezident, puicursorule...

TIPATESCU

Firește...

ZOE

Mai e vorbă...

DANDANACHE

Adineaori am sosit, era să trag la otel... dar bir-

zarul... el stia de țe viu, mi-a arătat pe d. prefect.
(arată pe Trahanache)

ZOE (incet către Tipatescu, care ride)

Și încă mai rizi, Făinică.

TRAHANACHE

Da mă duceam pe la alegere ca să văz cum mergem... Nu-i vorba, de mers, mergem strună... dar știi de obicei, ca un cap ce sunt al partidului, trebuie să fiu acolo...

DANDANACHE (stringându-i mâna)

Bine că te-am găsit, neicursorule, mersi. (vorbesc amândoi de-o parte).

ZOE (către Făinică incet)

Iată, Făinică, pentru cine mi-am pierdut eu liniștea...
Și spune drept dacă nu era mai bun Cațavencu!

TIPATESCU (scurt)

E simplu, dar îl prefer, cel puțin e onest, nu e un mișel!

TRAHANACHE (lui Dandanache)

Stimabile, eu te las aci cu amicul Făinică și cu Joițica.... Eu trebuie să mă duc la alegere: peste o jumătate de ceas se deschide urna; trebuie să fiu acolo.... D-ta n'ai nici o grijă, mergem la sigur, la noi opoziție nu incape..., suntem tari, stimabile.... tari.... Nu o să ai majoritate, stimabile....

DANDANACHE.

Cum se poate? Să nu te pomenesti cu vrun balotaz? ai?... a mai pățit-o și alții....

TRAHANACHE.

Adică, ai puținică răbdare, balotaj la noi?... zic :
nu majoritate, unanimitate o să ai, stimabile.

DANDANACHE.

A așa?... (cu siguranță) Se 'nțeledze... Niți nu se pu-
tea altfel...

TRAHANACHE.

Salutare, stimabile, salutare..... La revedere Fă-
nică.... La revedere, Joițico. (iese).

SCENA III

ZOE, TIPATESCU, DANDANACHE.

DANDANACHE.

Cum îți spui, să nu m'aleg, puicursorule, nu mer-
dzea.... Eu, familia mea, de la patuzsopt.... luptă,
luptă si dă-i, si dă-i si luptă... si eu m'nteledzi toc-
mai acumă să remăiu pe din afară... fără coledzi!....
si cât p'ați, neicursorule, să nu m'aleg....

ZOE.

Să nu te-alegi d-ta, cu meritele d-tale! era peste
putință.....

TIPATESCU.

Peste putință....

DANDANACHE.

Ei, uite așa, cu meritele mele, conită, vezi! era
cât p'ați, dar stii cât p'ați.... Intreabă-mă neicuso-
rule, să-ți spui : nu vrea comitetul țentral si pațe ;

zițea că nu sunt marcant. Auzi, eu să nu fiu marcant.... Am avut noroc, mare noroc am avut. Să vedeți. Intr'o seară.... ținevas — nu spui ține... persoană însemnată.... da becher — vine și zoacă la mine cărți.... și când pleacă își uită pardesiul la mine. A doua zi, voiș să-l imbrac... gândeam că-i al meu... vîz că nu-i al meu; îl caut prin buzunare și dau.... peste te te gîndesti?

TIPATESCU.

Peste ?

DANDANACHE (rîzînd)

Peste o scrisorică.

AMĂNDOI.

O scrisorică.

DANDANACHE.

De amor....

AMĂNDOI (mișcați)

O scrisorică de amor ?

DANDANACHE.

O scrisorică de amor cătră becherul meu, de la nevasta unui prietin,—nu spui ține..... persoană însemnată.

ZOE.

Ei și ?

TIPATESCU.

Ei ?

DANDANACHE.

Ei, te să-ți mai spui, puicursorule ? Adu o birze, mă, băete, degrabă..... Mă sui în birze și mă duc la persoana, la becherul; — nu spui ține — e per-

soană insemnată—: Găseste-mi, mă'nțeledzi, un coledzi, ori dau scrisoarea la «Răsboiul»... De colea până colea.... gări măr.... a trebuit, conța mea, să țedeze, si tranc! depesa aiți, neicursorule....

ZOE. (agitată treptat în măsura povestirii lui Dandănache)

A! domnule Dandănache, ai făcut rău... fapta d-tale este.... să-mi dai voe să-ți spuii...

TIPATESCU (incet)

Zoe! (ea urcă).

DANDANACHE.

Asa e, puicursorule, c'am întors-o cu politică. Aud? Țe era de făcut? Aminteri dacă nu-mi dedea în gând asta, nu m'aledzeam... si nu merdzea de loc, neicursorule; fă-ți idee! familia mea dela batuzsopt (coborînd către public) si eu, în toate Camerele, cu toate partidele, ca rumănul imparțial. . și să remăiu fără coledzi!

TIPATESCU

Vezi bine! (mușcându-și buzele) Dar nu ne-ai spus sfîrșitul istoriei... scrisoarea.

ZOE.

Da, scrisoarea....

DANDANACHE

Care scrisoare?

TIPATESCU

Scrisoarea becherului...

DANDANACHE

Care becher?

ZOE (nervoasă)

Persoana însemnată... scrisoarea... de amor... arma
d-tale politică, cu care te-ai ales...

TIPATESCU

Scrisoarea pe care voiai s'o publici în «Răsboiul»
dacă nu...

DANDANACHE (aducându-și în sfârșit aminte)

A da! scrisoarea... da... am prițeput...

ZOE

Ei! scrisoarea?

TIPATESCU

Ce s'a făcut?

DANDANACHE

O am pusă acasă la păstrare... dar stii, la loc sigur...

ZOE

Nu-i i-ai înapoiat-o persoanei?

DANDANACHE (cu mirare)

Cum s'o înapoiez?

TIPATESCU.

Iată te-alegi, el și-a ținut cuvântul...

ZOE

Trebue să i-o dai înapoi...

DANDANACHE

Cum se poate, conia mea, s'o dau înapoi? S'ar

putea să fac așa prostie? Mai trebuie s'aldată... La un caz iar... pac! la «Răsboiul». (coboară)

ZOE (cu desgust)

A! (trecând lângă Fănică, încet și cu tonul lui de mai sus) E simplu, dar e un om onest! (tăre cătră Dandanache) D-le Dandanache, am să vă fac o rugăciune: o să rămâneți la masă la noi... mă rog să nu povestiți istoria cu scrisoarea becherului d-voastră...

TIPATESCU

Știți asupra alegătorilor, ar face poate rău efect...

DANDANACHE

Nu spui, neicursorule; dar dacă oiu uita — amintiri, am memorie bună... dar știi, cum sunt amețit de drum, poate să uit și să nștep — să-mi fațeti semn. Eu la masă o să stău ori lângă d-ta, ori lângă consoarta d-tăle...

TIPATESCU

Care consoarta mea?

DANDANACHE

Doamna.

ZOE (a parte)

A! idiot!

TIPATESCU (impacientat)

Pardon, d-le Dandanache, doamna e soția d-lui preșident al Comitetului, domnul care v'a adus aici, (subliniază silabic) domnul Zaharia Trahanache, doamna Zoe Zaharia Trahanache... Eu sunt Ștefan Tipătescu; prefectul județului... cu doamna sunt numai prieten...

DANDANACHE (care a ascultat cu multă atenție)

Asa e, bini ziți puicursorule... bată-vă sănătatea să vă bată... pardon... stii eu... de pe drum, (serios) fă-ți idee d-ta : ținți pōstii, hodoronc-hodoronc, sdrōnca-sdrōnca, si clopoțēii... imi țiuē grozav...

ZOE (a parte)

Trebue să-l duc de aici să se liniștească puțin... e amețit rău de tot.

TIPATESCU

D-le Dandanache, nu voiți să vă odihniți, să vă liniștiți puțin...

DANDANACHE

Ba da, neicursorule... dar unde ?

ZOE

Poftiți cu mine, d-le Dandanache.

DANDANACHE (dându-i brațul și ieșind cu ea la dreapta pe scară)

Stii, conia mea, sunt asa de amețit... stii, trāsura... si clopoțēii... stii, imi țiuē grozav... grozav imi țiuē... (ies)

SCENA IV.

TIPATESCU (singur)

Și-l aleg pe d. Agamița Dandanache! Iaca pentru cine sacrific de atata vreme liniștea mea și a femeii pe care o iubesc... Unde ești, Cațavencule, să te vezi răsbunat! Unde ești, să-ți cer iertare că ți-am preferit pe onestul d. Agamița, pe admirabilul, pe sublimul, pe neicursorul, pe puicursorul Dandanache... Ce lume! ce lume! ce lume!

SCENA V.

TIPATESCU, ZOE, (apoi) PRISTANDĂ

ZOE (coborînd precipitat treptele)

Ai auzit, Făinică ? Ai auzit ? Onestul tîu d. Agamiță, care triumfează, păstrează scrisoarea... Ce trebuie să facă onestul Cațavencu, care n'a reușit, care-și mușcă acum mâinele, își mestecă turbarea și mă ochește din cine știe ce ascunzătoare ? (agitată) A ! mi-e groză să mă gîndesc. Ce face Cațevencu ? unde e ascuns șarpele ? de unde o să-și arunce veninul asupra mea !

TIPATESCU.

Zoe ! Zoe ! fii bărbată...

ZOE (inecată)

Nu mai pot, nu mai pot. Vorbele lui Dandanache mi-au luat toată puterea, mi-au frânt inima... A ! inebunesc de frică. (își ascunde obrazul)

PRISTANDĂ (venind repede din stînga)

Coană Joițico ! coană Joițico !..

TIPATESCU.

Ghiță !

ZOE (tesărînd)

Ghiță... Ce e ? Spune !

PRISTANDĂ (oprindu-se)

Coană Joițico, voeam să...

ZOE (fierbînd)

Spune, nu mă chinî ! Ce e ? A publicat-o ? dă-mi-o s'o vîz ! (foarte agitată) dă-mi-o, s'o vîz !

TIPATESCU.

Zoe ! ești nebună !

PRISTANDĂ. (a parte)

Curat nebună !

ZOE.

Da, sunt nebună ! și ție trebuie să-ți mulțumesc de asta.

PRISTANDĂ (căutând s'o calmeze)

Nu, coană Joițico, nu e nimica publicat... «Răcnetul» nici n'a apărut astăzi... După ce a fugit Cațavencu, dascălimea s'a apucat la ceartă, s'au bătut, l-au bătut pe popa Pripici, și nici vorbă să mai scoată gazeta... S'a spart partidul independent... s'a spart ! (incet Zoi, trecând spre Tipatescu) Am să vă spun ceva secret, acu numai-decăt...

TIPATESCU

Nu spuneam eu ! Dar Cațavencu ?

PRISTANDĂ.

Nu l-am găsit, coane Fănică, par'că a intrat în pământ (bătându-se repede pe frunte ca și cum și-ar aduce aminte de ceva). A! ce-am uitat ! Să mă iertați, sărut mâna, coane Fănică... Ministrul... nu. miniștrii, toți șapte, vă chiamă la telegraf numai-decăt... de-aia. vă căutam așa de zor...

TIPATESCU.

La telegraf ? Ce mai vor de la mine ?

PRISTANDĂ.

Nu știi, dar bate telegraful de un ceas, coane Fănică, trebuie să mergeți.

TIPATESCU.

A blestemată politică... Zoe! Zoe, curaj, mă duc....

ZOE.

Du-te.

TIPATESCU.

Măntorc îndată (ii sărută mâna) Zoé, fi cuminte! Nu suntem pierduți; n'ai grijă; la revedere! (pleacă prin fund).

ZOE.

La revedere!... A!... cum pot să iubesc pe omul ăsta! (cade pe gânduri. Pristandă urmărește pe Tipatescu până la ieșire și se uită după el până se depărtează).

SCENA VI.

ZOE, PRISTANDĂ.

PRISTANDĂ (după ce s'a asigurat că Tipătescu s'a depărtat, coboară degrab).

Coană Joițico!

ZOE (tresărind)

Ai! Ghiță! iar m'ai speriat.... Ce e? ce vrei? du-te! lasă-mă 'n pace!

PRISTANDĂ.

Sărut mâna, coană Joițico, nu vă supărați, (foarte cu binișorul) Este cineva,... cineva, pe care-l știți d-voastră bine,... așteaptă aici,... ar voi să vă vorbească... dar

numai d-voastră... De-aia eu l-am trimis pe conul Făinică la telegraf, pentru ca să rămăneți d-voastră singură... Am mințit..., nu-i adevărat că-l chiamă ministrii... Știu că o să mă ocărăscă, o să mă bată că l-am trimis la cai verzi pe păreți, dar lasă să mă ocărăscă... să mă bată... Nu e mai marele meu? nu e stăpanul meu, dela care mănănc pâne eu și unsprece suflete? L-am mințit, dar pentru binele d-voastră, coană Joițico... Il primiți?... da?

ZOE (care a stat pe gânduri și n'a ascultat tirada lui Pristandă).

Pe cine să primesc?

PRISTANDĂ.

Pe cine — pe cine?... pe d. Nae Cațavencu....

ZOE (șărind din loc)

Pe Cațavencu? E aici? Unde e, Ghiță? Să vie aici, numai-decât? mergi, adu-l, iute. (e în culmea nerăbdării)

PRISTANDĂ

Ascult! (merge în fund la stînga și aduce pe Cațavencu) Poftim stimabile, poftim. (il introduce și iese repede).

SCENA VII.

ZOE, CAȚAVENCU

ZOE (reprezindu-se la el)

D-le Cațavencu, ai voit să mă pierzi pe mine și te-ai pierdut și pe d-ta. La ce-ai fugit, pentru Dumnezeu! la ce-ai dispărut? Făinică are în mână o poliță, ale cărei giruri le-ai plastografiat, ca să ridici cinci mii de lei de la societate... Știi?

CAȚAVENCU

Știu, madam', că o are, (dezolat) știu, dar ce e de făcut ?

ZOE.

Om nebun! ți-ai pierdut mințile? mai întrebi ce e de făcut! Nu știi? Să-ți dau polița: scapă-mă, să te scap! să schimbăm: dă-mi scrisoarea...

CAȚAVENCU (dezolat)

Madam'! mădam'! peste purință...

ZOE.

Ce ?

CAȚAVENCU

Scrisoarea d-voastră.

ZOE.

Ei ?

CAȚAVENCU

N'o mai am !...

ZOE.

Nu se poate!...

CAȚAVENCU

N'o mai am !...

ZOE.

Minți !

CAȚAVENCU

Nu minț; n'o mai am !

ZOE.

Nenorocitele ! ce ai făcut-o ?

CAȚAVENCU

Am pierdut-o !

ZOE (dând un țipăt și uitându-se pierdută în toate părțile)

A! de ce nu pot să te omor!

CAȚAVENCU

Omoară-mă, madam', omoară-mă, dar nu e vina mea!

ZOE.

Cum ai pierdut-o? când ai pierdut-o? unde ai pierdut-o?

CAȚAVENCU

În scandalul, în băteau de alaltăeri seara dela intrunire, cine nu știu... mi-a smuls pălăria din cap... scrisoarea o aveam în căptușeala pălăriei...

ZOE.

Care va să zică, adevărat ai pierdut-o?

CAȚAVENCU.

Da!

ZOE.

Mi-ai pierdut scrisoarea... și nu știi, nu bănuiești pe unde poate rătăci scrisoarea mea?

CAȚAVENCU.

Nu.

ZOE.

Nu?

CAȚAVENCU

Nu...

ZOE (desperată)

A! ești un om pierdut!... pierdut!... Eu poate că mai scap... căci poate să mai scap! dar d-ta... (cu putere) d-ta ești pierdut!... Când te-a arestat Fănică, te-am scăpat eu,... acuma te arestez eu și n'ai să scapi de-

cât atunci când mi-oiu găsi scrisoarea... pentru că poate să mai ai noroc s'o găsească... Roagă-te la Dumnezeu s'o găsească... A! s'a întors jocul, d-le Cațavencu... începe să te părăsească norocul și să mai treacă și 'n partea noastră... A! ești pierdut! da, pierdut!... (strigând în fund) Ghiță! Ghiță!

CĂȚAVENCU.

Doamnă, pentru Dumnezeu! (se uită'n toate părțile)

ZOE.

Ghiță!... (cătră Cațavencu) Nu te uita pe unde să scapi... Nu mai e scăpare: plastografi dovediți nu mai au scăpare... s'a mântuit... Ghiță! Ghiță! (merge strigând în fund și se'nâlnește pept în pept cu Cetățeanul turmentat)

SCENA VIII

ACEIAȘI—CETĂȚEANUL TURMENTAT cu pălăria albă a lui Cațavencu.

CETĂȚEANUL (intrând și coborînd foarte bine dispus)

Nu e Ghiță, eu sunt....

ZOE

Ce cauți?

CĂȚAVENCU (a parte)

Pălăria mea!

CETĂȚEANUL

Pe d-voastră, coană Joițico!

ZOE

Ce vrei cu mine?

CETĂȚEANUL

Ei! uite și d. Nae. Salutare onorabile!

ZOE (nervoasă)

Ce vrei? spune ce vrei?

CETĂȚEANUL.

Ce vreau eu, bine vreau. Eu am o vorbă: o mie de ani pace! (gest de impăcinire din partea femeii) Eu, coană Joițico, am găsit o scrisoare.

ZOE.

Pe care ai lăsat-o să ți-o fure onorabilul d. Cațavencu....

CAȚAVENCU (sdrobit)

Doamnă!

CETĂȚEANUL.

Las'o aia;.... am mai găsit una!....

ZOE.

Ei, ce-mi pasă!

CETĂȚEANUL.

Nu vă supărați, coană Joițico, să vedeți.... nu v'am spus tot. Eu până să nu intru în politică, cum am zice, care va să zică până să nu deviu negustor și apropiatar, am fost împărțitor.... la poștie.... mă cunoaște conul Zaharia!

ZOE.

Ei! ieși odată și lasă-mă.... Ghiță!

CETĂȚEANUL.

Și d'atunci, care va să zică, eu dau scrisoarea du-

pă andresă. Dacă nu găsesc andrisantul, scriu pe ea cu plavaz: «andrisantul necunoscut», ori «nu se află», ori «mort», care va să zică fiecare după cum devine.... (Zoe se plimbă impacientată în fund) dar dacă găsesc andrisantul, i-o dau andrisantului... Bunjoară acumă... Eu am găsit alaltăieri, în învălmășeala dela Primărie, o pălărie....

ZOE (coborînd)

O pălărie ?

CAȚAVENCU (a parte)

Mizerabilul....

CETĂȚEANUL.

O pălărie, da, asta.... și astăzi tot indesind'o pe capul meu s'o potrivesc—că mi-era strîmtă—am vrut să-i scot căptușeala s'o mai lărgesc.... când colo în căptușeală peste ce dau ?....

ZOE.

O scrisoare !

CAȚAVENCU.

O scrisoare!

CETĂȚEANUL.

O scrisoare, da, domnule Nae.... Nu mai mergem pe la o țuică ?....

ZOE (foarte emoționată)

S'o vedem !

CETĂȚEANUL.

E de la conul Fănică: andrisantul sunteți d-voastră.

ZOE.

Dă-mi-o, dă-mi-o degrabă!

CAȚAVENCU

Sunt in adevăr pierdut!

ZOE

Degrabă, dacă o ai.

CETĂȚEANUL

Oam, n'am pierdut-o.... nu m'am mai întâlnit (sughite și arată pe Cațavencu) cu onorabilul! (scoate scrisoarea din căp-tușala pălăriei și i-o dă Zoii).

CAȚAVENCU (a parte)

A! mizerabilul!

ZOE (care a smucit scrisoarea)

A!

CAȚAVENCU (incet către Cetățeanul turmentat, care a trecut lângă el)

Nenorocitul! ți-ai aruncat norocul in gârlă: te făceam om!

CETĂȚEANUL.

Nu puteam..... andrisantul cu domiciliul cunoscut. (arată pe Zoë).

ZOE (care s'a remis de prima emoțiune)

Domnule, domnule, ești un om onest, ești un om admirabil, fără pereche. Cum te chiamă, mă rog? spune-mi.... recunoștința mea....

CETĂȚEANUL

Ce trebuie să mai spui cum mă chiamă? mă cu-

noaște conul Zăharia dela 11 Fevruarie! Iacă un cetățean și eu...

ZOE.

Cum să-ți mulțumesc? Ce ceri dela mine?

CETĂȚEANUL.

Să-mi spui d-ta, pentru cine votez. Iacă mai e un sfert de ceas și se inchide alegerea.... eu.... pentru cine votez?...

CAȚAVENCU (cu amărăciune)

Pentru d. Agamiță Dandanache.

ZOE (intorcându-se spre el cu o privire de dispreț și amenințare)

Domnule Cațavencu! tot mai poți vorbi? și încă ironic. A! ești tare, drept să-ți spuiu...

CETĂȚEANUL

Coană Joițico, adevărat?

ZOE

Da, adevărat, pentru d. Agamiță Dandanache: da, adevărat; poate că e singurul adevăr pe care d. Cațavencu l-a spus în viața d-sale....

CETĂȚEANUL.

Atunci mă duc să votez... (vrea să plece) dar cum îi zică?

ZOE

D-le Cațavencu, fii bun, scrie-i, mă rog, votul acestui onest cetățean. (Cațavencu stă pe loc) Te rog..... (ii arată scrisoarea. Cațavencu trece la masă, scrie un buletin și i-l dă Cetățeanului turmentat). Imi dai voe? (ia buletinul) «Aga-

mită Dandanache».... Bravo, d-le Cațavencu, ești un om de bună credință....

CETĂȚEANUL (luând buletinul)

Mă duc, nu mai e vreme.

ZOE (conducându-l)

Te rog să crezi, domnule, că ori când recunoștința mea....

CETĂȚEANUL (foarte grăbit)

Nu mai e vreme.... se închide alegerea. (iese ducând sus biletul)

(Zoe l-a condus cu multă amabilitate până la ieșire; se întoarce, se oprește în fund, își deschide corsajul, pune scrisoarea în sin, se încheie la loc și coboară încet și ținută spre Cațavencu. La fiecare pas al Zoi, Cațavencu se îndoaie de încheeturi; când ea s'a apropiat bine se oprește tapîn înaintea lui; el cade în genunchi).

SCENA IX.

ZOE, CAȚAVENCU

CAȚAVENCU

Iartă-mă, iartă-mă....

ZOE (rizând)

Scoală-te, ești bărbat, nu ți-e rușine! (cu ton aspru)
Scoală-te!

CAȚAVENCU (sculându-se rușinat)

Iartă-mă...

ZOE (cu dignitate)

Ești un om rău... mi-ai dovedit-o... Eu sunt o femeie bună... am să ți-o dovedesc... Acuma sunt feri-

cită... Puțin imi pasă dacă ai vrut să-mi faci rău și n'ai putut. Nu ți-a ajutat Dumnezeu, pentru că ești rău; și pentru că eu voiu să-mi ajute totdeauna, am să fiu tot bună ca și până acuma.

CAȚAVENCU (umilit)

Madam'!

ZOE.

Nu tremura! Pe parola mea de onoare, ești scăpat...

CAȚAVENCU.

Sărut mâinile... devotamentul meu...

ZOF

Cu o condiție: după aiegere, o să fie manifestație publică,... d-ta ai s'o conduci.

CAȚAVENCU (repede și supus)

O conduc...

ZOE.

D-ta o să prezidezi banchetul popular din grădina Primăriei...

CAȚAVENCU (asemenea)

Prezidez...

ZOF.

O să chefuești cu poporul...

CAȚAVENCU (acelaș joc)

Chefuesc...

ZOE.

Și o să vii aici cu toții, să saluți, în numele alegătorilor, pe deputatul ales și pe prefect...

CAȚAVENCU

Da.

ZOE.

Ne-am înțeles ?

CAȚAVENCU.

Da.

ZOE.

Du-te și ia loc în capul mesii ; fii zelos, asta nu-i cea din urmă Cameră!

CAȚAVENCU.

Madam', madam' Trahanache, ești un inger...

ZOE

Mulțumesc, ești prea galant, dar du-te degrabă...

CAȚAVENCU

Mă duc, mă duc, și să vedeți dacă nu v'o plăcea...
Sărut mânilor ! sărut mânilor !... (iese repede zăpăcit prin fund)

SCENA X.

ZOE (singură)

E adevărat, ori visez ? (șade pe un scaun scoate scrisoarea, o citește, o sărută) Fănică ! (se scoală rîzînd, o mai citește, o mai sărută de mai multe ori și iar șade) Fănică ! (plîns nervos... după o pauză, se scoală zîmbind, se șterge la ochi și resuflă tare) A !... mi-a trecut... Fănică ! (sue repede scările la dreapta și dispăre)

SCENA XI.

TIPATEȘCU (singur)

(intră repede din fund). A inebunit Ghiță? Mă trimite la telegraf pentru nimica... Imi face farse? Ce însemnează... Și Zoe... unde e Zoe? (se uită'n toate părțile și iese repede în dreapta)

SCENA XII.

TRAHANACHE și DANDANACHE vin din dreapta din grădină, planul al treilea.

TRAHANACHE

A! aici la noi, stimabile, a fost luptă crâncenă, orice s'ar zice... s'au petrecut comedii mari.

DANDANACHE

Tați, frate.

TRAHANACHE.

Infamii! Inchipuește-ți d-ta, un caraghios, un mișel ca să enfluanseze pe Tipateșcu... pe Fănică de!... pe prefect (Dandanache dă multă atenție, dar pare că nu pricepe)

DANDANACHE

A, da! așa! că nu esti d-ta prefectul. (Se aude în depărtare intrata unui marș)

TRAHANACHE

Or să-l invrăjbească cu mine și cu familia mea... s'apucă și face o scrisorică de amor ca din partea lui Fănică, prefectul... către Zoțica, nevastă-mea, și-i imitează slova băiatului... știi, să juri, nu altceva... Inchipuește-ți plastografie!

DANDANACHE

Nu mă nebuni, neicursorule ! La mine a fost cazul adevărat !... (Marșul se apropie; se aud și urale)

TRAHANACHE.

Cum, cazul adevărat ?

DANDANACHE

Scrisoarea era a persoanei... da... becher.

TRAHANACHE.

Cum becher ?

DANDANACHE

Adică necăsătorit...

TRAHANACHE

Cine ?

DANDANACHE

Nu spui ține,— persoană însemnată... Când i-am pus pițorul în prag,— ori coledzi, ori «Răsboiul» mă 'nțeledzi,—tranc! depeșă ați...

TRAHANACHE

Nu 'nțeleg ! (a parte) E ametit de drum... căruța .. și clopoței.

DANDANACHE (a parte)

E slab de tot prefectul, îi spui de două ori o istorie și tot nu prițepe...

(În toată scena această și în cea următoare, până la intrarea mulțimii, se aude marșul și uralele treptat din ce în ce mai aproape și mai distinct.)

SCENA XIII.

ACELAȘI—ZOE, TIPATESCU.

ZOE (coborînd întîi treptele urmată de Tipatescu, vcseli și fără să vază pe cei din scenă)

Și astfel, cum ai văzut (văzînd pe Trahanache și Dandanache, schimbă tonul), d-le prefect, furtuna rea trece curînd... (coborînd) D-le Dandanache, intr'un moment, masa e gata...

DANDANACHE

Tocmai ii spuneam d-lui prefect, si dumnealui imi spune...

TIPATESCU

D-lui prefect ?...

DANDANACHE

Da, d-lui prefect? (arată pe Trahanache, care vorbește la o parte cu Zoe)

ZOE (incet)

Iți place, nene, alesul d-voastră ?

TRAHANACHE (incet)

Deștept... dar mi se pare că e cam șiret.

DANDANACHE (lui Tipatescu)

Imi spunea istoriile de aiți dela aledzeri, cu scri-soarea, cu plastografia (mișcarea Zoi) si eu ii spuneam de cazul meu,... că la mine a fost chiar adevărat... cu becherul...

ZOE (repezindu-se lângă el, incet).

D-le Dandanache, mi-ai promis să nu mai pome-nești de istoria asta...

DANDANACHE

Eu am promis? (repede) când am promis? cui am promis? țe am Țromis? (aducându-și deodată aminte) A! da! Nu mai... nu mai...

(Uralele s'au apropiat cu desăvârșire. Lumea toată intră cu muzica).

SCENA XIV.

ACEIAȘI — FARFURIDI, BRĂNZOVENESCU, CAȚAVENCU,
CETĂȚEANUL TURMENTAT, GHIȚĂ PRISTANDĂ,
IONESCU, POPESCU, ALEGĂTORI, CETĂȚENI,
PUBLIC.

(Brânzovenescu și Farfuridi cu alți alegători mai spălați, în costume de pretenție provincială, intră, venind din casă, coborînd pe treptele din dreapta; salutări de toate părțile. Prin fund, Cațavencu, Ghiță polițaiul, îmbrăcat țivil, Cetățeanul turmentat, Ionescu și Popescu, intră conducînd manifestația publică. Cei ce vin prin fund, sunt toți amețiți, și mai ales Cațavencu și Cetățeanul turmentat, care inghite și sughite mereu. După ei vin o mulțime de cetățeni cu ramuri verzi și steaguri, asemenea foarte chefuiți. Toată lumea cu borcane de băutură în mâini. — Din casă, în urma lui Farfuridi, Brânzovenescu și celorlalți alegători, vin feciorii cu sticle de șampanie. — Ghiță Pristandă, îndată ce sosește în scenă, face semn muzicii să tacă. Muzica tace. Se impart pahare de șampanie frunțașilor. — Tipatescu, Zoe, Trahanache, Dandanache sunt în stînga).

FARFURIDI (luînd un pahar de șampanie)

În sănătatea domnului Agamiță Dandanache, alesul nostru! Să trăiască! (Urale și muzică. Pristandă ține cu mîna tactul uralelor. Toți ciocnesc și beau)

DANDANACHE (indemnat de Zoe și Tipatescu, trece în mijloc cu paharul în mână).

În sănătatea alegătorilor... cari au probat patriotism și mi-au acordat... (nu nemerește) asta... cum să zic dè!... zi-i pe nume dè!... a! sufradzele lor: eu, care familia mea dela patuzsopt în Cameră, și eu ca rumănul imparțial, care va să zică... cum am zite... în sfîrșit să trăească! (urale și ciocniri)

TRAHANACHE (cătră Cuțavencu, care a coborît spre el și Tipatescu)

Și așa zi, ai? d'ai noștri, stimabile? bravos! mă bucur.

CAȚAVENCU.

Venerabile neică Zahario! în împrejurări ca acestea, (mișcat) micile pasiuni trebuie să dispară.

TRAHANACHE

Ei, aici mi-ai plăcut! bravos! să trăiești!

CAȚAVENCU.

În sănătatea venerabilului și imparțialului nostru președinte, Trahanache! (Urale și ciocniri)

(Zoe vede pe Cetățeanul turmentat în grămadă, ia un pahar și merge de i-l oferă).

CETĂȚEANUL

În sănătatea coanii Joițichii! că e (sughite) damă bună! (ciocnește cu ea; ea-i strînge mîna din toată inima, Urale ciocniri)

CAȚAVENCU (lui Tipatescu încet)

Să mă ierți și să mă iubești! (expansiv) pentru că

toți ne iubim țara, toți suntem români!... mai mult, sau mai puțin onești! (Tipatescu ride) În sănătatea iubitului nostru prefect! Să trăiască pentru fericirea județului nostru (Urale, ciocniri)

TRAHANACHE (luând un pahar și trecând în mijloc foarte vesel)

Ei, aveți puținică răbdare!... Nu cunosc prefect eu! eu n'am prefect! eu am prieten! În sănătatea lui Fănică! Să trăiască pentru fericirea prietenilor lui! (sărută pe Fănică; apoi pe Zoe. Fănică sărută mâna Zoii)

(Urale. Dandanache între alegători, cu Farfuridi și Brânzovenescu le povestește incet, făcând gestul cu clopoștii; la dreapta, în fund, Pristandă, Cetățeanul turmentat, muzica și lume. În stînga Zoe, Tipatescu. Trahanache cu alți alegători. În mijloc Cațavencu)

CAȚAVENCU (foarte amețit, impleticindu-se'n limbă, dar tot îngrășându-și silabele)

Fraților! (toți se întorc și-l ascultă) După lupte seculare, care au durat aproape treizeci de ani, iată visul nostru realizat! Ce eram acum câteva timp înainte de Crimeea? Am luptat și am progresat; ieri obscuritate, azi lumină! ieri bigotismul, azi liber-pansismul! ieri intristarea, azi veselia!... Iată avantajele progresului! Iată binefacerile unui sistem constituțional!

PRISTANDĂ

Curat constituțional! Muzică! Muzică!

(Muzica atacă marșul cu mult brio. Urale tunătoare. Grupurile se mișcă. Toată lumea se sărută, gravitând în jurul lui Cațavencu și lui Dandanache, care se string în brațe, în mijloc. Dandanache face gestul cu clopoștii. Zoe și Tipatescu contemplă de la o parte mișcarea. Cortina cade repede asupra tabloului)

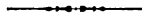

TABLA DE MATERIEI

Năpastă	pag.	3
Conul Leonida față cu Reacțiunea	»	75
O Scrisoare pierdută	»	97

TEATRU

O NOAPTE FURTUNOASĂ, D'ALE CARNAVALULUI,
O SOACRĂ.

~~~~~  
VOL. II.  
~~~~~

I A Ș Î
Editura librăriei Frații Șaraga.

O NOAPTE FURTUNOASA

COMEDIE IN DOUË ACTE

P E R S O A N E L E

JUPÂN DUMITRACHE TITIRCĂ INIMA-REA, cherestigiu,
căpitan in garda civică.

NAE IPINGESCU, ipistat, amic politic al căpitanului.

CHIRIAC, tejghetar, om de incredere al lui Dumitrache,
sergent in gardă.

SPIRIDON, băiat pe procopseală in casa lui Titircă

RICĂ VENTURIANO, archivar la o judecătorie de ocol,
student in drept și publicist.

VETA, consoarta lui jupân Dumitrache.

ZIȚA, sora ei.

In București, la Dumitrache.

O NOAPTE FURTUNOASA

D-lui TITU MAIORESCU

ACTUL I.

(O odaie de mahală. Ușă în fund dând în sala de intrare ; de amândouă părțile ușii din fund, câte o fereastră. Mobile de lemn și pae. La stînga, în planul întăiu și 'n planul din fund câte o ușă ; în dreapta, pe planul al doile altă ușă. În dreapta în fund, răzemată de fereastră, o pușcă de gardist cu spanga atirnată lângă ea).

SCENA I.

JUPĂN DUMITRACHE, în haine de căpitan de gardă fără
sabie, și NAE IPINGESCU.

JUPĂN DUMITRACHE (urmănd o vorbă începută).

Iacă, niște papugi... niște scărța-scarța pe hărtie ! I
știm noi ! Mănăncă pe datorie, bea pe veresie, trag
lumea pe sfoară cu pișicherlicuri... și seara... se gătesc
frumos și umblă după nevestele oamenilor să le facă
cu ochiul. N'ai să mai ieși cu o femeie pe uliță,
că se ia bagabonți laie după dumneata. Un ăla...
un prăpădit de amploiat, n'are chioară în pungă și
se ține după nevestele negustorilor, să le spargă
casele, domnule !

IPINGESCU.

Nu se ia după toate, jupân Dumitrache; după cum e și femeea: dacă trage la ei cu coada ochiului și face fasoane, vezi bine! bagabonții atât așteaptă.

JUPĂN DUMITRACHE.

Ba să am pardon! Știu eu ce vrei dumneata să zici... Dar nevastă-mea nu-i d'alea, domnule.

IPINGESCU.

Vai de mine! jupân Dumitrache, adică, gândești că am vrut pentru ca să-ți fac un atac? Imi pare rău!

JUPĂN DUMITRACHE.

Nu, nene Nae; dar vreau să zic adică că nevasta mea nu-i d'alea cum ziseși, și iaca, după mine de ce s'a luat?

IPINGESCU.

S'a luat bagabonții și după dumneata?

JUPĂN DUMITRACHE.

S'a luat și se ia...

IPINGESCU.

Și cum ești dumneata!...

JUPĂN DUMITRACHE.

Eu am ambiț, domnule, când e vorba la o adică de onoarea mea de familist...

IPINGESCU.

Rezon!

JUPĂN DUMITRACHE.

Apoi să știu de bine că intru în cremental! Să mai văz eu numai că se ține bagabontul după mine, și lasă-l...

IPINGESCU.

Care bagabont ?

JUPĂN DUMITRACHE.

Ei ! iaca... un bagabont ! de unde-l cunosc eu ?

IPINGESCU.

Apoî, dacă nu-l cunoşti, de unde ştii că-i bagabont ?

JUPĂN DUMITRACHE.

Asta-i ! una vorbim şi başca ne'nţelegem. Dar de ! ai dreptul ; nu ştii ce mi s'a întâmplat, nu ştii cum mă fierbe el pe mine de două săptămâni de zile ?... Nu că mi-e frică de ceva, adică de nevastă-mea... să nu...

IPINGESCU.

Aidade ! Coana Veta ! Mie-mi spui ? n'o ştiu eu ?...

JUPĂN DUMITRACHE.

Nu că mi-e frică,... dar am ambiţ, domnule ; când e vorba la o adică de onoarea mea de familist...

IPINGESCU.

Rezon !

JUPĂN DUMITRACHE.

Bagabontul...

IPINGESCU.

Că bine zici ! începuseşi să-mi spui istoria.

JUPĂN DUMITRACHE.

Stai s'o iau dela cap.

IPINGESCU.

Stau.

JUPĂN DUMITRACHE.

Ştii dumneata că la lăsata secului am mers la grădină la «Iunion» ; eram eu, consoarta mea şi cumnata mea Ziţa. Ne punem la o masă, ca să vedem şi

noi comediile alea de le joacă Ionescu. Trece așa preț ca la un sfert de ceas, numai ce mă pomenesc cu un ăla. cu un bagabont de amplotiat...

IPINGESCU.

De unde știi că era amplotiat ?

JUPĂN DUMITRACHE.

După port nu semăna a fi negustor. Mă pomenesc că vine și se pune la altă masă alături, cu fața spre masa noastră și cu spatele la comédie. Șade rezemat într'un peș, șade, șade, și se uită lung și galiș la cocoane, se uită, se... Eu, cum m'a făcut Dumnezeu cu ambiț, mă scol ca să plecăm ; cocoanele nu ! că să mai ședem, că încă nu s'a isprăvit comedia. Incep să mă'ncruntez la bagabontul și mai că-mi venea să-l cărpesc, dar mi-era rușine de lume ; eu de ! negustor, să mă puiu in public cu un coate-goale nu vine bine... Mai mă uit eu incolo, mai mă fac că nu mă sinchiesc de el... bagabontul cu ochii sgăiți la cocoane ; ba încă-și pune și ochilarii pe nas. Tii ! frate Nae, să fi fost el aici să mă fiarbă așa, că-i sărea ochilarii dinochi și giubenu' din cap, de auzea căinii in Giurgiu.

IPINGESCU.

Rezon !

JUPĂN DUMITRACHE.

Insfirșit, se isprăvește comedia. Ne sculăm să plecăm ; coate-goale se scoală și dumnealui. Plecăm noi, pleacă și dumnealui după noi. Eu il vedeam cu coada ochiului : dar nu vream să le spuiu cocoanelor, ca să nu le rușinez. Știi cum e Veta mea,... rușinoasă.

IPINGESCU.

Mie 'mi spui ? n'o știi eu ?... Ei ?

JUPĂN DUMITRACHE.

Ei ! Apucăm pe la sfântul Ionică ca să ieșim pe Podul-de-pământ,—papugiul cât colea după noi ; ieșim

in dosul Agiei,—coate-goale după noi ; ajungem la stântul Ilie in Gorgani,— moftangiul după noi ; mergem pe la Mihaiu -Vodă ca să apucăm spre Stabilament,—mațe-fripte după noi... Eu trăgeam cu coada ochiului... ferbeam in mine, dar nu vream să spuiu cocoanelor...

IPINGESCU.

Rezon ! ca să nu le rușinezi.

JUPĂN DUMITRACHE.

Știi cum e Veta mea...

IPINGESCU.

Rușinoasă, mie-mi spui ?

JUPĂN DUMITRACHE.

Când să apucăm de la Stabilament in sus, mă uit inapoi cu coada ochiului și nu mai vęd pe coate-goale. Mai mergem ce mai mergem, mă uit iar... mă iertase bagabontul.

IPINGESCU.

Jupăn Dumitrache, adică să am pardon de impresie, eu gândesc că numa ți-ai făcut șpaimă de geaba. Poate că omul o fi șezënd prin partea locului, pe Dealul-Spirii. Ei ! a venit și el la grădină ca și dum-neavoastră, a stat și el până la isprăvitul comēdiei, și s'a nemerit să apucați tot pe-un drum ca să vă inturnați la domiciliu. El a remas la al lui și dum-neavoastră ați mers inainte.

JUPĂN DUMITRACHE.

Așa am crezut și eu intăiu, dar stai să vezi !... A trecut după aia o săptămână la mijloc. Imi cam și uitasem eu de istoria bagabontului ; gândeam și eu : poate c'o fi stând coate-goale prin partea locului,— bunioară vorba dumitale. Așa, zice cumnată-meă ieri : «Nene, hai deseară la «Iunion» la Ionescu !» Cum auzii

eu de «Iunion», mă făcui verde la față. «Ce să mai căutăm la comediile alea nemțești, niște mofturi ; dăm parale și nu înțelegem nimica ; mai bine punem banii în buzunarul ălălalt și zicem că ne-am dus.»—«Aide, nene, zeu ! parol ! să n'ai parte de mine și de Veta !» Ei ! când am auzit așa vorbă mare, n'am putut pentru ca s'o tratez cu refuz.

IPINGESCU.

Rezon !

JUPĂN DUMITRACHE.

Ei ! haide !... dar unde mă gândeam eu că o să mi se întempe un așa ceva. Ne ducem. Ședem la o masă mai la o parte ; ședem cât ședem, și începe comedia. Nu știu cum mă 'ntorc cu ochii inapoi, și pe cine gândești că vîz la masa dela spate ?...

IPINGESCU.

Pe bagabontul...

JUPĂN DUMITRACHE. .

Pe coate-goale, domnule, pe moftangiul, pe mațe-fripte, domnule ! Fir'ai al dracului de pungaș !... Bagabontul, nene, cu sticlele 'n ochi, cu giubenul in cap și cu basmaua iac' așa scoasă. Cum m'a văzut, —că trebuie să fi fost schimbat la față, cum sunt eu când mă necăjesc, (iși mîngăie favoritele)— cum m'a văzut, a sfeclit-o... A întors capu 'ncolo și a început să bea din țigară știi așa, niznai. Dar mă trăgea cu coada ochiului. Mă 'ntorc eu iar la loc și mă fac că mă uit la comedii, se 'ntoarce și bagabontul iar cu ochii la cocoane !... mă uit iar la el, iar se 'ntoarce 'ncolo ;... mă 'ntorc iar la comedii, iar se uită la cocoane ;... mă uit iar la el, iar se 'ntoarce 'ncolo ; mă 'ntorc iar la comedii...

IPINGESCU.

Iar se uită la cocoane...

JUPĂN DUMITRACHE.

Ei! iac' așa m'a fiert fără apă toată seara.

IPINGESCU.

In sfârșit?

JUPĂN DUMITRACHE.

In sfârșit... plecăm; coate-goale după noi. Era să mă 'ntorc in poarta «Iunionului,» să-i zic numa : «Ce poștești, mă musiu?» și să-l și umflu; dar știi, am ambiț; m'am gândit: eu negustor... să mă pui in public cu un bagabont ca ăla, nu face...

IPINGESCU.

Rezon !... Ei! pe urmă?

JUPĂN DUMITRACHE.

Pe urmă s'a ținut iar gae după mine.

IPINGESCU.

Până la Stabilament...

JUPĂN DUMITRACHE.

Da, până la Stabilament! S'a ținut după mine până la răscruți, știi unde vrei s'apuci spre cazarmă. Ce ziceam eu? Haide, drace, haide! să intri tu pe strada lui Marcu Aoleriu ori Catilina și lasă!» Aveam de gând să intru cu cocoanele in cosă, să trimit repede pe Chiriac pe poarta de din dos pe maidan să-i iasă inainte, și eu să-l iau pe la spate,... să-l apucăm la mijloc pentru ca să-l intreb: «Ce poștești, mă musiu?» și să-l și umflu!... Și dacă nu 'i ajungea, să-mi tai mie favuridele! (și mângâie favoritele).

IPINGESCU.

Ei! dacă nu-i ajungea, despărțirea e aproape; să fi poftit la mine la despărțire cu lăcrămație, că-i implineam eu cât i mai lipsea.

JUPĂN DUMITRACHE.

A avut noroc! mare noroc a avut bagabontul ; a scăpat!

IPINGESCU

Iii ! păcat !... Cum ?

JUPĂN DUMITRACHE.

Când am trecut eu de răscruce cu cocoanele, și bagabontul era să intre după noi în uliță, a eșit haita de câini dela maiorul din colț, și i-a tăiat drumul lui coate-goale. Am lăsat pe Zița acasă, m'am suit degrab cu Veta sus, am trimis pe Chiriac repede în maidan, eu i-am eșit înainte peste uluci tocmai pe la prăvălia lui Bursuc ; dar... geaba ! până să ieșim noi, fugise bagabontul !

(Se aude glasul lui Chiriac strigând afară : «Spiridoane ! Spiridoane !»)

IPINGESCU.

Iacătă vine Chiriac să n'auză.

JUPĂN DUMITRACHE.

Așa ! de el nu mă sfiesc. La din contra, el știe toată istoria, i-am spus-o dela început... Atâta om de incredere am... Băiat bun !... ține la onoarea mea de familist. Dacă nu l-aș fi avut pe el, mi-ar fi mers treaba greu. Eu, știi, cu negustoria, mai mergi colo, mai du-te dincolo, mă rog, ca omul cu daraveri, toată ziua trebuie să lipsesc de-acasă. Pe de altă parte, ce să-ți spui ! am ambiț, țiu când e vorba la o adică la onoarea mea de familist. De ! când lipsesc eu de-acasă, cine să-mi păzească onoarea ? Chiriac săracul ! N'am ce zice ! onorabil băiat ! De-ai m'am hotărit și eu, cum m'oiu vedea la un fel cu meremetul caselor, îl fac tovarăș la parte și-l și insor !

IPINGESCU.

Da... coana Veta ce zice ?

JUPĂN DUMITRACHE.

Consoarta mea?... Ce să zică?... De! ca muerea ... mai ursuză. Am cam băgat eu de seamă, că nu-l prea are ea la ochi buni pe Chiriac; dar—știi cum m'a făcut Dumnezeu pe mine, nu-i trec muerii nici atitica din al meu, — i-am zis pe șleau: «Nevastă, e băiat onorabil și credincios; n'ai ce-i face: ce-i al omului e al omului!»

IPINGESCU.

Rezon!

SCENA II

ACEIAȘI, CHIRIAC.

CHIRIAC (intrând prin fund).

Jupăne, trebuie să facem mandat de arestare pentru Tache Pantofarul dela sf. Lefterie: nu vrea să iasă mâine la izirciț cu niciun preț.

JUPĂN DUMITRACHE.

Dar pentru ce nu vrea?

CHIRIAC.

Zice că-i bolnav. Am trimis gornistul de trei ori la el cu biletul, și l-a primit cu refuz. Zice mă-sa că nu poate umblă, că de-abia s'a sculat după lingoare.

IPINGESCU.

Să dea ceferticat medical.

CHIRIAC.

M'am dus eu la el chiar in persoană; zic: pe ce bază nu vrei să vii mâine la ezirciț, domnule? zice: sunt bolnav, domnule sergent, zice, de-abia mă țin pe picioare, nu pot să merg nici pân' la prăvălie,

zice; zic : nu cunosc la un așa rezon fără motiv ;
zice : aduc martori, domnule sergent, că am zăcut o
lună de zile, zice, întreabă și pe Popa Zăbavă dela
sfântul Lefterie, zice, alaltăeri m'a grijit, m'a spove-
dit ; zic : n'am eu de-a face cu Popa Zăbavă, nu-
am pe listă, zic, eu pe dumneata te am pe listă : să
te prezanți mâine la companie.—Acu, trebuie să-l iau
măine dimineață.

JUPĂN DUMITRACHE.

Să-i dăm, să-l iei ! Ala-i de-al ciocoilor, il știu eu ;
cât a umblat densusul fel și chip să scape de gardă...

IPINGESCU.

Și eu il am insemnat pe musiu Tache la catastiful
meu ; e finul lui Popa-Tache.

JUPĂN DUMITRACHE.

Ei! vezi!

CHIRIAC.

Lasă-l că nu se sfințește el cu mine, jupăne, il po-
căesc eu... EY! după aia pe nea Ghiță Țircădeu nu
l-a putut găsi gornistul deloc. A fost la el și ieri și
astăzi cu biletul ; ci-că n'a dat pe-acasă de trei zile!

JUPĂN DUMITRACHE.

Pricopsitul de cumnatu-meu, n'aș fi mai avut parte
de el ! Cine știe in ce cărciumă s'a 'nfundat !...

IPINGESCU.

L-am văzut eu azi dimineață, trecea pe la despărțire.

CHIRIAC.

Mă duc să-i trimeț gornistul cu biletul pentru mâine
(iese repede).

IPINGESCU.

Era afumat rău nenea Ghiță.

JUPĂN DUMITRACHE.

Ei! bravos! asta e una la mână. Om stricat, domnule. Păi de ce am desvorțat-o pe Zița de el, gândești? Nu mai putea trăi cu mitocanul, domnule...

IPINGESCU.

Rezon!

JUPĂN DUMITRACHE.

Fată frumoasă, modistă și invecțată și trei ani la pasion, șă-și mănânce ea tinerețele cu un ăla... Tot gândeam la început, că de! e tēner, o să-i treacă mai incolo, o să-și vie la pocăință. Ași, ți-ai găsit! Ți-cădeu și om de treabă! Eu, ca ăla, cumnat mai mare, cum am zice ca și un frate, tot i dam povețe fetii să mai rabde, să nu strice casa. Cu azi, cu mâine, a răbdat biata fată — biată să nu fie! — a răbdat cât a răbdat, până m'am pomenit într'o zi că vine Țipând la mine, pe cumcă «Nene, moartă, tăiată, nu mai stau cu mitocanul, scapă-mă de pastramagiul! să știu de bine că mă duc la mănăstire, pâine și sare nu mai mănânc cu: el!» Ei! dacă am văzut ș'am văzut zic: «Lasă, Zițo, zic, îți găsești tu norocul, n'a intrat zilele 'n sac! acu e vremea ta! Lac să fie, că broaște destule!» — ș'am și desvorțat-o. Apoi nu mai era de suferit așa traiu. N'o mai maltrată, domnule, măcar cu o vorbă bună. Mă rog, odată ce nu e bărbatul levent, ce fel de casă să mai fie ș'aia?

IPINGESCU.

Mie-mi spui? Nu i-am incheiat eu procesul-verbal atuncea noaptea, când a tratat-o cu insulte și cu bătae?
(Chiriac reintră).

JUPĂN DUMITRACHE.

Apoi de! n'a avut dreptul muerea să-l lase? Om fără ambiț, domnule, nu ținea la onoarea lui de familist! Un mitocan, mă rog; zice că-i negustor, alege ș'ar praful!

CHIRIAC.

Jupăne, da deseară știi că ești de rond... mergi?

JUPĂN DUMITRACHE.

Mai e vorbă! cum să nu merg? De ce m'am îmbrăcat! nu vezi?

CHIRIAC.

Jupăne, da faci toate posturile? nu'i așa? Nu sunt multe,... până pe la două după douăspce le isprăvești.

JUPĂN DUMITRACHE.

Așa, cam pela două după douăspce, ca totdeauna... Chiriac băete (il trage la o parte) ia vezi tu... mă știi că am ambiț, când e vorba la o adică, țiu la...

CHIRIAC.

Lasă, Jupăne, că doar nu mă cunoști de ieri de-a-laltăieri.

SCENA III

ACEIAȘI, SPIRIDON, (aducând o gazetă).

JUPĂN DUMITRACHE (lui Spiridon).

Dar mai mult nu puteai să șezi, mă?

SPIRIDON.

Vezi că era mulți muștirii, Jupăne, până să-mi dea madama gazeta.

(Îpingescu ia gazeta).

JUPĂN DUMITRACHE.

Mă Spiridoane, fii băiat de treabă, mă, că iau pe sfântul Niculae din cuiu; știi că i-am pus sfêrcul nou de ibrișim, să nu-i fac saftea pe spinarea ta!

SPIRIDON.

Da de ce, jupăne?

JUPĂN DUMITRACHE.

Atăta-ți spui eu ție; aida! du-te iute și cere co-coanii să-mi dea sabia și cintronul. (Spiridon pleacă.) Chiriac băete, (il ia la o parte) ia vezi, știi că am ambiț, ții când e la o adică...

CHIRIAC.

Lasă, jupăne, mă știi că consimț la onoarea dumi-tale de familist.

JUPĂN DUMITRACHE.

Ei! ia vezi...

CHIRIAC.

N'ai grije, jupăne... Eu mă duc să inchiz cantorul și magazia. (cătră Ipingescu, care decând a adus Spiridon gazeta, a sorbit-o cu ochii pe toate fețele). Bonsoar nene Nae.

IPINGESCU.

Salutare, onorabile!

(Chiriac iese, prin fund, după ce a schimbat gesturi de înțelegere, despre onoarea de familist, cu jupăn Dumitrache.)

SPIRIDON (vine din dreapta cu sabia și cintronul!)

Iaca, na, jupăne, poftim.

JUPĂN DUMITRACHE.

Ce făcea cocoana, mă?

SPIRIDON.

Cosea galoanele la mondirul lui nea Chiriac.

JUPĂN DUMITRACHE.

Ce a zis?

Teatru I. L. Caragiale.

SPIRIDON.

Zicea că să vii mai de vreme la noapte, că-i e urit singură 'n casă.

JUPĂN DUMITRACHE.

Uite mă! Ce ți-e cu muierea fricoasă! (strajnic) Da Chiriac nu'i aicea?

SPIRIDON.

Jupăne, nea Chiriac mi-a zis să 'nchidem mai degrabă, că ai să pleci de rond.

JUPĂN DUMITRACHE.

Du-t' de ado cheile și le du lui Chiriac jos (Spiridon iese). Nene Nae, auziși cum imi poartă Chiriac de grija rondului? Ei! i-e tot frică să nu uit reglementul. Are ambiț băiatul, ca să fie compania noastră ceva mai abitir din toate. Gândești dumneata că mai prieam eu să fiu căpitan dacă nu-l alegea pe el sergent? Știi cum a regulat compania? E prima domnule, pociu să zic. . .

IPINGESCU.

Bravos!

JUPĂN DUMITRACHE.

Face să-i dea și dicorație?

IPINGESCU.

Să-i dea! de ce să nu-i dea? Și el e d'ai noștri băiat din popor. . .

JUPĂN DUMITRACHE.

Firește, dicorațiile nu sunt făcute tot din sudoarea poporului?

IPINGESCU.

Rezon!

SPIRIDON (venind din fund).

S'a închis, jupăne; acum eu... mă duc să mă culc?

JUPĂN DUMITRACHE.

Da, dar tutun și cărticică ți-ai luat? chibrituri ai?

SPIRIDON.

Ce tutun, jupăne?

JUPĂN DUMITRACHE.

Te faci că nu înțelegi, ai? Nu știi ce tutun? Eu n'am aflat că tragi țigară? Aoleo, Spiridoane, nu te oiu prinde odată!... Săracul sf. Niculae! i știi tu păpara lui!...

SPIRIDON.

Zeu, jupăne.

JUPĂN DUMITRACHE.

Haida pleacă (Spiridon pleacă). Mă! spune lui nen' tu Chiriac să nu uite de ce ne-a fost vorba... să fie cu ochii 'n patru.

SPIRIDON (ieșind).

Bine, jupăne.

SCENA IV

IPINGESCU, JUPĂN DUMITRACHE

JUPĂN DUMITRACHE (ședând pe scaun).

Hei! ia să vedem acu ce mai zice politica. Citiși ceva?

IPINGESCU.

Bravos ziar, domnule! Țista știu că combate bine.

JUPĂN DUMITRACHE.

Apoi nu-i zice lui degeaba «Vocea Patriotului Național»!... Ia citește.

IPINGESCU. (citește greoiu și fără interpunctuație).

«București ^{15/27} Răpciune. — Amicul și colaboratoarele nostru R. Vent. . . ., un june scriitor democrat, a cărui asiduitate o cunoaște de mult publicul cititor, ne trimite următoarea prefațiune a unui nou op al sev. I dăm astăzi locul de onoare, recomandând cu căldură poporului suveran scrierea amicului nostru. «*Republica și Reacțiunea* sau *Venitorele și Trecutul.*» — Prefațiune. — «Democrațiunea romană, sau mai bine zis ținta Democrațiunii romane este de a persuada pe cetățeni, că nimeni nu trebuie a mânca dela datoriile ce ne impun solemnamente pactul nostru fundamentale, sfânta Costituțiune...»

JUPĂN DUMITRACHE (mulțumit).

Ei, bravos! Aici a adus-o bine.

IPINGESCU (căutând șirul unde a rămas).

«A mănca . . . sfânta Costituțiune . . .»

JUPĂN DUMITRACHE (cam nedomirit).

Adică, cum s'o mănănce?

IPINGESCU.

Stai să vezi . . . că spune el . . . «Sfânta Costituțiune, și mai ales cei din masa poporului . . .»

JUPĂN DUMITRACHE (nedumerit).

E scris adânc.

IPINGESCU.

Ba nu-i adânc deloc. Nu pricepi? Vezi cum vine

vorba lui : să nu mai mănânce nimeni din sudoarea bunioară a unuia ca mine și ca dumneata, care suntem din popor ; adică să șază numai poporul la masă, că el e stăpân.

JUPĂN DUMITRACHE (lămurit).

Ei ! așa mai vii de-acasă. Bravos ! Zi-i nainte.

IPINGESCU.

Stai să vezi : acum vine un ce și mai tare.

JUPĂN DUMITRACHE.

Ei ?

IPINGESCU (urmând citirea).

«...A mănacă poporul mai ales, este o greșală neiertată, ba putem zice chiar o crimă...»

JUPĂN DUMITRACHE (cu deplină aprobare).

Știi că și aici lovește bine ! Da ! cine mănâncă poporul să meargă la cremenal !

IPINGESCU (bătând cu mâna'n gazetă).

Apoi de ce scrie el, sireațul !

JUPĂN DUMITRACHE.

Dă-i nainte, că-mi place.

IPINGESCU :

«...Ba putem zice chiar o crimă. (schimbând tonul și mai grav). Nu ! ori ce s'ar zice și ori ce s'ar face, cu toate sbieretele reacțiunii, ce se svêrcolește sub disprețul strivitor al opiniunii publice ; cu toate urletele acelora ce cu nerușinare se întitulează sistematici opozanți...»

JUPĂN DUMITRACHE (care la fiecare accent al lui Ipingescu a dat mereu din cap în semn de aprobare, îl intrerupe cu entuziasm).

Hahahaha! i-a 'nfundat!

IPINGESCU (armând cu tărie).

«... Nu! în van! noi am spus-o și o mai spunem: situațiunea României nu se va putea chiarifica; ceva mai mult, nu vom putea intra pe calea viritabilei progres, până ce nu vom avea un sufragiu universale... (amândoi rămân foarte incurcați).

JUPĂN DUMITRACHE.

Adicătele, cum vine vorba asta?

IPINGESCU (după adâncă reflecție.)

A! înțeleg: bate în ciocoi, unde mănâncă sudoarea poporului suveran... știi: masă... sufragiu...

JUPĂN DUMITRACHE.

Ei! acu înțeleg eu unde bate vorba lui! Ei! bravos! bine vorbește...

IPINGESCU.

Țsta combate, domnule, nu ți-am spus eu!

JUPĂN DUMITRACHE.

Apoi, nu-i zice lui degeaba «Vocea Patriotului Naționale!»

IPINGESCU.

«...Până ce nu vom avea un *sufragiu* universale. Am zis și subsemnez! R. Vent... studinte în drept și publicist.»

(Când încă nu sfinșește bine Ipingescu de citit, se aude afară în stradă, la dreapta, ceartă mare).

UN GLAS DE BĂRBAT (de afară),

Lasă, cocoană! poate că să mor și să nu ți-o fac!

GLASUL ZIȚII (de afară).

Mitocane! pastramagiule! la polițiune! (amândouă glasarile vorbesc de-odată). Nene Dumitrache!

(Jupăn Dumitrache și Nae Ipingescu rămân uimiți).

JUPĂN DUMITRACHE (ascultând).

Săi, nene Nae!

IPINGESCU

Urgent! (stringe repede gazeta și scoate fluierul dela cheotoarea mondirlui. Amândoi ies fuga prin fund, Ipingescu șuerând signalul de alarmă.)

SCENA V.

SPİRIDON (singur, intră din dreapta făcendu'și o țigară).

Măă! al dracului rumân și jupănul nostru! Bine l-a botezat cine l-a botezat «Titircă Inimă Rea.» Ce are el cu mine? Zeu! biata cocoană și cu nea Chiriatic! cu ei mai am noroc, ei mai mă scapă de afurisitul, că despre partea lui jupăn Titircă Inimă-Rea, halal să fie de oasele mele! m'ar coțonogî. Ieri sêptemână, când s'a întors dela grădină cu cocoanele, m'a găsit deștept: «Bravos, musiu Spiridoane! zice, nu te-ai culcat pân' acuma; mâine dimineață jupănul săracul să deschiză prăvălia; ai stat pân'acuma să bei la tutun, ai?—Nu jupăne, zic, da dacă nu mi-e somn.—Nu ți-e somn, ai? stăi că-ți fac eu ție poftă de culcat»... Bietul nea Chiriatic m'a scăpat, că luase pe sfântul Niculae din cuiu... Ieri seară m'a găsit dormind: «Bravos, musiu Spiridoane! zice; dormi, ce-ți mai pasă! tutun ai tras destul, acum te-ai pus să tragi la aghioase: traiu, neneaco, cu banii băbachii!—Nu, jupăne, da dacă mi-a fost somn, zic.—Somn, ai? Te trage traiul ăl bun la somn! (Auzi cu sfântul Niculae traiu bun, cădea-i-ar bunul pe inimă lui jupănul!) Tragi la somn? Stai că am eu leac să-ți taiu

de piroteală.» Și mi-a și pus mâna 'n pěr. Dacă nu era cocoana să sară pentru mine tocmai la apropiat, mă rupea, că nu-ș' ce-avea, era turbat rău de tot. (s'aude sgomot). Aullu ! vine ! (stinge repede țigara cu degetele și o bagă în buzunar).

SCENA VI

SPİRIDON, ZIȚA (intră agitată).

ZIȚA.

Auzi mizerabilul ! să se'ntinză până'ntr'atâta ca să-mi facă un afront.

SPİRIDON.

Dumneta ești, cocoană Zițo ? Bine că veniși. Eu n'am putut să viu. Mi-era frică să nu mă spue nea Chiriac lui jupănul, că am umblat noaptea pe drum...

ZIȚA (repede).

Ei ! i-ai găsit ? i-ai vorbit ? i-ai dat ? i-ai spus ?

SPİRIDON.

Da, cocoană.

ZIȚA.

Ce-a zis ?

SPİRIDON.

«Mersi !»

ZIȚA.

Și tu ce i-ai spus ?

SPİRIDON.

«Pentru puțin.»

ZIȚA.

Nu i-ai spus cum ți-am zis eu ?

SPIRIDON.

Ba da, l-am luat să-i arăt casa.

ZIȚA.

Nu mai trebuia să-i arăți nimic, că-i scrisesem eu în bilet unde să vie.

SPIRIDON.

Așa mi-a zis, să-i arăt casa, ca să meargă la sigur... Dar când să ies depă maidan cu dumnealui, tocmai trecea jupănul dela vale; am lăsat pe persoana în chestie să m'aștepte pe maidan și eu am sărit peste uluci prin fundul curții, că mi-era frică să nu dea jupănul cu ochii de mine, ori să vie acasă și să nu mă găsească.

ZIȚA.

Prostule! nu știi că nenea e de rond la noapte? nu mai dă pe-acasă până la ziuă.

SPIRIDON.

Dar dacă mă găsea pe uliță, plăteai dumneata pielea mea?

ZIȚA.

Ei! și zi persoana în chestiune așteaptă pe maidan?

SPIRIDON.

Da, și mi-a dat și biletul ăsta ca să ți'l aduc.

ZIȚA (luând biletul),

Și nu mi-l dai mai curând! Adu să văz (merge la o parte și citește). «Angel radios! de când te-am văzut întâiași dată pentru prima oară, mi-am pierdut uzul rațiunii... (iși comprimă palpațiile). Te iubesc la nemurire. *Je vous aime et vous adore: que prétendez-vous encore?* Inima'mi palpită de amoare. Sunt într'o pozițiune pi-

torescă și mizericordioasă și sufăr peste poate. O da! Tu ești aurora sublimă, care deschide bolta azurie într'o adorațiune poetică infinită de suspine misterioase, pline de reverie și inspirațiune, care m'a făcut pentru ca să-ți fac aci anexata poezie :

«Ești un crin plin de candoare, ești o fragilă zambilă,

«Ești o rosă parfumată, ești o tânăra lălea !

«Un poet nebun și tandru te adoră, ah ! copilă !

«De a lui pozițiune turmentată fie-ți milă :

«Te iubesc la nemurire și îți dedic lira mea !

«Al tău pentru o eternitate și *per toujours*.»

(foarte aprinsă, își face vânt cu scrisoarea și se plimbă repede)

Spiridoane băete, du-te, dute iute ; te așteaptă siguramente... du-te... spune'i să aștepte, viu și eu după tine numai-decât, numai să vorbesc cevașilea cu țățica.

SPIRIDON.

Nu pot, cocoană, să mă duc, până nu mi-o da voe ori nea Chiriac, ori cocoana.

ZIȚA.

Unde-i Chiriac ?

SPIRIDON.

Nu știu, p'în curte.

ZIȚA.

Dar țățica ?

SPIRIDON.

Lucrează dincolo. (Zița pornește spre ușa din stînga, când ușa se deschide și Veta intră). Iacătă 'i cocoana.

SCENA VII

ACEIAȘI, VETA.

VETA. (intră cu lucrul în mână ; coase galoanele la un mondir de sergent de gardă civică ; este obosită și distrată, vorbește rar și încet).

Cine-i aici ? (văzând pe Zița). A ! tu erai ? mă miram cine-i. (trece încet să șază cu lucrul la masa din dreapta).

ZIȚA.

Eu, țățico ; te rog lasă pe Spiridon să se ducă pân' la mine acasă, ca să-mi aducă mantelul ; bate vântul și mi-e frică să nu răcesc când m'oiu întoarce... (Tăcere. Veta șade la dreapta și lucrează adâncită în gânduri). Il lași, țățo ? (se apropie de ea).

VETA.

Ai ? ce să las ?

ZIȚA.

Să lași pe Spiridon să-mi aducă ceva de acasă.

VETA.

Da, il las.

ZIȚA.

Du-te, Spiridoane.

(Spiridon, după ce schimbă priviri și semne cu Zița. iese).

VETA.

Dar tu, Zițo, la ce-ai venit ? (lucrează înainte).

ZIȚA.

Stai să-ți spui... Dar nu mă 'ntrebi, țățo, să-ți povestesc ce am pățit cu mitocanul ! Să vezi, e halimă... Auzi, mizerabilul ! să'ndrăznească să-mi ție drumul ca să-mi facă un atac... Stai, țățo, să-ți spui și să te

crucești, nu alt-ceva.—Mai adineaori ședeam acasă. Tușica, cum știi c'a făcut-o Dumnezeu, se culcă odată cu găinile. Eram ambetată absolut. «Dramele Parisului» câte au ieșit până acuma le-am citit de trei ori. Ce să fac ? n'aveam ce citi. Zic : hai să mă duc la țața, dacă nu s'o fi culcat. să mai stăm de vorbă. Scoț ivărul dela șalon și plec. Când să trec pe maidan, mă pomenesc cu mitocanul, cu pricopsitul de Țircădău, că-mi taie drumul! «Bonsoar,» și știi așa de-odată, sanfasò : «Hei, cocoană, zice, mai bine ți-e acuma văduvă ? — Pardon, domnule, zic, n'am de-a face cu dumneata, și mai întâiu când e la o adică, nu sunt văduvă, sunt liberă, trăesc cum imi place, cine ce are cu mine! acu mi-e timpul : jună sunt, de nimini nu depand, și când oiu vrea, imi găsește nenea Dumitrache bărbat mai de onoare ca dumneata.—Mi-că t'ei căi!—Zic ! pardon, domnule, nu-ți permit să te'ntinzi mai mult la un așa afront; mă nștelegi ?—zice.,»

VETA (intrerupënd-o scurt).

Zițo,... ce e când ți se bate tēmpla a dreaptă ?

ZIȚA.

Iți vine o bucurie.

VETA.

Mie, bucurie?... nu crez.

ZIȚA.

Da de ce nu ?

VETA.

Dar când ți se bate a stingă ?

ZIȚA.

Te 'mpaci cu o persoană cu care ești certată.

VETA (ridicând capul cu mult interes).

Da? (dând din umeri). Cu cine să mă 'mpac?... nu sunt certată cu nimeni.

ZIȚA.

Așa... zic mitocanului..., țațo, că era trăsuit.... Am auzit că dela o vreme 'ncoace intr'o bătură o duce. Uf! țațico, mașer, bine că m'a scăpat Dumnezeu de traiul cu pastramagiul! Să trăesc eu cu un mitocan! Nu era de mine; eu sunt o persoană delicată; bine că m'am văzut liberă!... Așa—să nu-mi uit vorba—zic mitocanului: «Nu-ți permit, domnule, să te na-intezi la un așa atront! Da el: gândești, zice, că o să te măriți, cocoană?—Asta mă 'mportă pe mine, cine ce treabă are!—Să te măriți, ai? cât o trăi Ghiță Țircădău, ori să te 'nhăitezi cu vreunul? Săracul! Dar să știu de bine că merg cu el de gât până la Dumnezeu, tot n'ai dumneata parte de un așa ceva; incai dacă m'ai lăsat pe mine, să te duci la mănăstire, că așa te laudai la trebunar!...—Mitocane, pastramagiule! la polițiune! vardist! nene Dumitrache!... Am avut, țațo, parte că a sărit nenea Dumitrache și cu Nae Ipîstatul! aminteri, mitocanul scosese șicul dela baston pentru ca să mă sinucidă... Ei! ce zici dumneata, țațico, de nasul care și l-a luat mitocanul? (Veta nu răspunde; Zița s'apropie de ea și o observă) Țațo! ce ai? plângi?

VETA (ștergându-se la ochi)

Eu? de ce să plâng? Mă doare capul, mi-e cam rău.

ZIȚA.

Iți sunt ochii turburi grozav...

VETA.

Nuș ce am; par'că mă 'ncearcă niște friguri.

ZIȚA.

Nenea e de rond la noapte?

VETA.

Da. (s'apucă iar de lucru). Tu mai stai, Zițo ?

ZIȚA.

Nu, țafțo; o să mă duc și eu să mă culc; trebuie să fie târziu.

SPIRIDON (intră și trece repede lângă Ziță).

Cocoană ! (incet). Până acu am așteptat degeaba. L-am căutat peste tot, și pe maidan, și pe uliță, nu e nicăeri.

ZIȚA (incet)

Biletul, zici că i l-ai dat.

SPIRIDON.

Nu știi? I l-am dat decând m'am dus la tutunge-rie, când m'a trimes jupănul. (iese în dreapta).

ZIȚA.

Bine (cătră Veta). Ei ! țafțo, eu me duc, bonsoar, ale-voa. Culcă-te și matale, nu mai lucrà dacă ți-e rău.

VETA.

Lasă să-mi fie rău (rizând silit). Mai bine ar fi să mor.

ZIȚA.

Vai de mine ! Ce vorbă-i asta ? Ce, ți-e rău de tot ? Să trimitem să caute pe nenea.

VETA.

Ași ! ești nebună ! nu vezi că glumesc. Mă doare capul ; nu ți-am spus ? Am lucrat mult lu luminare. (are un fior). M'a tras și fereastra... Cum m'oiu culca, imi trece.

ZIȚA.

Atunci, alevoa, bonsoir, țațo, (pleacă și se întoarce). A să nu uit ! mâine ne vedem, știi că-i sărbătoare. Să ne legăm de nenea să ne ducă la «Iunion».

VETA (repede).

La «Iunion»? nu Zițo, nu mai merg la «Iunion».

ZIȚA.

Da de ce.

VETA.

Pentrucă... pentrucă nu-mi face nicio plăcere acolo, nu 'nțeleg comediile alea... Ei ! ce să-ți spui ! nu voiu.

ZIȚA.

Ei, Doamne ! țațo, parol, știi că ești curioasă ! Ce, pentru comediile alea mergem noi ? Mergem să mai vedem și noi lumea. Ce adică toți căți merg acolo înțeleg ceva, gândești ? Merg numai așa de un capriț, de un pamplezir ; de ce să nu mergem și noi ?

VETA.

De ce, de ne-ce, nu voiu să merg.

ZIȚA.

Aide, zeu, țațo ; i zic eu lui nenea,... vrei ?

VETA.

Nu voiu, ți-am spus odată, și nici dumnealui nu mai vrea să meargă ; mi-a spus de azi dimineață : degeaba-i zici.

ZIȚA.

Zeu ! țațico, parol ! să mă 'ngropi !

VETA.

Nu merg, Zițo, nu. Mă știi tu ; când zic o vorbă e vorbă.

ZIȚA.

Zi, nu vrei să mergi, țapo ?

VETA.

Nu.

ZIȚA (obidindu-se treptat).

Nu ?

VETA.

Nu.

ZIȚA (podidind-o plânsul).

Fir'ar a dracului de viață ș'afurisită ! că m'a făcut mama fără noroc ! (pleacă). N'am avut parte și eu pe lume măcar de o compătimire ! (iese, plângend și trintind ușa, prin fund.—Spiridon intră din dreapta).

SCENA VIII

SPIRIDON, VETA.

VETA (lasă mondirul din mână).

Spiridoane băete, tu de ce mai stai ? mai ai vre-o treabă ?

SPIRIDON.

Nu, cocoană.

VETA.

Apoi, du-t' te culcă, ce mai aștepți ?—Domnul Chiriac unde este ?

SPIRIDON.

E jos p'in curte ; adineaori ședea pe lavița dela poartă. Dar... nu știu ce o fi avend nea Chiriac, co-coană... par'că nu 'i sunt toți boii acasă...

VETA.

Cine știe ce-o fi avënd și dumnealui.

SPIRIDON.

E necăjit foc ; un ceas s'a tot plimbat pe jos ; când am trecut p'în curte, umblă de colo până colo, par'că vorbea singur și se bătea cu pumnii 'n piept...

VETA.

O fi supărat, cine știe!... Spune-i să 'nchiză poarta. Galoanele i le-am cusut ; uite mondirul, să i-l duci.

SPIRIDON.

Bine, cocoană. (vrea să plece cu mondirul).

VETA.

Pe urmă, să-i spui... nu ; pe urmă, să te duci să te culci, nu mai ai ce căuta p'aci. Să nu vie dumnealui să te găsească deștept, că iar o pați.

SPIRIDON (aparte).

Ei, că par'că dacă m'o găsi dormind nu'i tot un drac!

VETA.

Aide, du-te.

SPIRIDON.

Mă duc : noapte bună, cocoană.

VETA.

Noapte bună, Spiridoane. (Spiridon iese). Noapte bună!... Săracul Spiridon ! nu știe el ce-i pe sufletul meu, nu știe el cum ride de mine ! Eu și noapte bună!... (merge încet la fereastră din dreapta ușii din fund, se uită în curte, apoi se întoarce tot adăncită în gânduri). Ei ! iacă nu vrea omul, nu vrea ! dragoste cu silă nu se poate. — Nu-i mai place, nu mai vrea... bine! n'o să mor nici eu !...

Teatru I. L. Caragiale.

3

De unde știi? poate mai bine că s'a întemplat așa... A! de ce mai dă Dumnezeu omului fericire, dacă e să i-o ia înapoi!? De ce nu moare omul când e fericit!? De ce am mai trăit eu s'ajung la așa ceva!?... (plânge; se aude sgomot). Vine! (se șterge la ochi repede și vrea să plece). Nu! nu mai voiu să fiu proastă: dragoste cu sila nu se poate! (pornește să iasă spre stînga, când intră Chiriac, care rămîne un moment la ușă. Veta stă localui. Tăcere.)

SCENA XI.

CHIRIAC, VETA, apoi de afară JUPĂN DUMITRACHE
și IPINGESCU.

CHIRIAC.

Dumneata m'ai chemat ?

VETA.

Eu?... nu.

CHIRIAC.

Spiridon mi-a spus că...

VETA.

Da... am zis lui Spiridon să-ți ducă mondirul; l-am cusut.

CHIRIAC.

Mersi !

VETA.

Pentru puțin.
(Pauză)

CHIRIAC.

Poarta... am închis-o.

VETA.

Bine. (întoarce capul în fața scenii; e mișcată)

CHIRIAC.

Alt nimic nu mai ai să-mi poruncești ?

VETA.

Ce! eu să-ți poruncesc dumitale ?

CHIRIAC.

Să-mi poruncești, firește ; nu-mi ești stăpână ?... nu sunt slugă in casa dumitale, cu simbrie ?

VETA. (intorcându-se cu fața spre Chiriac).

Bine, domnule Chiriac, bine ; zi înainte, că n'ai zis destule.

CHIRIAC (inaintează).

Ei! de ieri seara până acu cum ai petrecut ? Ți-e mai bine așa ?

VETA (scoborind un pas spre a se depărta de el).

Da.

CHIRIAC

Ți pare bine de ce-ai făcut ?

VETA.

Nu mă știu să fi făcut nimic ; dar nu-mi pare rău că s'a 'ntemplat așa.

(Pauză)

CHIRIAC (mai apropiându-se)

Măine seară mergi iar la «Iunion.»

VETA.

Dacă o vrea dumnealui să mergem, trebuie să merg, firește.

CHIRIAC,

Ca să te curtezi cu angloiatul dumitale ?

VETA (tresărind și ridicând capul spre el).

Domnule, te-am rugat să fi bun să nu-mi mai zici vorba asta. Dacă n'ai avut destulă vreme să mă cunoști, păcat! Eu te credeam pe dumneata mai deștept.

CHIRIAC (stă la indoială, apoi se mai apropie).

Jură-te încă odată!

VETA.

Să mă mai jur—eu?... Nu m'am jurat? n'am plâns, Cu ce m'am ales? Nu mai mă jur pentru că? nu mă crezi; de plâns aş mai plânge, dar nu mă pot... Dar... in sfârşit, nu strici... dumneata... eu stric... nu trebuia să-mi pui minţea cu un copil ca dumneata... D'aia zic şi eu mai bine că s'a întâmplat aşa. Tot trebuia să isprăvim odată... Am isprăvit...

CHIRIAC.

Jură-te încă odată şi...

VETA (cu emoţie din ce in ce mai nestăpănită).

Ce folos! Dumneata crezi mai mult in prostiile şi in bănuelile lui bărbatu-meu, decât in jurământul meu, şi gândesc că trebuia să ne cunoşti destul de bine şi pe mine şi pe dânsul. Dar... foarte bine ai făcut să nu mă crezi. Aşa e. Eu sunt o femeie rea; am vrut numai să riz de dumneata. Eu te las pe dumneata ca p' o slugă «cu simbrie» să păzeşti casa, şi tirăsc pe dumnealui pe la grădini ca să mă curtez cu alţii. Eu sunt o femeie mincinoasă; n'am simţit nimic când ţi-am spus că nu ştiu să mai fi trăit până să nu te cunosc pe dumneata... Toate le-am făcut pentru dumneata numai din prefăcătorie... tot-deauna alta ţi-am spus şi alta am gândit: te-am minţit, te-am amăgit, am ris de dumneata atăta vreme... Acuma, bine că ţi-ai deschis şi dumneata insfârşit ochii ca să vezi cine sunt. De! ţi-am făcut rău, dar... ai scăpat de mine. Lasă! ce-a fost a trecut... Bonsoar. (vrea să plece spre stînga),

CHIRIAC (ieşindu-i cu un pas inainte).

Te duci?

VETA (stă).

La ce să mai stau? Ce mai am eu cu dumneata?

CHIRIAC.

Nu-mi mai zice «dumneata».

VETA.

Cum poftești să-ți zic ?

CHIRIAC.

Cum mi-ai zis până ieri.

VETA.

Azi e azi, ieri a trecut. (pornește să iasă).

CHIRIAC (tăindu-i drumul).

Și nu vrei să se mai întoarcă ?

VETA (scoboară un pas, depărtându-se de el la dreapta).

Nu.

CHIRIAC (apropiându-se).

Veto !

VETA.

Nu; lasă-mă... Ce folos cătă fericire am avut un an, dacă într'o zi mi-am plăns-o toată ! Nu, nu mai voi; mai bine mi-este așa cum sunt...

CHIRIAC

Dar eu... eu ce să fac ?

VETA.

Ce fac și eu... Invățul are și desvêț, nu știi dumneata ?

CHIRIAC.

Desvêț ! lesne din gură. Ii scoți rumănului ochii și după ai-i zici : «Lasă că nu e rău și fără să mai vezi... mai e că s'a întâmplat așa ! n'o să mori fără lumina ochilor !... Invățul are și desvêț !...» Dar dacă totu vrea eu să mai trăesc așa !... care va să zică să mor, ai ?

VETA.

Ei! bine ar fi să poată muri omul când vrea; dar... nu moare nimeni de asta!

CHIRIAC.

Dar dacă eu oiu muri? (se repede și ia spanga dela pușcă)
Vezi dumneata spanga asta?

VETA (se repede la el și vrea să i-o smucească.)

Chiriac!

CHIRIAC (luptându-se cu ea)

Fugi!... lasă-mă!...

VETA (luptându-se).

Nu te las! te știu eu cine ești. Nu te las! Nu voi uita să îți se tragă moartea dela mine.

CHIRIAC.

Lasă-mă! lasă-mă!... (se luptă).

VETA (desperată).

Chiriac! (încercându-se.) Dacă vrei să te omori, omoa-
ră-mă întâiu pe mine! (se luptă din putere). Chiriac!...
Nu ți-e milă ție de mine? Toate, toate de un an și
mai bine le-ai uitat într'o zi?... Chiriac!...

CHIRIAC.

Tocmai pentrucă nu le-am uitat, vreau mai bine
să mor. Dacă nu mai este nimic între noi, spune-mi
dumneata cum să mai trăiesc! Dacă mă lași, dacă
nu mai mă vrei, tot mort sunt eu; mai bine, lasă-
mă: adio, viață! (se smucește). Lasă-mă!

VETA (ținându-l strins).

Chiriac! Vrei să strig? ești nebun?

?

CHIRIAC.

Da! sunt nebun, firește că sunt nebun, m'ai inebunit dumneata; dumneata să-mi tragi păcatul! Câte gânduri și dor m'a ars pe mine, nu mă 'ntrebi?

VETA.

Dar tu pe mine nu mă 'ntrebi?

CHIRIAC.

Nu mai voiu să știu de nimic, nu mai știu cine sunt! Am vrut să mă omor adineaori în curte, dar ți-am văzut trecând umbra peste perdeaua dela fereastră, ș'am vrut să te mai văz odată. Incai să mor lângă tine, cum am trăit. (cu vorbele acestea Chiriac s'a mai domolit).

VETA.

Chiriac, ascultă. Nu mi-ai zis tu să mai mă jur încă odată? Dacă m'oiu jura, mă crezi?

CHIRIAC.

Te crez.

VETA (repede).

Dragă Chiriac, să n'am parte de ochii mei, să n'am parte de viața ta, să nu mai apuc măcar o zi fericită cu tine—na! ce mai vrei?—dacă știu eu ceva la sufletul meu din câte ți le-a sporit dumnealui.

CHIRIAC

De ce te-ai dus la grădină?

VETA.

M'am dus numai de gura sorii-mii Ziții. Era lume multă, de n'aveam unde șta; cântă musica; jucă comedii; n'am auzit nimic, n'am văzut nimic. Toată seara în uetul grădinii m'am gândit numai la tine; par'că dormeam și visam ceva... Știam eu că o să mi se întâmple mie un necaz mare; mi se făcuse somn; resturnasem de dimineață candela... Incă dumnealui,

dacă m'a văzut că mă speriu, zice: «Ei ce e dacă s'a resturnat ! nu mai crede in prostii de-alea. Ce! ce-o să ni se 'ntemple ? să-mi auză cheresugiria ? arză sănătoasă! Nu m'a făcut ea pe mine! este asiguripsită... Atăta pagubă!...» Resturnasem candela ; pe urmă ochiul ăl drept mi se bătea intr'una de vreo trei zile. Pe tine te lăsasem acasă ștergându-ți pușca : știi că ruginise încărcătura înăuntru și te apucaseși s'o scoți cu vergeaua. Nu puteam să-mi iau gândul dela pușcă. Mă gândeam ; dacă s'o descărca, Doamne ferește ! pușca in mâna lui, ce să mă fac eu când l-oiu găsi mort intins acasă?... Da de ce nu i-am spus să bage de seamă! de ce nu l-am rugat să o lase la pustia de pușcă! la ce am plecat de-acasă?! Iac'așa m'am bătut cu gândurile toată seara. N'am văzut, zeu! n'am văzut nimic, n'am auzit nimic! Mă jur pe ce vrei tu ; mă crezi?

CHIRIAC (biruit cu desăvirșire).

Te crez! (aruncă departe spanga și ia pe Veta in brațe).

VETA. (stringându-l cu putere).

Chiriac! (remăn o clipă imbrățișați in tăcere). Chiriac, să nu mai faci ce mi-ai făcut, că mor... zeu! mă omori...

CHIRIAC.

Nu, nu mai fac.

VETA.

Imi făgăduiești? te juri ?

CHIRIAC.

Da.

VETA.

Și o să mă crezi că eu numai la tine mă gândesc ?

CHIRIAC.

Da.

VETA.

Că numai pentru tine trăesc ?

CHIRIAC.

Da.

VETA.

Și n'o să-mi mai zici nicio vorbă rea?

CHIRIAC.

Nu.

VETA.

Și n'o să mai mă faci să plâng ?

CHIRIAC.

Nu ! nu ! nu ! Dar mă ierți ?

VETA.

Da tu pe mine mă ierți ?

CHIRIAC.

Eu te-am iertat de mult. (se string bine in brațe).

JUPĂN DUMITRACHE (de afară, sub fereastră).

Chiriac ! Chiriac !

(Cei îmbrățișați rămân incremeniți ascultând).

VETA.

Hii ! Dumnealui...

CHIRIAC (repede, fără s'o lase din brațe, merge spre fereastră).

Nu-i nimic ! Trece la posturile dinspre Marmizon...
(cătră jupăn Dumitrache pe fereastră) Dumneata ești, jupăne ?

JUPĂN DUMITRACHE (de afară).

Dar ce, Chiriac puiule, nu te-ai mai culcat ?

CHIRIAC.

Incă nu, jupăne, acu mă culc.

JUPĂN DUMITRACHE (de afară).

Somn ușor !...

IPINGESCU (asemenea)

Și vise plăcute, onorabile !

JUPĂN DUMITRACHE (depărtându-se treptat).

Chiriac, puiule, ia vezi de ce am vorbit, fii cu ochii 'n patru, d'aproape de tot : mă știi că țiu când e la o adică...

CHIRIAC (stringând pe Veta cu putere).

Lasă, jușăne, mă știi că consimț la onoarea dumitale de familist !...

(Cortina).

ACTUL II.

(Aceeși odac. — O lampă cu gaz arde pe masă.)

SCENA I.

VETA, CHIRIAC.

VETA.

Du-te, puiule, du-te ; fi cu minte, sunt aproape de unsprezece... cine știe ? vine fără veste !

CHIRIAC.

Aș ! mai are două ciasuri bune de alergat ; nu poate veni așa degrab.

VETA.

De unde știi ce se'ntemplă ? paza bună trece pri-mejdia rea.

CHIRIAC.

N'ai grijă, dragă, când îți spui eu că nu vine ; are să meargă până la Cotroceni, ce te gândești ? nu-l știi pe el că umblă agălea ?...

VETA.

Bine, dar aș vrea și eu să mă culc ; zău, sunt obo-sită grozav. Știi tu că de ieri seară de când ne-am certat, până acum n'am închis ochii ?

CHIRIAC.

Ei ! d'apoi eu i-am închis !

VETA.

Tocmai d'aia ; sărută-mă încă odată și du-te și tu de te culcă. Măine ai să ieși la ezirciț ; ai uitat că trebuie să te scoli până 'n ziuă ?

CHIRIAC.

Bine zici! Cum să uit, se poate? Măine trebuie să mă scol la patru ciasuri. Are să vie gornistul, să mergem să luăm doi oameni din companie, ca să ridicăm pe Tache pantofarul dela sfântul Lefterie.

VETA.

Apoi mi-a spus lelița Safta, că-i bolnav de lingoare

CHIRIAC.

Ce treabă am eu cu boala lui? ce, eu sunt bolnav? nu mă privește pe mine. Il am pe listă, trebuie să se prezante la ezirciț.

VETA (tresărind ca cum ar fi auzit ceva).

Ia taci! (ascultă). Mi s'a părut că umblă cineva pe portiță. Aide, Chiriac, sărută-mă și du-te.

CHIRIAC (o sărută)

Măine seară nu te mai duci la «Iunion»?

VETA.

Nu, nu mai mă duc fără tine... Dar tu... nu uiți ce mi-ai făguduit,—n'o să mai mă necăjești niciodată?

CHIRIAC.

Niciodată. (o sărută, o stringe 'n brațe și pleacă). Bonsoar. (se mai întoarce spre a repeta jocul și iese în stînga planul din fund)

VETA (singură, fredonează încet, coborînd la masă,

«Intr'un moment de fericire,
«Stelele s'au umplut de dor
«Și printr'o perla de iubire,
«Mi-au revărsat razele lor.»

(fredonează din ce în ce mai încet). Trebuie să fie trecute de unsprezece... Să mă culc... Ce obosită sunt! Nu mai

pot... (șade lângă masă, deschide albumul și dă de portretul lui Chiriac). Ah! Ah! Chiriac! (fredonează întâia strofă din «Portretul» de d. G. Sion).

«Când ore de'ntristare vor turbură vre-odată
 «Frumoasa-ți inimioară, tu vezi portretul meu,
 «Și crede că eu sufer cu tine de odată,
 «Și c'amândoi atuncea compătîmim mereu.»

(Urmează mai încet; micșorează lumina lămpii de tot și începe a se pregăti de culcare.—Ușa din fund se deschide încet în vremea asta, și se arată Rică Venturiano; oadaa este foarte slab luminată de flacăra închisă a lămpii.)

SCENA II

VETA și RICĂ VENTURIANO, apoi JUPĂN DUMITRACHE
 și IPINGESCU de-afară.

RICĂ (intră, se oprește pe prag, vede pe Veta în spate, resuflă din adânc, pune mâna la inimă și înaintează în vîrfurile degetelor până la spatetele scaunului ei; cade în genunchi și începe cu putere).

Angel radios!

VETA (dă un țipăt, se scoală și fuge în partea cealaltă a sceni făcându-și cruce și scuipându-și în sin).

A!

RICĂ (întorcându-se în genunchi spre partea unde a fugit ea).

Angel radios! precum am avut onoarea a vă comunica în precedentă mea epistolă, de când te-am văzut întâiași dată pentru prima oară mi-am pierdut uzul rațiunii; da! sunt nebun...

VETA.

Nebun! (strigănd). Săriți! Chiriac! Spiridoane!

RICĂ

Nu strigă madam, (se țirește un pas în genunchi), fii mize-

ricordioasă ! Sunt nebun de amor ; da, fruntea mea imi arde, tēplele-mi se bat, sufer peste poate, par' că sunt turbat.

VETA.

Turbat ?... Domnule, spune'mi de grab, c'aminteri, strig : cine ești, ce poștești, ce cauți pe vremea asta in casele oamenilor ?

RICĂ (se ridică și se apropie de dēnsa tăându-i drumul)

Cine sunt ? mă întrebi cine sunt ? Sunt un june tēnēr și nefericit, care suferē peste poate și iubește la nemurire.

VETA.

Ei ! ș'apoi ? ce-mi pasă mie ! (după o mică reflecție). Vai de mine ! ăsta e vr'un pungaș : a aflat că nu-i dumealui a casă și umblă să ne pungășească, (tare strigind) Chiriac ! Spiridoane ! săriți ! hoții !

RICĂ (cu mǎinile rugătoare).

Da ! (se ridică) Nu mi-ai scris să intru fără grijă după zece ceasuri la numărul 9, strada Catilina, când oiu vedea la fereastră că se micșorează lampa ? Iată-mă. M'am transportat la localitate pentru ca să-ți repet că te iubesc precum iubește sclavul lumina și orbul libertatea.

VETA.

Adevērat, domnule, parol că ești nebun. Visezi ; ți-am scris eu dumitale vre-o scrisoare ? Auzi obraznicie ! Știi dumneata cu cine vorbești ?

RICĂ.

Cum să nu știu ! In van te aperi. Și tu mă iubești pe mine, nu mai umblă cu mofturi. Te-am văzut d'atunci seara dela «Iunion»...

VETA.

Dela «Iunion» ? (caută cu gândul).

RICĂ

Da ; chiar de atunci seara, când privirile noastre s'au întâlnit, am citit în ochii tei cei sublimi că și tu corespunzi la amoarea mea. M'am luat după tine chiar în sara aceea până la Stabiliment. Simțeam că mitocanul de cumnatu-teu mă mirosise, știa că mă țiu după voi ; și, abandonându-mă curajul de a mai intra într'o stradă fără lampe gazoase, m'am întors iderët, pentru că-mi era frică să nu paț vr'un conflict cu mitocanul. Alaltăieri seară, amoarea mi-a inspirat curaj ; m'am ținut după voi până în această suburbie, în colțul stradei ; dar când să-ți văz justaminte adresa, mi-a tăiat drumul niște câini. Când am aflat că șezi pe aci, te-am cautat la nemurire, și m'am informat prin băiatul dela cheres-tegeria lui cumnatu-tău cum stai cu familia ta. Am aflat că acum ești liberă, și-am scris prima mea epistolă într'un moment de inspirațiune, ai primit-o, mi-ai răspuns să viu, și am venit... pentru ca să-ți repet că: (cade iar în genunchi) nu, ori ce s'ar zice și ori ce s'ar face, eu voiu susține sus și tare, că tu ești aurora, care deschide bolta înstelată într'o adorație poetică, plină de... (urmează declarația foarte iute până ce 'l intrerupe Veta)

VETA (a ascultat cu mult interes toată tirada lui Rică și-l intrerupe isbucnind de ris)

Ha ! ha ! ha ! acu înțeleg eu tot ! ha ! ha ! ha !

RICĂ

Rizi, rizi, ingrato, de amoarea mea ?

VETA

Da cum, Doamne-iartă-mă ! să nu riz ?... vezi-bine că riz. Apoi știi dumneata cu cine vorbești ? mă cunoști ? știi bine cine sunt ?

RICĂ

Cum să nu știu ! tu ești angelul visurilor mele, tu ești steaoa, pot pentru ca să zic chiar luceafărul, care strălucește sublim în noaptea tenebroasă a existenței mele, tu ești...

VETA (care trece la lampă, i mărește focul și se pune cu chipul în bătaea luminii).

Zău ? ia uite-te bine ! (ride).

RICĂ (foarte incurcat, se scoală de jos, și se dă inapoi împiedecându-se).

Madam ! să am pardon ! scuzați ! Cicoană !. considerând că... adică, vreau să zic, respectul... pardon... sub pretext că și pe motivul... scuzați... pardon...

VETA (rizând).

Bine, pardonul ca pardonul, dar te rog, dacă ții la pielea dumitale, să te duci mai de grabă, să ieși curând din casa asta, că, Doamne-fereste ! de te-o călca aici bărbatu-meu, (accentuând) mitocanul... dè !...

RICĂ

Scuzați... pardon...

VETA

Apoi zău nu știu ce s'o mai alege de dumneata. Bărbatu-meu suferă grozav de gelozie, și e în stare a fi capabil să te omoare.

RICĂ (speriat)

Să mă omoare !

VETA

Dejă alaltăieri seara ai avut noroc de ți-a tăiat drumul câinii și nu te-a lăsat să intri în ulița noastră. Aminteri, dumnealui s'a suit repede sus, a deșteptat pe Chiriac...

RICĂ

Chiriac !

VETA

Da, te jghetarul nostru, și au ieșit amândoi, unul pe maidan și altul pe la poartă ca să te prinză in uliță. Încă Chiriac luase și levorverul ; dar până să iasă iei, dumneata fugiseși...

RICĂ (ingrijiat)

Levorverul !... Madam, vă rog binevoiiți a-mi da drumul d'aici de urgență...

VETA

Ei ! știi că-mi place ! Ce ! te țiu eu ? Du-te, ușa'i deschisă ; du-te repede, și bagă de seamă la poartă să nu dai piept in piept cu dumnealui, că deacum incolo trebuie să se întoarcă acasă. Apucă pe maidan și ieși de vale spre Antim. Bagă de seamă să nu te întâlnești cu barbatu-meu, că te cunoaște, și cum te-o vedea, zeu ! te umflă.

RICĂ

Mă umflă !... (vrea să plece, apoi stă și se întoarce). Cooonă, ești o madamă venerabilă ; profit de ocaziune, spre a vă rugă (cu multă volubilitate.) să primiți asigurarea maltei stime și profundului respect, cu care am onoare a fi al domniei-voastre prea supus și prea plecat, Rică Venturiano, archivar la judecătoria de pace circumscripția de galben, poet liric, caloboratore la ziarul «Vocea Patriotului Național», publicist și studinte în drept...

VETA

In drept, in strimb, ce-mi pasă mie ! dute odată, ori îți s'a făcut pe semne de v'un conflict...

RICĂ

Nu, madam, nu ; eu sunt june cu educație, nu voiu să paț niciun conflict !

Teatru I. L. Caragiale.

VETA

Apoi, atunci, du-te! ce mai stai?

RICĂ

Mă duc; scuzați, pardon, bonsoar!

VETA

Aide! (vrea să 'l conducă până la ușă; când vrea să deschiză ușa ca să-î dea drumul, s'aude glasul lui Jupân Dumitrache în curte, —Rică și Veta coboară înspăimântați).

JUPÂN DUMITRACHE (afară în curte)

Îți spuiu că i-am văzut eu capul pe fereastră. E aici în casă. Chiriac! Spiridoane!

VETA (ingrozită)

Musiu! domnule! m'ai nenorocit, și dumitale atâta ți-a fost! fugi, fugi că te omoară!

RICĂ

Aoleo! (se repede să fugă pe ușă).

VETA (oprindu'l).

Nu p'acolo!

JUPÂN DUMITRACHE (d'afară).

Dacă nu i-o ajunge ce i-oiu da eu moftangiului să'mi tai mie favoridele!

IPINGESCU (tot d'afară)

Rezon! (se aud pași repezi suind scările).

RICĂ (desperat)

Madam, cocoană! ai mizericordie de un june român în primăvara existenței sale! de-abia douezeci-și-cinci de roze și jumătate inumăr, douezeci-și-șase le implinesc tocmai la sfântul Andreiu... Scapă-mă!

VETA

Da... dar pe unde? A! pe fereasta asta; ieși cu-rënd, treci binișor pe schele la stinga, lasă-te pe sca-ră in capëtul binalii; jos e o portiță scurtă, care dă in maidan... Fugi iute!

RICĂ (iese pe fereastră, se lovește cu capul de zid și 'și turtește pălăria)

Pardon!... scuzați!... bonsoar! (dispare pe fereastră, pașii se apropie).

SCENA III

VETA singură, apoi DUMITRACHE și IPINGESCU.

VETA

A scăpat sărmanul... Ce comédie! Doamne sfinte! dacă'l prindea Chiriac, il omorà. Vezi dumneata cine mi-a fost soră-mea Zița! D'aja se ținea dumneei de capul meu să tot batem grădinile: era amoretată. Și eu, proastă, să nu știu nimic, și să-mi fac zile amare cu Chiriac din pricina lui musiu ăsta... Bine că a scăpat, vai de iel acum trebuie să'i stărăe călcăele pe maidanul lui Bursuc. (coboară la masă și se face că lucrează. Ușa din fund se deschide de perete și intră furioși jupân Dumitrache și Ipingescu cu săbiile scoase).

JUPĂN DUMITRACHE (inaintează strajnic).

Cocoană! Cine a fost acum aici? (Ipingescu caută cu ochii in toate părțile, se uită pe sub pat, pe sub masă, peste tot.)

VETA

Cine să fie?

JUPĂN DUMITRACHE (fierbënd).

Cine să fie?... Știu eu cine să fie? Dacă aș ști, nu te-aș întreba.

IPINGESCU

Rezon! (caută mereu).

VETA

Ei! știi că ești nu știu cum! Ce vii așa turbat? Uite, cu sabia scoasă, ca la bătălie?

JUPĂN DUMITRACHE

Nu ride, cocoană, după ce că paș un afront tocmai la ce-am ținut eu, nu ride; du-te dincolo, cocoană!... De ce nu te-ai culcat pân' acum?

VETA

Zeu, că nu ești în toată firea! auzi că de ce nu m'am culcat: pentru că nu mi-a fost somn. Ce! vrei să mă culc și să 'mi las lucru? Măine e sârbătoare, trebuie să mă gătesc să merg la biserică.

IPINGESCU

Rezon!

JUPĂN DUMITRACHE

Cocoană, du-te dincolo, aci avem treabă; du-te curenđ. (umblă, agitat, strigând) Spiridoane! Spiridoane! Chiriatic! Spiridoane! Chiriatic! (cătref Veta). Rău ai făcut, cocoană!

VETA

Ce rău? ce visezi? ce-am făcut?

JUPĂN DUMITRACHE

Știi dumneata bine! Dumneata să tragi păcatul de ce s'o întembla, (sinistru) că are să se întemle lucru mare, cocoană, măcar să știu de bine că merg la cremenal!

VETA

Ești nebun! (a parte) Acu nu 'mai mi-e frică.

JUPĂN DUMITRACHE (strajnic la culme).

Du-te, cocoană, și nu ride.

VETA

Iaca, mă duc, (iese rîzînd în stînga planul întăiu.)

SCNA IV.

JUP. DUMITRACHE, NAE IPINGESCU apoi SPIRIDON.

JUPĂN DUMITRACHE.

Știi (se înecă de emoție), mă stăpînesc, adică 'i vorbesc cu perdea, nu voi să 'i isplîc lucru formal, ca să n'o rușinez.

IPINGESCU.

Rezon !

JUPĂN DUMITRACHE.

Știi cum e dînsa...

IPINGESCU.

Coana Veta ? rușinoasă,... mie-mi spui ?

JUPĂN DUMITRACHE (plimbându-se).

Adică chiar în casa mea să nu pot eu pune mîna pe bagabontul ? că n'a avut pe unde ieși ; altă scară nu mai are casa. (strigă) Spiridoane ! Chiriace ! Chiriace ! Spiridoane !

SPIRIDON (vine din dreapta, cu pîrul vîlvoiu, sculat zăpăcit din somn).

Ce'i porunca, jupăne ?

JUPĂN DUMITRACHE.

Porunca ? vino să 'ți dau poruncă (il ia de pîr).

IPINGESCU.

Hahàhahà ! dă'l căteaoa !

JUPĂN DUMITRACHE.

Apoi par'că ne-a fost vorba, musiu Spiridoane băete, să nu te mai gădesc dormind când me 'ntorc acasă ! Na poruncă ! na poruncă ! să 'ți mai treacă de piroteală !

SPIRIDON (plângând).

Auliu, jupăne, auliu ! Ce ți-am făcut eu, jupăne, dacă am dormit ?

IPINGESCU (strajnic cătră Spiridon).

Pentru ce nu ești prezent la apelul nominal ?

SPIRIDON.

Auliu ! (se jeleşte).

JUPĂN DUMITRACHE.

Taci ! Unde'i Chiriac ?

SPIRIDON (fugind intr'un un colț).

Nu știu...

JUPĂN DUMITRACHE (se repede la el; Spiridon fuge).

Da să mănânci și să dormi știi ?

SPIRIDON.

Doarme in odaea dumnealui jupăne.

JUPĂN DUMITRACHE.

Doarme ? Toți dormiți, dormire-ați somnul ăl lung ! Păinea știți să mi-o mâncați. Chiamă pe Chiriac de grabă... mergi !

IPINGESCU (cătră Spiridon, bătându'i din picior).

Urgent! (Spiridon iese degrab în stînga).

JUPĂN DUMITRACHE.

Chiriac! Chiriac!... Eu arz în foc și toți trag la aghioase! Eu arz de onoarea mea de familist și lor de somn le arde... Chiriac!

SCENA V

ACEIAȘI, CHIRIAC, apoi SPIRIDON

CHIRIAC (ștergându-se la ochi, în costum de noapte, vine moale de somn, din stînga).

Ce'i jupăne? ce s'a aprins? arde? unde arde?

JUPĂN DUMITRACHE (luându'l de mână și aducându'l în fața scenii).

Chiriac! (scurt) M'am nenorocit!

CHIRIAC.

Pentru ce?

JUPĂN DUMITRACHE.

S'a dus ambițul!

CHIRIAC.

Cum?

JUPĂN DUMITRACHE.

Tocmai la ce am ținut...

CHIRIAC.

Ce?

JUPĂN DUMITRACHE.

Mi s'a necinstit onoarea de familist!

CHIRIAC.

Ași! nu se poate; ți s'a părut!

JUPĂN DUMITRACHE.

Am văzut cu ochii.

CHIRIAC.

Ași ! așa m'ai speriat și alaltăieri seara ; așa și se năzare dumitale.

JUPĂN DUMITRACHE.

Chiriac, întreabă și pe nenea Nae !

IPINGESCU (grav).

Aprob pozitiv.

CHIRIAC (desmetecit)

Cum ? când ? unde ? cine ?

JUPĂN DUMITRACHE.

Bagabontul !

GHIRIAC.

Ei ?

JUPĂN DUMITRACHE.

Mațe fripte, Chiriac puiule, l-am văzut din uliță pe fereastră aici în casă... cu ochelarii pe nas, cu giube-nu'n cap.

IPINGESCU.

Idem.

(Spiridon intră din dreaptă).

CHIRIAC.

Aici în casă ? Nu mă bagă 'n păcate, jupăne !

SPIRIDON (a parte).

Cu ochelari ? Cu giuben ? E persoana cocoanii Ziții.
(iese pe furiș prin fund).

JUPĂN DUMITRACHE.

L'am văzut cu ochii mei, și nu se poate să fi ieșit

d'aici, că n'avea pe unde! Pe scară m'am suit eu cu ne-
nea Nae, trebuia să dau piept in piept cu el. Trebuie
să fie aici in casă ascuns. Trebuie să fie aici in casă
ascuns. Trebuie să-l găsim. (iese in dreapta).

CHIRIAC (bătându-se 'n piept.)

Las' pe mine, jupăne.

IPINGESCU (care se află la fereastra din stinga).

Să am pardon : fereastra asta dă pe schele, schelele
merg până 'n capătul binalii.

(Jupăn Dumitrache reintră și iese căutând in stinga).

CHIRIAC.

Da.

IPINGESCU.

Ei ! acolo nu-i scară ? Dacă o fi ieșit pe aici pe fe-
reastă, s'a dus, a scăpat pe maidanul lui Bursuc.

CHIRIAC.

Nu se poate să fi găsit scara : Schelele se'nfundă
in podul grajdului ; podul nu'i podit până acuma, e
grăție numa, și scara este in partea ailaltă' in dosul
binalii.

JUPĂN DUMITRACHE (reintră din stinga desperat).

Mi s'a dus ambițul, nu măi voiu să știu de nimic !
mi s'a necinstit onoarea de familist, acum nu mai imi
pasă măcar să intru și 'n cremenal ! (căutând cu ochii,
găsește bastonul lui Rică uitat pe scânduri lângă scaunul unde acesta
a căzut in genunchi la intrare.—Chiriac caută și el in toate părțile).
Chiriac ! Chiriac ! puiule, uite ! (arată bastonul). Mai zi
că mi s'a părut.

CHIRIAC (se repede și ia pușca, acuma cu spanga pusă).

Jupăne, vrei să punem mâna pe el ? după mine cu-
rând ! Nene Nae, așin'te după noi ! Odaia lui Spiri-
don (arată in dreapta) dă tot pe scara a mare. Pe scara
pe unde ați venit, n'a putut fugi. Pe aici, pe schele'

a ieșit. Trebuie să fie ascuns în podul grajdului la capătul binălii. Aideți iute după mine. Tii! nu scapă el din ghiara mea nici mort! (vor să sară pe fereastră).

SCENA VI

ACEIAȘI, VETA (din stînga).

VETA

Ce e, frate, ce ce?

CHIRIAC (cu putere către ea).

Nu scapă el, cocoană, nici mort din ghiara mea

JUPĂN DUMITRACHE (asemenea).

Da cocoană, nici mort.

IPINGESCU (asemenea).

Absolut!

CHIRIAC

Aide, jupăne! aide, nene Nae! (vrea să se repează peste fereastră cu pușca 'n mână).

VETA (aleargă și se pune în dreptul ferestrii.)

Sunteți nebuni? Vreți să se rupă schelele cu voi? Chiriac, nu știi că schelele sunt părăsite de trei sеп-
tămăni? vrei să te prăpădești?

CHIRIAC

Lasă-ne cocoană! (vrea s'o dea în lături, ea nu se lasă).

JUPĂN DUMITRACHE (asemenea).

Lasă-ne cocoană!

IPINGESCU (asemenea).

Pardon!

VETA (lui Chiriac).

Iar te iei după vre-o bănuială de-a dumnealui, iar ?
Ai uitat ce...

JUPĂN DUMITRACHE

Da, bănuială... cu ochilari la nas și cu giobenu 'n cap !

CHIRIAC (se luptă cu Veta).

Lasă-mă, cocoană ! (scapă din mâinile ei și iese pe fereastră).

VETA (șovăie și cade pe scaun).

Chiriac !

JUPĂN DUMITRACHE

Inainte, Chiriac ! Inainte, nene Nae ! (iese pe fereastră, Nae Ipingescu il urmează).

VETA (sculându-se șovăind, scoate capul pe fereastră).

Chiriac ! Chiriac ! binișor ! să nu cazii !

SCENA VII

VETA, ZIȚA.

ZIȚA (intră prin fund repede).

Ce e, țațo ? ce s'a întâmplat ? mi-a spus Spiridon..

VETA (sculându-se repede de pe scaun).

Zițo, Zițo, tu mi le faci toate, tu m'ai dus la «Iun-ion», tu ai dat nas amplotatului să se ție după noi, de mi-am găsit beleaua cu Chiriac...

ZIȚA

Cu Chiriac ?

VETA (dregënd-o).

Cu dumnealui, cu Chiriac, cu toți; l-ai chemat să vie, și in loc să vie la tine a venit aici.

ZIȚA

Și ?...

VETA

Și tocmai când să'i dau drumul inapoi pe ușe, ia-cătă-i dumnealui cu Nae ipistatul se suia pe scară strigând ca niște turbați...

ZIȚA

Și pe urmă ?

VETA

L-am făcut scăpat pe fereastră, i-am dat drumul pe schelă, ca să iasă pe la spatele binalii, pe portița dinspre maidan.

ZIȚA (cu spaimă)

Pe portița dinspre maidan !

VETA.

Da, pentru-că pe scara a mare s'ar fi întâlnit piept în piept cu dumnealui.

ZIȚA (sdrobită).

Țațo ! *per l'amour di Dieu !* portița dinspre maidan e incuiată ; adineaori am vrut să viu eu p'acolo, ca să nu mai ocolesc, și a trebuit să mă intorc iar pe uliță ca să intru în curte.

VETA

Incuiată ? și ulucile sunt de doi stânjeni ! Atunci persoana in chestie n'a putut fugi ! Zițo, Zițo ! e primejdie ! dumnealui e grozav, Chiriac e nebun !

ZIȚA

Vai de mine ! monșorul meu ! mi'l omoară !

VETA.

Chiriac a luat pușca cu spangă și dumnealui a scos sabia...

ZIȚA

Nu mai spune, țațo, că mor! (se aude o dărâmare de scânduri).

VETA.

Taci! (ascultă amândouă).

JUPĂN DUMITRACHE (de afară).

Aține' te, Chiriac!

IPINGESCU (de atară).

Stai! in numele Constituției!

VETA (ingrozită).

L-a prins!

ZIȚA (asemenea).

Ah! mor!

VETA.

Sunt in curte, aide să mergem de grabă. Tu ai făcut incurcătura, tu s'o descurci! Aide repede de scapă omul din primejdie.

ZIȚA

Aide! (Amândouă pornesc să iasă prin fund; când ele vor să pășească pragul, s'aude alt zgomot afară și strigăte).

GLASUL LUI JUPĂN DUMITRACHE

Nu te lăsă, Chiriac! (sgomot, strigăte și o detunătură de pușcă).

VETA.

Chiriac!

ZIȚA

Monșorul meu! (ies amândouă desperate)

SCENA VIII

RICĂ VENTURIANO apoi SPIRIDON.

RICĂ

(Coboară încet pe fereastră pe unde a ieșit ; este prăfuit de var, ciment și cărămidă ; părul îi este în neorânduială ; pălăria ruptă ; e galben și tras la față ; tremură și se incurcă limba la vorbă ; i se nălucește a spaimă din când în când și îl apucă slăbăciune la incheeturi). Am scăpat până acum ! Sfinte Andreiu, scapă-mă și de acu în colo : sunt încă june ! Geniu bun al venitorului României, protege-mă : și eu sunt român ! (resuflă din greu și își apasă palpațiile), O ce noapte furtunoasă ! Oribilă tragedie ! (i se pare că aude ceva și tresare) Ce de peripețiuni !... Ies pe fereastră și pornesc pe dibuite pe schele ! mă țiu binișor de zid și ajung în capetul binalii... Destinul mă persecută implacabil... Schelele se 'nfundă : nici o scară... Cocoana perfidă mă 'indusese în eroare... Vreau să mă 'ntorc și d'odată auz pe inimici venind în fața mea pe schele. O iau înapoi fără să știu unde merg ; mă împiedec de un butoiu cu țiment... O inspirațiune...—eu ca poet am totdeauna inspirațiuni !—m'ascunz în butoiu ! Pașii inamicilor s'apropie în fuga mare, mulți inși trec iute pe lângă butoiul meu injurându-mă ; eu, ca june cu educațiune, mă fac că n'auz... Toți se depărtează... Auz un zgomot, strigăte, țipete de femei, în fine o impușcătură. Sgomotul apoi cu incetul se stinge, totul rămâne într'un silențiu lugubru, numai din depărtare se aude orologiul dela Stabiliment bătând unsprezece și doțzeci... oră fatală pentru mine !—Ies binișor din butoiul meu, mă tărăsc d'abușele pe schele și mă pomenesc înapoi aci... Ce să fac ? pe unde să ies ? Imi trebuie o inspirațiune ingenioasă... (pune mâna la frunte și caută în gând) Da, am găsit-o ! să ies pe ușa (merge repede în vărful degetelor la ușa din fund, o deschide ; afară, în sală, e beznă). Obscuritate absolută ! (merge la fereastră). A ! auz pași ; vine cineva pe schele. (se repede la ușa

din dreapta, a odăii lui Spiridon). P'aici! (Spiridon intră în același moment repede, și se lovesc amândoi în piept). Ah! cum m'ai speriat! (ii vine rău).

SPIRIDON

Domnule, musiu, tot aici ești? E foc mare, trebuie să fugi! dacă o pune mâna pe dumneata, te omoară...

RICĂ

Me omoară?... Scapă-mă, băiete, scoate-mă de aici... Pe unde să ies? (pornind spre ușa din dreapta, pe unde a intrat Spiridon). Pe aici...

SPIRIDON

Nu se poate (ii tae drumul). Odaea d'acolo răspunde tot pe scara a mare; vrei să te 'ntâlnești cu ei piept în piept?

RICĂ

Nu, nu voiu; dar atunci ce-i de făcut! existența mi-este periclitată. Voiu să scap. Scapă-mă: îți dau bacșiș trei sferturi de rublă.

SPIRIDON

Trei sferturi de rublă! șase pachete de tutun! te scap.

RICĂ

Cum? pe unde? spune'mi iute, că mi-e de grabă, îmi vine stenahorie!

SPIRIDON

Dumneata stăi aici. Eu mă duc colea în odăiță (la dreapta) deschiz ușa care dă în scară, cum i-oiu vedea că se urcă sus, te chem în odaie, închidem ușa dela mijloc, și când or intra cu toții aici, îți dau drumul pe dincolo pe scară, te cobori și ieși repede pe poartă... Lasă că te scap, n'ai grija.

RICĂ

Da, du-te de grabă!

SPIRIDON (cu şiretenie).

Apoi, nu'mi dai?

RICĂ

Ce?

SPIRIDON

Ce mi-ai făgăduit.

RICĂ

Ba da, îţi dau. (se caută în toate buzunarele şi completează suma din mărunţele; Spiridon o socoteşte cu scumpătate) Băiete (solemn) tinărul! Ştii tu în ce poziţiune mă gălesc? Ştii tu ce pericol mă ameninţă?

SPIRIDON

Ba bine că nu! Dacă n'oiu şti eu păpara lui jupănul!... hehei! lasă; dacă n'ei putea scăpa...

RICĂ

Ai? (şovăie)

SPIRIDON.

Ai să vezi şi dumneata al dracului ce e... De ce 'i zice lui «Titircă Inimă-rea»?

RICĂ

Nu, nu voiu să văz, scapă-mă.

SPIRIDON (cam rece).

Ei! lasă, dacă oiu putea, te scap eu fireşte.

RICĂ.

A! (şovăie). Auz sgomot pe scară; se suie,... (şovăie) Aleargă; scapă-mă! (Spiridon iese încet în dreapta numărând gologanii; Rică îl zoreşte dela spate).

SCENA IX.

RICĂ, DUMITRACHE, CHIRIAC, IPINGESCU, ZIȚA și
apoi VETA.

RICĂ (o clipă singur; joc de scenă mută; deodată se aud în o-daea din dreapta palme, și Spiridon țipând).

A! (pași pe scară; Rică se repede la ușa din dreapta).

JUPĂN DUMITRACHE (intimpinându-i cu sabia scoasă).

Stăi!

RICĂ (dându-se 'napoi).

Sunt mort, sfinte Andreiu! (se repede la fereastra schelelor în stînga).

CHIRIAC. (intimpinându-l, sare pe fereastră în scenă, cu pușca cu baionetă în mână, ca de asalt).

Stăi!

RICĂ (dându-se înapoi șovăind).

Geniu bun al venitorului României! (se repede la ușa din fund).

IPINGESCU (intimpinându-l cu sabia scoasă).

Stăi! (recunoscînd pe Rică, îi cade sabia din mână). Nu mă nebuni, onorabile! Dumneata ești?

RICĂ (tremurînd grozav).

Eu!

(Zița intră prin fund).

JUPĂN DUMITRACHE.

Ce poftești, mă musiu? (se repede să'l umfle, Zița i sare 'n piept și'l oprește).

CHIRIAC (trintește pușca și scuiță în palme).

Lasă-mi'l mie, jupăne! (se repede și el să 'l umfle).

IPINGESCU (sărind și oprind în piept pe Chiriac).

Nu da, onorabile!... îl cunosc eu.

Teatru I. L. Caragiale.

CHIRIAC (lui Ipingescu).

Dă-te la o parte !

ZIȚA (lui jupân Dumitrache).

Nene Dumitrache, nu'mîi asasina viitorul ! (se luptă cu el).

JUPĂN DUMITRACHE.

Lasă să 'l întreb numai : ce poștești mă musiu ?

CHIRIAC.

Lasă-mă, nene Nae, să'l învăț eu pe mațe-fripte să mai umble după nevestele negustorilor !

IPINGESCU (strigând tare ca să acopere toate strigătele).

Stați ! stați ! că e 'ncurcătură ! Pe dumnealui îl cunosc eu ! Dumnealui nu'i d'ei de care credeți dumneavoastră ; e cetățean onorabil.

CHIRIAC.

Da de onorabil n'are 'ncotro ! (vrea să se repează).

IPINGESCU (oprindu'l).

E d'ai noștri, e patriot !

JUPĂN DUMITRACHE.

Dacă'i patriot, de ce umblă să 'mi strice casa ? de ce mă atacă la onoarea de familist ? (vrea să se repează ; Veta intră prin fund).

ZIȚA.

Nene ! nene ! iartă-mă ! nu e ce crezi dumneata.

JUPĂN DUMITRACHE.

Dar ce e ?

CHIRIAC.

Ce e ?

VETA (trecând lângă Chiriac și luându-l la o parte necăjită).

Ce e, ce e! oameni in toată firea și nu 'nțelegeți ce e! Umblați ca nebunii! (șoptindu-i repede). Iaca ce e: tinerul umblă după Zița, s'a amoretat cu ea dela «Iunion», știi din seara când s'a luat după noi, și-a trimes unul la altul bilete de amor, și'n loc să meargă la ea acasă, a greșit ș'a venit aici. Nu ți-am spus eu că e tot o bănuială proastă de-a dumnealui. Mă faci să intru in alte alea cu nebuniile tale. Iacă ce e; ai văzut? (in timpul acesta jupăn Dumitrache, cam incurcat de potolirea lui Chiriac, vrea să asculte și el explicația).

CHIRIAC (domirindu-se).

A!

JUPĂN DUMITRACHE (trecând lângă Veta).

Ei! ce e?

(In timpul acesta, scenă mută între Ipingescu, Rică și Zița mai in fund).

VETA (cătră Chiriac)

Spune'i ce e. (trece in fund).

CHIRIAC (luând la o parte pe jupăn Dumitrache și șoptindu-i).

Ce e, ce e! Oameni in toată firea și nu înțelegem! Umblăm ca nebunii! iaca ce e: tinerul umblă după Zița; s'a amoretat cu ea dela «Iunion», știi, din seara aia când s'a luat după dumneavoastră, și-a trimes unul la altul bilete de amor, și in loc să meargă la ea acasă, a greșit ș'a venit aici. Nu ți-am spus eu, jupăne, că așa îți cășunează dumitale! M'ai făcut să alerg ca nebunii, să'mi rup gâtul! Doamne ferește! dacă făceam și moarte de om? Iacă ce e; ai văzut?

JUPĂN DUMITRACHE (inseninat și domirit).

A! (căutând la Zița cu coada ochiului) Ei! bată-te, Zițo, să te bată! (Chiriac trece lângă Ipingescu).

ZIȚA (plecând ochii cu nevinovăție).

Nene!

JUPĂN DUMITRACHE (cu părințenie)

Ei! nu te rușina! ale tinereții valuri! (către public)
Fată romanțioasă! D'aia dumneaei: «Ai, nene, la
«Iunion», parol! să mă 'ngropi!»

(In timpul acesta, cei ce n'au vorbit sunt grupați in
fund; Rică încă nu'și poate veni bine in fire).

IPINGESCU (inaintând lângă Jupăn Dumitrache).

Onorabile! (cu ifos) Știi cine 'i tinêrul ăsta? (arată pe
Rică).

JUPĂN DUMITRACHE

Cine?

IPINGESCU

Ăsta e ăl care scrie la «Vocea Patriotului Națio-
nale.»

JUPĂN DUMITRACHE

Nu mă nebuni!

IPINGESCU

Parol.

JUPĂN DUMITRACHE

Ei fugi că mor!

IPINGESCU

D'apoi ce crezi! chiar el însuși in persoană: e bă-
iat bun, d'ai noștri, din popor. El combate in arti-
colul ăl de astă seară, știi cu «sufragiul».

JUPĂN DUMITRACHE (incăntat).

Ei bravos! (inacet). Apoi de! să facem cunoștință.
Cum e amoretat de Zița, mai știi! de unde a fost
să iasă norocul fetii!

IPINGESCU

Rezon! aia ziceam și eu. (către Rică) Onorabile domn,
permite'mi pentru ca să 'ți prezant pe cetățeanul

Dumitrache Titircă, comerciant, apropiat și căpitan în gvarda civică. (cu importanță) E d'ai noștri. (grupul din fund înaintază).

RICĂ

Sunt încântat. (se confundă în complimente). Mersi de cunoștință.

IPINGESCU

Dumnealui este cetățeanul Rică Venturiano, angajat judiciar, student la Academie—invață legile,— și redactor la «Vocea Patriotului Național»... (cu putere) E d'ai noștri,... ce să mai stăm să mai vorbim,... îl știi... (amândoi recomandării se complimentează și-și dau mâna).

JUPĂN DUMITRACHE (cu respect amestecat cu sfială).

Da, tocmai astă seară citeam cu nenea Nae, în gazeta dumneavoastră, cum scriți despre ciocoi că mănâncă sudoarea poporului suveran. Ei, bravos! imi place! bine combateți reacțiunea, nu pot să zic, știți colea, verde, românește. Să vă ajute Dumnezeu ca să scăpați poporul de ciocoi!

RICĂ (prinzând limbă, după ce a zimbit cu multă satisfacție de vorbele lui Jupăn Dumitrache).

Domnule, Dumnezeu! nostru este poporul: *box populi, box dei!* Noi n'avem altă credință, altă speranță decât poporul. (Jupăn Dumitrache ascultă uimit). Noi n'avem altă politică decât suveranitatea poporului; de aceea, în lupta noastră politică, am spus-o și o mai spunem și o repetăm neconținut tuturor cetățenilor; «Ori toți să muriți, ori toți să scăpăm!»

JUPĂN DUMITRACHE (răpit).

Bravos! să trăești! (bate 'n palme, încet către Ipingescu). Vorbește abitur, domnule. Țsta e bun de dipotat.

IPINGESCU

Hei ! lasă 'l că ajunge el și dipotat curënd-curënd...
(in timpul acesta Rică a venit lângă Zița).

JUPĂN DUMITRACHE

Cum combate el, poate să ajungă și ministru. (tare cătră Rică, care stă tot in grup). Mă rog, onarabile, eu imi cer iertare, știți că poate, adineaori, cum țiu eu la... poate, v'am adus un afront ; dar e și vina dumnea-voastră ; nu știam că veniserăți pentru Zița...

RICĂ

Mă rog, pardon, vina nu este nici a mea, nici a dumitale, nici a madam Ziții : este a tăbliții de la poartă... Dumneaei imi scrisese că șade la numărul 9... am văzut la poartă numărul 9 și am intrat. (vorbește incet cu Zița, Veta și Chiriac).

JUPĂN DUMITRACHE (către Ipingescu).

Așa e ; asta meșterul Dincă binagiul mi-a făcut-o ; a tencuit zidul dela poartă și mi-a bătut numărul 6 d'andoasele ; să'l pui măine să mi-l intoarcă la loc, să nu se mai întemple vreun conflict.

CHIRIAC (care s'a găsit in fund cu Veta, Zița și Rică).

Lasă că'i spuii cu și cu cocoana, dacă vă e rușine.
(coboară cu Veta ; Rică și Zița se țin in fund) Jupăne.

VETA

Frate.

JUPĂN DUMITRACHE

Ce-i, Chiriac, puiule ? ce-i Veto ?

VETA

Avem să te rugăm ceva.

CHIRIAC

Da... să nu ne tratezi cu refuz.

JUPĂN DUMITRACHE

Orice ; mă știi cum țiiu la nevastă și la tine.

VETA

Uite ce e : musiu Rică și cu Zița compățimesc-
împreună.

JUPĂN DUMITRACHE (incăntat)

Ei ! așa e, ale tinereții valuri !

CHIRIAC

Și le e rușine să-ți spue că ar vrea să...

JUPĂN DUMITRACHE

Să... ce ?

CHIRIAC

Ei ! nu ști dumneata ? să pue pirostriile ; vrei și
dumneata ?

JUPĂN DUMITRACHE (răpit)

Dacă dumnealui cabulipsește să ne onoreze cu a-
tăta cinste... de ! Zestrea nu-i așa mare, și dumnea-
lui e știi, ceva mai sus... noi suntem negustori.

RICĂ (coborind).

Cetățene, suntem sub regimul libertății, egalității
și fraternității : unul nu poate fi mai sus decât altul,
nu permite Constituția.

IPINGESCU

Rezon !

JUPĂN DUMITRACHE (lui Ipingescu).

Bine vorbește, domnule, bravos !

RICĂ

Eu, dacă compățimește și madam Zița la suferința
mea...

JUPĂN DUMITRACHE

Mai e vorbă! cum să nu compătimească? Zițo nene, ia vino'ncoa. (Zița vine rușinoasă). Ei! nu-ți mai fie rușine: ale tinereții valuri... Vrei?

ZIȚA

Eu fac ce vrei dumneata; imi ești un frate mai mare.

JUPĂN DUMITRACHE

Ei! să vă fie de bine, și ciasul ăi bun să'l dea, Pronia. (incet Ziții) Să'ți cinstești bărbatul; ăsta e om' nu glumă; ți-ai găsit norocul.

ZIȚA

Mersi, nene (trece in fund).

JUPĂN DUMITRACHE

Pentru puțin. (lui Rică). Ei acum, cumnate, ia să vorbim o vorbă colea între bărbați, cocoanele să nu asculte; știi dumneata, nene Nae, cum sunt cocoanele...

IPINGESCU

Rușinoase,... mie 'mi spui?

JUPĂN DUMITRACHE (lui Rică care a venit lângă el).

Toate ca toate, dar la onoarea de familist să ții.

RICĂ

Da, familia e patria cea mică, precum patria e familia cea mare; familia este baza societății.

JUPĂN DUMITRACHE

Așa e, bravos! (lui Ipingescu). Toate le știe, îmi place...

IPINGESCU

Apoi dacă-i jurnalist...

VETA. (din fund către Jupăn Dumitrache).

Ei! toate bune, frățico, dar noi nu dormim in noaptea asta? Chiriac are să se scoale mâine până 'n ziuă la ezirciț.

JUPĂN DUMITRACHE

Mai e vorbă, soro, cum să nu?

(Toți se dispun a se retrage; Rică e cu Zița, Chiriac cu Veta, Jupăn Dumitrache suie cu Ipingescu).

IPINGESCU (lui Jupăn Dumitrache).

Onorabile, indatorează-mă cu o țigară de tutun.

JUPĂN DUMITRACHE

Și cu doă, nene Nae. (bagă mâna să scoată tabacherea și se oprește incrunțat cu mâna in buzunar). Nene Nae! Chiriac!

CHIRIAC (coborind lângă Jupăn Dumitrache)

Ce-i, jupăne?

JUPĂN DUMITRACHE (luând pe Chiriac și Ipingescu de mână și aducându-l dramatic in fața scenii).

Toate le-am lămurit; bine, de cumnatul Rică nu mai am ce să zic; dar să vă arăt ce am găsit pe pernele patului dumneaei,... că uitasem;... imi vine să intru la bănueli rele.

CHIRIAC (infiorat).

Ce-ai găsit, jupăne?

JUPĂN DUMITRACHE

Uite. (scoate din buzunar o legătură de gât).

IPINGESCU

Frumoasă legătură, de șic!

CHIRIAC.

Ași ! ado 'ncoa, jupăne; asta 'i legătura mea, n'oștii dumneata ?

JUPĂN DUMITRACHE (lămurit).

Ei, bată-te să te bată ! de ce nu spui așa, frate ?
(lui Ipingescu cu filosofie) Ei ! vezi ?... Uite așa se orbește omul la necaz !

IPINGESCU

Rezon !

(Pornesc cu toții veseli spre fund).
(Cortina).

D'ALE CARNAVALULUI

COMEDIE IN TREI ACTE

PERSOANELE

NAE GIRIMEA, frizer și sub-chirurg.

IANCU PAMPON.

MACHE RAZACHESCU, ce-i mai zice și «CRĂCĂNEL».

UN CANDIDAT DELA PERCEPȚIE.

IORDACHE, calfă la Girimea.

UN IPISTAT.

DIDINA MAZU.

MIȚA BASTON.

UN CHELNER.

O MASCĂ.

Măști, Public, Sergenți de noapte.

Într'un carnaval in București.

D'ALE CARNAVALULUI

ACTUL I.

Un salon de frizărie de mahaia. Mobile de paie. Ușe și fereastră de prăvălie în fund. La dreapta, în planul întâiu o ușe; în planul al doilea un lavabo. Ambele planuri din dreapta sunt mascate de restul scenii printr'un «paravent».

SCENA I.

IORDACHE (apoi) PAMPON

IORDACHE (șade pe un scaun și dă un briciu la piatră, fredonând)

«Si mă cere, mamă, cere—Cine dracul te mai cere? Si mă cere d'un bărbier...»

PAMPON (intrând prin fund)

Aici este frizăria lui d. Nae Girimea?...

IORDACHE (sculându-se politicos)

Da, poftiți... Barba? părul?

PAMPON

Nimic...

IORDACHE

Atunci, poate, vă spălați la cap?

PAMPON

Eu nu mă spăl niciodată la cap, pentru că sufăr de...

IORDACHE

De măsea ? Ştii cum ți-o scoț ? Odată... pac !

PAMPON

Ei, nu de măsea... sufăr de bătai...

IORDACHE

De bătai ?... Şti cum le..

PAMPON

Ei ! lasă-mă 'n pace, omule ; nu mă spăl la cap pentru că sufăr de bătai de inimă. Ințelege odată că n'am venit pentru alişveriş.

IORDACHE

Atunci, pentru ce ?

PAMPON

Am o trebuință cu d. Nae Girimea... Nu cumva ești d-ta ?

IORDACHE

Nu, eu sunt calfă...

PAMPON

D. Nae nu este aici ?

IORDACHE

Nu, domnule ; il aştept : trebue să vie foarte curënd...

PAMPON

Atunci il aştept și eu... Se poate ?

IORDACHE

De ce nu ? Pofțiți... (i dă un scaun)

PAMPON (după o mică pauză)

Mă rog, la d-voastră se fac și abonamente ?

IORDACHE

Da : 12 rasuri 3 franci, ceva ala «vivat concurența!» Să poftească oricare daca le dă mâna ; glumești d-ta ? vine un ras, ori un tuns 25 de santimuri, cu pudră, unt de migdale, livantă... Pentru frezat, spălat, bătăture, se plătește supliment.

PAMPON

Și biletele de abonament le aveți cu o pecetie, ca ăsta ? (arată biletul pe care-l scoate din portofel).

IORDACHE

Nu... ăsta este din ale vechi ; gândesc că numai ăsta a mai rămas. (il examinează). Pesemne că d-ta ai luat biletul ăsta de mult și ai plecat din București. Trebuie să vi-l schimbăm ; pe astea le-am tras din circulație.

PAMPON (punând biletul la loc)

Nu ; e altceva cu biletul ăsta...

IORDACHE

Până acu vreo trei luni le aveam așa, pentru economie adică : punea d. Nae pecetea pe o bucată de hârtie ori de mucavă, și pe urmă la fiecare răsătură trăgeam cu cerneală o dungă, până se făcea douăsprece. Acu pentrucă ni s'a întemplat o istorie cu un spițer, a hotărit d. Nae să dea la tipografie să i le facă cu numere : l-am ras ? țac ! i taiu numărul.

PAMPON

Cu un spițer ? Ce istorie ?

IORDACHE

Al dracului spițerul ! Inchipuește-ți d-ta ! Lua un

bilet. Il rădeai, trăgeai o dungă. Să zicem că asta era marți; bun! Joi, iar o dungă; sâmbătă, alta: trei dungi. Marțea ailaltă, te uitai la bilet: numai o dungă. Peste asta mai trăgeam una; una și cu una doă. Joi mai trăgeam una, care va să zică trei; bun! Marțea ailaltă... biletul alb.

PAMPON

Alb?

IORDACHE

De tot...

PAMPON

Cum asta?

IORDACHE

Așteaptă să vezi, că e frumoasă... A mers așa preț de vreo zece luni de zile, până să băgăm noi de seamă... Mușterii mulți... l-ai ras, i-ai tras dunga, te culci pe urechia aia, și nu-i mai ții altă socoteală. Intr'o sâmbătă seară, vine spițerul, și nu știu cum din vorbă — era lume multă în prăvălie, — lui d. Nae i se pare că spițerul cere un bilet. și-mi zice: «Iordache, un bilet nou lui d. Frichinescu...» așa-l chiamă. Dar el... zice: «Eu bilet nou? n'am cerut; al meu e neinceput...» și scoate biletul alb ca laptele... Măi, ce dracul! Ne uităm noi lung, eu și d. Nae, la bilet... pe urmă ne uităm la spițerul, pe urmă unul la altul, și d. Nae zice: «Bine!» și-i trage o dungă. Pleacă spițerul... Zice d. Nae: «Iordache, biletul spițerului e cu scamatorie; ia să-l ținem noi de scurt: ori că ne-a furat pecetia, ori că și-a făcut el alta pe model, că prea se 'ntinde abonamentul lui ca cașcavalul prăjit...

PAMPON

Ei, în sfârșitul sfârșitului ce era?

IORDACHE

Stăi să vezi. Al dracului spițerul! Asta era intr'o

sămbătă. Marți dimineața, altă dungă ; — dar acum le însemnam și cu tibișir pe pervazul ușii ; — două ; joi alta, trei,... sămbătă alta...

PAMPON (cam impancientat)

Patru...

IORDACHE

Joi...

PAMPON

Ei ! spune odată, că n'am vreme de stat.

IORDACHE

Par'că ziceai că aștepti pe d. Nae.

PAMPON

Bine, il aștept, dar spune odată.

IORDACHE

Daca nu mă leși... Joi, un ras și un tuns, două dungii : cinci și cu două șapte : pe bilet șapte, pe ușe șapte. In sfârșit, sămbătă il raz iar ; dau să scriu dunga : pe bilet erau patru și cu una acu cinci ; pe ușe șapte și cu una opt. Spițerul nu știa că mijlocește contabilitate dublă. Marți, pe ușe opt și cu una nouă : pe bilet trei și cu una patru ; și pe urmă joi, pândește când nu e d. Nae in prăvălie, și intră ; după ce-l raz, zice : «Scrie una, că am luat bilet nou dela d. Nae»... Pe ușe nouă și cu una zece...

PAMPON

Ei ? prin urmare...

IORDACHE

Ei ! prin urmare, ștergea dungile cu doftorii, cu metaluri de-ale lor dela spițarie.

PAMPON

Și cum a rămas ?

Teatru I. L. Caragiale

IORDACHE

N'a vrut d. Nae să facă scandal, măcar că era de un procuror ceva. D. Nae, știi, mai galant, i-a luat biletul și vreo cinci franci căți i-avea în buzunar, i-a făcut un moral bun, din porc și din măgar nu l-a mai scos, i-a tras vreo două palme și l-a dat pe ușe afară...

PAMPON (care a ascultat cu atenție, ca lovit de o inspirație)

A! ce idee mi-a venit! Parfumeriile, odicoloanele, pomădurile, iubemurile Didinii!... Spițerul!... Da!... Zici că biletele astea le-ai tras din circulație de mai bine de trei luni?

IORDACHE

Da.

PAMPON

Zici că d. Nae a luat înapoi biletul cu scamatoria dela spițerul?...

IORDACHE

Da.

PAMPON

Ei? Spițerul în vreme de zece luni cât v'a tras pe sfoară, numai cu un bilet a lucrat?...

IORDACHE

Știu și eu?

PAMPON

Era peste putință. Atunci ai fi băgat de seamă mai de grabă... Ia adu-ți aminte bine.

IORDACHE

De unde să-mi aduc aminte!... E de mult...

PAMPON

A! ce idee! să vedem! Mă duc... mă întorc numai

de cât... spune-i lui d. Nae că am să-i vorbesc... Viu cât mai de grabă (iese în fund. La ieşire se loveşte cu Miţa, care intră foarte agitată.) A! pardon, madam'!...

SCENA II.

IORDACHE, MIŢA.

MIŢA

Iordache! Unde e Nae?

IORDACHE

Nu ştiu; a plecat de azi dimineaţă şi până acuma nu s'a mai întors. Trebuie să vie, ca să mă pbt duce şi eu la masă.

MIŢA (trintindu-se pe un scaun)

Am să-l aştept şi eu...

IORDACHE

Dar dacă vine târziu, eu ce fac? să rabd de foame? Trebuie să închiz prăvălia şi să mă duc la mănăcare...

MIŢA

Nu ştiu, nu voiu să ştiu de nimic... (patetică) Iordache...

IORDACHE

Ce?

MIŢA

Iordache, sunt nenorocită...

IORDACHE

A simţit Crăcănel ceva...

MIŢA

Aş! Crăcănel! — îţi spui că sunt nenorocită...

IORDACHE

Pentru ?

MIȚA

Nae! Nae, pe care l-am iubit, pe care l-am adorat pentru eternitate, până la nebunie... Tu știi cât l-am iubit ?

IORDACHE

Ei! da. Ei! ce ?

MIȚA (montându-se treptat)

Nae mă traduce.

IORDACHE

Aș!

MIȚA

Mă traduce la sigur.

IORDACHE

Fugi deacolo !

MIȚA

La sigur... De opt zile nu l-am văzut. Ii scriu : «Bibicule, Mangafaoa pleacă mâine miercuri la Ploești, rămăiu singură și ambetată ; sunt foarte rău bolnavă ; vino, să-i tragem un chef...» Și Năică nici nu-mi răspunde. Iubește pe alta, mi s'a făcut semn. În cărți cade mereu gând la gând cu bucurie, cu dragoste, cu temeiu, cu întâlnire pe drum de seară cu o damă de verde.

IORDACHE

Aș! nu mai crede în mofturile, cărților, frate...

MIȚA

Trebue s'o știi, trebue s'o afli... și să vedem... O să fie un scandal... dar un scandal... cum n'a mai fost până acuma în «Universul».

IORDACHE

Aș! nu-i nimica! ți-ai făcut spaimă de gelozie!
(dând din umeri, urcă până 'n fund, unde dă piept in piept cu Catindatul dela Percepție)

MIȚA

Un mușteriu! poate mă cunoaște... Nu voiu să mă compromentez. Trec să aștept in odae. (iese pe după paravan in dreapta).

SCENA III.

IORDACHE, CATINDATUL (legat cu o basma la fâlci)

CATINDATUL (căt're public, caborind)

Pfi! al dracului mă doare!... dar știi cum?... lucru mare... Nu mai merge... M'am hotărit. Trebuie s'o incerc și p'asta...

IORDACHE (care l-a urmărit, coborind inaintează un scaun până in mijlocul scenii)

Ia pofțiți! pofțiți!...

CATINDATUL (hotărit).

Știi s'o scoți? Scoate-mi-o!

IORDACHE

N'ai idee cum ți-o scot: până să clipești din ochi, odată, pac!... Ia pofțiți! pofțiți!...

CATINDATUL

Ur! mersi!

IORDACHE

Ia pofțiți...

CATINDATUL

Ce n'am pus, domnule? Ce să-ți mai spui? Ce n'am pus? Mi-am tăbăcit gingiile... Ce n'am pus?...

IORDACHE

Ce să-i pui, domnule ? E odată vatamată, s'a isprăvit : picături de rădăcină de clește.

CATINDATUL

Ce n'am pus ?... Insfârșit, astăzi m'a învățat unul dela noi dela percepție...

IORDACHE

A ! d-ta ești de la percepție ?...

CATINDATUL

Da, catinez până la o vacanță. Nu e vorba, am cu ce trăi ; am parte in bogasierie la Ploiești ; imi trimete parale Nenea Iancu ; dar știi, ori și cât poți zice, trebuie pentru ca să-ți faci o carieră ca tinăr...

IORDACHE

Mai e vorbă...

CATINDATUL

A ! eu aș fi avut parale multe, daca nu mă 'ncurcam in tratație de amor pe vremea resboiului. O iubeam, o iubeam !... și ea mă traducea... cu un ofițer de itidenție.

IORDACHE

Ei, ș'acuma ?

CATINDATUL

Acuma... nu-ți spui ? catinez la percepție (măhnit) Dar catinez de mult... Știi, catindezi azi, catindezi mâine, o lună, două, trei, un an... Bine, până când ? Nu zic să mă faci ajutor, ori reghistrat, domnule, dar măcar acolo ceva.

IORDACHE

Adică să te inainteze.

CATINDATUL

Măcar un copist de clasa a doua.

IORDACHE

Și acuma câtă leafă primiți in mână ?

CATINDATUL

Nu ți-am spus că sunt catindat ? Nimic, de doi an
de zile nimic. (șade)

IORDACHE

Nimic ?

CATINDATUL

Nimic...

IORDACHE

Dar... reținere nu vă face ?

CATINDATUL

Asta, ce-i dreptul, nu...

IORDACHE

Tot e bine... Ei !... ia desleagă-te.

CATINDATUL

Pentru ce ?

IORDACHE

Legat, nu pociu...

CATINDATUL

Ce ?

IORDACHE

Pentru că nu poți căsca gura.

CATINDATUL

Pentru ce să casc gura ?

IORDACHE

Aminteri cum o să ți-o scot ?

CATINDATUL

Ce să-mi scoți ?

IORDACHE

Ei, asta-mi place ! Pentru ce ai venit aicea ?... Măseaoa...

CATINDATUL

Măseaoa ?

IORDACHE

Ei da, măseaoa. (merge și scoate instrumentele dintr'o masă)
Știi cum ți-o scot ? până să clipești din ochi (revine lângă Catindat) odată... pac !

CATINDATUL (care s'a sculat)

Uf!

IORDACHE

Șezi...

CATINDATUL

Mersi, am șezut destul...

IORDACHE

Trebue să stai jos... ca să am loc in sus să trag...
d'a'mpicioarele cum ?

CATINDATUL

N'o mai scoț... mi-a trecut.

IORDACHE

Cum ți-a trecut ?

CATINDATUL

Nu ți-am spus că m'a învățat unul dela noi dela
percepție... zice c'a citit cartea lui Matei.

IORDACHE

Dela Matei citire ?

CATINDATUL

Nu vanghelistul, ăsta e altul, e doftor de bătături în Italia și face și vâpsea pentru pěr...

IORDACHE

Ei ?

CATINDATUL

Ei ? să zicem că mă doare : întâiu rabd cât pot.. pe urmă, puiu doftorii ; pe urmă, dacă věz că nu ma merge, mă duc hotărit la bărbier să mi-o scoațã.. bun ! Cum intru...

IORDACHE

Ei ! prin urmare...

CATINDATUL

Cum intru, zic serios : știi s'o scoți ? scoate-mi-o De par exemplu, adineaori la d-ta... D-ta nici nu în țelegai ce vreau eu... Și pe urmă, mă dau în vorba mai de una, mai de alta... Dar când intru, simț odată că un cuțit (arată la falcă) cald, și pe urmă din vorbă 'n vorbă, vii d-ta, sub-firurgul, cu cleștele : atunci de odată simț iar un cuțit... rece, și pe urmă numai decât cald... și pe urmă nu mai simț nimic... Vezi d-ta, pesemne, nu știu cum devine care va să zică de este al naturii lucru ceva, că măseaoa, în interval de conversație, de frică trece... Ei... al dracului italianul !

IORDACHE. (care a ascultat cu multă atenție).

Fugi, d-le, cu superstițiile italienești... Imi pare rău de d-ta, om tinăr !... Bine, d-ta nu vezi cum e natu-relul la toate, că trebuie să aibă o bază, măcar cât de mică, dar să fie bază. Ce nu are bază cum poate

să fie naturel? Ori să-mi spui d-ta că Matei ăla al d-tale—că eu nu-l cunosc—te-a invăţat adică să mergi prin ploaie fără umbrelă şi să zici, numai aşa la un capriţ, că e soare... şi să nu te ude... Auzi d-ta mof-turi italieneşti!

CATINDATUL

Aşa e, decât n'are aface cu măseaoa (face o grimasă în partea măselii)

IORDACHE.

Ba prea are aface.

CATINDATUL.

Ba nu (altă grimasă)

IORDACHE.

Ba da, tot lucru naturel...

CATINDATUL.

Ba nu !... (altă grimasă) Hait!

IORDACHE.

Ce?

CATINDATUL.

Iar m'a apucat (incepe să se plimbe) dar rău... rău de tot..

IORDACHE.

Vezi... vorba mea... ştiu eu...

CATINDATUL (oprindu-se în loc din umblet, şi cu un ton foarte hotărit)

Ştii s'o scoţi? scoate-mi-o!

IORDACHE.

Şezi...

CATINDATUL. (hotărit)

Adu cleştele (şade)

IODACHE (merge, ia cleștele și revine)

Zi că te-a ciupit un purice... odată... pac!

CATINDATUL (uitându-se țință la clește și apoi sculându-se)

Mi-a trecut. Ai văzut? vorba mea... știu eu... Al dracului, italianul!...

IODACHE (piictisit)

A!

CATINDATUL (foarte mulțumit)

Salutare, neică, și mersi! (pleacă)

IODACHE.

Stai, domnule!...

CATINDATUL.

Nu mai pot... e târziu... am treabă la canțilerie, am o groază de avizuri de făcut... Salutare, neică, și mersi! (iese repede prin fund)

SCENA IV.

IODACHE apoi MIȚA

IODACHE.

Așa hăplea mai rar... Ce dracul face de Nae de nu mai vine... Sunt aproape de doăsprece... Mă leșin de foame (Mița intră din dreapta) Mița? o uitasem!..

MIȚA.

N'a venit Nae încă?

IODACHE.

Uite ce e, coană Mițo, d-ta tot zici că-l aștepți; eu mă repez aici aproape să 'mbuc ceva și mă 'ntorc numai decât... nu-i așa? (îș ia pălăria)

MIȚA.

Poți să te duci.

IORDACHE.

Da, nu pleci ? să nu rămăe prăvălia singură...

MIȚA (nervoasă)

Ți-am spus odată : il aștept până mâine, până poi-măine, până o veni !

IORDACHE

Atunci mă duc... mă 'ntorc la moment. (iese in fund

SCENA V.

MIȚA, apoi PAMPON.

MIȚA.

Să-l aștept, da, să-l aștept... Trebuie să vie... Să mă traducă pe mine Nae... și să nu-mi resbun ? Peste poate !

PAMPON (care a intrat)

Mă rog, d. Nae n'a venit încă ? (salută)

MIȚA (a parte)

Un muștiriu... (tare) Nu, domnule, și eu il aștept... Daca poftiți și dv. să-l așteptați... vine ori dănsul ori băiatul...

PAMPON

Mersi, madam. (șade, aparte) Curățică. (tare, după o pauză) D-voastră sunteți rudă ori consoarta dumnealui...

MIȚA (tristă)

Nici rudă, nici consoartă, d-le... i sunt... adică i-am fost... amică... Am venit pentru o mică afacere.

PAMPON

Ca și mine...

MIȚA (oftând)

La d-ta... nu poate fi ca la mine... La mine e chestiune de traducere.

PAMPON

In amor ?

MIȚA (asemenea)

Da, in amor...

PAMPON

Ca și la mine...

MIȚA

Ca și la d-ta ?... Cum ?

PAMPON

Mi se pare, adică nu mi se pare... sunt aproape sigur că sunt tradus.

MIȚA

Ca și mine...

PAMPON

Și numai d. Nae poate să mă puie pe urma aceleia care a devenit în chestiune... A! dar n'are să-mi scape... Sunt hotărît! Am să-i dau o curățenie spițerului să mă pomenească!

MIȚA

E spițer ?

PAMPON

Da, de sigur spițer. Aflasem adineaori cum îl chiamă dela băiatul de aici...

MIȚA

Dela Iordache...

PAMPON

Da; imi spusese cum îl chiamă, dar i-am uitat nu-

mele cu gândul la dovezi,—pentru că am dovezi,—niște hârtii pe care le-am găsit în odaie la Didina...

MIȚA

Didina...

PAMPON

Da, amanta mea, cel mai sacru amor, pentru care mi-am sacrificat cariera de militar, fiindcă până să nu o cunosc am fost tist de vardiști la Ploiești... Și sunt turbat de gelozie! Toată noaptea n'am dormit...

MIȚA

Ah! mie-mi spui ce-i gelozia?... Numai o noapte n'ai dormit? Nu știi nimic! Câte nopți!...

PAMPON

Nu, az-noapte nu a devenit din gelozie, pentru că nu începuse încă chestia... Am jucat la Podul-Gărliei conțina cu niște papugii până la șase az-dimineață... I-am ras...

MIȚA

Să nu te bucuri... Și eu câștig la conțină, dar ce folos! noroc la cărți, nenoroc la amor...

PAMPON

Aș! la mine nu e noroc, e știință: îi iau la sigur... poate că să am o goană nebună, să pierz. Eu joc conțina oarbă cu fantele, și am eu merchezul meu. Bunioară, cărțile le țiu în stînga și joc cu dreapta; am bătut cu fantele, puiu cărțile bătute jos, și fantele la loc în mîna stîngă, pentru altă ocazie... Az-noapte i-am stins...

MIȚA (plictisită)

Nu mai vine Nae...

PAMPON

Astfel dar az-dimineață,conița mea, pe la șase ceasuri, mă întorc acasă, la Didina ; bat în ușe, se scoală somnoroasă și-mi deschide. Era încă întunec : aprinz luminarea... Dar, când viu prea târziu, e totdeauna supărată și 'ncepe să mă certe... Acuma nu zice nimic : se 'ntoarce, pardon, cu fața la perete și tace. Zic eu (Mița plictisită s'a sculat și se plimbă) în gândul meu : e supărată... s'o las să doarmă ; când o vedea mâine c'am câștigat trei poli, îi trece... Dau să mă desbrac și văz jos lângă mescioră două hărțiuțe. M'aplec—cum le-am văzut am simțit un fior rece,—m'aplec, le iau : ce era ? Un bilet de abonament la frizăria model a lui d. Nae Girimea...

MIȚA

Nae Girimea ?... (se interesează)

PAMPON

Da, și un bilet de amor dela o damă către «Bibicul» ei...

MIȚA

«Bibicul» ?

PAMPON

Da, către spițerul... Să vezi cum am aflat pe urmă că e spițer.

MIȚA (aparte)

«Bibicul» ! S'ar putea !

PAMPON

Cum am citit hărțiuțele și am văzut pecetia pe bilet : «Frizăria model. Nae Girimea», mi-am luat iar baltonul și bastonul și am ieșit binișor ; Didina adormise iar. Mă duc la poliție, cercetez și aflu că aici e frizăria. Am venit ; d. Nae nu era aici. Băiatul mi-a spus că bilete de astea...

MIȚA (interesându-se nerăbdătoare)

In sfârșit ?

PAMPON

In sfârșit, ce mai să lungim vorba de giaba,conița mea, spițerul este... După câte mi-a spus băiatul, am fost cu biletul la o spițărie, am spus că aveam ceva scris pe el și s'a șters cu un fel de asenție, și că aş vrea să știu ce era scris... se poate ? și spițerii nu știu ce-a făcut, ce-a turnat pe bilet,—mirosea a spirt de țiperig,—și 'n două minute a ieșit iar dungile la loc...

MIȚA

Să fie cu puțință ?...

PAMPON

Le-am numărat sunt cizeci-și-cinci de dungi... Spițerul mișel ! l-am prins mai rău de cât d. Nae : o să-i dau o curățenie... să-i rup șalele !...

MIȚA (aparte)

Să fie Nae ? A ce răsunare ar fi ! (tare) Domnule, zici că biletul de amor este către «Bibicul» ?

PAMPON

Da !

MIȚA

Și este iscălit de cine ?

PAMPON

«A ta adorantă, Mița...»

MIȚA

Mița ! A ! Dumnezeu !

PAMPON

Ce ?

MIȚA

Domnule, ești sigur că e spițer?...

PAMPON

Firește... Mai sigur se poate? Biletul 'era alb...
spirt de țiperig și d'odată cinzeci-și-cinci de dungi...
Le-am numărat... poftim să le numeri și d-ta...

MIȚA

Și ai venit aici pentru ca să afli numele omului
cu chestia de traducere?

PAMPON

Da.

MIȚA

Eu am o presimțire...

PAMPON

Care?

MIȚA

Cum este amanta dumitale?

PAMPON

Cum să fie adică?

MIȚA

De roșu, de ghindă, de tobă, ori de verde?

PAMPON

De verde...

MIȚA

De verde?

PAMPON

Da.

MÎȚA

Și ai la d-ta biletul cătră «Bibicul», pe care zici
că l-ai găsit în odaia damii de verde?

Teatru I. L. Caragiale.

PAMPON

Da.

MIȚA

A să-l văz de grabă...

PAMPON (dându-i biletul)

Iacătă-l.

MIȚA (ia biletul, îl privește și face o mutră grozav de disperată).

A ! am să-mi răsbun !... (solemnă) Domnule, nu te juca cu inima unei femei nenorocite... Spune drept : biletul ăsta l-ai găsit în odaia amantii d-tale ? Jură...

PAMPON (grav)

Pe onoarea mea !

MIȚA

Uite-te la biletul ăsta... l-ai citit?... (citind nervos) «Bibicule, Mangafaoa pleacă mâine miercuri la Ploești, rămăiu singură și ambetată ; sunt foarte rău bolnavă : vino negreșit, am poftă să-i tragem un chef... A ta adorantă, Mița...» Ai văzut biletul?... Acuma uite-te la mine bine...

PAMPON

Ei ? (ii ia înapoi biletul)

MIȚA

Ei ! Eu, eu sunt nenorocita care am scris biletu ăsta...

PAMPON

Se poate ?

MIȚA

Da, se poate... (dezolată) Și omul care a fost la Dina dumitale este amantul meu !...

PAMPON

Amantul dumitale ? Spițerul ?

MIȚA

Ce spițer ? nu-i spițer... (frământându-se) A ! trebuie să am o explicație... O să-mi răsbun... o răsbunare teribilă !...

PAMPON (acelaș joc)

Amantul dumitale ? trebuie să-l știu și eu, trebuie să-l văz. Eu nu mă mulțumesc pe răsbunarea dumitale... Trebuie ca să-mi răsbun eu !... (se plimbă turbat)

MIȚA

Juri să ne resbunăm împreună ?

PAMPON

Jur !

SCENA VI.

ACEIAȘI, IORDACHE.

IORDACHE (venind repede din fund)

Coană Mițo, ești aici ? Vine.

MIȚA

Nae...

PAMPON

D. Nae.

IORDACHE (dând pe Pampon la o parte și luând pe Mița în partea cealaltă)

Pardon. (Mișii) Vine Crăcănel al d-tale. Viu într'un suflet dela birt din colț... Crăcănel a intrat în birt, a întrebat de prăvălia lui d. Nae Girimea, și băiatul l-a îndreptat aici. Ascunde-te iute... vine, trebuie să fie la ușe.

MIȚA

Crăcănel ! ce caută ?

IORDACHE

Treci de grabă in odăiță. (Mița pleacă spre dreapta pe după paravan)

PAMPON

Te duci ?

MIȚA

Da... (lui Iordache) Când o plecà, dă-mi de veste... fă-i vânt de grabă...

PAMPON

Bine, da chestia noastră cum rămâne? (o urmărește până la ușă)

MIȚA

Mai vorbim noi (iese repede in dreapta inchizend ușa după ea)

PAMPON (aparte)

Ciudat lucru! Să fie vre-o moftangioaică?... (lui Iordache) Mă rog, cine e persoana asta ?

IORDACHE

E o damă...

PAMPON

Bine, damă... o vëz eu că e damă, dar cine e ? (Crăcănel intră)

IORDACHE (incet lui Pampon)

Lasă că-ți spuiu eu...

SCENA VII.

ACEIAȘI, CRĂCĂNEL.

CRĂCĂNEL

Mă rog aici este d. Nae frizerul ?

IORDACHE

Aici este... da... nu-i acasă.

CRĂCĂNEL

Dar... mă rog, se 'ntoarce ?

PAMPON (lui Iordache aparte)

Cine-i domnul ăsta ?

IORDACHE (incet lui Pampon)

Lasă că-ți spui eu...

CRĂCĂNEL

Aud ?

IORDACHE

Nu crez să se întorcă așa de grabă... Dacă aveți
trebuință chiar cu d-lui, atunci poftiți mai pe seară,
poate să-l găsiți...

CRĂCĂNEL

In sfârșit, eu tot mai pot așteptă; poate să vie (șade)

IORDACHE

Așteptați de giaba, domnule, vine foarte târziu...

CRĂCĂNEL

De unde știi ? poate vine mai curënd...

IORDACHE (incet lui Pampon)

Cum dracul să-i fac vânt ?...

PAMPON

Daca spune odată omul că vine deseară ...

CRĂCĂNEL

Ei, poate să am noroc. Nu știi d-ta ? de câte ori
pleci să stai un ceas și stai cinci... Ei, de ce adică
să nu pleci odată pentru șapte și să stai numai unul?...
(se gătește în fața unei oglinzi, își piaptână barbetele și chelia, ia o

gazetă și se pune pe citit.—Iordache și Pampon dau din umeri. Pampon scoate o pereche de cărți și 'ncepe să se joace cu ele pe genunchi. Iordache merge la ușa din dreapta).

MIȚA (scoțând capul pe ușe)

Fă-i vânt!

IORDACHE

Nu e chip... Zice că vrea s'aștepte...

MIȚA

Ce dracul caută aici?

IORDACHE

Știu eu... caută pe d. Nae...

MIȚA

Nu 'nțeleg.

IORDACHE

I-am spus că d. Nae vine deseară, și tot zice că-l așteaptă... A! stăi, că ii am eu leacul...

MIȚA

Domnul ălălalt s'a dus?

IORDACHE

Nu, e aici...

MIȚA

Să m'aștepte... Bate-mi in ușe când l-și exoflîsî pe Crăcănel...

IORDACHE

Il exoflîsesc acuma, să vezi... (coboară in scenă. Mița își retrace capul și iachide ușa. Lui Pampon) Dama a zis s'aștepți...

PAMPON (incet)

Bine...

IORDACHE (căt're Crăcănel, care e cufundat in citirea jurnalului)

Ei, boerule, d. Nae nu mai vine... Eu trebuie să 'nchiz prăvălia... am treabă să mă duc in tĕrg...

CRĂCĂNEL (lăsând gazeta)

A! inchizi?... Atunci, dacă inchizi, trebuie să mă duc și eu...

PAMPON (stringându-și cărțile)

Firește că trebuie să te duci, nu o să te incuie aici.

CRĂCĂNEL

Dacă e așa... salutare... Mă'ntorc eu mai târziu...
(iese în fund)

IORDACHE

Cu plecăciune... S'a dus! uf! Al dracului dobitoc!...
De ce mușterii am eu parte astăzi!

PAMPON

Mă rog, cine e negustorul ăsta?

IORDACHE

Uritul ăsta? Este amantul damii de colo...

PAMPON (sărind)

Amantul damii de colo?...

IORDACHE

Da.

PAMPON

Care a vorbit cu mine adineaori?... Mița?

IORDACHE

Da, da!

PAMPON (fioros)

Bibicul ei? Țsta e bibicul?

IORDACHE

Ei, da, frate, când îți spui odată; e amantul damii de colo... Ce te prinde mirarea?...

PAMPON (care și-a luat pălăria și bastonul degrabă)

Am pus mâna pe Bibicul ! Nu-l las nici mort ! nici mort ! (se repede și iese glonț pe ușa din fund)

SCENA VIII.

IORDACHE, NAE, apoi MIȚA.

IORDACHE.

Ėsta este nițel cam țicnit... De ce mușterii am parte eu astăzi?... Frumos carnaval ! S'o scoț pe Mița. (Nae intră) D. Nae, in sfârșit ! credeam că nu mai vii.

NAE.

De ce ?

IORDACHE.

Te-a căutat doi inși...

NAE.

Cine ?

IORDACHE.

Unul nu știu cum il chiamă, ălălalt era Crăcănel...

NAE.

Crăcănel ?...

IORDACHE

Da ; și coana Mița... e aici.

NAE (strimbându-se)

Mița aici ? Nu i-ai spus că nu sunt acasă și că viu târziu ?

IORDACHE.

I-am spus, da azis că te așteaptă până mâine, până poimăine... Am profitat de ocazie și m'am dus la birt in colț să mănănc ceva. N'apucasem să gust de două

ori, și hop! Crăcănel vine 'n birt și 'ntreabă pe băiat unde e frizăria model a lui d. Nae. Am alergat de grabă să dau de veste coanii Miții... Era aici și negustorul ălălalt; zice că are un bilet de abonament să-l schimbe, ori să te 'ntrebe ceva... în sfârșit nu știi bine.

NAE.

Care va să zică Mița e aici ?

MIȚA (care a crepat ușa mai dinainte și a auzit ultimele vorbe ale lui Iordache, coborînd)

Aici, Bibicule; ce, îți pare rău ?

NAE. (făcîndu-ce vesel)

Să-mi pară reu ? cum să-mi pară reu ? Se poate ?

MIȚA (trecînd lângă Nae, incet)

Trimete de-aici pe Iordache. Am să-ți spun ceva între patru ochi...

NAE (făcîndu-se că n'aude)

Auz ?

MIȚA.

Iordache, dacă nu mai ai treabă, fii bun și ne lasă; am să-i spui ceva lui d. Nae în secret...

IORDACHE

Mă duc... să-mi isprăvesc porția de varză. (iese în fund)

SCENA IX.

MIȚA, NAE, (Mița merge și incuie ușa din fund)

NAE.

Pentru ce incuie ușa ?

MIȚA (in fund)

Poate să vie iar cineva să ne facă deranj... Am să-ți spui ceva in liniște... (pauză) Nae! (coboară încet emoționată) Bibicule! nu mă mai iubești... (un pas și se oprește)

NAE, (d'abia întorcându-se)

Ei na! de unde ți-a mai venit ș'asta 'n cap?

MIȚA (incă un pas)

Pentru ce n'ai venit alaltăieri seara când ți-am scris?

NAE (acelaș loc)

Eram bolnav alaltăieri...

MIȚA (coborînd, cu energie)

Miști!... Ai primit biletul meu?

NAE.

Da.

MIȚA.

Unde mi-e biletul? Arată biletul...

NAE (după ce se caută prin toate buzunarele)

Pe semne că l-am pierdut.

MIȚA.

L-ai pierdut? Unde l-ai pierdut?

NAE.

Știu eu unde l-am pierdut? dacă știam că-l pierzi firește că nu-l pierdeam...

MIȚA.

Nu știi unde l-ai pierdut?

NAE.

Nu...

MIȚA (strașnică)

Bibicule! Bibicule!

NAE.

Ei ?...

MIȚA.

Vezi tu sticluța asta ? (scoate din buzunar o sticluță mică și i-o arată).

NAE.

Ei, ce ?

MIȚA.

Știi ce are înăuntru ?

NAE.

Cerneală...

MIȚA.

Nu cerneală, Năică,... vitrion englezesc !

NAE (dându-se înapoi)

Vitrion? ești nebună?

MIȚA.

Da, vitrion ! ți-e frică ?

NAE.

Firește că mi-e frică, na !

MIȚA.

Pentru ce, dacă te știi curat ?

NAE

Pentru că tu nu știi ce e vitrionul...

MIȚA

Ba da... e un fel de metal...

NAE.

Nu știi ce poate face?

MIȚA.

Ba da ; părlește, Năică ; arde, Bibicule, momentan tot, tot, și mai ales ochii !

NAE.

Dă-mi sticluța...

MIȚA.

Aș!

NAE.

Pentru ce să ții asemenea lucruri ? pentru ce ?

MIȚA (vrînd să isbucnească)

Pentru ce?... Imi trebuie...

NAE.

Pentru ce îți trebuie ?

MIȚA (isbucniind)

Pentru ce ? (cu un gest mare, care face pe Nae să-și acopere ochii, dându-se repede înapoi) Pentru dumneata, musiu Năică, și pentru Didina dumitale !...

NAE (pălind)

Care Didină ? tu știi ce spui !

MIȚA.

Știi și d-ta mai bine decât mine ; nu umbla cu mof-turi, șarlatane. Care Didină, ai ? Didina, pentru care mă traduci pe mine ; Didina, pe care o iubești ; Di-dina, la care ai fost az-noapte, mizerabile !

NAE.

Nu e adevărat, am stat acasă bolnav.

MIȚA.

Minți ! Adineaori spuneai că nu știi unde ai pier-dut biletul... Să-ți spui eu : biletul meu l-a găsit in odae la Didina d-tale respectivul ei.

NAE.

Respectivul ? Pampon ?

MIȚA.

Vezi ! vezi ! știi cum il chiamă ; da, unul inalt, bĂr-bos, fioros, cu care o sĂ ai aface chiar astĂzi ; pentru cĂ s'a intĂlnit cu mine aici, mi-a arĂtat biletul meu, și eu i-am declarat cĂ omul cu traducerea este acela care mĂ traduce și pe mine, (Nae se plimbĂ agitat) aman-tul meu, fidelul meu amant, cĂruia eu (obiditĂ) i-am fost in totdeauna fideĂ.

NAE.

Ce-ai fĂcut ?

MIȚA.

Pampon te cautĂ sĂ te omoare... A ! dar pĂnĂ sĂ-și rĂsbune el, am sĂ vĂ omor eu, eu ! pe Didina, pe tine, și pe mine !... (se trintește pe un scaun desperatĂ și iste-ricĂ și-și ascunde capul in mĂini)

NAE (apropiĂndu-se binișor de ea și cĂutĂnd s'o mĂngĂie)

Mișo, neicĂ, vino-ți in fire...

MIȚA.

LasĂ-mĂ (il respinge)

NAE (apucĂndu-o in brațe și cĂutĂndu-i buzunarul)

Nu ; nu te las, pentru cĂ te iubesc... numai pe ti-ne... te iubesc... numai... pe... (a gĂsit buzunarul, a luat sti-cluța, se ridicĂ repede și schimbĂnd tonul) Ințelege cĂ e incur-cĂturĂ la mijloc. Mi-ai pus pe nebunul de Pampon in cap.

MIȚA.

D-ta și l-ai pus...

NAE.

Vrei scandal cu orice preț ?

MIȚA.

Da, (ridicĂndu-se) vreau scandal, da... pentru cĂ m'ai

uitat pe mine, le-ai uitat pe toate : ai uitat că sunt republicană, că 'n vinele mele curge sângele martirilor dela 11 februarie ; (formidabilă) ai uitat că sunt ploeșteancă—da, ploeșteancă ! - Năică, și am să-ți torn o revoluție, da o revoluție... să mă pomenești !...

NAE (cam zimbînd)

Nu fi nebună !... Ce-o să faci ?

MIȚA (căutând stricluța în buzunar)

Ce să fac ? (n'o găsește ; se uită rătăcit împrejur... Nae i arată de departe, rîzînd, stricluța ; ea dă un țipăt) A ! mi-ai furat stricluța, scamatorul ! (repezindu-se la el pe după mobile) Dă-mi stricluța, șarlatane, mizerabile, infame ! (Se aud bătăi tari în ușe)

NAE.

Taci ! bate cineva !

IORDACHE (de afară)

Deschideți ! deschideți de grabă !

MIȚA.

Nu vei deschide, până nu-mi dai stricluța ! (se pune în dreptul ușii. Nae o dă în lături, trage ivărul și deschide. Iordache intră repede)

SCENA X.

ACEIAȘI, IORDACHE.

IORDACHE.

Vine Crăcănel turbat... S'a făcut scandal; l-a bătut elălalt care era aici... (Miții) Ascunde-te... Vine !

MIȚA (apelisită)

Nu mai voiu să știu de nimic... Să vie oricine... Voiu scandal... voiu să mor! ... (se repede să ia un briciu ; Iordache se uită afară prin ușe)

NAE (reprezindu-se și smulgându-i briciul, o apucă de amândouă mâinile și o tărăște spre dreapta)

Aide dincolo, să-ți dau sticluga.

MIȚA

Nu.

IODACHE (dela ușe)

Fugiți, iacătă-l, fugiți !...

NAE

Haide ! (tărăște pe Mița cu multă luptă și iese cu ea în odăa din dreapta, pe după paravan)

SCENA XI.

IODACHE, CRĂCĂNEL.

CRĂCĂNEL (intrând prin fund furios, cu pălăria stricăță și tăvălită. Iordache se dă la o parte)

A ! asta nu, asta nu poate să rămăie jos !... Ai mai pomenit d-ta una ca asta, d-le ?

IODACHE

Ce, d-le ?

CRĂCĂNEL

D-le, adineaori știi că am plecat de aici.

IODACHE

Da...

CRĂCĂNEL

N'apuc s'ajung în colț și auz de urmele mele : «Pst ! pst ! Bibicule !» Pe mine mă chiamă Telemac, Mache, nu mă chiamă Bibicul. Imi vîz de drum... Iar : Pst ! că m'apucă cineva pe la spate de guler. Mă întorc. Zice : «Te faci că n'auzi, Bibicule, ai ?» Eu zic ! «Nu mă chiamă Bibicule, d-le, mă chiamă

Telemac, Mache.—Bibicule, zice el, deodată ; ești un mizerabil! ai făcut un abuz mare; ai înșelat o femeie, dar ai aface acuma cu un bărbat. De mult te caut. Avem să ne răfuim amândoi. Acu nu-i vreme, dar până una alta, ca să știi cu cine ai aface, poftim o arvonă!»... N'apuc să răspunz, domnule, și șart! part! trosc! pleosc! patru palme : imi turtește pălăria și mi-o aruncă cât colo. Până să mă plec s'o ridic, infamul se suie într'o trăsură și pleacă... Chem sergentul... nimini!... A! dar trebuie să știi cine este dobitocul ăsta smintit... trebuie să știi ! Cum il chiamă ?

IORDACHE

Știu eu cine e ala ?

CRĂCĂNEL

Este mizerabilul care era adineaori aici cu d-ta, când am venit eu.

IORDACHE

Nu știi cum il chiamă...

CRĂCĂNEL

Trebuie să știi, trebuie să-mi spui : nu plec de aicea până nu aflu ; chem poliția, fac scandal!... (se plimbă făcând gesturi exasperate)

— — —

SCENA XII.

ACEIAȘI, CATINDATUL, NAE, apoi PAMPON.

CATINDATUL (intră prin fund, cu mâna la falcă, văitându-se)

A! a! a! m'a apucat rău... (se trintește pe un scaun)

IORDACHE

Și ai venit iar la doftoria lui Matei? nu mai merge, tinărule...

CRĂCĂNEL

D-le, înțelege odată și spune-mi...

NAE (ieșind din odaie și coborînd)

Ce e? Ce e, domnule?

CRĂCĂNEL

Domnule! Un dobitoc, un infam, care era adineaori aici, m'a insultat cu palme pe mine, Mache, ca drept Bibicul...

NAE (aparte)

Pampon a fost! (cătră Iordache încet) Treci dincolo, i-a venit rău nebunii. (Iordache iese iute la dreapta)

CATINDATUL

A! a! a! (se svârcolește pe scaun)

NAE (Catindatului)

Ce e? d-ta ce poftești?

CATINDATUL (sculându-se și arătându-și falca, hotărit)

Știi s'o scoți? scoate-mi-o!

NAE

Șezi. (Catindatul șade)

Teatru I. L. Caragiale.

CRĂCĂNEL

Domnule, n'am vreme de stat. Spuneți-mi cum il
chiamă...

NAE (alegându-și instrumentele)

Nu știu, domnule, de unde vrei să știu eu numele
la toți mușterii ! (cătră Catindat) A din fund de tot ?
(Catindatul dă din cap că da) Desleagă-te. (Catindatul face fasoane.
Nae il apucă cu putere și-l desleagă)

PAMPON (apărând in func)

Ahà ! Bibicule, iar d-ta ! (Crăcănel se dă inapo)

NAE (cu un ochiu la ce se petrece între Pampon și Crăcănel, și cu
altul la Catindat, pe care il ține cu putere cercând să-i vire mâna in
gură, și care se sbate și nu vrea să se lase)

Numai s'o vëz ! n'o scoț ! *

CRĂCĂNEL (inaintând un pas spre Pampon, făcându-și inimă și
voind să-și dea fiori)

Domnule ! mă cunoști d-ta pe mine ?

PAMPON

Cum să nu, Bibicule ! (se apropie binișor de Crăcănel, și
vrea să-l apuce)

CRĂCĂNEL (scăpând și ocolind pe după mobil)

A ! ajutor ! poliție ! vardist ! (Pampon il urmărește neim-
păcat ; Crăcănel vrea să iasă prin dreapta pe după paravan, se întâl-
nește piept in piept cu Iordache care intră, și care-l respinge)

NAE (care, după o luptă, a reușit să vire mâna in gura Catindatului)

Șezi binișor !

CATINDATUL (gemend cu gura infundată și svârcolindu-se)

A ! a ! a !

IORDACHE (care a venit de după paravan, incet lui Nae)

I-a venit pandoliile, era să-și taie gâtul cu briciul.

CRĂCĂNEL

E nebun! ajutor! poliție! vardiști! (iese în fuga mare prin fund)

PAMPON

Stăi, Bibicule! (iese furios după el)

NAE (trăgând cu putere)

Nu mișca! (după ce a tras, iese repede în dreapta, urmărit de Iordache)

CATINDATUL (văitându-se cu mâna la falcă)

A! a! a! mi-a scos alta! Măsea nevinovată, domnule!...

(Cortina)

ACTUL II.

O sală deoparte a unui bufet intr'un bal mascat de mahală. Două uși în fund; cea din dreapta dănd în bal, cea din stînga intr'un coridor de lîngă bal. La stînga, în planul din fund, o ușe a cabinetului de toaletă; la dreapta, planul întăiu, o ușe dănd în sala principală a bufetului. În scenă, mese pentru mîncare, una în fund între cele două uși, două în față, una la dreapta alta la stînga. La ridicarea cortinii, se aud măsurile din urmă ale unui valț, și se vede prin ușe din dreapta, în fund, mișcarea balului.

SCENA I.

CATINDATUL, în costum și cu masca scoasă șezînd la masa din stînga și bînd rom cu un păhăruș, apoi CHELNERUL.

CATINDATUL (bătînd în masă)

Chelner !...

*CHELNERUL (d'afară)

Vine !...

CATINDATUL

Am început să mă încălzesc... ori magnetismul... ori electricitatea lui Matei... nu știu ce e... dar lucrează. Am început să mă 'ncălzesc (bate în masă)

CHELNERUL (din dreapta)

Vine, vine !

CATINDATUL

Unul dela noi dela percepție m'a învățat ! «Vrei

să-ți treacă ? mănăncă, bea, fă petreceri și magnetizează-te, dar magnetizează-te strașnic cu jamaică...» și... mă magnetizez (bate in masă tare) Pfu ! cald !

CHELNERUL* (d'afară)

Vine, vine, vine !

CATINDATUL

Nenea Iancu, săracul, dacă ar ști cum mă magnetizez... și unde ? (scoate de sub costum din sin o scrisoare și o citește cu chei) «Am aflat că umbli prin cafenele și pe la baluri ; dacă mai aflu astfel de chestii, nu-ți mai trimet nici un gologan, viu să-ți lungesc urechile ; te iau inapoi la prăvălie, și te pui la ipitropie, măgarele»... Mie adică imi scrie nenea Iancu. (bate tare in masă)

CHELNERUL (intrând din dreapta)

Vine !...

CATINDATUL

Socoteala și'ncă un rom... Țsta e al patrulea...

CHELNERUL

Ba al cincilea...

CATINDATUL

Ba al patrulea...

CHELNERUL

Al patrulea l-ați bcut... și cu unu, care il comandați acuma, cincii...

CATINDATUL

Așa, cu el d'acuma?... da (Chelnerul iese in dreapta) Pfu cald mi-e... lucrează magnetismul... I-am dat de leac!... Vezi ce e când nu știe cineva?... Era aproape de mintea omului : durerea devine din măsca, măsca devine din răceală, răceală devine din frig ;—din cala devine că nu mai e frig ; dacă nu mai e frig, va să zică că răceala se duce și vine căldura ; a venit căldura, a trecut durerea... (Chelnerul vine) Par egzamplu..

(pune mâna pe falcă) lucrează magnetismul... arde... foc...
Pfu! cald mi-e! (Chelnerul a pus pe masă romu) Un rom
și țal!

CHELNERUL

Cinci romuri : unu și cinzeci.

CATINDATUL (lănd romul pe gât)

Șase...

CHELNERUL

Nu, cinci...

CATINDATUL

Ba șase... Cinci cu ăsta care l-am bătut, și cu unul,
care o să mi-l aduci `acuma, șase. (lătește) Lucrează
strașnic magnetismul... Și am să tachinez astăseară!..
da am să tachinez!... pe toate am să le tachinez!
(nerge cam șovăind la o oglindă în stînga să-și dreagă miza)
Strașnic de cald!

SCENA II.

CATINDATUL, DIDINA, apoi CHELNERUL.

DIDINA (intră prin fund de la stînga, coboară la masa din dreapta
și șade; e în costum de polonez : cazață cu brandeburguri, mîntăluță
cu blană, pantaloni în cisme cu carămb; în cap căciulă poloneză cu
un pompon mare, bătînd în masă)

Băete! (își scoate masca și se șterge cu batista)

CHELNERUL (intrînd cu romul)

Vine!...

CATINDATUL (întorcîndu-se și punîndu-și masca)

O mască... Am s'o tachinez... (Chelnerul, după ce a lăsat
romul pe masă la stînga, trece la dreapta lîngă Didina)

DIDINA

O bere.

CHELNERUL

Vine!

DIDINA (care a observat pe Catindatul, se intoarce cam cu spatele ca să nu-i vadă fața. Catindatul bea rom, suflă mereu de căldură și se uită când pe o parte, când pe alta la Didina)

N'a venit Nae încă... (scoate o scrisorică și o citește) «Prea iubita mea angelă, s'a întemplat un caz de o comedie mare în chestia noastră prin respectivul tău Pampon și o individă!... Trebuie să ne vedem deseară ca să-ți spui cum curge în defavor toată intriga asupra romanțului nostru, să juri că devine ca la Teatru, pentru care nu cumva să lipsești deseară dela bal cum ne-a fost vorba. Trimete-l pe Pampon să joace conțina și vino negreșit... Al tău adorant până la moarte... Nae»... Doăsprece aproape, și nu mai vine. (Chelnerul aduce berea, o pune pe masă la Didina și iese)

CATINDATUL

Pfuu! (Didina) Bonsoar, mască.. (parte) Am s'o tachinez... (tare) Ce mai faci?

DIDINA (care îndată ce i-a vorbit Catindatul și-a pus masca)

Bine, mersi! Uite beau o bere... Da d-ta ce faci?

CATINDATUL

Și eu bine, mersi; mă magnetizez cu jamaică.

DIDINA

Imi pare bine.

CATINDATUL

Și mie nu mai puțin, parol! (parte cu chef) Al dracului știu să le tachinez.

DIDINA (bătând în masă și sculându-se)

Să-l mai caut în bal...

CATINDATUL (bându-și picătura din fund a paharului)

Ce, te duci, mască?

DIDINA

Da, mască, mă duc. (Chelnerul vine din dreapta) O bere, o plătesc (aruncă banii pe masă)

CATINDATUL (către Chelner)

Și mie o jamaică... (cătră Didina) Nu mai stai nițel ? să mai beau numai un magnet și pe urmă te joc.

DIDINA

Nu, mersi.

CATINDATUL

Să te joc o... conțină oarbă. (ride)

DIDINA (aparte)

Conțina oarbă ? să mă fi cunoscând ? (pleacă să iasă)

CATINDATUL

Pe doă consumății și-o guriță mazu (ride) Strașnic tachinez... (o urmărește până la ușe)

DIDINA (aparte)

Mazu ? m'a cunoscut (iese repede, in fund, la dreapta ; ieșind pomponul dela căciulă i cade in scenă ; Chelnerul aduce încă un rom și-l pune pe masă la stînga așteptând)

CATINDATUL (intorcându-se dela ușe și coborînd)

Strașnic am tachinat-o... (gustă din rom și-l plătește) Și mi-e cald... mi-e cald... mie foc de cald ! (intorcându-se și zărînd pomponul jos) Iacă ! i-a căzut polinezului istoria dela căciulă... (ia pomponul și și-l pune 'n piept) Haha ! Acu să vezi cum o tachinez (trage repede paharul de rom și iese iute după Didina) Acu să vezi cum am s'o tachinez. (Se aude in bal polca)

SCENA III.

CRĂCĂNEL singur, în costum de bal, intrând din bufet,
apoi CHELNERUL

CRĂCĂNEL (coborînd și scoțîndu-și masca)

Il chiamă Iancu Pampon; i mai zice și «Conțina cu 5 Fanți»; a fost tist de vardiști de noapte la Ploiești : acuma face pe jucătorul de cărți; e neîn-surat, dar precontează pe una Didina Mazu, ex-marșandă. I-am luat urma acasă, de acasă la cafenea, dela cafenea iar acasă, și de acasă aici... să fie aici... Am mințit pe Mița că mă duc la Ploiești, și am venit... Mi-am pus costum ca să nu mă cunoască cineva și să aștepte Mița... cum e ea geloasă !... (bate 'n masă; Chelnerul intră) Am zis o bere...

CHELNERUL

Vine !

CRĂCĂNEL

A ! asta nu poate rămîne jos... Eu, cînd îmi trage cineva palme... eu turbez !... cu dinții îl apuc, nu-l las nici mort pînă nu-mi spune pentru ce ? pentru ce mi le-a tras ? să știu și eu : pentru ce ?... Trebuie să-mi spuie mișelul numai decît !... (Chelnerul aduce berea, Crăcănel o bea și o plătește. Chelnerul ia paharul de bere și paharul de rom rămas pe masa din stînga și iese) Dacă o fi deschis, mă duc drept la el... Dar dacă o fi mascat ?... (se gîndește) A ! am găsit... Mă dau binișor pe lângă toți bărbații și le zic la ureche : «Eu sunt Bibicul, nene Iancule, nu mai poștești ?...» Să poștească în bal să-mi tragă... nu ! să poștească mizerabilul ! (își face o țigară și o aprinde. Didina urmărită de Catinda intră) Cineva ! (își pune masca)

SCENA IV.

CRĂCĂNEL, DIDINA, CATINDATUL.

DIDINA (intrând)

S'a hotărit! nu pot să scap de dobitocul ăsta...
mă cunoaște.

CATINDATUL (urmărind-o pe pasul de polcă, șovăind puțin)

Mască, nu te las : trebuie să facem o polcă.

DIDINA (plictisită)

Mersi, mască, nu joc ; fii băiat cum se cade și nu
te mai ține după mine...

CATINDATUL (aparte)

Strașnic le tachinez !...

DIDINA

Ți-am spus odată că aștept pe cineva ?

CATINDATUL

Ce adică, eu nu sunt cineva ?

DIDINA (foarte plictisită) -

Ba da, decât aștept pe cineva să mă ducă acasă...

CATINDATUL

Da ce, eu nu te pociu duce acasă ?

CRĂCĂNEL (aparte)

Ăsta să fie ? că prea e obraznic... (observă scena)

DIDINA (impingând pe Catindatul care vrea s'o ia de zor la polcă)

Vai de mine! mi-am găsit beleaoa cu d-ta, im
scoți sufletul! (aparte) Ce să fac ? Cum să scap ? Ai

(tare) Mască, am să te rog ceva : aşteaptă-mă un minut aici... Mă 'ntorc îndată...

CATINDATUL

Da te 'ntorci ?

DIDINA

Mai e vorbă...

CATINDATUL

Să te 'ntorci, să nu pleci până nu ne vedem, că ai pierdut ceva.

DIDINA (plecând)

Eu ?

CATINDATUL

Da... (aparte) Acu am s'o tachinez...

DIDINA

Aş ! mofturi !

CATINDATUL

Zău !... Cum ai venit, ai ? N'ai venit cu pampon ? Vrei să te duci fără pampon ?

CRĂCĂNEL (sărind)

Pampon ? !

DIDINA

Pampon ? ! Hotărit, mă cunoaşte, trebuie să-mi schimb costumul, să-mi piarză urma... (iese repede : Catindatul se repede să iasă după ea ; Crăcănel îl urmăreşte, îl apucă în uşe şi-l trage cu putere înapoi).

CRĂCĂNEL (cu tonul sfidător şi melodramatic)

Eu sunt Bi-bi-cul, ne-ne Ian-cu-le !

CATINDATUL

Eu nenea Iancu ? fugi d'acolo !

CRĂCĂNEL (crescendo)

Eu sunt Bibicul, nene Iancule ; nu mai pofteşti ? poftim de ! ba nu, nu ! ia poftim...

CATINDATUL

Ce să poftesc, domnule? știi că ești curios d-ta!..

CRĂCĂNEL (crescendo)

Eu sunt Bibicul, nene Iancule!

CATINDATUL

Bine, d-ta poți să fi Bibicul, dar vezi că asta-i asta, că eu nu sunt nenea Iancu... Nenea Iancu e frate-meu...

CRĂCĂNEL

Atunci, nen'tu Iancu al d-tale, este o canalie!

CATINDATUL

Da pentru ce, d-le?...

CRĂCĂNEL

Asta mă privește pe mine...

CATINDATUL

Ba privește familia, să mă ierți...

CRĂCĂNEL

Și-l aștept aici, pentru ca să-l iau de piept și să am o talmăcire cu d-lui... Să vedem: pentru ce? da, pentru ce?

CATINDATUL

Aș! il aștepți de giaba: nenea Iancu e la Ploiești...

CRACĂNEL

Mofturi! e la București...

CATINDATUL (sărind)

Nenea Iancu la București?

CRĂCĂNEL

Da, și are să vie aici : il aștept !

CATINDATUL (aparte)

Nenea Iancu ! să vie aici ! M'am tîpîtit... Sunt nenorocit !

CRĂCĂNEL

Și o să fii față și d-ta la tîlmăcire ; am să te pui față ca să vezi și d-ta pentru ce nen'tu Iancu al d-tale este o canalie !

CATINDATUL (aparte)

Nenea Iancu ! vine nenea Iancu, și ăsta cum mă cunoaște, o să mă spuie, o să mă puie față !... Trebuie să-mî piarză urma : trebuie să-mi schimb costumul... (iese fuga în fund la stînga)

CRĂCĂNEL

Fuge să-i dea de știre lui nen'su Iancu ! trebuie să-l țiu de scurt. (iese ruga după Catindatul.—Se aude în bal semnalul cadrilului)

SCENA V.

MIȚA, singură în domino albastru cu flori, apoi CHELNERUL.

MIȚA (intrînd, își scoate masca)

Nu e... N'a venit încă ? Il cunosc... are numai două costume : un cazac și un turc... N'a venit. Trebuie să se fi dus să-și ia pe individă ! Trebuie să vie împreună ! A ! să vie ! Dumnezeuule ! Jur pe tot ce mi-a rămas mai scump, jur pe statua Libertății dela Ploești, că are să fie o istorie !... (bate în masă) A ! gelozie ! Am să-i omor !

CHELNERUL (intrînd din dreapta)

Vine !

MIȚA

Un vermult.

CHELNERUL

Vine. (iese)

MIȚA

Voiu să beau, voiu să beau (cadențând) căci nu e'n lume altă durere, decât durerea ce simțesc eu . . . (Chelnerul aduce paharul. Se aude cadrilul. Mița bea paharul pe ne-resufiate și plătește. Chelnerul ia paharul și pleacă) Așa! să vie acuma. (își pune masca)

SCENA VI.

MIȚA, IORDACHE in costum de turc, apoî CRĂCĂNEL.

IORDACHE (vine suflând la masa din sting⁹)

Uf! Am asudat... Trebuie să mă dau la o gargari-seală (bate 'n masă)

MIȚA (se 'ntoarce, il vede și dă un țipăt)

Turcul! Nae! (se repede la el) Nae! Eu sunt, Mița. (își scoate masca)

IORDACHE.

Mița! Coana Mița! Sunt eu, Iordache (își scoate masca)

MIȚA.

Nae a venit?

IORDACHE.

Nu.... n'a venit...

MIȚA.

Minți! a venit! A! v'am dat de urmă. L-am căutat acasă și nu l-am găsit; vardistul mi-a spus că a plecat in costum de bal in birje. A venit... E aici... cu ea... Spune; nu minți!

IORDACHE.

Ei, da, da ! a venit, dar a venit și Crăcănel... (își pune masca)

MIȚA.

Crăcănel ! aicea Crăcănel ?... (punându-și masca) Nu-i adevărat ! Mangafaoa e la Ploești.

IORDACHE.

Ba-i prea adevărat (Crăcănel intră)

CRĂCĂNEL (intră prin fund și vine țintă la Iordache)

Eu sunt Bibicul, nene Iancule, eu sunt Bibicul ; nu mă cunoști ? Poftim dè ! ia mai poftim dè !

MIȚA (aparte)

E Crăcănel ! imi cunoaște dominul, trebuie să mi-l schimb numai-decât (iese repede in fund la stinga)

CRĂCĂNEL.

Nu răspunzi ? nu poftești, nene Iancule ?

IORDACHE.

Eu nu sunt nenea Iancu, eu sunt nenea Iordache... Pe nenea Iancu caută-l in bal...

CRĂCĂNEL.

In bal ? (iese repede 'n fund, dreapta)

IORDACHE.

Un nenea Iancu trebuie să găsești in tot balul (își scoate masca)

SCENA VII.

IORDACHE, NAE, (in costum de cazac, apoi) CATINDATUL.

NAE (din fund, dreapta)

Iordache... (își scoate masca)

IORDACHE,

Ahà ! bine că vii ! Știi cine e in bal ? ia ghici...

NAE.

Cine ?

IORDACHE.

Mița...

NAE.

Mița !

IORDACHE.

Și Crăcănel... ferește-te ; Mița te caută...

NAE.

Cum să scap de republicana asta?... Nu găsesc pe Didina să plec...

CADINDATUL (din fund)

Peste puțină să găsesc alt costum : Biblicul ăla o să mă dea de gol lui nenea Iancu... (își scoate masca)

NAE (își pune masca repede ; lui Iordache)

Pune-ți masca ! (Iordache își pune masca)

CATINDATUL

Uf ! Și m'am magnetizat!... Lucrează magnetismul.. Nu mai pociu de cald !

NAE (incet lui Iordache)

Il cunoști ?

IORDACHE (asemenea)

Tinărul cu măseaoa...

CATINDATUL (văzându-i)

A ! bună idee (vine la ei vesel) Mască, mă cunoașteți?

NAE

Nu...

CATINDATUL

Imi pare rău, v'aș fi rugat ceva...

NAE

Ce ?

IODACHE (incet lui Nae)

Să-i scoți iar măseaoa...

NAE (Catindatului, tare)

Cu plăcere, neică, dar n'am ostromentele...

CATINDATUL

Ce ostromente ?

IODACHE

Pentru măsea...

CATINDATUL (aparte)

Și ăștia sunt bărbieri... (tare) Aș! măseaoa nu o mai scoț ; i-am dat de leac : călduri cu magnetism de jamaică...

NAE

Ala-i bun...

CATINDATUL

Uite ce vream eu să vă rog : eu am un frate mai mare in bal, și mă cunoaște, și n'aș vrea să mă cunoască... Ce e de făcut ?

NAE

Știu eu ? și eu aș vrea să iu mă cunoască cineva in bal : da' dacă te cunoaște odată...

Teatru I. L. Caragiale.

IORDACHE

Nu-i alta nimic de făcut decât să plecăm din bal..

CATINDATUL

Nu ! nu voiu să plec, voiu să mai tachinez, voiu să mă magnetizez bine ! Am eu o idee...

NAE

Ce idee ?

CATINDATUL

Costumurile d-voastră sunt dela grandiroop, ori particulere ?...

IORDACHE

Particulere.

CATINDATUL

Și al meu tot particular. Haide să le schimbăm, și apoi să mai poftească Bibicul să mă puie față cu nenea Iancu...

NAE

Faină idee ! Bravos ! Hai de !

IORDACHE

Haide !

CATINDATUL

Haide la grandiroop ! (ies toți trei in fund la stinga) la cabinet de toaletă ! (Se aude mazurca în bal ; Catindatul iese pe pasul de mazurcă)

SCENA VIII.

PAMPON in costum, intrând din bal,

Este adevărat că sunt tradus : Didina mă înșală cu Bibicul, cu amantul femeii ăleia. Astăseară, la cafe-nea, femeia aia mi-a lăsat un bilet ; i-am cunoscut slova, e slova din biletul către Bibicul. Imi scrie să viu aici, unde amantul ei are intâlnire cu Didina. Nu se poate, zic eu ; Didina s'a dus la mătușică-sa. Merg de grabă acasă, Didina nu e ; la mătușică-sa, Didina nu e. Mă 'ntorc acasă, chem slujnica, îi trag două perechi ca la poliție și pe urmă o supun la intriga-toriu. Spune că conîța a plecat in costum polinez... Aici in bal este ! cu el !... cu bibicul. A ! Bibicule ! ai scos o femeie din minți—femeie ! ochi alunecoși, inimă sburdalnică !... astădată n'ai să scapi... O să-ți rup șalele... (bate in masă) O mască ! (iși pune masca)

CHELNERUL (d'afară)

Vine !

SCENA IX.

PAMPON, CRĂCĂNEL.

CRĂCĂNEL (din fund, dreapta)

Nu pot să dau de nenea Iancu, și l-am pierdut și pe frate-său... (văzând pe Pampon) Pe ăsta nu l-am cer-cetat... Acuma îl văz intălu. (Pampon bate iar in masă ; Crăcănel coborind doi pași, tare și cu ton de sfidare melodramatică) Eu sunt Bi-bi-cul...

PAMPON (sărind)

Bibicul !

CRĂCĂNEL

Da, Bibicul, nene Iancule ! (iși scoate masca) nu mai poștești ?

PAMPON (iși scoate masca, fioros gata să se repează)

A ! care va să zică mă căutai, Bibicule ?

CRĂCĂNEL (potrovindu-se să-și ia vânt de scăpare)

Da, nene Iancule...

PAMPON (același joc crescendo)

Și eu te căutam, Bibicule! (se repede)

CRĂCĂNEL (dându-se pe după o masă)

Să nu dai! să nu dai! că fac scandal... Chem poliția... stai să ne deslușim!

PAMPON

Mișelule, să ne deslușim, ai? După ce mă ataci la sacrul meu amor; amăgești o ființă nevinovată... o femeie... femeie! ochi alunecoși, inimă sburdalnică!..

CRĂCĂNEL (urmându-și jocul)

Eu? amăgesc o femeie?... Eu nu am amăgit nicio femeie; ele m'a amăgit pe mine... și multe; nu știu nimic la sufletul meu.

PAMPON

Miști!

CRĂCĂNEL

Nu miști... Nu da! nu da! că fac scandal. Să ne deslușim: e incurcătură la mijloc... Spune care femeie..

PAMPON

O știi bine, Didina...

CRĂCĂNEL

Nu cunosc nicio Didină. Pe amanta mea o chiamă Mița...

PAMPON

Da, pe amanta ta o chiamă Mița; dar, ca un mișel ce ești, nu te-ai mulțumit cu o amantă... Ai atacat și pe amanta mea Didina... Ai nenorocit-o!

CRĂCĂNEL.

Nu-i adevărat!

PAMPON

Am dovezi : ai uitat la Didina un bilet de abonament la frizerie.

CRĂCĂNEL

Nu-i adevărat! eu nu mă raz cu abonament, eu mă raz à-la cart...

PAMPON

Și un bilet dela amanta ta...

CRĂCĂNEL

Dela amanta mea ? Iți spui eu că e incurcătură.

PAMPON

Nu e nicio incurcătură, mișelule! Amanta ta, Mița, îți scrisese de miercuri că te așteaptă, că Mangafaoa pleacă la Ploești.

CRĂCĂNEL

Miercuri ?... Ploești ?... Mangafaoa ?...

PAMPON

Da, și tu, Bibicul, în loc să te duci la ea, o păra sești și te dai furiș la amanta mea, la Didina (se repede) O să-ți rup oasele... Oasele am să ți le rup !

CRĂCĂNEL (apărându-se)

Stai ! să nu dai, că fac scandal ! Mi-e frică de o nenorocire !... (își pune mâna la inimă să o astâmpere)

PAMPON

Da ! să-ți fie frică de o nenorocire ; pentru că precum ai vrut tu să nenorocești pe Didina... o femeie ! ochi alunecoși, inimă sburdalnică !... asemenea să știi că o să te nenorocesc eu pe tine. (se repede)

CRĂCĂNEL (același joc)

Stăi! stăi, omule, pentru Dumnezeu!... Mița? miercuri? Ploiești? Mangafaoa?... Dumnezeule! am o bănuială... Arată-mi biletul... Eu am fost miercuri la Ploiești...

PAMPON

La Ploiești...

CRĂCĂNEL

Da, la Ploiești... Să fie cu puțință?... Mița? a opta?... Arată biletul!

PAMPON

Iacătă-l biletul! (Crăcănel se apropie să vază biletul; Pampon îl apucă cu mâna stângă, și cu dreapta i arată hărtia) A! vrei să mă 'nșeli? (il sguđuie)

CRĂCĂNEL (sfârșindu-se dela inimă, se moaie din balamale, și cade pe un scaun)

Mița! m'a tradus! apă! apă!... Mangafaoa... eu... eu sunt!

PAMPON

Mangafaoa?

CRĂCĂNEL

Da, Mangafaoa!... eu... A opta oară tradus! (ridicând mâinile la cer) Este cu puțință, domnule?

PAMPON

A opta oară? (șade lângă el)

CRĂCĂNEL (dezolat)

Nu ți le mai spui p'alelalte, că sunt halimale, domnule, numai una să ți-o spui, al șaptelea caz de traducere... in vremea răsboiului...

PAMPON

Cu un muscal?

CRĂCĂNEL (plin de obidă)

Nu m'ar fi costisit atâta să fi fost cu un muscal, fiindcă eu eram de la început pentru convenție... știi, Muscalii luptau pentru cauza stântă a eliberării popoarelor creștine de sub jugul semilunii barbare... Dar cu un neamț, domnule !...

PAMPON

Cu un neamț ?

CRĂCĂNEL

Fă-ți idee, domnule, ce traducere !

PAMPON

Ei și ?

CRĂCĂNEL (plângend)

Am plâns, cum plâng și acuma, căci eu țiu mult la amor ; am plâns și am iertat-o... pe urmă am prins-o iar, și iar am plâns și iar am iertat-o ; nu de multe ori, dar cam des... așa cam de vreo cinci șase ori... Ce-mi ziceam eu ? Vorba d-tale : femeie ! ochi alunecoși...

PAMPON

Inimă sburdalnică !...

CRĂCĂNEL

Până când, într'o seară, mă duc, domnule, ca de obicei acasă ; intru în sală, deșchiz ușa iatacului... intunerec... «Te-ai culcat ?» nu răspunde nimini. Inima 'ncepe să bată rău ; aprinz luminarea, și ce găsesc pe masă, domnule ?

PAMPON

Ce ?

CRĂCĂNEL

Un răvășel : «Mache, m'am pli ctisit să mai trăiesc cu o rublă ștearsă ca dumneata. Nu mă căuta ; am trecut cu neamțul meu în Bulgaria...»

PAMPON

În Bulgaria ? Ce căuta neamțul în Bulgaria ?

CRĂCĂNEL (dezolat)

Nu știu! Ei! ce te faci, Mache?... De desperare, ce am zis eu? Dacă n'am avut parte de ce mi-a fost drag pe lume, incai să mă fac martir al independenții... și m'am inrolat de bună voe...

PAMPÓN

Volintir ?...

CRĂCĂNEL

In garda națională... Știi, pentru ca să-mi mai uit focul... (plânge) Și inchipuește-ți d-ta acum și Mița! (plânge) și garda națională s'a desființat !...

PAMPON

Care va să zică este un Bibicul...

CRĂCĂNEL

Se 'nțelege; n'ai văzut biletul?

PAMPON.

Care va să zică este un Bibicul, care devine in chestie de traducere și pentru mine și pentru d-ta...

CRĂCĂNEL.

Firește...

• PAMPON (cu tărie)

Nu mai plânge, nu șade frumos, un volintir ca d-ta...

CRĂCĂNEL.

Dacă nu pot să mă stăpănesc! mi-e naturelul simțitor...

PAMPON.

Trebue să-l găsim! Nu plânge, nu-i frumos! un volintir! Trebuie să-l regulăm pe Bibicul... Auzi d-ta; două!

CRĂCĂNEL.

Cum să-l găsim ?

PAMPON.

Il găsec eu, n'ai grije ; eu știu politica poliției.
Nu plânge : ești volintir ! Bibicul nostru e aici in
bal... Didina mea este aici in bal...

CRĂCĂNEL.

Poate și Mița mea...

PAMPON.

Da...

CRĂCĂNEL.

Da ?

PAMPON (repede)

Adică nu ! In sfârșit, ce-ți pasă ! vino cu mine...
Nici o vorbă să nu zici. Lasă-mă pe mine, să vezi
il inhaț eu. Aide... nu plânge : ești volintir ! pun e-ți
masca, și aide ! (iși pune masca)

CRĂCĂNEL.

Mița ? Mița ?... (hotărit) Nu !... o mai iert acum, dar
daca s'o mai întempla încă odată... hotărit mă insor !
(iși pune masca)

PAMPON.

Haide... nu, nu plânge, ești volintir !... și niciun
cuvânt ! A ! Bibicule ! (ies amândoi înbal)

SCENA X.

MIȚA (in costumul polonez al Didinii, apoi IORDACHE in costumul de cazac al lui Nae.

MIȚA (scoțându-și masca ; vine din bufet)

Ce dracul caută Crăcănel aici? Mă minte că se duce la Ploiești... și vine la bal... Nu cumva Mangafao^a sare garduri?... Ori a simțit ceva?... Mi-am schimbat^t costumul la grandiop... Nici el, nici Iordache nu mă^t mai poate cunoaște... Dar Nae... Năică unde-i?...^ă Unde e părlițul de Pampon (Iordache intră) Nae! Să vedem (își pune masca și urcă in fund spre sting!)

IORDACHE (venind din fund, dreapta și uitându-se in bal)

A dracului istorie o să iasă... Crăcănel aici, Pampon aici, Mița aici... Numai de-ar fi plecat Nae și Didina...

MIȚA (coborind)

Nae! (își scoate masca)

IORDACHE.

Ai! (se intoarce) Fugi că mor! Mița? (vrea să plece)

MIȚA (tăvăindu-i drumul)

Unde pleci, mizerabile?

IORDACHE (i face semn că merge in bal să danțeze)

MIȚA

Nu vrei să mă cunoști, Naică, ai? Nu vrei să-m vorbești? Fugi de mine, ai? (il apucă)

IORDACHE (se smucește și vrea să plece)

MIȚA (sărindu-i inainte)

Mișelule, daca mai faci un pas, daca nu vorbești te nenorocesc. A! mizerabile! ai gândit că daca mi-

ai luat sticluța cu vitrionul, nu o să mai gădesc alta !
Ți-am făgăduit să-mi răsbun și..,

IORDACHE

Ei apoi, dacă o iei pe coarda vitrionului, nu-mi
place (Mița face un pas înapoi, el își scoate masca) Nu sunt Nae;
ce poștești ? Sunt Iordache, na !

MIȚA

A ! care va să zică v'ați schimbat costumul, ca să
mă jucați pe degete!... Și a crezut domnul Nae că
scapă cu atata de mine?... Unde e Nae?

IORDACHE

Trebue să fi plecat de mult din bal ; nu l'am mai
văzut ; și a plecat cu cheea ; pe mine m'a lăsat pe
dinafară (Pampon și Crăcănel se arată în fund și privesc scena)

MIȚA.

A ! mizerabilul ! (se plimbă agitată) Mizerabilul ! (vede pe
cei din fund și-și pune iute masca : Iordache asemenea)

SCENA XI.

ACEIAȘI, PAMPON și CRĂCĂNEL scoțându-și măștile

PAMPON (lui Crăcănel)

Costumul polinez ! E Didina cu Bibicul !

CRĂCĂNEL

Cu Bibicul...

PAMPON

Pe el ! (Iordache vrea să plece; Pampon îl apucă de o parte
Crăcănel de alta, și-l readuc tărîș în scenă)

CRĂCĂNEL

Unde te duci, Bibicule ?

PAMPON

Stai să te judec eu, Bibicule...

IODACHE (sbătându-se între amândoi)

Nu mă chiamă Bibicul, mă chiamă Iordache!...

MIȚA (aparte)

Pampon ! (trece repede lângă Pampon și-l trage cu putere de o parte; incet) Ești aici ? (iși arată figura la o parte și iar se maschează)

PAMPON

Persoana în chestie ? Mița ?

IODACHE (luptând să scape de Crăcănel, își scoate masca)

Lasă-mă, domnule !

CRĂCĂNEL (ținându-l din răspuțeri)

Stai aci ! (se luptă amândoi)

MIȚA (lui Pampon repede și șoptit)

Nu e Bibicul, este Iordache ; Bibicul, traducătorul este îmbrăcat turc.

PAMPON (sărind)

Turc ! Turcul care ne-a tachinat adineaori ?

IODACHE.

Înțelege odată, domnule, că nu sunt Bibicul ! Ce, ești turbat ? vrei scandal ?

CRĂCĂNEL (crud)

Da ! vreau scandal...

PAMPON (după ce a vorbit cu Mița incet, trecând repede lângă Crăcănel, pe care îl apucă și-l trage de mână în față ; Crăcănel din smucitură scapă pe Iordache, care iese repede din bal dând cu tifa înapoi)

Lasă-l ! nu-i ăsta ! am greșit. Bibicul e turcul, turcul care ne-a tachinat adineaori...

CRĂCĂNEL

Turcul ? Aide după el... Dar dama asta cine e ?

PAMPON

O damă...

CRĂCĂNEL

O damă ? bine... Ai după turc (pleacă întâi punându-și masca)

MIȚA (incet lui Pampon)

Nu cumva să-i spui lui Crăcănel...

PAMPON (asemenea)

N'ai grije. Ai după turc (își pune masca)

CRĂCĂNEL

Aide după turc (ies toți trei în bal)

SCENA XII.)

DIDINA, în domino roșu, NAE în costumul dela început al Catindatului, vin din bufet ; apoi IORDACHE, apoi CATINDATUL și O MASCĂ tot din bufet.

DIDINA.

Da (își scoate masca, Nae asemenea) Când am venit adinea-ori în bal m'a cunoscut unul. El trebuie să fi fost, Crăcănel al tău... știe că mă chiamă Didina Mazu, știe de Pampon, știe că-i zice lui Pampon «Coțina cu 5 Fanți.» În sfârșit m'a cunoscut bine ? d'aia mi-am scimbat costumul. Haide, haide, Nae, să mergem ; mi-e frică... (se aude cadrii)

NAE.

Da, haide să mergem, e, târziu...

IORDACHE (intrând din bal repede)

Tot aici sunteți ? Plecați, de grabă ! Crăcănel, Pampon și Mița, toți trei, vă caută să facă scandal... Fugiți !

DIDINA.

Aide ! (iși pune masca)

NAE.

Dacă am putea să ieșim fără să mai dăm prin bal... (iși pune masca)

IORDACHE

Nu se poate, altă ieșire nu-i; haideți (iși pune și el masca)

CATINDATUL (cu o Mască pe care o aduce cam cu d'asila la braț; e cu chef, își scoate masca și vorbește tare de tot)

Așa sunt eu... Uite și prietenii.

NAE (incet)

Dracul să te ia !

MASCA (vrënd să-i scape dela braț)

Lasă-mă.

DIDINA.

Cine-i ăsta ? (Nae, Iordache și Didina vorbesc incet de oparte)

CATINDATUL.

Așa sunt eu ; când mă magnetizez, mi-e cald... Pfu !... și când mi-e cald, pfu ! tachinez. Trebuie să te fac un cadrul. Iacă ne-am găsit vizaveaoa...

DIDINA.

Haide ! (vor să plece)

CATINDATUL.

Ce vă duceți ? Nu se poate să vă duceți (le taie drumul) Trebuie să facem un cadrul.

NAE.

Mersi, draguță, ne ducem acasă...

CATINDATUL.

Acasă ? cu costumul meu ? nu se poate. (strigă tare)
Dacă vă duceți, da-mi inapoi costumul, trebuie să-mi dai costumul, nu te las să pleci cu costumul...

NAE (incet)

Ne mai întârzie dobitocul !

DIDINA (incet)

Schimbă costumul și pace !

IORDACHE (incet)

Nu se poate, o să ieșim prin bal : Mița cunoaște costumul...

NAE (incet)

Ce e de făcut ?

IORDACHE (incet)

Spune-i că mai rămănem...

DIDINA (incet)

Și ne strecurăm binișor și ieșim...

NAE (tare)

Dacă-i așa, știi ce ? ai să mai rămănem.

IORDACHE.

Să mai rămănem...

DIDINA.

Să mai rămănem...

CATINDATUL.

Așa da ! Ai să facem cadrilul...

IORDACHE.

In bal ?

NAE.

Nu merg in bal.

CATINDATUL.

Atunci aici ; sunt magnetizat, am poftă de cadril, să'mi fac vânt. Unde e nenea Iancu să mă vază !

IORDACHE (incet lui Nae și Didinii)

Jucați-l o figură doă, până uită de costum, și pe urmă o ștergem (vorbesc incet toți trei)

MASCA.

Ți-am spus că mi-e frică să nu mă vază bărbatu-meu...(luptă să scape)

CATINDATUL.

Ei ! par'că mie nu mi-e frică de Nenea Iancu.. (Masca se smucește, scapă și fuge: uitându-se după ea) Atăta pagubă ! (merge și invită la danț pe Iordache) Ei, aide ! Ce faceți ? (iși pune masca pentru danț)

NAE.

Ei haide, dè ! (Se aude o figură a cadrilului. Nae danțează cu Didina, Catindatul cu Iordache ca damă. La a doua parte a figurii contradanțului, apar in fund Pampon, Crăcănel și Mița mascați).

SCENA XIII.

CEI DE SUS, PAMPON, MIȚA și CRĂCĂNEL
apoi lume din bal.

PAMPON.

Iaca Turcul ! A ! in sfârșit (toți trei coboară melodramatic in fața Catindatului; figura danțului se sparge ; Didina, Nae și Iordache se retrag de oparte spre ușa din fund in stinga și ascultă ; Mița mai la spatele lui Crăcănel și lui Pampon, care s'au oprit țintă in fața Catindatului inmărmurit ; Mița a scos din buzunar sticluța și pân-dește)

DIDINA (incet)

Pampon !

NAE (incet)

Mița !

IODACHE (incet)

Crăcănel !

CRĂCĂNEL (fioros)

Jos masca !

CATINDATUL (temurând)

Pentru ce ?

CRĂCĂNEL.

Până aici ți-a fost, Bibicule ! (stau amândoi gata să-l apuce)

CATINDATUL.

Iartă-mă, nene Iancule, nu mai fac ! (pune mâna să-și scoată masca)

MIȚA (care a pândit momentul, n'apucă el să-și scoată masca, și-i aruncă sticluța in ochi)

Na ! mizerabile ! (fuge prin fund)

CATINDATUL.

A ! săriți ! (vrea să fugă)

(Pampon și Crăcănel il inhață și încep să-i tragă ; lume mascată și nemascată vine fuga din fund la dreapta ; Didina, Nae și Iordache au dispărut in fund la stinga).

(Cortina)

Teatru I. L. Caragiale.

10

ACTUL. III.

Decorul actului întâiu intocmai. Un moment, scena goală. Se aude o birje oprindu-se din goana mare în fund, apoi plecând peste un moment înapoi. Pe urmă se aude șgomotul unei chei deschizând broasca. Ușa se deschide de perete. În scenă întunec adânc.

SCENA I.

DIDINA, NAE și IORDACHE, în costumurile dela bal, mascați,
între gâfăind prin fund.—Apoi PAMPON, CRĂCĂNEL
și CATINDATUL de-afară

NAE.

În sfârșit, am ajuns... Aprinde o lampă.

DIDINA.

Ne urmărește, trebuie să ne urmărească. (Iordache caută pe dibuite chibriturile pe o masă din fund și restoarnă niște sticlute) A! m'ai speriat! (Iordache aprinde lampa; luminează în scenă) Uf! (își scoate masca; toți și le scot, și le aruncă fiecare pe câte-o masă)

NAE

Iordache, scoate cheea d'afară, și încue degrab pe dinăuntru. (Iordache execută ordinul)

DIDINA.

Sunt sigură că s'au luat după noi... O să fie un scandal mare... sunt nenorocită.

NAE.

Lasă-i să vie, n'ai grijă; ori și cum, avem pe unde scăpa.

DIDINA lui (Iordache care coboară)

Zici c'ai văzut dumneata când i-a aruncat cu vi-trion in ochi ?

IORDACHE

Am văzut eu, firește. A strigat odată : «Na, mi-zerabile !» și paf ! (face gestul) și pe urmă a fugit p'în lume.

NAE (desperat)

Cum ? Cum să scap de nebuna asta ? Cum să mă cotorosesc de republicana ? Vrea să mă bage in pri-mejdie !

DIDINA.

Ce scandal ! O să mijlocească proces, poliție, pro-cursor, și pe urmă la jurați... O să ne dea pi'n gazete ! Să afle la sigur Pampon... Sunt compromentată... Mi-ai omorit viitorul, d-le Nae.

NAE

Bine, soro, vina mea este ? păcatele mele !

DIDINA

Da, firește, vina d-tale... Dacă știi cu ce republi-cană apilipisită de Ploești ai de aface, nu trebuia să mă'ncurci pe mine.

NAE.

Bine, neică...

DIDINA

Nu trebuia să mă 'ncurci pe mine.

IORDACHE (care a stat in fund la uşe și a ascultat afară)

St! tăceți.

NAE.

Ce ?

DIDINA

Ai ?

IORDACHE

Vine o birje... (se aude o birje)

DIDINA

Nu v'am spus eu că ne-a luat urma...

IORDACHE

Tăceți! (toți ascultă; birja se oprește afară în fund) S'a oprit aici...

NAE.

Hait!

DIDINA

Ei sunt!

IORDACHE

Tăceți!

DIDINA

Să stingem lampa... (merge în vârful degetelor în fund)

NAE (lui Iordache)

Scoate cheea din ușe! (Iordache scoate cheea. Se aud de afară glasul lui Pampon, al lui Crăcănel și al Catindatului)

PAMPON (d'afară)

E lumină! sunt aici!

NAE, DIDINA și IORDACHE (coborînd în vârful degetelor, misterios)

St!

CRĂCĂNEL (d'afară)

Deșchideți! (bătăi tari în ușe; Didina stinge lampa; intunec)

CATINDATUL

Deșchideți! (bătăi mai tari)

NAE.

Binișor! încet!

TOȚI DE AFARĂ.

Deșchideți! (bătăi tari)

DIDINA (toți trei au coborît în fața de tot)
Ce e de făcut ?

NAE.

Să ieșim în curte pe fereastra din odăiță... St !

PAMPON (d'afară)

Ori deschideți, ori sparg ușa !...

CRĂCĂNEL (d'afară)

Deschideți !

CATINDATUL (d'afară)

Ori spargem ușa ! (bătăi grozave)

DIDINA (frângându-și mâinile)

Sunt mulți ! sparg ușa ; imi vine rău ; mor !

NAE.

Să fugim.

IORDACHE

Aide degrabă ; e minunat ! (având o inspirație) Să poftescă să spargă ușa... Tii ! mare politică mi-a dat în cap... să poftescă să spargă !...

NAE.

Sunt turbați ! (se aud lovituri grele în broasca ușii)

IORDACHE

Lasă, că-i potolesc eu !

DIDINA

Aide degrabă !

NAE.

Aide ! (toți ies misterios și degrabă prin ușa din dreapta)

(Un moment scena goală ; se aude lucrare la ușa din fund ; ușa se cleatină, se sgudue și în sfârșit cedează)

SCENA II.

PAMPON, CRĂCĂNEL, CATINDATUL in costumurile dela bal, fără măști. Catindatul e plin de pete negre pe tot obrazul ; intrare firoasă.

PAMPON

A stins lampa !

CRĂCĂNEL

Cine are un chibrit ?

CATINDATUL (se deschide la costum și scoate de desubt din jiletcă un chibrit de ceară ; il aprinde și il ține in mână)

Aici este la bărbierul unde mi-a scos măseaoa nevinovată !... De-ai adineaori, in bal, zicea să-mi mai scoată una...

PAMPON (care, la lumina chibritului, a dat ocol cu ochii in scenă)

Nu mai incape vorbă, este aici. Aicea este Bibicul! (crud) Am să-l sfășiu !

CRĂCĂNEL (scrișnind din dinți și sguinduind din cap)

Cu dinții ! cu dinții am să-l rup ! După ce e caz de traducere dublă, ne mai duce din incurcătură in incurcătură ; își bate joc de noi... Cu dinții !

PAMPON (arătând pe Catindatul, care schimbă chibriturile,—când se stinge unul aprinde altul)

Toată incurcătura devine dela dumnealui...

CATINDATUL

Dela mine ?

CRĂCĂNEL

Da, dela dumneata...

CATINDATUL

Cum dela mine ?

CRĂCĂNEL

Se înțelege...

PAMPON

Pentru ce ți-ai schimbat costumul? pentru ce ai luat costumul turculul!

CATINDATUL (lui Crăcănel)

Nu mi-ai spus d-ta că e Nenea Iancu in bal!...
(schimbă chibritul)

PAMPON

Ei! ș'apoi?

CATINDATUL

Cum, ș'apoi? Dacă mă prindea Nenea Iancu in bal, mă luă la Ploiești, imi omora cariera dela percepție.

CRĂCĂNEL

Și cel puțin dacă am fi siguri, sigurisimi că-i aici!...
(către Catindatul) pentru că d-ta ca un zevzec ce ești...

CATINDATUL

Pentru ce mă faci zevzec, d-le?

CRĂCĂNEL

Pentru că daca nu tachinai, nu se 'ntempla ce s'a 'ntemplat...

CATINDATUL

Ce să-ți fac? Nu ți-am spus că nu mă pot stăpăni? când mă magnetizez, eu tachinez strașnic... Și nenea Iancu tachinează când are magnet, toți ai noștri tachinează... da nu ca mine.

CRĂCĂNEL

Vezi! vezi că ești zevzec, când îți spun eu că ești zevzec...

CATINDATUL

Pentru ce mă faci zevzec, d-le!

PAMPON

Are dreptate... pentru că d-ta ți-ai schimbat costumul cu o mască, care nu știi măcar ce fel de persoană e.

CATINDATUL

Daca nu și-a scos masca? Nu ți-am spus că vorbea de măsele?... era bărbier.

PAMPON

Eu vă spui că sunt aici. Nu ne-am ținut noi după birja lor? Birja lor nu s'a oprit aici? Nu s'a 'ntors inapoi? N'am oprit noi birjarul care-i adusese? Nu s'a 'ntors el cu noi și ne-a arătat că aici i-a lăsat, pe doi bărbați și o damă?

CRĂCĂNEL

Da!

PAMPON

Aici sunt, aici, ascunși. Trebuie să fie aici o luminare, o lampă... Cine a fost aici pentru ce a fugit când am venit noi?... că a fost cineva aici.

CATINDATUL (aprinzând alt chibrit și mergând la masa unde sunt două lămpi)

Ahà! iacătă o lampă...

CRĂCĂNEL

Aprinde-o!

CATINDATUL (pune mâna pe sticlă, o scoate și o aruncă jos)

Pfu! frige!

CRĂCĂNEL

Ai spart țilindrul...

CATINDATUL

M'a fript!

PAMPON (repede)

Vezi! vezi! e stinsă acuma de curënd: a stins-o adineaori când eram noi la uşe...

CATINDATUL (aprinde alt chibrit şi apucă cu mână invelită în pulpana hainei şilindru) dela o altă lampă, pe care o aprinde. Lumina în scenă.—Vede o mască pe masă).

Iacătă o mască!

CRĂCĂNEL (la altă masă)

Aici încă una!

PAMPON (găsind a treia mască)

Incă una! Trei! Sunt aici! (examinând masca) Este scoasă acum de pe obraz... e caldă... e asudată (o miroase tare) Asta e masca Didinii! i cunosc mirosul... Să-i căutăm; aici sunt... (miroase încă odată tare masca) A! a! data asta, Bibicule, nu mai scapi!

CRĂCĂNEL

Trebue să punem mână pe el!

CATINDATUL

Trebue să-mi dea costumul meu!

PAMPON (fioros)

Am să-l sfăşiiu.

CRĂCĂNEL (şcrişnind dinţii)

Cu dinţii am să-l rup!... cu dinţii!...

CATINDATUL (punënd mână la falcă)

Eu nu pot să-l rup cu dinţii, dar trebue să-mi dea costumul meu!

(Toţi caută în toate părţile, pe sub mobile, pe care le restoarnă, pe după paravan)

PAMPON (văzând ușa din dreapta)

O ușe ? p'ai-ci ! (dă cu piciorul tare în ușe, ușa se deschide, el se repede afară în odăiță, urmat de Crăcănel și Candidatul ; se aude resturnare de mobile în dreapta)

SCENA III.

IORDACHE în costum de oraș, IPISTATUL, doi SERGENȚI de noapte, apoi PAMPON, CRĂCĂNEL și CATINDATUL.

IORDACHE (intrând și oprindu-se în ușe, arată desordinea din prăvălie Ipistatului ; cu ton dezolat)

Iacă, domnule, iacă în ce hal e prăvălia !...

IPISTATUL (grav)

Nu-i niminea !

IORDACHE.

Pe semne a fugit !... (se aude alt șgomot în odaie) Scotocesc în odaie ! să nu fugă pe fereastră !...

IPISTATUL (Sergentilor)

După ei degrab ! (Sergentii, Ipistatul și Iordache se reped spre odaie, în momentul acesta intră Crăcănel și Pampon) Stați ! Puneți mâna pe ei ! (Sergentii înhață cu putere unul pe Pampon și altul pe Crăcănel)

CRĂCĂNEL

Poliția !

CATINDATUL (care a scos și el capul pe ușe, să între)

Poliția ! (își trage repede capul înapoi ; Iordache merge repede în odaie)

PAMPON (sbătându-se în mâinile Sergentului)

Pentru ce, domnule ?

IPISTATUL (bătând din picior și din mână, aspru)

Vorrrrbă!... Ce căutați noaptea în prăvăliile negustorilor ?

CRĂCĂNEL

Căutam o persoană...

PAMPON

Da, o persoană...

IPISTATUL (acelaş joc, mai aspru)

Vorrrbă! Ce persoană?

CRĂCĂNEL

Pe Bibicul.

PAMPON

Pe Bib...

IPISTATUL (acelaş joc, şi mai aspru)

Vorrrbă!

IORDACHE (intrând repede din dreapta, cu gura mare)

Cum Bibicul, ce Bibicul, care Bibicul, domnule? Mofturi! Aici nu şade Bibicul... ştie d. subcomisar cine şade aicea. Ia-i, d-le subcomisar, sunt pungaşi!

PAMPON (ţinut strins de Serger*)

Eu pungaş?

CRĂCĂNEL

Noi pungaşi! Aşa umblă pungaşii imbrăcaţi?

IPISTATUL (şi mai aspru, acelaş joc crescendo)

Vorrbă!... Da omenii de treabă aşa umblă!... Pe unde aţi intrat?...

CRĂCĂNEL

Pe uşe.

PAMPON

Da, pe...

IPISTATUL (foarte aspru)

Vor... vorrbă!

IORDACHE,

Da, pe uşe. Da întreabă-i d-ta cum a intrat pe u-

şe. A spart-o, d-le. Eu eram în odăiţă dincolo ; am simţit că sparge cineva uşa : de frică să nu m'apuce în casă să mă omoare, am ieşit pe dincolo pe fereastră ca să dau de ştire la secţie...

CRĂCĂNEL

Nu-i adevărat !... noi...

PAMPON

Am văzut...

IPISTATUL (aspru rău de tot)

Vor... vorrrbă ! (Sergenţilor) Haide ! luaţi-i ! la secţie!
(Sergenţii împing pe Crăcănel şi Pampon)

CRĂCĂNEL

D-le subcomisar, îmi pare rău... (Sergentul îl împinge)
Nu ! nu da brânci, domnule !

IPISTATUL (grozav de aspru)

Vorrrbă ! (Sergenţilor) Haide odată !

PAMPON (împins de Sergent)

Da, da nu scapă Bibicul cu asta (Sergentul îl împinge)
Nu ! nu da brânci, domnule !

IPISTATUL (scrişnind din dinţi)

Vorrbă ! La secţie ! (Sergenţii scot, prin fund, în brânci pe Pampon şi pe Crăcănel)

IPISTATUL (merge după ei până la uşe ; cum au ieşit, el se întoarce repede înapoi, şi cu tonul foarte dulce)

Iordache... ştii de ce venisem eu ?

IORDACHE

Cum să nu ştiu, dacă ţi-am făcut denunţul să-i iei...

IPISTATUL.

Nu, știi așa vine vorba... Uite ce vream să te rog eu : am o listă de lotărie (scoate o listă mare)

IORDACHE

Iar ?

IPISTATUL.

Un franc numărul... mai sunt numai trei numere !...

IORDACHE.

Ce ?

IPISTATUL.

Un portabac cu muzică : are două cântece (scoate portabacul și-l face să cânte)

IORDACHE.

Bine ăsta par'că-l mai puseseși odată la lot ; aveam și eu un număr.

IPISTATUL.

Da, s'a și tras, la anul nou.

IORDACHE.

Ei ?

IPISTATUL.

Am câștigat-o eu ; oprisem și eu un număr... Acu o pun iar, voiu să-mi mai incerc norocul... Mă rog ție, nu mă refuza, pune și tu unul... să le completăm odată...

IORDACHE (i dă un franc și scrie)

Iaca.

IPISTATUL (stringe lista, o bagă in buzunar și plecând)

Mersi, neică.

IORDACHE (După el)

Ia vezi, nu da drumul negustorilor ăloră, până nu venim eu ori d. Nae : să vedem, să nu ne fi luat ceva din prăvălie...

IPISTATUL (oprindu-se în uşe cu intenţie foarte fină)

Vor... vorrrrbă ! Las' pe mine, îi regulez eu... (iese învîrtindu-şi muzica)

SCENA VI.

IORDACHE singur, apoi CATINDATUL

IORDACHE.

Hahà ! i-am lucrat. Să vedem cum are să prinză politica : eu i-am băgat, el să-i scoată ; eu i-am regulat, el să-i scape... Până una alta, să vedem de uritul de dincolo (merge la uşa din dreapta) Haide, vino !

CATINDATUL (foarte sfios intră)

S'a dus ?

IORDACHE.

S'a dus...

CATINDATUL (tremurând)

Dacă mă ducea la poliţie ? ! Să afle nenea Iancu că m'a dus la poliţie !

IORDACHE.

Care nenea Iancu ?...

CATINDATUL

Nu ți-am spus ? Nenea Iancu, bogasierul, din Ploeşti... Închipueşte-ți, domnule, să afle nenea Iancu că m'a dus la poliţie !...

IORDACHE.

Las'o asta : te mai doare obrazul ?

CATINDATUL

De ce ? de măsea ? Aș ! am magnetizat-o !

IORDACHE.

Nu. de măsea, de vitrion..

CATINDATUL

Ce vitrion ?

IORDACHE

Care ți l-a aruncat in ochi la bal ?

CATINDATUL

Mi-a aruncat și cu vitrion ? Cine mi-a aruncat cu vitrion ?

IORDACHE.

Dama, dè. Uite ești plin de pete..

CATINDATUL

Aș ! aia a fost cerneală violentă, am cunoscut-o după. miros ; m'a stropit și'n gură ; ii cunosc gustul : cerneală violentă... Știi, la noi la percepție, când pic cerneală pe concept,... odată cu limba!(scoate limba și arată cum linge hârtia) O șterg... Da inchipuește-ți d-ta, domnule, să afle nenea Iancu că m'a dus la poliție !..

IORDACHE.

Cine strică? d-ta. Ce cauți să te amesteci cu vaga-bonții, cu zamparagii, cu pungașii... să spargi uși și să intri noaptea in prăvăliile oamenilor ?

CATINDATUL

Zicea ca să găsim pe Biblicul..

IORDACHE.

Mofturi !

CATINDATUL

Biblicul, care mi-a luat in bal costumul meu și mi l-a dat pe ăsta de turc... (dezolat) Trebuie să-l gădesc, să-mi dea costumul meu ; trebuie să mi-l dea... nu pot să plec fără costumul meu.

IORDACHE.

Stăi, domnule, ce poștești d-ta ? Costumul ? Ți-l gădesc eu, ți-l dau eu mânie, poimăine, îți dau eu garanție, să m'apuci pe mine, na ! ce mai vrei ?

CATINDATUL (foarte dezolat)

Imi trebuie acuma Cu costumul ăsta de turc nu mă pot duce să-mi iau hainele mele. Nenea Iancu m'a căutat la bal, o să mă caute, osă m'aștepte acasă... Cum să dau eu ochi cu Nenea Iancu așa turc?... Mă ia la Ploiești, imi sdrobește cariera dela percepție.

IORDACHE.

Aș ! vorbă.

CATINDATUL

Și nu-mi pociu lua inapoi hainele nemțești, nu mă pociu duce mâine dimineață la canțilerie...

IORDACHE.

Ei, o să lipsești o zi, ce lucru mare ! tot zici că nu primești leafă...

CATINDATUL

Mă destitue, nu se poate să lipsesc.

IORDACHE.

Ascultă-mă pe mine, măi omule ; ai mai întâiu să tragem clopoțelul la o spițarie ; trebuie să-ți cureți

obrazul ; nu se poate să te duci in lume așa părlit...

CATINDATUL

E rău de tot ?

IORDACHE.

Ești ciuruit ; numai in albul ochilor n'ai...

CATINDATUL

Ii inchisesem de frica lui nenea Iancu... are palmă grea...

IORDACHE.

Vino degrabă cu mine ; cunosc eu un spițer care scoate cerneala cum scoatem noi măselele, odată...

CATINDATUL

Auleo !

IORDACHE.

Vino degrabă, nu mai sta ; poate te așteaptă nenea Iancu, (suffă in lampă și-l ia pe Catindatul să plece cu el. Intunerec).

CATINDATUL

Aide... (ieșind) Dar fă-ți idee, domnule, să afe nenea Iancu că m'a dus la poliție !... (ies, inchizend bine ușa)

SCENA V.

MIȚA singură in costumul dela ba', apoi DIDINA asemenea.

MIȚA (venind din dreapta pe dîbuite)

Am găsit fereastra din odăiță deschisă și am intrat... L-am nemerit ? ori nu l-am nemerit ? Da, trebuie să-l fi nemerit. Da, sunt o cremenală... (se retrage pedibuite după paravan).

Teatru I. L. Caragiale.

DIDINA

Mare istorie !... Am inghețat așteptând afară în frig; a trebuit să intru înapoi pe fereastră. Nae trebuie să vie numai decât cu Pampon. Trebuie să pândesc când or intra aici, să ies pe fereastră și pe aici mi-e drumul. Să poftască pe urmă d. Pampon acasă în costum de bal... să-l judec eu...

MIȚA

Auz mișcând... e cineva...

DIDINA

S'aprinz o lampă... (merge pe dibuite la masa cu lămpile)

MIȚA.

De sigur e cine-va...

DIDINA (a găsit chibriturile și aprinde lampa)

Așa...

MIȚA.

A ! (apart) O femeie ! dama de verde (tare) A ! în sfârșit !

DIDINA (lăud un țipăt de surprindere, se întoarce)

A ! (apart) O femeie ! e republicana !

MIȚA (fierbent)

V'ați speriat ? pardon ! Mă recomand ! Mița Baston.

DIDINA (cu conținență)

Mersi ! și eu Didina Mazu.

MIȚA (joel crescendo)

Ce cauți aici, madamo ?

DIDINA (cu un ton mai su)

Da d-ta ce cauți aici, madamo ?

MIȚA (jocu' crescendo)

Eu sunt la amantul meu ?

DIDINA (farte de sus)

Și eu sunt la amantul meu !

MIȚA (sbucnind)

La amantul d-tale ?... Amantul d-tale... a fost... era... este... amantul meu ! D-ta, ca o infamă, mi l-ai răpit ! (luând o poză de atac și cu tonul tragi) Una din noi dou trebuie să moară !

DIDINA (pregătindu-se de luptă)

Să vedem care... Poftim !

(Mița se repede turbată la Didina care se repede și ea și o intimpină. Amândouă își a și se înțelețează spunând una de alta).

SCENA VI.

ACELEAȘI, NAE

NAE (apărând în fund, rămâne o clipă incremenit)

Să nu dați la oglinzi că sunt cu chirie ! (apoi repezindu-se între cele două teame, le desclețează și le impinge pe una într'o parte, pe alta în'r'alta)

DIDINA (căzând d'a 'nderatele pe un scaun și leșinând)

A ! a ! a ! (nervi)

MIȚA, (acelaș joc)

A ! a ! a ! (nervi)

NAE.

Asta e curat ca la «Norma»... Acu-i acu!... (se repede și le sguđue cãnd pe una cãnd pe cealaltã)

DIDINA (deșteptãndu-se brusc)

Unde-i republicana ?

MIȚA (asemenea)

Unde-i infama ? (se repede iar una spre alta)

NAE (oprindu-le la mijloc)

Iar ? Bre, femeilor, veniți-vă 'n fire. Vine Pampon ! vine Crăcănel !

DIDINA

Pampon !

MIȚA

Crăcănel !

NAE.

Da, Pampon și Crăcănel. I-am scăpat eu dela secție, unde erau inchiși ! am pus la cale toate... Drept mulțumire, Pampon, Crăcănel și Ipistatul vin aici acum să facă cinste : s'a dus să cumpere vin și mezeluri. Nu mai e vreme de mofturi ! (Didinii) Vrei să te lase Pampon ?

DIDINA (repede)

Ba nu ! (Didina merge în fund și ascultă afară)

NAE (Miții)

Vrei să-l lași pe Crăcănel !

MIȚA (tristă)

Ah ! l-aș lăsa pe Mangafaoa pentru tine... dar nu pot ; trebuie mai întâi să-mi fac o carieră...

NAE

Fă-ți-o!

MIȚA.

Am fost să intru la Telegraf.

NAE.

Electrică ploșteancă! Ei, și?

MIȚA.

Nu m'a primit...

NAE.

Pentru ce?

MIȚA.

Zice că n'am încă vărsta... (Didina coboară)

NAE

Vezi! apoi nu e mai bun Crăcănel, că nu mai întreabă de vărsta? Aide! fiți fete cuminte, că pe urmă mă supăr pe amândoă...

MIȚA

Dar Crăcănel a aflat... Mangafaoa știe tot...

NAE.

Nu a aflat nimic, nu știe nimic.

MIȚA.

A aflat dela Pampon.

NAE

Nimic!

DIDINA

Și Pampon știe bine...

NAE.

Apoi dacă n'ascuțați... Trebuie să vă spun cum i-am liniștit, ca să știți și voi ce să spuneți, cum s'o potriveți... Aide, să nu dea peste noi aici... (le apucă pe amândoă cu câte o mână și pornește cu ele spre dreapta : Iordache intră)

IORDACHE (lin func)

Vin ! sunt la colț !

NAE.

La colț ? Aideți să punem odată la cale incheierea comediei ăștia... (Nae, Didina și Mița ies, dreapta)

SCENA VII.

IORDACHE, apoi PAMPON și CRĂCĂNEL, cu butelci, pachete de mezeluri și franzele la subțioară, apoi NAE

IORDACHE (șezând obosit pe un scaun)

De azi dimineață !... de azi dimineață, asta merge într'una așa ! Ce goană ! Ce goană turbată ! Doamne ! Doamne, isprăvește odată istoria asta ! sunt trei după doșprezece și mă leșin de somn d'a'impicioarele !

PAMPON (intrând cu Crăcănel)

Hahà ! domnule Iordache...

CRĂCĂNEL.

Ei ! domnule, ai văzut că nu suntem pungăși... Stăpânul d-tale, d. Nae, in persoană, ne-a scos dela secție.

IORDACHE.

Da, domnule Crăcănel...

CRĂCĂNEL

Nu mă chiamă Crăcănel ; mă chiamă Mache Razchescu. (pune ce a adus pe masă)

PAMPON (acelaş joc)

Foarte urit din partea d-tale să te porţi astfel !
noi venisem aici pentru Bibicul, nu pentru ce cre-
deai d-ta : nu 'avem de un astfel huraţeral...

IORDACHE

Măcar d-ta să fii ala, să găseşti noaptea despre
iuă in pr ă vália d-tale...

PAMPON

Eu n'am prăvălie, domnule ; eu nu sunt cupeţ,
zsunt particoler...

IORDACHE.

Ştiu, da zi că ai... să găseşti trei oameni necunos-
cuţi...

CRĂCĂNEL

Aşa e, bine zici, trei. Ce s'a făcut uritul ăla mi-
cul... părilitul... fratele lui Nenea la cea bogăşierul ?
Pe el pentru ce nu l-a luat la secţie ?

PAMPON

Pe semne a fugit ca un laş...

CRĂCĂNEL

Iaca, mie nu-mi pare rău de ce s'a întâmplat, dacă
oiu câştiga portabacul cu muzică.

IORDACHE (epede)

Aţi pus şi d-voastră la lotăria ipistatului ?

PAMPON

Mai era doă numere : unul l-am pus eu, şi unul
amiçul.

IORDACHE (uparte)

S'a complectat ? A murit francul !...

PAMPON

Domnul Nae unde este ?

IORDACHE.

Mi se pare că e dincolo in odae, să vedem (merge pe după paravan ; către Nae, care intră din dreapta) Sunt aici, te așteaptă. Așa-i că a prins bine politica mea ? Femeile s'au dus ?

NAE.

Da, dar o să se întoarcă numai decăt; am regulat bine chestia.

IORDACHE.

Cum ?

NAE.

Ai să vezi... treci la pod in față, și așteaptă-le., (trece in scenă ; Iordache iese repede in fund) Ehe! Salutare. neică !

PAMPON (vesel stringându-i mâna)

Salutare și frăție !

CRĂCĂNEL (vesel, dar solemn, il apucă de mână)

Mersi, neică ; ești un bărbat, drept să-ți spui, nu că ești frizer, dar ești galant.

PAMPON

Da, foarte galant !

CRĂCĂNEL

Ne-ai făcut și mie și prietinului mare bunătate: amândoi o să-ți rămănem foarte recunoscători de câte ai făcut pentru noi (ii stringe mâna călduros)

NAE

N'aveți de ce ! imi pare rău... datorია : se 'ntem-plate la mine 'n casă...

PAMPON

Aida dè! nu! ce-i drept e drept, neică, ai făcut mult pentru noi...

CRĂCĂNEL (vesel)

Și care va să zică Bibicul erai d-ta, ai? bată-te să te bată!

NAE.

Vezi bine!

CRĂCĂNEL.

Și Mangafaoa nu eram eu?

NAE

Aș! Mangafaoa era unchiul fetii, epitropul...

CRĂCĂNEL

Bată-te să te bată (ride)

PAMPON

Și inchipuește-ți, neică Năică, dacă te întâlneam azi dimineață, când am venit întâiu aici, imi spuneai numai decât cum a devenit chestia de ai înfășurat borcănelele cu pomadă, care le-a cumpărat de aici Didina, in ale două bilete... și ne lămuream, frate.. Dar eu, prost! să nu-mi dea in gând să in-treb măcar pe Didina... Biata Didina!...

CRĂCĂNEL (aparte)

Auzi d-ta! și eu gândeam că e biletul Miți...

SCENA VIII.

ACEIAȘI, IPISTATUL, apoi IORDACHE, apoi DIDINA
și MIȚA, amândoă în haine de oraș.

IPISTATUL (intrând repede din fund)

S'a tras lotul... Acum l-am tras !...

PAMPON

Ei?

CRĂCĂNEL.

Cine ?

NAE.

Știu cine l-a câștigat.

IPISTATUL (cu multă naivitate)

Iar eu, domnule, inchipuește-ți noroc !

NAE (aparte)

A murit francul !

PAMPON

Tii! păcat!

CRĂCĂNEL

Rău imi pare (se aude uruitul unei birji, care se oprește în fund)

NAE.

St! tăceți, mi se pare că s'a oprit aici o birje...

PAMPON

Da...

IORDACHE (venind repede din fund)

Două dame, vin două dame.

NAE (naiv)

Două dame ? Ce să caute la mine două dame ?

CRĂCĂNEL

Două dame !

PAMPON

Nu cumva ?...

DIDINA (intrând furioasă prin fund)

A ! d-le Iancule, in sfârșit ! (Iordache, Ipistatul și Nae la oparte vorbesc incet)

PAMPON

Didina ! (Mița intră furioasă și se oprește cu brațele încrucișate in fund)

CRĂCĂNEL.

Mița ? (caută să se ascundă undeva)

MIȚA (coborind la el)

Nu te-ascunde, bibiloiiule ! gândeai că nu o să te prinz, ai ? De când te pasc, gândești ? Aici e la Ploești, ai ? In costum de bal, ai ? (Mița lăgă Crăcănel il judecă incet și-l sguđue ; Nae după paravan ; Iordache și Ipistatul cară mezelurile și butelcile in odaia din dreapta)

DIDINA.

De azi dimineață de când ai plecat de acasă, câte ceasuri sunt ? știi ?

PAMPON

Iți spuiu eu acasă ce a fost...

CRĂCĂNEL

Mișo, Mișo, iți spuiu acasă...

MIȚA.

Niciun cuvânt mai mult ! aide !

DIDINA.

Aidè acasă !

PAMPON

Frate, a fost incurcătură, înțelege.

CRĂCĂNEL

Da, o incurcătură...

NAE (ieșind de după paravan)

Se înțelege c'a fost o incurcătură, cum se 'ntemplă totdeauna in carnaval... Ei ! d'ale carnavalului ! Să-mi dați voe, coconițelor, să vă isplíc eu incurcătura pe larg la masă (Crăcănel și Pampon foarte mulțumiți)

FEMEILE.

La masă ?

NAE.

Da, la masă. Noi, între bărbați, pusesem de gând să imbucăm ceva aicea la noi... Dincolo e cald, masa pusă așteaptă... Crez că nu o să capăt un refuz ?

MIȚA (cu tonul de refuz, înțepată)

Mersi, musiu, de invitație.

CRĂCĂNEL (stăruitor)

Mițo, să mă vezi cu ghetе de brunel cu bizeț pe catafalc !... (incet) Frizer, frizer, da nu știi ce băiat galant e.

PAMPON (Didinii)

Dacă mă iubești...

SCENA IX.

ACEIAȘI, CATINDATUL, curat la față, tot in costumul de turc.

CATINDATUL (intrând din fund triumfător)

M'a curățat spițerul !

DIDINA (incet)

Cine-i ăsta ?

PAMPON (tot așa)

Lasă că-ți spui eu... (Didina ride)

CRĂCĂNEL (Miții)

Ăstuia i-a dat o nebună la bal cu o sticlută cu doftorii in ochi !

MIȚA (repede)

Și nu l-a ars ?

CRĂCĂNEL.

Aș ! era un fel de cerneală violentă. (Didina trece lângă Nae; Mița și toți ceilalți se grupează in jurul Catindatului și-l examinează) Le-a scos toate ?

CATINDATUL

Toate, uite-te. Iți dau un franc pe una...

MIȚA (aparte)

M'a'nșelat spițerul... mai bine!

NAE (incet Didinii)

Măine seară la cinci.

DIDINA (asemenea)

Bine !

NAE (asemenea)

Nu bine, negreșit ! (Didina trece și ea să examineze pe Catindatul)

PAMPON

Nu se mai cunoaște deloc...

IORDACHE.

Da deloc. (trece in odaia din dreapta)

CATINDATUL

Inchipuește-ți să mă fi văzut nenea Iancu in halul ăla... (Toți îl examinează?)

MIȚA (incet lui Nae)

Ați șoptit? Ce ți-a șoptit? ce i-ai șoptit?

NAE (semenea)

Ești neșună? iar incepi?... Așteaptă-mă mâine la opt seara...

MIȚA.

Da... (se duc amândoi și ei lângă Catindatul)

CRĂCĂNEL (uitându-se in ceafa Catindatului)

Ahă! iaca una a rămas in ceafă: adu francul...

CATINDATUL

Las-o aia; aia e de la noi de la percepție; știi, am obiceiul, după ce scriu, șterg condeiul; îl dau p'în p'ăr face gâscul la ceafă; toți rid)

IORDACHE (venind din dreapta)

Daca poftiți, masa e gata.

CATINDATUL

Masă? Care va să zică (ui Nae) ne 'ncurcăm iar?

NAE.

Cu plăcere, neică.

PAMPON

Aida la masă.

CRĂCĂNEL

Aida! (toți au pornit spre dreapta; Didina cu Pampon, Mița cu Crăcănel, Nae cu Catindatul, Iordache cu Ipistatul)

CATINDATUL (punând repede mâna la falcă, dă un țipăt)

Ai ! (se oprește și se întoarce în loc ; toți fac asemenea)

TOȚI

Ce e ?

CATINDATUL (umblând agitat)

Pfu! Pfu! Pfu! Iar m'a apucat ; dar rău, rău de tot!
(către lordache hotărît) Știi s'o scoți? Scoate-o. (toți privesc pe loc)

IORDACHE

Lasă că-i știu eu leacul ei ; eu î sunt popa... dela
Matei citire... (se repede la masa din fund, ia o pereche de foarfece mari și vine cu ele încruntat clănțănindu-le ca la tuns; Catindatului) Șezi ! (catindatul șade ; lordache cu foarfecele clănțănind îl amenință să i le bage pe gât)

CATINDATUL (ridicându-se înșeninat)

Mersi, neică, mi-a trecut ! (toți pornesc veseli și rîzînd spre dreapta)

(Cortina).

O SOACRĂ

FARSĂ FANTAZISTĂ ÎNTR'UN ACT.

Teatru, I. L. Caragiale.

P E R S O A N E L E

ALEX. PERUZEANU

IULIA, nevastă-sa

FIFINA, soacra lui,

ULIS FURTUNESCU, căpitan englez

VICTOR, chelner

LIZA, cameristă

Intr'un *Grand Hôtel*, la București.

(Teatrul înfățișează o sală de intrare a unui otel, etajul ăntăiu. Mobile elegante ; în fund, ușă care dă în coridor ; de o parte și de alta a ușii doă oglinzi mari ; lângă dăensele, în unghiuri, doă piedestaturi, d'asupra cărora sunt așezate coșuri cu glastre de flori. La dreapta și la stănga, în planul al doilea, căte o ușă de odae. În fund la dreapta, lângă coșul cu flori, un dulap mic cu bufet, unde sunt așezate serviciuri de dulceață, ceaiu, cafea șcl. În mijlocul scenii, o jardi-nieră încărcată de glastre. Scaune ușoare împrejurul ei. Sala e lu-minată printr'un giamlic de d'asupra.

SCENA I.

VICTOR, Singur, în frac, legătură albă, cipici de lac, cu un șervet sub subsoara stăngă, șade pe un scaun în mijlocul scenii cu fața spre stănga, și citește o broșură.

«Simptomele unei pasiuni contrariate sunt : mai ăntăiu, pierderea treptată a memoriei, ș'apoi o indife-rență din ce în ce mai mare pentru tot ce ne în-conjoară...» (Se aude în coridorul din fund sbărnăitura unei sone-rii electrice. Victor se oprește dia citire pentru a reflecta. Sbărnăitura se repetă prelungit, apoi cu pauze scurte și cu un tact muzical și nervos. Victor trezit din reflecțiile lui privește galeș spre fund) Voilă, Voilă, on y vole ! (Înaintează încet în față cugetând adănc.)... mai ăntăiu o pierdere treptată a memoriei...» (punându'și mâna la frunte și mijind ochii ca și cum ar voi să'și in-cerce memoria, apoi cu amăriciune) Memoria n'am pierdut-o ăncă detot, dar nu mi-a mai rămas multă : datoriile uit totdeauna să le plătesc, dar tot mai țin minte la cine și cât sunt dator ; da, dar dacă va urma nenoro-cirea mea (trist) cine știe dacă nu voi uita și aceasta ! (Soneria sbărnice cu putere) voilă, voilă, on y vole ! (merge până la ușa din stănga, oștează greu, și pleacă încet spre fund refle-tând. Soneria merge mereu înainte) «...Ș'apoi o indiferență din ce în ce mai mare pentru tot ce ne înconjoară.» (Soneria. cu hotărire) Nu ! la indiferență ăncă n'am ajuns. (Când voește să iasă în fund se întâlnește cu Liza și cu Furtunescu, care intră)

SCENA II.

VICTOR, LIZA, încărcată cu două giamantane, apoi FURTUNESCU asemenea în costum englezesc de călătorie.

LIZA (trecând lângă Victor)

Surd ești? Dormi? N'auzi telegraful?

VICTOR

Ba da!

LIZA

Apoi atunci, de ce mă lași să ridic eu pe scări giamantanele?— zăpăcitate.

VICTOR (cu dignitate)

D-șoară Lizo, vorbește frumos!

FURTUNESCU (intrând cu alte două giamantane, coboară, lasă giamantanele jos; câtră Victor)

Garçon, ceaiu!

VICTOR (trecând lângă el)

N'am nimica domnule. (Liza a lăsat giamantanele)

FURTUNESCU (contrariat)

Ei nu! ceaiu!

VICTOR (aparte)

E sărit (contrariat și el) Ei nu! n'am nimica domnule.

FURTUNESCU (plictisit)

Un ceaiu, un pahar, o ceașcă de ceaiu, gogomane!

VICTOR (supărat)

Cum, domnule? (Liza plictisită și ea, dă din umeri)

FURTUNESCU

Aa!

VICTOR

Am înțeles, domnule, am înțeles ; dar cum?... cu rom, cu lapte ?

FURTUNESCU

Cu rom, gogomane !

VICTOR (privește lung pe Furtunescu)

On y vole ! (merge incet la dulap, inchide broșura, o pune înăuntru și pregătește serviciul de ceaiu)

LIZA (descuind ușa din dreapta)

Iată, domnule, aici.

FURTUNESCU (se privește în oglinda din fund zimbînd)

Ce schimbare în șase ani !

LIZA (mergînd în fund să ia gîmăntanele ca să le ducă în odac)

Și zi, sunteți român, domnule ?

FURTUNESCU

Da, fată, pe cât mi-aduc aminte.

LIZA (urmîndu-și treaba)

Semănați mult cu un englez din Viena pe care l-am avut noi în otel pe vremea muscalilor : ce bărbat frumos !

FURTUNESCU (rîzînd)

Știi că ești politicoasă... Merci !

LIZA

Zeă, domnule, semănați cap tăiat cu el... și-avea o groază de căvălării... Sărmanul ! l-a luat într'o noapte pe sus dela poliție... ziceau că făcuse ruble de hărtie.

FURTUNESCU (dispus)

Sunt încântat de asemănare... Bravo! (Liza iese în dreapta cu cel din urmă gîmăntan)

VICTOR (întrînd priu fund cu ceaiul)

Voilà, voilà, on y vole!

LIZA (reîntrînd din dreapta)

Gata, Domnule, poftim!

FURTUNESCU (ieșînd din dreapta)

Să 'mî aducă ceaiul.

SCENA III.

VICTOR-LIZA

LIZA (mergînd înaintea lui Victor și observînd tava)

Zahar ai uitat să pui... și... i-ai adus cu lapte... și-a zis cu rom.

VICTOR (stînd la indoială)

Ba nu!

LIZA

Ba da.

VICTOR (sîsînînd)

Mai ăntăiu o pierdere treptată a memoriei...» (merge la dulap, scoate o sticlă și pune rom în păhăruș, pune zahar în farfuriușă și se duce cu tava în odaia din dreapta) voilà, voilà on y vole.

LIZA

Ce are? ce-a pășit băiatul ăsta dela o vreme încoace. Nu'i glumă... O fi bolnav! Trebuie să'l întreb, trebuie să'mi spue numai decăt. Eu nu știu ce să mai crez de el. (Victor reintră din dreapta cu niște haine la subsuoară și cu o pălărie cilindru în mână. Ca să'și descarce mîna își pune pălăria pe cap; pălăria îi merge peste urechi) Victore! (Victor, dis-trat, merge spre dulapul lui) Victore!

VICTOR

St! ce?

LISA (urcând cătră el și cu tonul scurt)

Victore, ce ai?

VICTOR (distrat)

Cu rom? cu lapte?

LIZA

Nu, zăpăciturile, nu! Ce ai? Ce-ai pățit?

VICTOR

N'am nimica.

LIZA

Cum n'ai nimica? (ii ia pălăria din cap și o pune pe un scaun) De vreo zece zile 'ncoace, pare că ești de pe altă lume, uiți dela mână până la gură. (Victor ridică ochii la cer) Nu 'nțelegi ce 'ți vorbește omul, nu știi ce spui (Victor același joc) Ride tot otelul de tine: pentru asta madama te-a dat din birt aicea sus: se plângea toți mușterii de tine: nu mai erai bun de nimic, spărgeai tot, nu înțelegeai ce 'ți comandă oamenii. Nu ții minte că alaltăieri ai turnat o supă în pălăria unui mușteriu pusă pe masă? Dacă nu eram eu să mă pui pentru tine te dedea madama afară.

VICTOR (ascultă tirada indiferent; merge la dulap, ia peria și începe să curețe hainele)

Da. (Apoi merge să șează pe scaunul cu pălăria ca să șteargă hainele șezând)

LIZA (desperată, oprindu'l)

Ce faci? Ce faci? (el oprește să strivească de tot pălăria trăgându'l repede de mână)

VICTOR.

Nu vezi ce fac? periez hainele dobitocului de colo! Ce nesuferit pasajer! De-ar pleca mai curând!...

LIZA (sguduindu'1)

Ți-ai pierdut mințile, sărace !

VICTOR.

Și ce treabă ai d-ta ?

LIZA.

Cum ce treabă ? Nenorocitul, n'o să ne cununăm peste câteva zile ?

VICTOR (confus)

Ba da ! (periează cu putere)

LIZA.

Ei ! atunci ! vreau să știu pentru ce ești zăpăcit... Spune : ce ai ? ce-ai pățit ?

VICTOR (oprindu-se din periat)

N'am nimic (se freacă cu peria pe mână)

LIZA.

Ba ai (căutând cu gândul și infrișoșată) Ai jucat iar cărți și-ai pierdut.

VICTOR (periând mereu)

Nu.

LIZA (zimbind și mângăindu'1)

Spune drept : mă temi de cineva.

VICTOR (acelaș joc)

Nu.

LIZA.

Atunci, ce ? (Se aude soneria in fund).

VICTOR (acelaș joc)

Voilà ! Voilà !

LIZA.

Respunde, ce ? (il scutură de mână).

VICTOR (iritat)

Ce ! ce ! n'am să'ți spun dumitale ce, domnișoară Lizo. Lasă-mă 'n pace.

LIZA (inecată de plâns)

Așa ? cine sunt eu să te 'ntreb ? Să te las in pace ? (Se aude soneria in stânga de trei ori scurt și glasul Fifinii strigând : Lizo ! Victor tresare, se oprește din periat, hainele și peria îi scap din mână și cade pe scaunul cu pălăria. Se ridică de grabă, ia pălăria, o îndreptează cât poate, stringe cu ajutorul Lizei, hainele, se răpede la ușa din stânga, pe care o găsește încuiată, apoi la ușa din dreapta, o deschide și aruncă, printr'ênsa, hainele, pălăria și peria.)

FURTUNESCU (de afară)

Ia seama ce faci, gogomane !

VICTOR (amețit)

Da ! domnule ! (Se întoarce spre stânga, Liza îl urmărește desolată ; când au ajuns in mijlocul scenii, se deschide ușa din stânga prin care scoate capul Fifina).

SCENA III.

ACEIAȘI-FININA.

FIFINA (din ușe, in costum de dimineață)

Ești aici, Lizo ? Am sunat de două ori (Victor rămâne inmărmurit la vederea Fifinii).

LIZA (stăpânindu'și emoția)

Aici, coconiță, așteptam să deschideți (intră la stânga, aruncând o căutătură lui Victor, care nu se mișcă din loc.)

FIFINA *Garçon!* (Victor tresare și se apropie machinal de Fifina.) Fii bun mă rog, dă-te jos la poartă, vezi că se plimbă d. Peruzeanu, ginere-meu, pe piață. Spune-i că astăzi dejunăm la unsprezece... (Victor nu se mișcă) A! să nu uite să'mi cumpere chinină.

VICTOR (transportat)

Atăta numai? Numai atât?

FIFINA

Da!

VICTOR.

Nu se poate. Mai ziceți, mai comandați ceva.

FIFINA.

A! da! Bine zici: uitasem. Astăzi dejunăm sus; eu și Iulia nu prea suntem bine. Când ei vedea că se suie d. Peruzeanu să ne aduci cartă dejunului. Te rog nu uită. (Iese la stânga și închide ușa)

VICTOR.

On y vole, madame, on y... (merge până la ușa prin care a ieșit Fifina, pune mâna la inimă, ridică din umeri, apoi se îndreptează hotărît spre fund și iese apucând prin coridor la dreapta.)

SCENA V.

PERUZEANU (singur; intră cu pălăria în cap prin fund din partea stângă a coridorului, se oprește puțin în fund, aruncă o privire în toată scena, apoi înaintează grav și meditănd).

Crimele... sunt copii teribili ai exasperării... Și dacă și gândul ar trebui pedepsit, cine dintre noi n'ar merita măcar odată în viața lui pedeapsa capitală? (clătinând din cap) Așa... acestea sunt urmările lipsei tale de prevedere, Alexandre Peruzene. Nu, zic reu. Tu nu mai ești Alexandru Peruzeanu, alege-tor onorabil din colegiul I de Vaslui, tu ești Ale-

xandru Borgia, ilustrul otrăvitor de neagră memorie. În buzunarul jilecii tale, astăzi nu mai porți ca în zilele cele bune niște inocente pastile de mentă, ci (scoate niște pachețele de spițerie din buzunarul jilecii) filtruri a-dormitoare... Iată unde ai ajuns. Tu, care nu puteai suferi romanurile și melodramele oribile, tu vei avea onoarea să'ți citești numele trecut în faptele diverse ale gazetelor. Un autor popular te va immortaliza printr'o nuvelă originală în «Calendarul Progresului» pe anul viitor și chipul tău va trece în galeria criminalilor celebri alături cu «Frumoasa Giurgiuveancă» și cu Marchiza de Brinvilliers de Alex. Dumas tatal (iși scoate pălăria, o pune pe jardiniară și'și sterge sudoarea, o pauză)... Omul care mi-a vândut aceste prafuri, mai ăntăiu mi-a refuzat cererea. Nu știam ce să'i zic ca să'l conving, când mi adusei aminte de taxa stabilită odată pentru conștiința negustorilor de hăpuri... Aur? Na, 40 de galbeni, mizerabile, și dă'mi ceva să pot dormi. Atunci spițerul meu imi zise tremurând: Dumneata nu vrei să mă pierzi, monse-niore! Ai insomnie, iată leacul; însă ia seama; cu un praf, adormi bine peste un ceas, și apoi te deștepți singur; cu două prafuri adormi și mai bine peste o jumătate de ceas, dar trebuiești deșteptat de altcineva cu fricțiuni și duș de apă rece; cu trei, adormi în zece minute (sinistru) dar nimini, cu nimic nu te mai poate deștepta... Fii binecuvântat, omule, i-am zis... (cu hotărîre) Da! Când fatalitatea ne împinge, cată să mergem înainte. Da! Trebuie să sfârșesc astăzi cu soacră-mea... O soacră... vitregă... tănără... idealistă... care face teorii... care scrie poesii sentimentale de pe lumea cealaltă, care detestează sexul bărbătesc... și care imi face din luna mea de miere cea mai amară tortură... Neprevedere nebună!... Mi-aduc aminte încă convorbirea mea decisivă cu doamna Fifina Fiñescu: «Domnule, iubești pe fata mea vitregă.— O adorez. —Ea te iubește, bine; ea este încă minoră, sub tutela mea. Eu, pentru fericirea ei, nu pot consimți la

căsătoria aceasta decât cu condiție ca ăntăiele trei luni de zile în căsnicia d-tale să am eu, în locul d-tale, autoritatea absolută, dar absolută. Primești?—Primești doamnă,» răspunsei eu fericit, fără să știu, fără să bănuiesc ce monstruositate se ascundea în intențiile doamnei Fifina...—«Pe onoarea d-tale de cavalier?...—Pe onoarea mea de cavalier.» Astăzi, au trecut unsprezece zile din luna mea de miere (cu amărăciune) lună de miere! De cum s'a săvârșit ceremonia religioasă și până acum nu am putut avea un singur moment în care să spun nevestii mele trei vorbe între patru ochi. Neconținut între mine și ea stă doamna Fifina : între cele două părți ale căsniciei Peruzeanu stă că o greșală de ortografie intenționată pentru un calambur, o trăsură de desunire; între aceste două părți se interpune o a treia, ascendentă vitregă, spre a face imposibilă o a patra, descendentă legitimă... În zadar nevastă-mea se roagă, în zadar eu protestez, strig, mă revolt : monstrul meu nu voește să se dea în lături : Stă mereu în calea mea, înțepenit în escentricele sale teorii idealiste, sentimentale, sociale și matrimoniale, aducându-mi aminte pactul ce l-am făcut și jurământul meu de onoare. «Nu uita, domnule, pactul nostru. Am în căsnicia d-tale autoritate absolută, afară numai dacă nu ții la legămintele d-tale de cavalier... și chiar așa nu voi ceda decât brutalității»... (isbucnind) A ! nu vrei să cedezi de bună voie... (scoțând pachetele din buzunarul jilecii) M'ai rugat să-ți cumpăr chinină, iată chinina pe care ți-o pregătesc ! Nu vrei să-mi îngădui trei cuvinte între patru ochi cu nevastă-mea, bine ! (dramatic) Tu n'ai să te dai în lături din calea mea, dar ai să cazi deacurmezișul ei și eu voi trece peste tine : pleo-pele tale de Argus se vor închide fără să vrei, și pentru a pedepsi cu o amară ironie reutatea ta, tu stând lângă noi, eu voi fi cu Iulia mea între patru ochi... Vine cineva... Cumpăt (deschide o gazetă și șade la dreapta lângă jardiniere prefăcându-se că citește) și răbdare până când doamna Fifina își va isprăvi toaleta.

SCENA VI.

PERUZEANU, VICTOR, apoi LIZA.

(Soneria sbârnie în fund. Peruzeanu citește la dreapta)

VICTOR (intră cu o tavă plină de serviciiuri; sonerie până la ieșirea lui); *Voilà, Voilà...* (trânțește pe dulap tava, care pierzându-și centrul de gravitate se restoarnă) *On y vole... on y vole.* (iese repede prin fund la stânga).

LIZA (intrând din fund prin stânga la sgomotul tavei. se lovește piept în piept cu Victor, care și urmează drumul prin coridor strigând: *On y vole*) *Iar? Doamne sfinte ce'i de făcut cu băiatul ăsta... A nebunit de tot.*

PERUZEANU (care a lăsat gazeta când a căzut tava și s'a întors să vadă ce e)

Ce e fată? ce s'a 'ntemplat?

LIZA (plângând)

Ce să fie domnule, nenorocire!

PERUZEANU.

Ce nenorocire.

LIZA (acelaș joc)

Mare, domnule, băiatul cu care sunt logodită, Victor Garçonul de aici, îl știi dumneata...

PERUZEANU (rizând)

A! dobitocul acela ténér cu colții pe frunte...

LIZA.

Da, domnule.

PERUZEANU.

Ei, ce?

LIZA.

Nu știu ce are, domnuie, e așa de zăpăcit dela o

vreme incoace, încât mi-e frică să nu fi inebunit. Nu mai are capul la loc, nu mai aude, nu mai știe ce vorbește, nu mai ține minte nimica...

PERUZEANU.

Trebue să fie amorezat.

LIZA (cu sfială)

Da, domnule, este. De trei luni de zile ne-am logodit. Madama, stăpâna otelului, ne-a făgăduit că ne cunună când om stringe o sută de galbeni... Și el acum a s'a smintit... De câteva zile, în loc să facă iconomie, a spart serviciuri de peste 300 de franci... Uite (stringe cioburile de jos și plânge) Nu știu ce să mai mă fac cu el.

PERUZEANU (cu chef)

Trebue numai decât cununie... ca să'l faci să'și vie în fire. Ascultă-mă pe mine... Pentru că eu îmi es-
plic starea în care se află tănărul teu. Sufletul tănăr este ca aburul: dacă nu'i pui piedeci, merge 'n sus ușor ca fulgul; dacă însă îl împiedici, îl întem-
nițezi, îl apeși, ajunge să spargă și pereți de fer.

LIZA.

Firește...

PERUZEANU.

A! dar am uitat să te întreb un lucru. Ai mamă?

LIZA.

Da.

PERUZEANU.

Reu.—Tinără ori bătrână?

LIZA.

Mai mult bătrână.

PERUZEANU.

Bine. Te iubește?

LIZA.

Nu prea, pentru că mi-e mumă vitregă.

PERUZEANU.

Și mai rău! Nu cumva nu poate suferi pe bărbați ?

LIZA.

De, domnule, știi și eu ! A fost măritată de trei ori până acuma și acuma ar vrea iar să...

PERUZEANU.

Bine ! Dar... (scărpinându-se în creștet) nu cumva face teorii ?

LIZA.

Nu, domnule, face cozonaci.

PERUZEANU.

Cozonaci, bine. Atunci trebuie să te cununi numai decât.

LIZA.

Dar n'avem încă o mie de franci, el n'are nimic și eu am numai optsute pe cari mi'i păstrează madama.

PERUZEANU.

Dar îl iubești pe zapăcitul, ai ?

LIZA.

Cum nu, domnule, mai mult decât el pe mine ; dar nu'i arăt.

PERUZEANU (aparte)

Femei ! (tare) Ei ! atunci, fiind că ești protejată femeii mele și pentru că mă interesează romanul teu, îți făgăduesc să te scap eu de lipsa care te oprește să fii fericită.

LIZA.

A, domnule! Cum să ți mulțumesc! Să trăiască
coconița Iulia și co...

PERUZEANU (punându-i mâna la gură) .

Atât, nenorocito! ajunge!

LIZA.

Mă duc să-i spui și lui să l mai liniștesc bietul
băiet! (iese iute prin fund).

SCENA VII.

PERUZEANU, apoi VICTOR.

PERUZEANU, (privind după Liza).

O fată așa de vioaie și de gingașe, să iubească pe
un găgăuță, care poate că nici n'o iubește, nici nu
o nțelege... A! bun! fata ceea cu romanul ei mi-a
mai gonit ideile negre... Și de ce ași avea idei ne-
gre, ași fi nebun! când am aci în buzunarul jilecii
mele leacul pentru a face să înceteze situația mea
nesuferită de până acuma... «Ia seama», mi-a zis spi-
țerul. Ei da! am să iau seama ș'atât. Totul o să se
reducă la o farsă, pe care am să i-o joc doamnei Fi-
finii, de câte ori voi avea nevoie, până i-o plăcea,
mai bine decât să doarmă, să meargă să se plimbe
și să mă lase 'n pace (reia gâzeta. Victor intră, merge la du-
lap și scoate broșura) A ha! iacă animalul în cestiune.
(cu gravitate) Să se asculte și partea celaltă (uitându-se la
ciasornic) Până să termine doamnele studiul de dîmi-
neață și doamna Fifina să binevoiască a'mi permite
să'mi văz nevasta, mai am câteva minute (strigînd)
Ei! Garçon!

VICTOR (citind pe broșură rezemat de dulap)... «Ș'apoi o in-
diferență din ce în ce mai mare...»

Garçon !

PERUZEANU.

VICTOR.

Voilà ! voilà.

PERUZEANU

Vin aici.

VICTOR (coboară cu broșura deschisă urmând citirea frazii)
«...din ce în ce mai mare pentru tot ce ne 'nconjoară...» (închide broșura ș'o vără în buzunar) Ce comandă domnul ?

PERUZEANU (observându'l)

Imi pare că te cunosc eu pe tine.

VICTOR.

Și eu pare că te-aș cunoaște, domnule.

PERUZEANU.

De unde ?

VICTOR.

A ! (zimbînd cu întristare) Domnule, mie mi-a slăbit foarte mult memoria (căutând în gând) A ! ba da ! dela Cameră, domnule ; eu am intrat la Cameră, după căderea conservatorilor, cu naționalii și liberalii...

PERUZEANU (devenind serios, aparte)

Un adversar politic retras în viața privată... Să'î facem onorurile cuvenite (tare și politicos) Și... în ce localitate v'alese națiunea ?

VICTOR (atîns)

Aș, domnule, nu ! știi că odată cu politica conservatorilor, a căzut și bufetul lor. Am venit noi, eu și cu reposatul Butoiu. Eu eram ober-șal la bufet.

PERUZEANU.

A ! bine zici, acu mi-aduc aminte... Mă iartă. (rîzînd)
Teatru, I. L. Caragiale.

VICTOR.

Nu face nimica, domnule.

PERUZEANU.

Ascultă... să lăsăm politica. Știu tot despre amorul vostru.

VICTOR (tremurând)

A! domnule, știi ?

PERUZEANU.

Ea mi-a spus.

VICTOR (ingrozit)

Ea ?

PERUZEANU.

Mă interesez de soarta voastră, și pentru asta trebuie să'i fii recunoscător numai ei (Victor ascultă uimit) fiindcă această bună dispoziție n'ai să pretinzi că mi-ai făcut-o tu, turnându'mi supa în pălărie, liberal-naționalule !

VICTOR.

Merci, domnule.

PERUZEANU.

Ea te iubește.

VICTOR (amețit de bucurie)

Domnule !

PERUZEANU.

De și nu ți-o arată pe față până acuma. Așa sunt femeile, găgăuță ; dar mi-a spus mie, acuma aici.

VICTOR.

Do... domnule (șovae) Nu glumi cu nenorocirea unui biet june !

PERUZEANU.

Tu ești zăpăcit până în starea asta de idiotie, pentru că o iubești, nu e așa ?

VICTOR (cu transport)

Mai mult decât Edgar pe Fridolina, domnule, zeu !

PERUZEANU.

Care Edgar ?

VICTOR.

Nu știi ? N'ai citit ? Dumnezeu pe semne nu citești «Romanțierul ilustrat»; Eu sunt abonat... Iacă (scoat^e broșura) «Edgar și Fridolina sau victimele Inimii»... Zeu ! domnule, mai mult decât Edgar pe Fridolina.

PERUZEANU (aparte rizând)

A ! e rău de tot adversarul meu politic (tare) În scurt, tinere Edgar.

VICTOR.

Pe mine mă chiamă Victor, domnule...

PERUZEANU.

Lasă-mă să isprăvesc,... în scurt tinere Edgar, Fridolina dumitale.

VICTOR. (Înțelegând figura retorică)

A !

PERUZEANU (Îngănându'l)

A !... ai înțeles ?

VICTOR.

Da, domnule !

PERUZEANU.

Ei bravo ! ești băiat deștept !

VICTOR (modest)

Da, domnule !

PERUZEANU (rizënd)

Fridolina d-tale arde de dorința cununiei.

VICTOR.

Cununiei ?

PERUZEANU.

Puțin vă mai lipsește ca să fiți fericiți, in curënd veți și fi.

VICTOR (pierdut de fericire)

A ! domnule, domnule ! Mi-e frică să nu'mi pierz mintea de fericire.

PERUZEANU.

Dragul meu, tu n'ai ce pierde. Caută un moment in care să fii singur cu dënsa, explică-te și hotărîți-vă la un fel, pentru că isprăvind serviciile de spart, o să fii nevoit să'ți spargi capul, idiotule. Haide, acum, du-te.

VICTOR (transportat)

Mă duc, domnule (trece pe dinaintea ușii din stangă oftează vesel).

PERUZEANU (Uitându-se la ceas)

A ! să aduci trei dejunuri, sus, astăzi nu ne coborim in birt.

VICTOR.

Știu, domnule.

PERUZEANU.

De unde știi fără să'ți fi spus ?

VICTOR (vesel)

Mi-a spus, domnule ; ea mi-a spus, (sonerie in fund) Voilă, voilă, on y vole (iesse) on y vole... în fund.

SCENA VIII.

PERUZEANU, IULIA, FIFINA.

PERUZEANU (dă din umeri privind pe Victor cum ese și se 'ntoarce spre ușa din stânga, pe unde intră Iulia. Unul se repe la celălalt) Iulio !

IULIA (acelaș joc)

Alexandre !

FIFINA (care a intrat numai decât după Iulia, trece de grabă între ei la mijloc, înainte de a ajunge unul la altul ; cătră Peruzeanu făcându'i o reverență gingașe.) Bună dimineață, domnule.

PERUZEANU (contrariat, aparte)

Fifina ! Nu mă 'ndoiam ! (stăpânindu-se, tare) Bună dimineața, doamnă. (Iulia, contrariată, trece la stânga in fund, ia gazeta și se așază s'o citească, aruncând din când in când câte-o privire caldă cătră Alexandru).

FIFINA.

Ești tot superat pe mine ?

PERUZEANU.

Eu ? Nu.

FIFINA.

Nu te mai revolți, prin urmare, in contra autorității mele până la expirarea termenului convenit ?

PERUZEANU.

Din contra, doamnă, aș dori, te-aș rugă să fii bună a'mi acorda o prelungire de termen.

FIFINA.

Daca e sincer aceea ce'mi spui îți datorez o explicație.

PERUZEANU.

Doamnă, despre sinceritate vă asigur ; de explicație nu'i nevoe.

FIFINA.

Ba da, dacă nu pentru d-ta, pentru mine. Vino de
șezi lângă mine (ia un scaun și 'l trage mai în față la stânga.
Peruzeanu ia alt scaun și se așează lângă dânsa) Teoriile mele...

PERUZEANU (aparte)

Iar teoriile (tare) Mă iartă, doamnă; peste câteva
minute o să dejunăm; imi dai voie să te servesc cu
o doză de chinină (scoate prafurile)

FIFINA.

A! n'ai uitat; îți mulțumesc: dă'mi.

PERUZEANU (emoționat, merge la dulap ia un pahar cu apă,
face pilula cu hârtie de țigară, aparte) Omul acela mi-a zis: Ia
seama! (Fifina în timpul acesta ia o gazetă și ea) numai unul
adoarme peste un ceas și se deșteaptă singură...
Tocmai ce'mi trebuie (prezintă pilula și paharul de apă Fifinii.
Ea ia pilula și paharul. El se uită la ceas și la Fifina care înghite
pilula și are un fior.) Și acuma (emoționat) ascult explicația
doamnă... Ziceai că...

FIFINA.

Că teoriile mele îți par d-tale bizare și purtarea
mea stranie.

PERUZEANU.

Nu tocmai, decând am început să le înțeleg...

FIFINA.

Nu le-ai înțeles și nu le poți înțelege pentru că
ești bărbat... Iulia.

IULIA.

Auz, mamă.

FIFINA.

Du-te în odaia ta, copila mea. Am să spun ceva
barbatului teu și tu nu trebuie să auzi.

IULIA (se scoală in silă plihitită și pleacă spre stânga).

Mă duc, mamă.

FIFINA (cătră Peruzeanu)

Un ânger, nu'i așa?

PERUZEANU (aparte)

Ce folos !

FIFINA.

Zic că nu 'nțelegi teoriile mele pentru că ești bărbat ; fondul sufletesc al bărbaților, fie cât de aleși, este, permite'mi cuvântul pentru că facem teorie—este brutalitatea ; la femei fondul acesta este sensibilitatea. Tendența suflării unui bărbat pornește de sus in jos și nu 'și completează evoluția decât atin-gând un obiect real ; din contra, sufletul femeii (Peruzeanu impacientat își mângăie buzunarul jilecii) din ori ce im-prejurare a vieții reale s'aventă in sus, tot in sus, până ajunge la acea treaptă de subtilizare a gândului și a simțirii dincolo de care este non-existența... Nu'i așa ?

PERUZEANU.

Ba așa. Teoriile acestea pe cari le-am citit și in ultimul roman publicat de d-ta in «Cimpoiul» sunt așa de clare, dar așa de clare...

FIFINA.

De aceea nimic nu e mai ingrozitor pentru o femeie decât brutalitatea bărbatului.

PERUZEANU.

Așa e...

FIFINA.

Când din regiunile ideale in care se ridică sufletul femeii, il siliți să se coboare de grabă, il smuciți

și 'l isbiți de jos... atunci acel suflet de femeie îl rupeți, îl nimiciți, îl pierdeți pentru totdeauna. Trebuie prin urmare, spre a fi fericirea posibilă pentru amândoș părțile, trebuie ca bărbatul să se suie până la sufletul femeii, să 'l îmbrățișeze binișor și să 'l atragă în jos cu precauție prin mijlocul stărilor de tranziție. Pentru aceasta însă s'ar cere o știință pe care nici d-ta nici Iulia n'o puteți încă avea, un fel de, dacă pot întrebuița acest cuvânt trivial, un fel de economie a sensibilității. De aceea eu, care cunosc știința aceasta și care țin a vă face fericiți, mă pun la mijloc pentru a te ajuta pe d-ta să o duci fără pripă și fără șovăire prin stările de tranziție de care am vorbit și a o cruța astfel pe d-nsa de trista experiență ce eu am făcut.

PERUZEANU.

Mulțumesc prea mult.

FIFINA.

Eu am fost o femeie...

PERUZEANU.

Mă iartă, doamnă, imi pare că la vârsta de 27 ani, o femeie n'are încă dreptul să zică am fost.

FIFINA.

Am fost o femeie care a avut nenorocirea să facă această experiență. Remasă de copilă fără mumă, crescută fără nicio afecție, m'am inamorat la vârsta de 18 ani de un tănăr pe care 'l întâlnisem adesea în societate. Ne-am iubit fără să ne-o spunem doi ani ...când colonelul mă ceru de soție. Tată-meu imi dete un termen ca să respunz lăsându'mi toată libertatea hotărârii. Eram hotărâtă firește să refuz, pentru că iubeam pe... trec sub tăcere numele proprii. A doua zi mă aflam cu acela pe care 'l iubeam la un bal. Toată seara am fost împreună : m'a rugat să nu dan-

tez, m'am supus ; am stat de vorbă într'un salon mic, la o parte de mulțime. După miezul nopții lumea strecurându-se incetul și tatăl meu fiind la cărți, mă pomenii rămasă singură cu tănărul meu. Mă cuprinse deodată frica. El, ca și cum ar fi pândit de mult momentul, se apropia repede de mine și cu lacrimile 'n ochi, cu ochii rătăciți, cu obrajii îngălbeniți, mă apucă tremurând in brațe, strigă inecat : Te iubesc. Voi să mă smucesc din brațele lui ; el mestrinse mai tare ; voi să țip, însă el imi inecă glasul stringend-mă in brațe și sărutându-mă cu d'asila. Atacul unei fiare mi-ar fi făcut mai puțină groază. Am leșinat.

PERUZEANU.

• Și apoi ?

FIFINA.

Apoi ? Nu am mai avut un moment de pierdūt. In seara aceea chiar, am rugat pe tatăl meu să comunice colonelului că consimț. Colonelul a doa zi ne-a făcut vizita formală și, peste zece zile, am făcut cununia.

PERUZEANU.

Cu colonelul ?

FIFINA.

Da, cu colonelul. L-ai cunoscut ; era puțin mai bătrân decât tată-meu, era un om mărginit și bolnăvicios... Cum am trăit de atunci o jumătate de an până la moartea colonelului și încă cinci ani după aceea, să nu mă întrebi...

PERUZEANU

Dar el... el ce s'a făcut ?

FIFINA.

Din noaptea aceea grozavă nu l-am mai văzut.

Am auzit in treacăt că făcând o călătorie in jurul lumii s'ar fi insurat in America sau in Africa, nu știu bine.

PERUZEANU.

Și n'ai dori să'l mai vezi... cu toată brutalitatea lui vinovată ?

FIFINA (mișcată)

Să'l văz ? Pentru ce să doresc ?

PERUZEANU.

Daca tot te-ar iubi ? căci te-a iubit, ai spus că te-a iubit.

FIFINA.

Daca eu nu l-aș mai putea iubi, ce folos ! (se ridică de pe scaun mișcată).

VICTOR (intră prin fund purtând o tavă cu tacămurile pentru dejun)

Voilà ! voilà ! on y vole ! (trece cu tava, privind lung și triumfător pe Fifina, și iese in stângă.

PERUZEANU (care s'a ridicat și el)

Doamnă... (olere Fifinii brațul. Victor intră din stânga a lăsat tava). (Fifina ia brațul lui Peruzeanu și ies in stânga)

SCENA IX.

VICTOR (privind gingaș pe Fifina care iese la brațul lui Peruzeanu)

Ce mi-a zis pasajerul?... «Caută un moment in care să fii singur cu dănsa, explică-te și hotărăiți-vă la un fel, pentru că isprăvind serviciile de spart, o să fii nevoit să'ți spargi capul!...» Nu ! (hotărit) Nu ! nu voiu să'mi sparg capul (iși drege colții de pe frunte) daca și ea mă iubește... Voiu mai bine să mă explic... Dar cum să 'ncep ? Ce să'i zic ?... (aducându'și aminte și

lovindu-se pe frunte) A! (caută în buzunar și scoate broșura. După ce a găsit anume o pagină, citește atent). «După câteva momente de tăcere, urmară câteva cuvinte simple, apoi Edgar, aruncându-se la genunchii nobilei sale amante, zise cu glasul tremurător: O! Fridolino! te iubesc, te ador, te idolatrez, sunt nebun! Tu mă iubești; ești, trebuie să fii a mea, te voi disputa cerului și infernului.» (sonerie mereu) Voilă! voilă! on y vole! (mergând spre ușa din dreapta).. te voi disputa cerului și infernului!... (iese în dreapta).

SCENA X.

• PERUZEANU (intră din stânga, e cam amețit și ține în mână ceasornicul deschis).

Ăncă cinci minute, Iulio! (cu chef amestecat cu gravitate) Da! când fatalitatea ne împinge, trebuie să ne supunem!... Ăncă cinci minute și filtrul își va avea efectul... Am observat bine simptomele: Fifina era dusă pe gânduri, ochii 'i erau obosiți, templele 'i se băteau... (schimbând tonul) Biata Fifina! cu temperamentul ei delicat, cu idealismul ei bolnăvicios și cu aventura ei nenorocită, merită compătimire; dar asta e un cuvânt ca să mă împiedece pe mine?... Când îmi făcea mai adineori confidența ei, mărturisesc că eram mișcat... A! dar asta nu m'a făcut să 'i admit mofturile ei idealiste și mai cu seamă intru cât ne privesc pe mine și pe Iulia. Auzi d-ta! economia sensibilității... idealizare, subtilizare, non existență... Auzi fleacuri... (hotărît) Nu! nu'mi pare reu deloc de ce-am făcut! (privind la cias) Ăncă trei minute și... Cine vine?

SCENA XI.

PERUZEANU, FURTUNESCU, in haine negre și ras, intră din dreapta, Victor după densusul il periează.

FURTUNESCU.

Sterge bine, gogomane! (merge să se uite 'n oglindă fără să observe pe Peruzeanu).

VICTOR (strimbându-i-se pe la spate)

Bine, domnule.

FURTUNESCU (fără să se întoarcă)

Daca vine cineva să intrebe de d. Ulise Furtunescu, spune că mă găsește acasă in toate diminețile până la amiază.

VICTOR.

Bine, domnule.

PERUZEANU (isbit de glasul și apoi de numele Furtunescu)

Furtunescu? Ulise Furtunescu? (Furtunescu vrea să iasă) Mă iartă, domnule, vă numiți Ulise Furtunescu? (Amândoi se găsesc față in față când Furtunescu se întoarce. Amândoi se fixează un moment reciproc).

FURTUNESCU } Peruzene !
deodată
PARUZEANU } Furtunescule ! (se iau in brațe ; joc de scenă).

PERUZEANU.

Ești stafie, vedenie, sau ești in adevăr Ulise Furtunescu? De câți ani trăiești sub pământ !

FURTUNESCU.

Cam de mult.

PERUZEANU.

Când ai sosit ?

FURTUNESCU.

Azi dimineață.

PERUZEANU.

De unde ?

FURTUNESCU.

De-adreptul dela Ismail.

PERUZEANU.

Cum ? de unde ? mai zi odată.

FURTUNESCU.

Lasă-mă să resuflu și'ți povestesc în câteva vorbe
nenărocita mea Odisee.

PERUZEANU.

Ascult, (șade pe scaun. Furtunescu asemenea).

FURTUNESCU.

Lipsesc de șase ani din țară. În acest timp am
fost voluntar în armata Mării-Britanii, în Afganis-
tan, în Zululand, în Transvaal și în Egipt.

PERUZEANU.

Și acuma ?

FURTUNESCU.

Acuma sunt în retragere, și mă întorc în țară
după 6 ani de exiliu ?

PERUZEANU.

Cum de exiliu ?

FURTUNESCU.

Și mă întorc mai nefericit ca la plecare...

PERUZEANU. ♪

Și cauza exilului ? vre-o cestiune de onoare ?

FURTUNESCU.

Nu! O nenorocire de amor.

PERUZEANU.

Cum?

FURTUNESCU.

La-să-mă, nu'mi mai aduce aminte.

PERUZEANU.

Te rog, Furtunescule...

FURTUNESCU.

Iubeam o fata, care mă iubea și ea, dar care s'a măritat de bunăvöe cu altul... cu un om mai băträn ca tatäl ei, numai ca să 'mi sdrobească mie inima. (montându-se) În momentul când s'a măritat trebuia s'o ucid sau să mă sinucid, dar ori că n'am avut destul curaj, ori că am avut prea multă mändrie, n'am făcut niciuna, nici alta.

PERUZEANU.

Nu înțeleg...

FURTUNESCU.

Toate împrejurările : selbaticii, fiarele, șerpilii, crocodilii, insectele Asiei și Africii nu m'au putut repune și iată-mă inapoi cu un singur gând, cu un singur dor: s'o mai vöz odatä...

PERUZEANU

Nu știu, imi spui tu prea pe scurt ori nu pricep eu bine, dar îți mărturisesc că nu înțeleg nimic. Zici că te iubea și apoi zici că in necazul teu s'a măritat cu un băträn care'i putea fi tata și pe care nu'l iubea de vreme ce te iubea pe tine...

FURTUNESCU

Da.

PERUZEANU

Pentru ce ?

FURTUNESCU

Pentru o nebunie femească, copilărească, din exces de idealism ; pentru că după doi ani de amor, adânc și tăcut, într'o seară, rămânând singur cu ea,—eram și cam amețit de șampanie... poate cam... prea,—nu m'am mai putut stăpâni, i-am spus că o iubesc și am îndrăsnit s'o sărut...

PERUZEANU (care a sorbit uimit fiecare vorbă)

Furtunescule, cine este femeia aceea ?

FURTUNESCU

Nu pot spune... E astăzi măritată...

PERUZEANU

Daca nu mi-o spui tu, atunci să ți-o spun eu... O chiamă.

FURTUNESCU

O chiamă...

PERUZEANU

Fifina...

FURTUNESCU (repede intrerupându'l)

De unde știi ?

PERUZEANU

De unde știi ? Furtunescule! Fericite Furtunescule !

FURTUNESCU

Fericit, eu ?

PERUZEANU

Da ! pentru că colonelul Sințescu a murit acum 5 ani, o jumătate de an după plecarea ta. (mișcarea lui

Furtunescu) pentru că văduva lui, care trăește sănătoasă și frumoasă și tot idealistă, excentrică, este soacra mea (același joc neconținut crescendo) căci eu am luat de nevastă pe Iulia fata colonelului... pentru că adineaori chiar am vorbit cu Fifina despre tine... pentru că n'ai nevoe să'i mai cauți urma departe, de vreme ce i-ai și găsit-o: Fifina ta și nevasta mea se află aici la trei pași, în odaia de colo... Aide la ele (Furtunescu amețit voește să plece, dar se inmoaie de genunchi și își perde cunoștința. În timpul acesta Victor intră prin fund cu un vraf de farfurii pe cari le așază pe dulap.)

PERUZEANU (susținend pe Furtunescu)

Aha! invingător al ilustrului Arabi-pașa (lui Victor)
Pune mâna, găgăuță! (Peruzeanu și Victor conduc în dreapta pe Furtunescu)

SCENA XII.

FIFINA, singură, intră din stânga dusă pe gânduri.

Pentru ce m'a întrebat Alexandru: și n'ai dori să'l mai vezi? Și dacă el tot te-ar mai iubi? Întrebările lui imi ard sufletul. (pauză) S'ar putea să'l mai vzez?... Mai trăește?... Unde este?... Și m'ar mai putea el iubi după atăta vreme?... m'ar mai putea iubi după reul ce i-am făcut, după lovitura crudă—căci a fost crudă; prea crudă—pe care i-am dat-o?... A! nu... (pauză; e mișcată) A! ce reu am făcut că am deșteptat în fundul inimii amintirile acestea cari trebuiau lăsate să doarmă pentru totdeauna... Ce reu am făcut că mi-am întors iar gândul cătră o fericire care este pierdută pentru totdeauna, pierdută fără nicio speranță de reintoarcere... (pauză; este foarte mișcată; cade pe un scaun și își sterge repede ochii) A! ce nenorocită sunt...

SCENA XIII.

FIFINA, VICTOR.

VICTOR (intră din dreapta și dă cu ochi de Fifina, care întoarșă cu spatele nu'l vede)

Ea! (scoate de-grab broșura, și citește la pagina însemnată) «După câteva momente... tăcere... cuvinte simple apoi.» (merge la oglindă în acelaș timp își drege frizura, cravata și vesta, apoi, ca inspirat, apropiându-se de dânsa și căutând a'și pastra deo-camdată cumpătul) Ce faci, Fridolino ?

FIFINA (care a stat adâncită în gânduri, întorcând capul)

Ce ?

VICTOR (tot stăpânindu-se; joc de scenă de galanterie cu șervetul)

Eu...! sunt bine... merși! (Victor joc de scenă)

FIFINA (neînțelegând)

Ei, și ? (aparte) Ce are ? a nebunit ? (tare și ridicându-se) Ai inebunit ?

VICTOR (isbucnind)

Da, am inebunit ! (aleargă să observe ușile, apoi vine să cadă în genunchi înaintea ei : cu putere) Fridolino ! (Fifina se dă înapoi, jumătate speriată și jumătate supărată) Fridolino (cu emoție crescendo) Fridolino ! A... O... (scoate repede broșura și citește iute și accentuat) Te iubesc, te ador, te indolatrez... sunt nebun ! Tu mă iubești...

FIFINA.

Ce ?

VICTOR (lăsând cartea, dar ținându-o cu degetul la pagină)

Ginerele teu mi-a spus-o, mi-a făgăduit să ne cucune.

FIFINA (indignată)

Ce ! o farsă ?

Teatru I. L. Caragiale.

VICTOR (redeschizând cartea și tot în genunchi repede)

Tu mă iubești, ești, trebuie să fi a mea «te voi disputa cerului și infernului...

FIFINA (severă și înaintând spre el amenințătoare)

Nebunule, spune cine te-a îndemnat să faci asta ?

VICTOR (dându-se înapoi în genunchi)

Amorul, Fridolino !

SCENA XIV.

FIFINA, VICTOR, LIZA, apoi FURTUNESCU,
PERUZEANU și IULIA.

LIZA (intră prin fund, vede pe Victor la genunchii Fifinii, dă un țipăt, se târêște d'abia până la un scaun și cade leșinată.)

Victor ! A nebunit !

FURTUNESCU (intră urmat de Peruzeanu din dreapta, vede pe Fifina și se repede spre ea)

Fifino ! (În calea lui întâlnind pe Victor, care s'a sculat din genunchi îl îmbrăncește în fund ; Victor îmbrăncit cade pe un scaun lângă Liza)

FIFINA (vede pe Furtunescu, stă incremenită un moment, vrea să zică ceva și cade leșinată)

El... e... (Furtunescu o prinde în brațe)

PERUZEANU (care a intrat după Furtunescu)

Efectul narcoticului combinat cu emoția (triumfător)
Argus a adormit !... În stărșit (Se 'ntoarce repede spre ușa din stânga, în care apare Iulia)

IULIA (apărând în ușa din stângă)

Ce este ?

PERUZEANU

Iulio !

IULIA

Alexandru ! (Peruzeanu se repede la Iulia, o ia in brațe și iese cu dănsa in stânga)

(Toată acțiunea și cuvintele din această scenă merg repede și aproape simultan.

LIZA (deșteptându-se, către Victor)

Ce-ai făcut, prăpăditule ?

VICTOR (aiurit)

Ce-am făcut ?

FIFINA (cărui Furtunescu i-a sărutat mereu mâinile ca s'o deștepte venindu'și in simțire)

Iulio !

FURTUNESCU (dulce și incet)

Nu'i aci, doamnă.

FIFINA (recunoaște pe Furtunescu, îl privește lung cu dragoste ; amândoi d'odată se iau in brațe și încep să plângă. Joc de scenă. După o pauză, ea tresare ca aducându'și aminte de ceva, și se ridică deodată.

Unde'i Iulia ?... Alexandru ?

(Furtunescu arată cu degetul la stânga. Fifina se repede să iasă pe ușa din stânga, când apare pe pragul acesteia Peruzeanu. Fifina își pune mâinile la ochi.

SCENA XV.

ACEIAȘI, PERUZEANU, apoi IULIA.

PERUZEANU (cu chef)

Ei ! a trecut emoția?... Jos teoriile excentrice! doamnă... (cu intenție) Furtunescu.

FIFINA (după o pauză, cu chef și ciudă)

Cu toate astea ele rămân adevărate..

FURTUNESCU (sărutându'i mâna și cu muștrare amoroasă)

Dar nu mai puțin și primejdioase.

FIFINA (cu blândețe)

Crcz și eu... (privește înduioșată pe Furtunescu; joc de scenă)

IULIA (care a intrat prin stânga veselă și a coborit lângă Peruzeanu)

Alexandre, cine este domnul? (arată pe Furtunescu)

PERUZEANU

A! bine zici, tu nu'l cunoști. Draga mea, dă'mi voe să'ți recomand pe un bun prietin al meu din copilărie și in curënd socrul meu (mişcare a Iuliei; Fifina și Furtunescu surid aprobativ) d. Uliș Furtunescu, proprietar român și căpitan englez, alegător in colegiul I de Bacău și invingătorul lui Cetiwayo și al lui Arabi pașa. (Salutări; joc de scenă. Iulia trece lângă Fifina și Furtunescu)

IULIA

Domnule...

FURTUNESCU

Doamnă...

PERUZEANU (A! aproape... către Fifina)

Te doare capul? Ești așa... obosită?

FIFINA (curioasă)

Nu, dar pentru ce?

PERUZEANU

Pentru... pentru nimic... voiam numai așa să știu.

FIFINA

Nu... (se 'ntoarce la Furtunescu și la Iulia și urmează jocul de scenă)

PERUZEANU (coboară in fașă, se caută in buzunarul jiletcii; scoate un praf, pune degetul, gustă și se strimbă)

A! mizerabil spițer... mi-a dat sulfat de chinină... in loc de narcotic (revenind) A! nu-i nimic... nici nu'mi mai trebuie. Socru-meu... Furtunescu să trăiască !...

LIZA (care a coborît sfoasă lângă Peruzeanu)

Pe mine nu mă uți, domnu'le... (Peruzeanu scoate por-tofoliul, și'i dă câteva hărtii Lizii) Să trăiești domnu'le! Să trăiască coconița Iulia și... (se oprește)

PERUZEANU

Dă'i nainte...

LIZA

Și coconița Fifina (se duce 'n fund lângă Victor, care stă abătut lângă dulap)

PERUZEANU

Și mai ales socru-meu Furtunescu (aparte) care m'a scăpat de infamul de spițer. (tare) Și acuma, doamne-lor, repede pregătiți-vă: peste un ceas plecăm.

IULIA (veselă)

La Paris...

FIFINA

In Italia...

PERUZEANU

Nu. La Furtunești, la socru-meu, in ținutul Vasluiului, (arată pe Furtunescu) care crez că este sătul de călătorie și expediții. Trebuie să petrecem ca toți oamenii cu minte luna noastră de miere in liniște. (Fifina îl mustră cu un zimbet și clătinând din cap)

FURTUNESCU

Se adoptă ?

IULIA ȘI FIFINA

Adoptat.

PERUZEANU (cătră Victor care stă aiurit in fund)

Garçon, degrab socoteala noastră și a domnului. (Victor stă pe loc privind pe Peruzeanu)

LIZA }
 PERUZEANU } deodată N'auzi! (il inghioleşte)
 Garçon... n'auzi?

VICTOR (impins de Liza pleacă spre fund machinal)

Voilà, voilà, on y vole! (Joc de scenă între Fifina cu Furtuneseu, și Iulia cu Peruzeanu)

(Perdeaoa cade)

TABLA DE MATÈRIE

O noapte furtunoasă	pag.	3
D'ale carnavalului	»	97
O soacră	»	177

IAȘI
STABILIMENTUL GRAFIC «MIRON COSTIN»